

ДРАЙВЕРИ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ ТА ФІНАНСАХ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Міжнародна науково-практична конференція
молодих дослідників

Жовтень 27, 2021 | Київ

Збірник наукових матеріалів
(електронне видання)

УДК 336

ДРАЙВЕРИ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ ТА ФІНАНСАХ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ: Збірник наукових матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції.

Київ, 27 жовтня 2021 р. – К.: КНЕУ(електронне видання), 2021. - 200 с.

DRIVERS FOR INNOVATIONS IN ECONOMY AND FINANCE: GLOBAL CHALLENGES AND PROSPECTS: Collection of Scientific Papers. International scientific conference, Kyiv, October 27, 2021 – К.: KNEU, 2021. - 200 p.

У збірнику розглянуто сучасні питання економічних та фінансових трансформацій в умовах глобальних викликів, зосереджена увага на фінансових аспектах цифрової економіки, викликах та загрозах фіскальної і монетарної політики в умовах пандемії, управлінню публічними фінансами в часи світової економічної кризи та пошуку антикризових інструментів фінансового ринку в умовах зовнішньої нестабільності та політиці сталого розвитку.

Materials of present collection of scientific papers deal with the current issues of economic and financial transformations in the context of global challenges, focuses on the financial aspects of the digital economy, challenges and threats of fiscal and monetary policy in a pandemic, public finance management during the global economic crisis and search for anti-crisis instruments of the financial market in terms of external instability and sustainable development policy

Редакційна колегія: **Опарін В.М.** - професор, д.е.н., завідувач кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Хлівний В.К.** - професор, к.е.н., декан факультету фінансів (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Буряченко А.Є.** - д.е.н., професор кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Завистовська Г.І.** - к.е.н., заступник декана факультету фінансів (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Гапонюк М.А.** - к.е.н., професор кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Дегтярєва Н.В.** – к. е. н., професор кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Котіна Г.М.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Степура М.М.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»); **Рудик Н.В.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова (ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»).

Рекомендовано Вченою Радою факультету фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» та засіданням Наукового товариства студентів, аспірантів та молодих вчених ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Recommended by the Academic Council of the Finance and Economic Faculty and Scientific Society and the Council of Young Scientist, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Матеріали наукового збірника друкуються мовою оригіналу. Усі права застережено. За використання матеріалів збірника посилання на нього є обов'язковим. Відповідальність за точність наведеної інформації та фактів несе автор публікації. Редакція не завжди поділяє позицію авторів.

Materials of present scientific paper are published in the original language. In the case of using them please refer accordingly. All co-authors share joint responsibility for contents of the research and the submitted manuscript. The editors do not always share the opinion of the authors.

Адреса редакційної колегії: 03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1

Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

© автор(и), 2021

© КНЕУ, 2021

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ ТА ГОСТІ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Ми з радістю вітаємо Вас у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» на Міжнародній науково-практичній конференції «Драйвери інновацій в економіці та фінансах: глобальні виклики та перспективи». Цього року ми з особливою надією і найкращими сподіваннями зустрічаємо найталановитіших представників студентства та молодих дослідників з України.

Ми раді, що Ви завітали до нас, щоб обговорити результати своїх досліджень щодо драйверів інновацій в економіці та фінансах, представити нові ідеї, оригінальні підходи, нестандартні висновки, нове бачення проблем і перспектив, ризиків та загроз розвитку світової та вітчизняної економіки. Вирішення гострих проблем спричинених пандемією COVID-19, подолання диспропорцій соціально-економічного розвитку та оздоровлення економічної та фінансової системи залежить від можливості невідкладної реалізації принципово нових заходів, спрямованих на розбудову дієвої інфраструктури стійкого розвитку.

Ваше прагнення долучитися до досліджень, які мають таке вагомe значення для забезпечення стабільності фінансової системи та стійкого соціально-економічного розвитку нашої держави в непростий час, є надзвичайно важливим не тільки для реалізації творчого потенціалу молоді, але й для розвитку вітчизняної фінансової науки.

Запрошуючи Вас до участі у Міжнародній науково-практичній конференції «Драйвери інновацій в економіці та фінансах: глобальні виклики та перспективи», ми сподіваємося, що отриманий досвід стане стартовим майданчиком для подальших досліджень, пошуків, роздумів, дозволить збагатити у майбутньому досягнення вітчизняної економічної та фінансової науки. Приймаючи участь у дослідженнях, пропонуючи оригінальні ідеї, нестандартні погляди та підходи щодо їх вирішення, Ви сприятимете відродженню єдиної України, її поступу до високих стандартів забезпечення гідного людського життя.

Бажаємо Вам успіхів, плідних дискусій, цікавих відкриттів і практичних здобутків!

*Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених
Рада молодих вчених ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Bohach M.

«Finance, Banking and Insurance», 4th year student

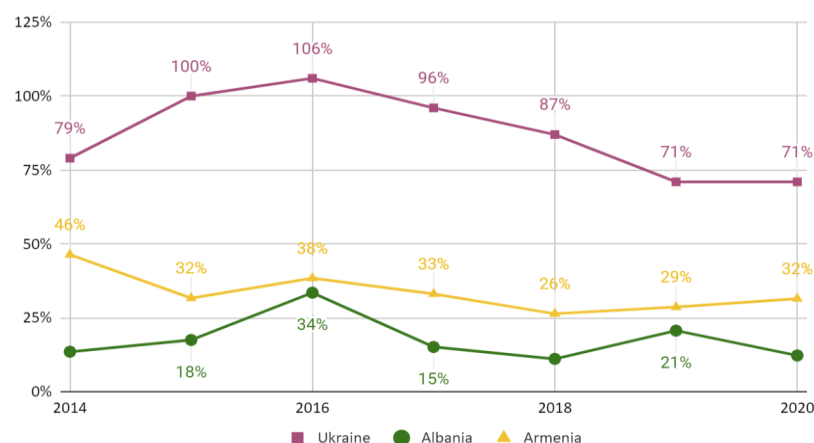
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Scientific Supervisor – Ph.D. in economics, Assoc. Prof. at the Department of Finance
named after Viktor Fedosov Rudyk N.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DEBT SECURITY IN DEVELOPING COUNTRIES: EVIDENCE OF ALBANIA, ARMENIA AND UKRAINE

The existence of public debt is a natural phenomenon for developing countries, where there is an acute shortage of monetary resources. After all, the implementation of political, economic, financial, social transformations requires significant financial resources, which leads to the formation of public debt. I have been wondering if countries which belong to the group of developing countries have similar problems related to debt security. For my analysis I have chosen Ukraine, Albania and Armenia. I would like to consider two of main debt security indicators.

The first one we is the ratio of the state external debt to the annual export of goods and services. It demonstrates the relative long-term ability of the state to accumulate foreign exchange earnings without additional pressure on the balance of payments.

FIG. 1 – THE RATIO OF THE STATE EXTERNAL DEBT TO THE ANNUAL EXPORT OF GOODS AND SERVICES

The ratio of the state external debt to the annual export of goods and services in Ukraine doesn't meet the requirement (not more than 165% according to world standards and not more than 70% according to Ukrainian), but comes close in 2019-2020. This is due to increase in annual export of goods and services in 2019-2020.

On the other hand, both Albania and Armenia have very good levels of indicators, which means they can accumulate foreign exchange earnings and their solvency is good.

The second indicator is the ratio of gross external debt to GDP, which represents the potential for increasing exports in order to increase solvency.

For the exporting country, resources obtained in the trade transaction contribute to offset the cost of imports and boost the domestic economy, adding to the Gross Domestic Product (GDP). Therefore, exports benefit the country while promoting monetary movement and contributing to industrial growth, generating employment and income.

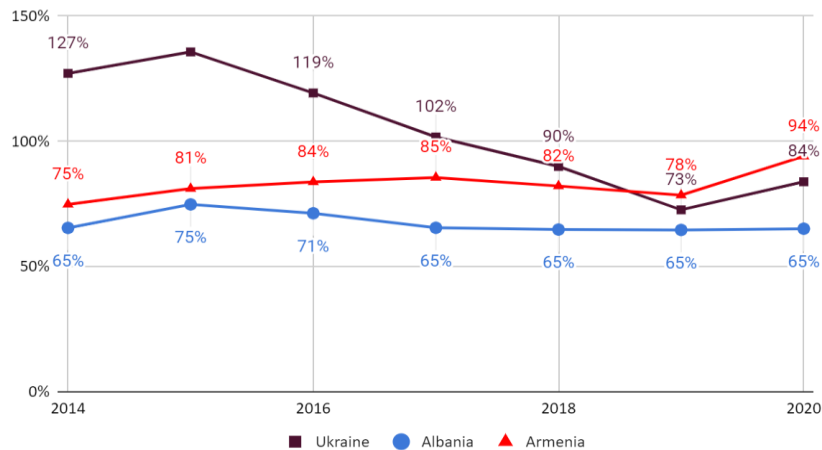

FIG. 2 – THE RATIO OF GROSS EXTERNAL DEBT TO GDP

The ratio of gross external debt to GDP in Ukraine is bigger than the limit level (which is $\leq 25\%$), but it tends to decrease during 2014-2020, which shows good trends in Ukrainian export situation. The reason for the indicator being so far from the permissible limit is that Ukraine is highly dependent on external lending. It receives lending from the IBRD, EBRD, EIB on the regular basis. In general, for years of cooperation Ukraine received 12 billion euros from the European Union and 11.9 USD billion from the World bank. This causes such negative consequences as the rapid growth of Ukraine's external debt, which increased fourfold from 2014 to 2019. Such rapid growth creates a negative image of the country for potential investors, as it indicates its insolvency. I should mention, Albania and Armenia don't meet the requirement either, but their indicators are lower. They have better potential for increasing exports which helps to increase solvency.

Albania's and Armenia's debt security is on a satisfactory level, unlike Ukraine, which doesn't meet the requirements. Ukrainian government should make every effort to improve the current situation since debt security is a part of national economic security which is a cornerstone of well-being and successful economic development. Our national economy is heavily dependent on external support and not able to function freely for the good of its residents. To my mind the solution to is possible if the situation improves in all sectors of the economy, since they are closely related. Firstly, it is necessary to reduce the level of shadow economy and corruption, which will increase tax revenues to the state treasury. These funds can be converted into securities, or used to increase the production of goods and services and, as a result, exports. The stable economic situation attracts investors, which is always good for the country. With the right approach, Ukraine has every chance of rectifying the situation.

References:

1. World Bank Open Data — <https://data.worldbank.org/>
2. Ministry of Finance of Ukraine — <https://minfin.com.ua/>

Bublyk A.

«Finance, Banking and Insurance», 4th year student

Stepura M.

Dr., Assoc. Prof. at the Department of Finance named after Viktor Fedosov
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

INNOVATIVE EDUCATION OPPORTUNITIES FOR STUDENTS UNDER THE PRESSURE OF GLOBAL CHALLENGES

These days many global challenges exist around the world. However, the economic shock associated with the COVID-19 pandemic is likely to be significantly larger than anything seen since the financial crisis of 2008-2009. The pandemic has resulted in temporary physical closures of schools and higher education institutions around the world. In the academic year 2019/2020, the quarantine restrictions transformed the way teaching took place, accelerating transformation that was already taking place in the form of online learning and teaching [1].

The immediate and short-term impact of COVID-19 on teaching and learning can be assessed based on the conducted survey findings from three distinct perspectives (the survey was conducted by the European Commission):

- From the higher education institution perspective, the transition to remote teaching was considered successful by university leaders. Nevertheless, some universities have faced problems with their capacity for delivering online classes in terms of technology and tools.

- From the teaching staff perspective, the survey findings indicate that teaching staff managed to successfully adapt their teaching material developed for on-site teaching to online formats. The main form of teaching during the pandemic at European universities was via live-streamed lectures in real time (74.6 %), presentations sent to students (44.5 %) and asynchronous pre-recorded lectures available online via video (32.1 %) or audio (20.6 %). Also, remote teaching was more difficult for students in fields as clinical medicine, veterinary studies, the arts etc.

- From the student perspective, there was a significant proportion of students encountered serious challenges in their learning. Almost 50% of all students noted that their academic performance changed for the worse since on-site classes were cancelled and more than 50% of the students surveyed reported having a larger workload since the transition to online teaching. Finally, the experience of studying during the COVID-19 pandemic also resulted in new challenges to students psychological and emotional well-being, with students often faced with negative emotions such as boredom, anxiety, frustration and anger.

At the same time, the University of Geneva was considering the implementation of an online platform to offer students the possibility to watch the lectures remotely from internet-connected devices in 2016. It was found out that: attending lectures via live-streaming lowers achievement for low-ability students and increases achievement for high-ability ones; students use the live-streaming technology only occasionally, apparently when random events make attending in class too costly, and offering live-streaming reduces in-class attendance only mildly [2].

When Ukrainian higher education institutions faced the COVID-19 pandemic, they have used only certain elements of online education, but online teaching methods have required the development and clear regulation. However, the higher education institutions responded quickly and adapted to the changes.

Nonetheless, several recommendations and propositions for the online transformation of higher education in Ukraine are formulated below:

- Organization of in-depth training courses of online education methods for lecturers, such as training in interactive online teaching methods, formation of an individual learning trajectory, online multidisciplinary courses development;
- Monitoring of the satisfaction of students and lecturers of the online education organization for the accumulation of statistical data in the dynamics by university's management [3].

Nevertheless, there are many great innovative educative opportunities that appeared due to quarantine restrictions: accelerating of hybrid education by identifying academic programs and individual courses that can be delivered in a hybrid format: rethinking the academic calendar to cycle students through campus beyond the traditional semester schedule, opening up possibilities to increase capacity or use the campus in new ways; employing the real-time data on the changing needs of the workforce, and develop flexible academic programs that bend to the needs of learners and the evolving economy [4].

References:

1. European Commission. The impact of COVID-19 on higher education, (2021). Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e2afcf56-879d-11eb-ac4c-01aa75ed71a1/language-en>
2. M. P. Cacault. Distance learning in higher education: evidence from a randomized experiment, (2021). Available at: <https://academic.oup.com/jeea/article/19/4/2322/6067382?login=true>
3. N. Stukalo, A. Simakhova. COVID-19 Impact on Ukrainian higher education, (2020). Available at: <http://www.hrpub.org/download/20200730/UJER46-19591379.pdf>
4. Deloitte Insights. The hybrid campus, (2021). Available at: <https://www2.deloitte.com/content/dam/insights/articles/6756 CGI-Higher-ed-COVID/DI CGI-Higher-ed-COVID.pdf>

Petrushka O.

Ph.D. in Economics,

Assoc. Prof. at the Department of Finance named after S.I. Yuriy

Ilchyshyn O.

Master Program Student

West Ukrainian National University

DIRECTIONS OF INCREASING THE LEVEL OF FINANCIAL LITERACY OF PERSONALITY IN THE CONTEXT OF SOCIAL SECURITY OF CITIZENS IN THE DIALECTICS OF MODERN AXIS

At the present stage of development of human society, the problem of increasing the financial literacy of the population is acute. It is urgent to ensure the stability of the financial sector, inform consumers and increase their responsibility. The financial aspect applies to almost all spheres of modern society. Financial literacy enables citizens to manage their own material well-being. Lack of basic financial knowledge and skills limits people's ability to make the right decisions to ensure well-being. International organizations argue that consumer financial education is the basis that should support the proper functioning of capital markets and the economy as a whole. This issue is relevant in countries that have moved from centralized planning to a market economy.

Insufficient level of financial literacy of the population leads to inefficient management of own funds, reduces the soundness of financial decisions, reduces economic activity of the population, creating threats to the financial security of households in particular and the stability of the national financial system in general. After all, in the field of household finance,

the main contradiction is between limited financial resources and virtually unlimited needs of members of such households, which often provokes a situation where household members, not having a sufficient level of financial literacy and financial education, resort to unreasonable (often impulsive) borrowing. large debts of these households to financial sector institutions.

In the current conditions, the literacy of the population is an important feature of modern society and largely determines the quality of life of its citizens, providing them with access to better education, work and services. This fully applies to financial literacy and financial culture, as financial relations have become an integral part of modern life. As V. Ilyin rightly points out, in the modern world "every economic entity is financial because it has money, and it owns and disposes of it" [1]. Therefore, it is not surprising that literacy involves (along with professional and functional knowledge and skills) possession of a wide range of economic and especially financial concepts and categories. The process of improving the financial literacy of the population, which in various countries began in the form of separate initiatives of public and private organizations aimed at assisting citizens in managing personal funds and informing about certain financial services, has gradually developed to the level of national programs and strategies. as well as supranational initiatives of the European Union, the World Bank, the Organization for Economic Cooperation and Development and other international structures.

Undoubtedly, the ability to effectively manage their own money is one of the most important characteristics of financial literacy. At the same time, according to a national survey conducted in December 2010 by the United States Agency for International Development, the portrait of Ukrainian consumers of financial services is not optimistic, because "the average Ukrainian knows little about financial basics, uses mostly simple banking services, knows almost nothing. about his rights as a consumer of financial services and does not trust financial and banking institutions "[2]. And although "more than 60% of respondents consider themselves financially literate, ... but only 22% of them were able to give 5 or 6 correct answers to 7 simple mathematical questions, without which it is impossible to manage their own finances" [3].

The low level of financial literacy of the country's population is due to reasons related to both subjective and objective principles. Lack of established traditions of teaching citizens the basics of financial literacy, due to the past historical development of the state, when for decades the country not only did not have a financial market, but also an ideology aimed at eradicating commodity-money relations due to "transition to communism". Thus, the basis of the process of acquiring financial knowledge and the formation of an appropriate level of financial literacy should be a change in worldviews and behavior of the population regarding the essence of money and personal finances. It is necessary to overcome as soon as possible this openly illiterate attitude of the majority of Ukrainians to their own money and to the unpredictable financial future and to form in them a philosophy of self-confidence, thanks to which everyone will be able to achieve financial independence and maintain it throughout life.

Investment in education has always been and remains an important component of raising the level of human capital in general and its basic element in particular the acquired knowledge, skills and experience. In this regard, in our opinion, the problem of improving the financial literacy of students is relevant. We believe that it would be extremely useful in all schools, along with the introduction of a separate specialized subject, to create a system of optional education within public-private partnership, which with the active participation of domestic financial institutions, nonprofits, universities would stimulate the development of such extracurricular activities. with schoolchildren, such as open days in financial institutions, clubs of young financiers, study tours to the most famous financial institutions in the region, etc. As a result, children and young people who look to the future much more boldly and are

more willing to take active financial action will gradually spread the acquired financial knowledge in their families, which will encourage their parents to increase their financial literacy.

As for the role of higher education in improving the financial literacy of the population, there is a paradoxical situation. At the end of the twentieth century. In both public and private universities, the specialty "Finance" has become very popular both among young people and university management, so this specialty was introduced in higher educational institutions of non-economic profile. At the same time, public procurement places in this specialty were allocated even to aviation universities, which was caused by a decrease in the number of public places in specialized universities. "Overproduction" of economists and lawyers has become a major topic in the media.

References:

1. Ilyin V. Financial universe - the formula of the special existence of the postmodern era. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/iver/2008_1_1/chapter_1_part_3.pdf. (accessed: 20.09.2021).
2. Bond R. Financial literacy and awareness in Ukraine: facts and conclusions / R. Bond, O. Kutsenko, N. Lozytska [FINREP, Financial Sector Development Project]. URL: <http://www.finrep.kiev.ua> (accessed: 25.09.2021).
3. Sorkin IV Methodological principles of developing strategic documents on financial literacy. Financial and credit activities: problems of theory and practice. 2013. Vip. 2. S. 301–309. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2013_2_40. (accessed: 23.09.2021).

Herasymenko O.

«Finance, Banking and Insurance», 4th year

SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

Supervisor – Scientific Supervisor – Ph.D. in economics, Assoc. Prof. at the Department of Finance named after Viktor Fedosov Rudyk N.

COMPARING THE DEBT SECURITY IN UKRAINE, ALBANIA AND ARMENIA

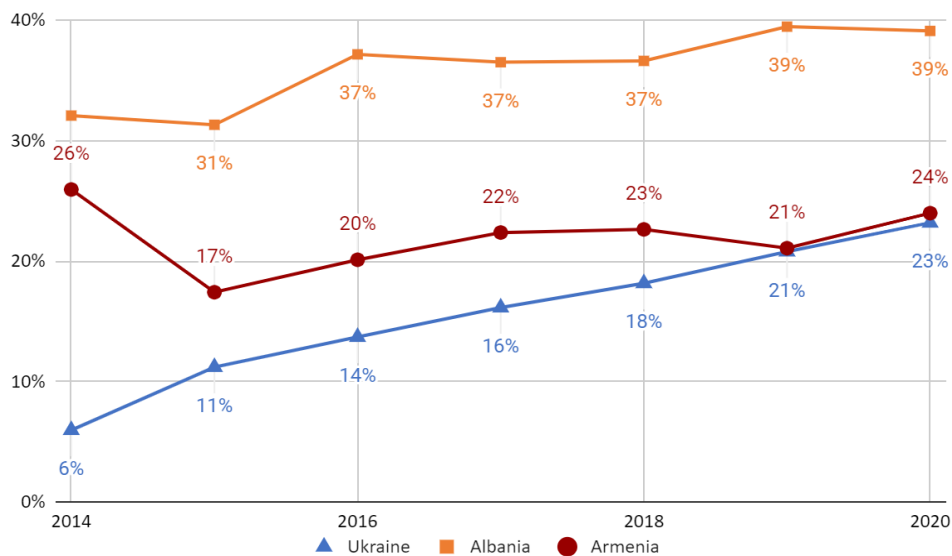
Debt policy and debt sustainability issues at the global level are of paramount importance today, given the rapid growth of debt on borrowed resources and interest on their servicing in Ukraine. Its growth can pose a threat to debt security and its financial stability, so the study of key indicators of debt security, their analysis in the dynamics is a very relevant topic today. I decided to compare Ukraine, Albania and Armenia debt security because they have similar economic situation and since they all are developing countries they are characterized by public debt.

In order to evaluate the debt security in Ukraine, Albania and Armenia will be used two indicators of the state, structure and dynamics of public debt. Recommended limits and standards of these indicators differ both globally and on levels of Ukraine. Thus, the World Bank has developed its own system of indicators to assess the country's debt security. In Ukraine, the permissible levels of indicators are set by the Ministry of Finance of Ukraine.

First indicator is the ratio of official international reserves to the volume of gross external debt which indicates whether the country can use its reserves (and what part of them) to repay foreign debt.

Foreign exchange reserves can include banknotes, deposits, bonds, treasury bills and other government securities. These assets serve many purposes but are most significantly held to ensure that a central government agency has backup funds if their national currency rapidly devalues or becomes all together insolvent.

In addition, foreign exchange reserves may be useful in influencing monetary policy. In general, foreign exchange reserves allow a central government more flexibility and resilience in volatile market conditions.

FIG. 1 – The ratio of official international reserves to the volume of gross external debt

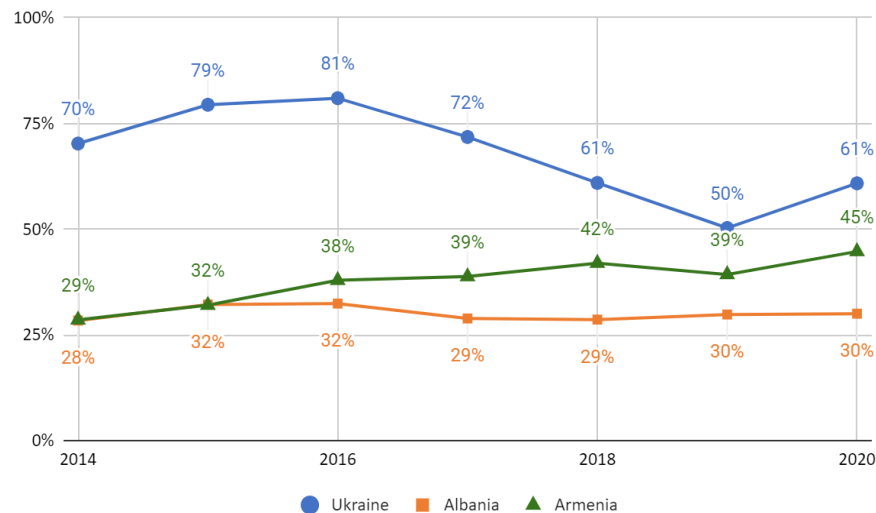
Ukrainian ratios of official international reserves to the volume of gross external debt were low in 2014, but tend to increase after 2015, which means that the country increased its reserves. Now it's almost on the Armenia level. Most of their amount was formed by credits from the international organizations such as IMF, World Bank and the European Union. This suggests that the condition of Ukraine's debt security didn't actually improve. Albania has a good reserves base which constantly increases.

The ratio of state and guaranteed state debt to GDP is a public sector solvency indicator.

Solvency is one measure of a country's financial health, since it demonstrates an ability to manage operations into the foreseeable future. Investors can use ratios to analyze a country's solvency.

The ratio of state and guaranteed state debt to GDP in Ukraine decreases and now is beyond the permitted limit (which is ≤ 60). This trend indicates that public demand for internal and external resources is growing at a slower pace than the country's economic development. Although this is the only indicator that during 2018-2020 has met the requirements. Results in Albania and Armenia are different. Most likely there was economic growth in these counties during 2014-2020 that caused growth of their GDP.

Analysis of indicators of the state of debt security of Ukraine during 2014-2020 shows a threatening state of debt security. So, we can't to say that the government of Ukraine has been pursued a prudent debt policy since indicators related to public and state-guaranteed debt do not meet current standards and thresholds. Ukraine is constantly in debt, which is the distinction of countries with low debt sustainability. The reasons for this critical state of indicators were the economic crisis, the unstable political situation in the country and the rapid devaluation of the hryvnia, which has significantly depreciated. The revaluation of loans at the new exchange rate significantly increased their value and total debt.

FIG. 2 – The ratio of state and guaranteed state debt to GDP

On the other hand, debt security situation in Albania and Armenia is better, they meet the requirements in studied indicators. Their debt security, especially Albania's is on a good level.

Debt security is an important thing to estimate, since public debt is an important factor influencing the national economy, which determines the state's ability to progressive socio-economic development, ensuring a decent life for the nation and the safe functioning of the country's financial sector.

References:

1. World Bank Open Data — <https://data.worldbank.org/>
2. Ministry of Finance of Ukraine — <https://minfin.com.ua/>

Zelisko N.

*PhD, associate professor, department of economy
Lviv national agrarian university*

Maluga V.

teacher, Lviv Ecological College

FINANCIAL INNOVATIONS IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The financial market is mobile, volatile, responsive to external and internal changes, including changes in the regulatory framework, specific rules for regulating capital markets, resulting in a change of place and the role of individual financial instruments, losing or gaining new meaning one or the other. The dynamic nature of the financial market is determined by its innovation, a manifestation of which is the continuous emergence of financial innovations that change its structure and affect development.

The dynamism of the financial market as a system presupposes that it is in itself an innovation, and constant financial innovations are an integral part of it. Without financial innovation, as well as without competition, the financial market cannot exist. The latest trends in the functioning of this market are determined by the pace and efficiency of financial

innovations (new financial instruments), which affect the behavior of all participants in financial transactions without exception. A financial instrument is a means of allocating free monetary resources, while financial innovation is designed to improve the distribution of these resources, ie to increase benefits, reduce risk and improve the conditions in which this process takes place. Thus, an innovative financial instrument is a newly created unified standardized documentary tool for the distribution and redistribution of funds under contractual terms, defining further rights and obligations of participants, which is designed to increase profitability, reduce risk and improve temporal and spatial elements of financial market in order to increase the efficiency of the process of accumulation, distribution and redistribution of monetary resources. In the world financial markets, the last decades have been a time not only of the emergence of completely new financial instruments, but also of constant innovative technological changes that have taken place in the mechanism of using securities - stocks and bonds. The crucial role in this process belongs to investment banks, which develop financial products to meet the specific needs of issuers and investors in the formation of the desired cash flows with the best possible combination of risk, return and liquidity. In the process of creating financial innovations use methods: combining products or their elements; decomposition of securities; use of properties in a new quality. The terms "structured" and "hybrid" financial instruments are commonly used to describe innovative products. A variety of instruments that provide a unique ratio of risk and return, gives investors the opportunity to choose financial products that best meet specific requirements and conditions. As Bernanke rightly noted, innovation, at its best, has been and will remain a tool to increase efficiency and expand the scope of the financial system.

Indeed, Ukraine's economy today is experiencing a significant lack of investment. The financial market can provide significant assistance in the process of attracting investments, but its growth is constrained by the lack of financial instruments of interest to investors. At this stage of development of the financial sector of the national economy, the main attention should be paid to the introduction of new financial instruments on the market. On the one hand, this should contribute to the further effective development of banking and non-banking institutions, including pension funds, insurance companies, securities traders, and on the other hand, create new sources to cover budget deficits, balance of payments and financing. priority programs for the development of the national economy. After all, an important function of new financial instruments is to enable legal entities and individuals to legally return to the real sector of the economy funds that operate outside the banking sector, which, in turn, will strengthen the financial system as a whole.

Given the significant potential of the national financial market and some positive trends in it, there is an urgent need to accelerate the development of principles of national financial policy in the context of financial innovation taking into account the world market, formation of acceptable innovation climate and dissemination of innovation culture of market participants, which will provide an opportunity to work effectively in the market and for the development of the national economy of Ukraine.

Innovation, on the one hand, is manifested in many aspects of financial globalization, and on the other hand, acts as a source of further deepening of this process. However, the contradictions of the manifestations of financial globalization and the degree of its connection with financial innovations give rise to scientific debates today, because in fact financial globalization is an ambiguous phenomenon that can not only benefit but also be a source of

various risks. According to experts, recent innovations create an atmosphere of uncertainty and uncertainty in the financial markets, which increases instability and the possibility of sharp fluctuations, especially in the markets of developing countries.

In view of this, it is important to further study the theory and practice of financial innovations, features of the international financial market and markets of developed countries, which have proven their effectiveness, which will intensify processes of formation of the national financial market on the basis of innovation. implementation of investment and innovation projects in the country. financial market and will allow to fully implement its functions in order to ensure economic growth and improve the welfare of society. The development of tools of the financial market of Ukraine will make it a reliable source of financial resources and create the appropriate infrastructure for investors.

Literature:

1. Bergamini, T., Navarro, C., & Hillian, I. (2015). Analysis of the relevance of crowdfunding as an alternative source of finance for social enterprises. Madrid: ICABR pp.115- 128
2. Bugg-Levine, A., Kogut, B., & Kulatilaka, N., (2012). A new approach to funding social enterprises. Harvard Business Review. 90 (1/2), 118-123.
3. Dacin, P., Dacin, M., & Matear, M. (2010). Social Entrepreneurship: Why We Don't Need a New Theory and How We Move Forward From Here. Academy of Management Perspectives, 24(3), 37-57.
4. Kickul, J., & Lyons, T. (2015). Financing Social Enterprises. Entrepreneurship Research Journal, 5(2), 83-85.
5. Lyons, T., & Kickul, J. (2013). The Social Enterprise Financing Landscape: The Lay of the Land and New Research on the Horizon. Entrepreneurship Research Journal, 3(2). 147-159.
6. Martin, M. (2015). Building Impact Businesses through Hybrid Financing. Entrepreneurship Research Journal, 5(2), 109-126.

Азовцева К.

«Менеджмент персоналу», 2 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівний – к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова Рудик Н.В.

БАНКІВСЬКА СФЕРА У ПЕРІОД ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

За умов посиленої зростаючої конкуренції банківські установи мають змінюватися на користь сучасних технологій та запроваджувати нові стратегії сталого розвитку, для забезпечення конкурентоздатності на ринку банківських послуг та регулювання функціонування. Метою даного проектного є аналіз найпродуктивніших методів використання цифрових технологій у банківській сфері, для підвищення рівня задоволеності споживачів під час користування банківським продуктом та розвитку фінансової сфери держави. Актуальним питанням є переорієнтація якості регулювання інновацій українськими банками через відставання модернізованих процесів від інших розвинених країн; формування та оцінка застосування стратегій інноваційного розвитку банківської сфери.

Головними методами дослідження був аналіз банківського маркетингу, сучасних продуктів та банківських послуг на прикладі наукових доробків Козьменко С. М, Васильєвої Т. А. та Леонова С. В [1] ; К.В. Ковтуненко, Є.І. Масленнікової [2] . Розглянуто положення України по відношенню до розвитку стратегій та стадій розвитку дистанційного обслуговування до іноземних держав за Карпенко Г. В. та Данькевич А. П.

[3]. Визначено вплив COVID-19 на появу новітніх допоміжних засобів у банківській сфері за допомогою аналізу експертів One Philosophy [4].

Професор Козьменко С. М, у співавторстві з Васильєвою Т. А. та Леоновим С. В у своєму науковому доробку «Маркетинг банківських інновацій. Маркетинг і менеджмент інновацій», розглядають інноваційну діяльність банків як новий чи модернізований банківський продукт, впроваджений у практичній діяльності. Збільшивши набір послуг, банк розширює можливість одержання доходів навіть при зміні кон'юнктури ринку, а отже і при зменшенні попиту на характерні види послуг [1, с. 13-28]. На сьогодні серед використання послуг дистанційного обслуговування найпоширенішими є інтернет-банкінг - банківська система платежів через Інтернет та мобільний-банкінг - користування мобільними технологіями для дистанційного управління банківським обслуговування [2, с. 297-307]. Вчені виокремили 4 стадії переходу з традиційного надання банківських послуг на переважання дистанційного банківського обслуговування: традиційний банкінг - освоєння електронних каналів - багатоканальне обслуговування - переважання дистанційного банківського обслуговування. В Україні ринок дистанційних банківських послуг знаходиться на переході від другої до третьої стадії розвитку обслуговування, на відміну від Європи та США, які вже перейшли цю межу [3, с.111-118.] Аналіз статті "COVID-19. Життєстійкі" консалтингових експертів з One Philosophy показав, що епідемія була каталізатором для появи сучасних продуктів та послуг 71% установ, а 55% приєднали партнерів для запровадження спільних ініціатив [4].

Серед конкурентних технічних рішень, для залучення нових клієнтів, банківські установи наразі використовують біометричну дистанційну ідентифікацію клієнтів: розуміють відбитки пальців, малюнок сітківки очей або капілярів на пальцях, голос, контури особи і навіть частота серцевого ритму. Це створює доступні умови фінансових послуг для людей похилого віку, мало-мобільних чи з обмеженими можливостями. Дана система унеможливує отримання кредитів чи зняття готівки шахраями лише завдяки чужому паспорту. Перед налагодженням ділових відносин з клієнтом, укладанням угоди та проведенням фінансових операцій, банківські установи зобов'язані провести процедуру KYC (know your client), «знай свого клієнта», що складається з ідентифікації та верифікації. Для заощадження фінансових для людських ресурсів також використовують систему НБУ BankID, кваліфікований електронний підпис (КЕП), Smart ID, дистанційне зчитування клієнтом даних чіпа біометричного документа (ID-карта, закордонний паспорт) за допомогою програми банку шляхом використання технології NFC [6, с. 268-270]. Банки мають щоразу перевіряти дані (реконсиляція), а для двостороннього обміну витрачається багато часу, а отже і знижується ефективність. Для спрощення даної операції використовують блокчейн-платформи, і тоді, під час реконсиляції, учасники угоди без зайвих клопотів одночасно отримують доступ до бази, разом з процедурою обробки транзакцій. [7, с. 110-119].

У підсумку, сучасний банківський маркетинг представляє собою пошук установами прибуткових ринків банківських продуктів, враховуючи потреби клієнтури. Даний процес вимагає чітких цілей, шляхів, способів та розробки конкретних заходів від реалізації планів. При цьому важливо бути в тренді сучасних тенденцій інформаційних технологій, для впливу на функціонування та запровадження нових маркетингових комунікаційних інструментів у фінансовому секторі. В Україні достатньо високий рівень

технологічного процесу, але, в порівнянні з європейськими країнами, недостатньо розвинена інфраструктура, бо досі існують райони з слабким або зовсім відсутнім інтернет-з'єднанням і тому, ускладнюється процес просування онлайн-обслуговування. Впровадження та рішення, які банківські установи застосовують вже сьогодні забезпечать конкурентоспроможність в майбутньому. Здатність технологічної та організаційної гнучкості виступає основним рушієм в процесі цифрової еволюції. Саме тому важливо прискорити і виключити можливі помилки процесу збору даних в біометричній системі. Фінансові організації мають реалізувати інструменти, що дадуть змогу скористатися цими даними. Також потрібен час для адаптування людей до біометрії і цифрова еволюція банківського сектору України вийде на новий рівень.

Література:

1. Козьменко С. М., Васильєва Т. А., Леонов С.В. Маркетинг банківських інновацій, , 2011, 45 с.
2. Ковтуненко К.В., Масленнікова Є.І. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти, 2017, 454 с.
3. Карпенко, Г. В., Данькевич, А. П. Фінансові інновації і питання теорії та можливості впровадження в економіку країни, 2012.
4. COVID-19. Життєстійкі. Перше в Україні дослідження життєстійкості організації, One Philosophy, 2020.
5. Івлева, М. І. Тенденція цифровізації банківської галузі, № 2, 2020, 292 с.
6. Карчева Г., Лернатович В., Кавецький Р. Використання технології блокчейн як фактор підвищення ефективності фінансової сфери. Банківська справа. 2017, No 2, С. 110-119.
7. В Мінцифри працюють над легалізацією криптовалют та блокчейну, Економічна правда, 2020.

Андріаш Д.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова Котіна Г.М.*

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Актуальність полягає в дослідженні ролі фінансових інновацій, яка зумовлена необхідністю активізації розвитку фінансового ринку та економіки зокрема, високим рівнем взаємозалежності запровадження інновацій та темпів розвитку фінансового ринку. Цілі сталого розвитку (ЦСР) дедалі більше змінюють спосіб роботи приватного сектора для досягнення інклюзивного та сталого розвитку. Корпорації починають перебудовувати свої пріоритети з ЦУР в умовах зростання тиску з боку споживачів, інвесторів та працівників. Виникають інноваційні бізнес-моделі, такі як соціальні підприємства та інклюзивний бізнес, які спрямовані на вирішення соціальних та екологічних проблем, а також надають продукти та послуги тим, хто лежить в основі економічної піраміди [3]. Щоб збільшити свій вплив, підприємства потребують додаткових інвестицій. Перед пандемією COVID-19 було підраховано, що країни, що розвиваються потребуватимуть додаткових щорічних інвестицій у розмірі 1,5 трлн доларів для досягнення ЦСР до 2030 р.[3]. У світі після пандемії ця цифра, ймовірно, буде значно вище, і інвестори приватного сектора є ключем до подолання цього розриву. Якби навіть невелика частина активів, якими керує фінансовий сектор регіонів, була

спрямована на підприємства, які роблять внесок у досягнення ЦСР, їх досягнення до 2030 року було б у межах досяжності.

Тож основною рушійною силою поступу, без якого неможливий розвиток в тому числі фінансового ринку, є впровадження інновацій. Інновації, які запроваджують на фінансовому ринку, мають сьогодні важливе значення для успішного розвитку національних фінансових систем, і є, з одного боку, закономірним результатом його еволюції, а, з іншого, дають можливість фінансовим установам вирішувати конкретні проблеми[6].

Незважаючи на численні дослідження, у контексті переосмислення концепції розвитку фінансового ринку рівень вирішення проблем розвитку фінансових інновацій залишається недостатнім для цілісного осмислення процесів інтеграції вітчизняних суб'єктів фінансового ринку у світову фінансову систему. Фінансовий ринок рухливий, мінливий, чуйно реагує на зовнішні й внутрішні зміни, у тому числі на зміни в нормативно-законодавчій базі, специфічні правила регулювання ринків капіталів, унаслідок чого змінюються місце і роль окремих фінансових інструментів, втрачають або набувають нового значення одні чи інші. Динамічний характер фінансового ринку визначається його інноваційністю, проявом якої є безперервна поява фінансових інновацій, які змінюють його структуру і впливають на розвиток.

Разом з тим, поширення інновацій у фінансовій системі не лише виведуть її розвиток на новий, якісно вищий рівень, але й зумовлять виникнення нових ризиків, що в деяких випадках набули системо утворюючого характеру. Світова практика свідчить про можливість отримання значних втрат від використання інноваційних інструментів, що призвели не лише до значних збитків в окремих секторах економіки, але й стали в ряду основних причин останньої світової фінансової кризи[4]. Зокрема, це стосувалося масштабного використання похідних фінансових інструментів з метою хеджування ризиків в іпотечному кредитуванні.

За таких умов, це вимагає особливо виважених підходів до формування політики використання фінансових інновацій на національних фінансових ринках. Однак, не менш важливо враховувати й те, що відсутність фінансового потенціалу в країні створює такі негативні тренди як збільшення дефіциту державного бюджету, зростання державного боргу із відповідним зниженням кредитного рейтингу, зростанням інфляційних очікувань. Це, в свою чергу, відбивається на зростанні вартості фінансових ресурсів в країні. Очевидно, що така взаємопов'язаність потребує врахування багатоаспектності інноваційних інструментів для мінімізації ризиків та максимізації їх позитивного впливу в умовах практичного використання в країні [6].

Отже, формування і розвиток ринку фінансових інновацій повинні відбуватися за всіма напрямками – правовим, інституційним та технологічним. Упровадження фінансових інновацій підвищить ефективність розподілу грошових ресурсів, що сприятиме стабільному довгостроковому зростанню економіки, зменшенню коливань ділової активності, підвищенню гнучкості суб'єктів фінансової інфраструктури. З огляду на це, актуальним залишається подальше вивчення теорії й практики фінансових інновацій, особливостей міжнародного фінансового ринку та ринків розвинених країн світу.

Література:

1. Oparin, V.M. Paientko, T.V. and Fedosov, V. M. (2013), Innovatsii u finansovij sferi [Innovations in the financial sphere], KNEU, Kiev, Ukraine.
2. Innovative financing for the sustainable development goals (2021). Режим доступу до ресурсу: <https://internationalbanker.com/finance/innovative-financing-for-the-sustainable-development-goals/>
3. Digital finance and inclusion in the time of COVID-19. Режим доступу до ресурсу: <http://www.fao.org/3/cb2109en/CB2109EN.pdf>
4. Financing the 2030 agenda. United Nations Development Programme (2018)
5. Scaling up finance for the sustainable development goals: experimenting with models of multilateral development banking (2018)
6. Financial innovations in the secured development of the financial market and national economy in the minds of globalization. Режим доступу до ресурсу: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/145_12.pdf

Бенч Л.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

ВИКЛИКИ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Використання позикового фінансування програм протидії пандемії COVID-19 та економічного відновлення у постпандемічному періоді у більшості країн світу призвело до стрімкого зростання державного боргу. Так, за останні 50 років найбільше і найшвидше збільшення боргу відбулося саме в останнє десятиліття. Світовий державний борг збільшився на 20% і у 2020 році склав 97%, а до кінця 2021 року, за прогнозами МВФ, складе 99% ВВП [1].

В Україні також спостерігається тенденція зростання боргового тягаря. Офіційні статистичні дані обсягу загальної суми державного боргу та гарантованого державною боргу і валового внутрішнього продукту демонструють, що загальна частка боргу відносно ВВП є вищою (див.табл.1), аніж дозволений граничний ліміт у розмірі 60%, зазначений у статті 18 Бюджетного кодексу України [2].

Таблиця 1 – Частка загальної суми державного та гарантованого державною боргу до ВВП

Рік	Загальна сума державного та гарантованого державною боргу, млрд грн	Частка боргу до ВВП, %
2015	1572,18	79,06
2016	1929,81	80,9
2017	2141,82	71,78
2018	2168,45	60,9
2019	1998,30	50,28
2020	2551,88	60,84

*Розраховано автором за даними Міністерства фінансів України та Державної служби статистики України

Протягом останніх шести років лише у 2019 році показник досягнув допустимого значення, а сума боргу зменшилась і складала 1998,3 млрд грн. В період з 2015 по 2018 роки частка загального боргу відносно ВВП становила більше 60%, що є справжнім тягарем для бюджету країни [3]. З початку 2020 року відношення державного боргу знову почало зростати, а ключовий показник боргової стійкості - державний борг до ВВП - перевищив граничне значення.

Враховуючи сучасний економічний стан та негативні наслідки COVID-19, державний борг має велику ймовірність до зростання внаслідок залучення коштів від інших країн і МВФ. Тому боргове навантаження залишатиметься на високому рівні, що вимагатиме від уряду використання ефективних методів управління значно більшим і складнішим борговим портфелем.

МВФ підготував ряд рекомендацій для країн, які доцільно використати й Україні нині для розробки ефективних боргових та фіскальних стратегій, які передбачають побудову надійної архітектури боргу [4]. По-перше, боржники та кредитори повинні продовжувати посилювати договірні положення, щоб допомогти мінімізувати економічні зриви, коли боржники стикаються з проблемами. МВФ наполегливо працює над цим та інші успішно сприяють прийняттю посиленних положень про колективні дії в міжнародних облігаціях. Подібні положення необхідні для сприяння впорядкованій реструктуризації необлігаційного боргу. Хоча для покращення впливу на загальний борг та загальний підхід до реструктуризації потрібен час. Також можуть бути корисними положення, що зменшують виплати боргу або автоматично призупиняють обслуговування боргу, наприклад, у разі стихійних лих та інших великих економічних потрясінь. По-друге, слід збільшити прозорість боргу. Відсутність прозорості збільшує невизначеність, ризик та витрати на позики: якщо кредитори не можуть визначити, що країна винна, кому і на яких умовах кредитори не можуть приймати обґрунтованих рішень. І у світі зростаючих боргових ризиків це може бути різницею між збереженням та втратою доступу до ринку. Переваги повної прозорості також можуть бути значними. Останні дослідження МВФ показують, що збільшення прозорості бюджету та боргів може більш ніж окупитися за рахунок значного зменшення спредів облігацій на ринках, що розвиваються, і що є надзвичайно важливим у ці невизначені часи, це також збільшує готовність іноземних інвесторів утримувати державний борг [5]. По-третє, офіційні двосторонні кредитори повинні домовитись про єдиний підхід до реструктуризації офіційних двосторонніх боргів. Це повинно бути прийнятним як для членів Паризького клубу, так і для інших. Реструктуризація може включати загальний термін, який вимагає від боржника прозорого розподілу своїх боргів та отримання домовленостей про реструктуризацію від усіх своїх кредиторів - як офіційних, так і приватних - на порівняних умовах. Такий підхід мав би на меті забезпечити обмін інформацією та справедливий розподіл тягаря між усіма кредиторами.

Використання рекомендацій МВФ та удосконалення стратегії управління боргом повинні створити достатній простір для переходу до стійкої траєкторії боргу в умовах виходу з пандемії та повернення до сталого і збалансованого економічного зростання.

Література:

1. Tailoring Fiscal Responses. Fiscal Monitor.- 2021.- April [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/03/29/fiscal-monitor-april-2021>
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> [дата звернення: 23.09.2021]
4. Reform of the International Debt Architecture is Urgently Needed [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://blogs.imf.org/2020/10/01/reform-of-the-international-debt-architecture-is-urgently-needed/>

5. Fiscal Transparency Borrowing Costs and Foreign Holdings of Sovereign Debt April [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/08/24/Fiscal-Transparency-Borrowing-Costs-and-Foreign-Holdings-of-Sovereign-Debt> -46180

Бондар В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів імені Віктора Федосова Опарін В.М.*

КОНТРОЛЬ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПДВ

ПДВ як найбільш значимий непрямий податок виконує фіскальну функцію, що полягає в мобілізації істотних надходжень від даного податку до бюджету за рахунок простоти справляння і стійкості бази оподаткування. Так як ПДВ – один з основних податків в Україні, то, відповідно, існують окремі форми контролю за його сплатою, а також організації, до повноважень яких входить здійснення такого контролю.

У сфері фіскального контролю в Україні право на нього має обмежене коло контролюючих органів, склад яких визначається в Податковому Кодексі України [1], а саме це:

- Державна податкова служба України;
- Державна митна служба України;
- Пенсійний фонд України.

Коли мова йде виключно про контроль щодо справляння ПДВ, останній орган не приймає участі в перевірках даного напрямку, адже він веде нагляд виключно за єдиним внеском.

Відомо, що Державна податкова служба України – це організація, одним з ключових завдань якої і є здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів, серед яких – ПДВ. Також, відповідно до Положення про ДПС [2], вона контролює своєчасність подання платниками податків (платниками єдиного внеску) передбаченої законом звітності (декларацій, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів), своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків, зборів, платежів, єдиного внеску.

Стосовно такого органу, як Державна митна служба, то вона контролює мито, акцизний податок, ПДВ, інші податки, що справляються при ввезенні, вивезенні товарів і предметів на митну територію України або територію спеціальної митної зони [1].

Щодо форм реалізації контрольної функції ДПС, то такими є камеральні, документальні та фактичні перевірки. Камеральна перевірка податкової декларації з ПДВ – це основна форма контролю. З її допомогою представники податкової служби виявляють розбіжності і помилки в звітності, що подається платником відповідного податку. Проводиться така перевірка на території податкового органу, коли відвідування офісу компанії, що перевіряється, не передбачено. При необхідності документи і пояснення запитуються через телекомунікаційні канали зв'язку.

Згідно з підпунктом 75.1.1 пункту 75.1 статті 75 Податкового Кодексу України [1], камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках)

платника податків, та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій).

Якщо фірма нараховує ПДВ, а потім пред'являє податок до відрахування, їй доведеться вказати відповідні дані про рахунки-фактури, які стали підставою для розрахунків. Це означає, що податкові інспектори отримують можливість порівнювати дані, відображені в книзі продажів і книзі покупок фірми-продавця і фірми-покупця. Це дозволить в ході камеральної перевірки ПДВ виявляти несумлінних осіб, які податки в бюджет не платять, але претендують на отримання вирахування з ПДВ.

Податкові органи мають право вимагати в ході камеральної перевірки подання платником податків рахунків-фактур, первинних та інших документів, що відносяться до операцій, відображених у поданій декларації. Нижче перераховані випадки, коли дане право підлягає реалізації:

- якщо дані, представлені двома різними платниками податків по одній і тій же операції, не відповідають один одному;
- якщо інформація, зазначена в декларації, не відповідає даним з журналу обліку рахунків-фактур.

Інша форма перевірки – документальна, який, в свою чергу, може бути плановою та позаплановою. Враховуючи, що дана перевірка може бути виїзною чи невиїзною, то на відміну від камеральної податкової перевірки, проводиться, як правило, за місцезнаходженням платника податку та на підставі рішення керівника податкової інспекції. Виїзна перевірка щодо одного платника податків може проводитися по одному або декільком видам податків. Податкові органи не мають права проводити протягом одного року більше двох виїзних податкових перевірок одного й того ж платника податків за одним і тим же податків за один і той же період часу.

Щодо зарубіжного досвіду, то контроль здійснюється структурами, що мають різні організаційні територіальні рівні (місцеві, на рівні департаменту або регіональні), наприклад, як у Франції. В даній країні контроль з виїздом на місце зазвичай здійснюється за наявності серйозних підстав для підозр і приховуванні доходу. Особливістю податкового контролю у Франції є те, що платник податків повинен бути попереджений про податкову перевірку, як мінімум за 8 днів. Без попередження раптова перевірка може бути проведена лише за наявності достовірної інформації про те, що підприємство ухиляється від сплати податків.

Компетенція структур, згаданих попередньо, найчастіше визначається географічними критеріями і оборотом підприємств, які треба перевіряти. Існують національні чи федеральні структури контролю: в деяких країнах, як наприклад Німеччини, Іспанії, Італії, Великобританії. Інші країни, такі як Канада, Нідерланди, США, Ірландія, мають оперативні управління, організовані за групами платників податків в національному масштабі, але впроваджені на регіональному рівні.

Література:

1. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

2. Положення про Державну податкову службу України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>

Бондаренко Д.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
Імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Гапонюк М.А.

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Основною метою монетарної політики держави є досягнення довгострокової цінової стабільності. Механізми та цілі монетарної політики країни мають реагувати та змінювати фаз економічного циклу, необхідним є формування адаптивних заходів, урахувавши сучасний стан і прогностичні оцінки економічного розвитку. Пріоритетами грошово-кредитної політики є забезпечення цінової та фінансової стабільності в суспільстві. Крім того, важливим завданням залишається формування сприятливих умов для стійкого ендogenous економічного зростання. Досвід розвинутих країн світу під час останньої рецесії та посткризовий період засвідчив факт трансформації інструментарію монетарного регулювання, що надало додаткові позитивні імпульси для відновлення позитивної економічної динаміки.

Науково-експертне середовище зайняло різні позиції щодо подальшої реалізації вітчизняної монетарної стратегії. Одна частина обґрунтовує доцільність продовження стримуючої монетарної політики для забезпечення поетапного зниження індексу споживчих цін у рамках використання режиму інфляційного таргетування з урахуванням емпіричного досвіду зарубіжних країн. Водночас інша наполягає на необхідності певного пом'якшення грошово-кредитної політики шляхом зниження ключової процентної ставки задля активізації господарської та інвестиційної активності економічних суб'єктів. Від конфігурації завдань і цілей грошово-кредитної політики на середньострокову перспективу різнитимуться механізми їх досягнення в контексті забезпечення макроекономічного балансу.

Серед дієвих важелів впливу на протікання макроекономічних процесів монетарній політиці належить особливе місце як механізму, завдяки якому держава в особі центрального банку може визначати пріоритетну спрямованість економічного розвитку, яка б відповідала базовим цілям фінансово-економічної політики, що здебільшого передбачають підтримку виробничого зростання та максимальної зайнятості, підтримку цінової стабільності та рівноваги зовнішньоекономічних зв'язків. Емпіричний досвід економічного розвитку, відмічений глобалізацією, масштабними змінами технологічних устроїв і структури світової економіки, періодичними фінансовими кризами, регіональними проблемами та специфікою національних економік, відображає комплексність і суперечливість процесів адекватного цілепокладання фінансового регулювання розвитку та монетарної політики. Формування стратегічних пріоритетів грошово-кредитного регулювання економіки традиційно пов'язується з фундаментальними суперечностями у їх досягненні.

Так, цінова стабільність (визначена домінантною ціллю монетарної політики більшості країн, зокрема й України) може суперечити принципу досягнення

економічного зростання та максимальної зайнятості, оскільки зростання реального валового внутрішнього продукту доповнюється прискоренням інфляції із підвищенням попиту на фінансові ресурси. У такому разі центральний банк маневрує в реалізації грошово-кредитної політики, враховуючи стан ринкової кон'юнктури та варіювання стадій економічного циклу, щоб не спричинити деструктивних змін у економічному середовищі. Держава прагне чинити певний вплив на процеси суспільного виробництва, використовуючи як трансмісійний механізм різні інструменти грошово-кредитної сфери. Монетарна політика повинна орієнтуватися на коротші за часом досягнення цільові маркери, зокрема обсяги грошової маси, процентну ставку й обмінний курс.

Її основними інструментами є ліміти кредитування, операції на відкритому ринку (що реалізуються за ініціативи центрального банку, в ході яких вона або безпосередньо купує-продає цінні папери, або проводить кредитні/депозитні аукціони), пряме регулювання відсоткової ставки, зміни норм обов'язкового резервів, ставки рефінансування (що хоч і здійснюється з ініціативи і в обсягах, необхідних різним, зокрема недержавним, кредитним установам, проте входять до завдань центрального монетарного регулятора) тощо.

Ризик прискореного зростання попиту залишається актуальним і постійно перебуватиме в полі зору Національного банку України. В умовах стабілізації ситуації на світових ринках ціни на сировинні товари поступово знижуватимуться, що зменшить їх проінфляційний вплив та забезпечить підґрунтя для дезінфляції. Для повернення інфляції до цілі та стабілізації інфляційних очікувань Національний банк поступово підвищуватиме жорсткість монетарних умов, наближаючи їх до нейтрального рівня.

У 2022 році й надалі Національний банк продовжить використовувати монетарний режим інфляційного таргетування, що ґрунтується на плаваючому обмінному курсі, з урахуванням пріоритетності законодавчо визначених цілей Національного банку.

Таким чином, послідовні та зрозумілі для економічних агентів рішення з монетарної політики залишатимуться фундаментальною передумовою для поглиблення фінансової системи, формування в економіці достатнього обсягу довгострокових фінансових ресурсів прийнятної вартості. Завдяки підтриманню інфляції на відносно низькому рівні залишатиметься низькою інфляційна складова номінальних процентних ставок. Окрім того, внаслідок наближення інфляційних очікувань до цілі щодо інфляції, а також зниження волатильності цін зменшуватиметься і премія за ризик, оскільки учасники фінансового ринку зможуть більш упевнено прогнозувати майбутню вартість кредитних ресурсів. У сукупності це сприятиме активізації довгострокового інвестування у вітчизняну економіку та створенню робочих місць, буде поштовхом до інноваційної активності.

Література:

1. Шумська С. С. Монетарна політика та відновлення економічного зростання в Україні. Економіка і прогнозування. 2015. №3. С. 21–41.
2. Коровій В. В. Основні інструменти монетарної політики держави // Бізнесінформ № 9 . - 2019. с. 230-238
3. Матросова Л.М. Сучасні проблеми монетарної політики НБУ в умовах розвитку національної економіки // Глобальні та національні проблеми економіки. - Випуск 23. 2018.

4. Проект основних засад грошово-кредитної політики НБУ на 2022 рік: основні положення. Режим доступу: <https://finbalance.com.ua/news/proekt-osnovnikh-zasad-hroshovo-kreditno-politiki-na-2022-rik-osnovni-polozhennya>

Булик О.,

к.е.н., доц. кафедри міжнародних економічних відносин та маркетингу,

Сенейко Н.

«Агроінженерія», 3 курс

Львівський національний аграрний університет

ФОРСАЙТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Сьогодні серед нових технологій використання фінансового потенціалу територіальних громад найбільш поширеним інструментом для визначення переваг та стратегій розвитку є форсайт. Такий метод прогнозування доволі часто застосовується в державному управлінні та при розробці стратегій, проектів та програм регіонального та місцевого розвитку. Найбільш розповсюдженим є таке визначення форсайту - це процес послідовного формування нових стратегічних напрямів, які в довгостроковій перспективі зможуть серйозно вплинути на економічний та соціальний розвиток. Він включає обговорення можливих шляхів розвитку та формування на цій основі довгострокових пріоритетів в різних галузях і сферах; сукупність інструментів, що дозволяють активно передбачати проблеми майбутнього та активний прогноз, який включає елементи дії на майбутнє [1, с. 127].

Відмінність форсайту від інших механізмів прогнозування в тому, що на відміну від прогнозів, які переважно співвідносяться з прогнозами малокерованих подій, у межах форсайту оцінюють можливі перспективи інноваційного розвитку на відповідній території та імовірні позитивні наслідки для розвитку територіальної громади. Застосування форсайту обумовлює появу нових технологій формування пріоритетів і механізмів розроблення стратегій розвитку територіальних систем, і в першу чергу в країнах, розвиток яких спирається на структури цивільного суспільства, оскільки соціальний капітал, який формується в процесі форсайтингу, і наявність цивільного суспільства, є взаємообумовленими поняттями.

Найчастіше форсайт використовують на національному рівні, проте територіальний форсайт може мати наступні переваги [2]: більш точне виявлення інноваційних точок росту на території громад; отримання синергетичного ефекту від співпраці споріднених структур; формування єдиного стратегічного плану розвитку для адміністративно-територіальних складових (одиниць); поєднання зусиль регіональної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу та науки для досягнення спільних цілей.

Сьогодні успішні територіальні громади застосовують форсайт для розробки стратегії сталого розвитку, а також напрямів соціально-економічного та інноваційного розвитку, виявлення технологічних проривів, здатних вплинути на розвиток регіону або території в середньо- і довгостроковій перспективі [3, с.181].

Основними завданнями форсайту при формуванні бюджетів територіальних громад є:

- підвищення результативності та ефективності управління бюджетними коштами;
- забезпечення виконання дохідної частини бюджету територіальної громади відповідно до показників, затверджених міською (сільською) радою;
- підвищення ефективності управління бюджетними коштами шляхом застосування дієвих методів економії бюджетних коштів;
- забезпечення стабільного функціонування бюджетних установ та виконання заходів, передбачених сільськими цільовими (комплексними) програмами.

Прогноз бюджету територіальної громади зорієнтований на формування сприятливого економічного середовища, забезпечення збалансованості та стабільного функціонування бюджетної системи територіальної громади, встановлення взаємозв'язку між соціально-економічними цілями розвитку регіону і можливостями бюджету, забезпечення виконання гарантованих державою соціальних зобов'язань.

Територіальний форсайт є одним із механізмів, які найбільш використовуються для прогнозування соціально-економічного розвитку, який використовують для таких видів діяльності:

- прогнозування та застосування критичного мислення щодо довгострокових розробок;
- формування майбутнього шляхом впливу на державну регуляторну політику;
- планування місцевих бюджетів;
- застосування інноваційної політики щодо розвитку депресивних територій.

Територіальний форсайт передбачає участь у процесі «передбачення» представників органів влади, місцевої науки та органів місцевого самоврядування поряд із громадськими організаціями та бізнесом. Його проводять щодо конкретної території – громади чи представників групи громад, яка сформувалася під впливом спільних політичних, соціальних, демографічних та економічних факторів.

Таким чином, проблемні питання, які, з одного боку, не можуть вирішитися владними структурами обласного рівня, а з іншого боку, перевищують сферу повноважень міської чи районної влади, можуть бути вирішені спільно за допомогою форсайту. Часто такі питання виникають саме на рівні кількох територіальних громад. Спільне вирішення питань створює ряд додаткових ефектів, таких, як синергетичний, агломераційний та ін. Суміжні територіальні громади можуть мати спільний вектор розвитку, який доцільно покласти в основу при визначенні конкурентних переваг. Причому така спільна спрямованість у розвитку проявляється як в економічній, так і в екологічній та соціальній сферах. Тому, для узгодження інтересів усіх зацікавлених сторін, стратегії суміжних територіальних громад в Україні варто розробляти на принципах форсайту.

Література:

1. *Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти: монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.*

2. Федулова Л.І. *Новітні підходи до формування стратегії розвитку регіонів: методологія «Форсайт».* URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/zbirnuk_RE_4_139.pdf. (дата звернення 19.10.2021р.).

3. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. *Планування розвитку територіальних громад: Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України.*: К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256с.

Гавва В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», аспірант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Гапонюк М.А.

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЦИФРОВОЇ ВАЛЮТИ

30 червня цього року Верховна рада України прийняла Закон України «Про платіжні послуги», яким було надано право Національному банку України поряд фізичною гривнею проводити емісію електронної/цифрової гривні. Запровадження такого активу, як цифрова валюта вводить нові можливості до роботи національної фінансової системи.[1] Тому варто розібратись у перевагах та ризиках емісії даного виду цифрових фінансових активів. Оскільки, фактично, ми знаходимось на певному перехресті, коли мова йде про цифрову валюту. Фізичні готівкові кошти все ще широко застосовуються у повсякденному житті. При цьому держава та банківська система ще мають зробити рішучі кроки, для введення в повсякденне життя даного виду активу

Головним рушієм запровадження саме цифрової готівки є той факт, що все більше людей застосовують практично завжди безготівкові розрахунки. При цьому додатковий імпульс необхідності запровадження цифрової валюти, як легального інструменту розрахунків, зумовлює бум поширення криптовалют, зростання вартості криптовалют у повсякденному житті привертає надзвичайну кількість уваги. Тож варто визначити головні переваги та ризики застосування цифрової валюти.

Цифрова валюта може запропонувати широкий спектр переваг перед традиційними способами застосування готівки у фізичні чи електронних формах. Першою головною перевагою є те, що цифрові валюти дозволяють здійснювати набагато швидші транзакції, ніж ті, що здійснюються через традиційні фінансові установи. Наприклад, переказ коштів за кордон іноді може зайняти кілька днів, перш ніж гроші надійдуть на рахунок одержувача через традиційний банк, але цифрові валюти роблять це набагато швидше, практично одразу.

Операції з цифровою валютою істотно зменшують трансакційні витрати. Так хоч гроші на вашому рахунку технічно є вашими, але банки, як посередники у фінансових операціях усе одно повинні отримувати прибуток, стягуючи з вас плату зняття грошей у банкоматі, комісію за переказ та плату за закриття готівкового рахунку. При цьому при оплаті операцій за кордоном також часто стягуються додаткові комісії. При цьому при застосуванні цифрової валюти, ви можете отримувати повне право власності на неї і використовувати її як завгодно, у більшості випадків без комісійних. [2]

Наступною перевагою цифрової валюти є контроль за платежами. Цифрові валюти розроблені таким чином, щоб забезпечити прозорість відстеження коштів таким чином, як вони розроблені, особливо криптовалюти, які використовують технологію блокчейн. Це означає, що ви можете будь -коли подивитися і побачити, де знаходяться ваші гроші, завдяки записам, що зберігаються після кожної транзакції. Застосування

валюти у традиційній формі не дає технічної можливості запропонувати такий рівень контролю. [2]

В той же час є ряд ризиків, що мають бути враховані при використанні цифрової готівки.

По-перше цифрові активи є схильними до цінової нестабільності: Наразі більшість цифрових валют децентралізовані, тому їх не підтримує жоден уряд чи центральний банк. Це означає, що вони нестійкі і відкриті для великої мінливості, а значить, вони можуть дуже швидко втратити або набрати цінність. Ті, хто торгує цифровими валютами, можуть мати за хвилину щось, що коштує багато, але якщо вартість впаде, вони можуть швидко втратити цінність. При цьому випуск цифрової валюти державами, як однієї з форм національної валюти нівелює цей ризик.

По-друге цифрова валюта може мати додаткові ризики забезпечення безпечності її зберігання. Хоча цифрові валюти знімають необхідність зберігати ваші особисті дані в Інтернеті, валюта, якою ви володієте, все ще може бути вразливою до зламів в наслідок хакерських атак або фішингу. При цьому випуск національних валют в цифровій формі може дати більш широкий спектр гарантій та компенсацій тим, у кого вкрали такі кошти.

Як ми бачимо цифрова готівка має надзвичайні переваги, при цьому випуск такої готівки, як додаткової форми національної валюти зменшує традиційні ризики цифрової готівки. Тому саме поява нових фінансових технологій, включаючи криптовалюту та блокчейну, зосередила увагу на цифровій готівці з боку центральних банків. Сьогодні центральні банки досліджують питання про те, чи варто їм скористатися перевагами цих нових технологій, шляхом випуску власної цифрової валюти.

При цьому особливістю національних грошей у цифровій формі є те, що цифрова валюта центрального банку може мати значний вплив на монетарну політику та фінансову стабільність як позитивно, так і негативно. Гроші у цифровій формі менш залежать від технології, що використовується для валюти, і більш чутливі до того, як використовується цифрова валюта та які обмеження, якщо такі є, накладаються на неї. Вони можуть включати, чи можуть грошей у цифровій формі вкладатись під відсотки, наскільки легко переходити між цифровою валютою центрального банку та банківськими депозитами та чи має вона номінальну вартість як традиційна готівка. [3]

Література:

1. Закон України «Про платіжні послуги» [Електронний ресурс]// – 2021. - 1591-IX, Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Anil Kumar Bhansali, «The time for central bank digital currencies has come» [Електронний ресурс]// Режим доступу: <https://www.thehindubusinessline.com/opinion/time-for-central-bank-digital-currencies-has-come/article36648966.ece>
3. Amber Wadsworth «The pros and cons of issuing a central bank digital currency» [Електронний ресурс]// Bulletin Vol. 81, No. 7 June 2018 Reserve bank of New Zealand Режим доступу: <https://www.rbnz.govt.nz/-/media/ReserveBank/Files/Publications/Bulletins/2018/2018jun81-07.pdf>

Гайова Т.

«Фінанси», 6 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Сафонова Л.Д.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Діюча система казначейського обслуговування бюджетів в Україні є відображенням глобальних структурних трансформацій у фінансовій сфері. На кожному історичному етапі розбудови органів казначейства постійно виявлялися нові чинники, що зумовлювали подальшу модернізацію та перманентний процес підвищення ефективності бюджетного менеджменту. Одним з основних завдань органів казначейства є спрощення та вдосконалення обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів [1; 2].

Варто зазначити, що функціонування органів казначейства здійснюється в умовах постійних технологічних удосконалень та застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій. В Україні використання автоматизованих систем забезпечує створення єдиного інформаційного простору бюджетної сфери та всіх учасників бюджетного процесу. Ядром побудови єдиного інформаційного простору бюджетної сфери є повна автоматизація процесу касового виконання бюджету, що забезпечує оптимізацію комплексного бюджетного обліку і фінансового контролю та ефективне управління державними фінансовими ресурсами. Основним призначенням автоматизованої інформаційної системи казначейства є узгодження і забезпечення взаємодії казначейських органів усіх рівнів між собою і з іншими учасниками бюджетного процесу, їх оперативне інформаційне забезпечення, автоматизацію основних процесів, організацію систем зв'язку і централізованої передачі даних.

Про важливість ролі органів казначейства на місцевому рівні свідчить кількість розпорядників та одержувачів місцевих бюджетів, що знаходяться на казначейському обслуговуванні станом на 1 січня 2021 року – 18 343 (кількість розпорядників та одержувачів обласних бюджетів – 5 682) [3]. Як зазначає С.М. Юрій, володіючи унікальною інформаційно-технологічною інфраструктурою, нині лише Казначейство здатне забезпечити комплексне охоплення операцій у секторі місцевих фінансів [4].

Так, одним із пріоритетних напрямів розвитку системи електронного казначейства є електронний цифровий підпис. Електронний цифровий підпис (ЕЦП) – це програмно-криптографічний засіб, який забезпечує: перевірку цілісності документів; конфіденційність документів; встановлення особи, що відправила документ [5]. Важливим кроком на шляху реалізації цього напрямку стало впровадження дистанційного обслуговування клієнтів Казначейства за допомогою програмно-технічного комплексу «Клієнт Казначейства – Казначейство», яким передбачено використання системи дистанційного обслуговування клієнтів [6]. Завдяки запровадженню такого програмно-технічного комплексу зменшується навантаження на канали передачі даних між органами казначейства та розпорядниками бюджетних коштів, спрощується процес обслуговування видаткової частини бюджетів усіх рівнів та зменшується ризик внесення помилок. При цьому розпорядники та одержувачі бюджетних коштів отримують можливість у режимі реального часу відстежувати стан рахунків, відкритих у територіальних органах Державної казначейської служби України, проходження платежів, отримання виписок з рахунків тощо.

Окремо варто звернути увагу на створення та запровадження з 1 січня 2018 року подання розпорядниками бюджетних коштів до органів Казначейства електронної звітності за програмою АС «Є-Звітність», основна функція якої – це можливість здійснювати подання звітності до органів Казначейства через Інтернет. АС «Є-Звітність» передбачає створення особистого електронного кабінету розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів, які складають та подають фінансову та/або бюджетну звітність до органу Казначейства за місцем обслуговування.

Також варто зазначити, що наказом Міністерства фінансів України від 6 листопада 2020 року № 690 затверджені Методичні рекомендації для здійснення реєстрації учасників бюджетного процесу на місцевому рівні в інформаційно-аналітичній системі управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA», з метою забезпечення автоматизації процесу обміну інформацією щодо показників місцевих бюджетів [7]. ІАС «LOGICA» є інструментом для здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо місцевих бюджетів. За допомогою інтеграції з ІАС «LOGICA» місцеві фінансові органи та інші учасники бюджетного процесу зможуть:

- автоматизувати процес складання прогнозу місцевого бюджету, проекту рішення про місцевий бюджет, бюджетних документів, пов'язаних з виконанням місцевого бюджету та управлінням коштами місцевого бюджету;
- створити довідник мережі учасників бюджетного процесу та впровадити електронний обмін інформацією між ними, що зменшить паперовий обіг бюджетних документів;
- структурувати бюджетні процедури завдяки впровадженню бюджетного календаря та контролювати усі етапи бюджетного процесу, що посилить фінансово-бюджетну дисципліну серед учасників бюджетного процесу;
- здійснювати заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів;
- оперативно отримувати інформацію про виконання місцевого бюджету, аналізувати та прогнозувати стан ліквідності місцевого бюджету на відповідну дату;
- забезпечити публікацію інформації про бюджет у формі відкритих даних тощо.

Таким чином основними напрямками розвитку автоматизованої інформаційної системи казначейства є: запровадити електронну форму більш якісного обслуговування клієнтів з використанням надійних засобів ЕЦП та сучасних інтернет-технологій; посилити інформаційну безпеку; запровадити повноцінний внутрівідомчий електронний документообіг із застосуванням електронного цифрового підпису; розширити використання системи формування оперативної звітності АС «Є-Звітність»; спростити та вдосконалити адміністрування інформаційних ресурсів.

З проведеного дослідження можемо зробити висновки, що вітчизняна казначейська система обслуговування місцевих бюджетів вдосконалюється, її функціональні можливості розширюються, вживаються заходи щодо стандартизації та оптимізації передових інформаційних технологій, спрямованих на модернізацію та уніфікацію казначейських процедур і забезпечення підвищення ефективності, прозорості та доступності інформації у сфері місцевих фінансів.

Література:

1. Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 215 із чинною редакцією від 1 квітня 2021 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>.
2. Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України : Наказ Державного казначейства України від 2 березня 2012 року № 309 із чинною редакцією від 11 серпня 2020 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text>.
3. Державна казначейська служба України : офіційний сайт. URL : <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
4. Юрій С.М. Теоретичні питання інформаційної модернізації казначейського обслуговування бюджетів. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2019. Вип. 1. С. 196–204.
5. Стратегія управління державними фінансами на 2017-2020 роки, розроблена Міністерством фінансів України. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/1287_1280678263.pdf.
6. Савастеева О.М., Котюк Ю.А. Запровадження дистанційного обслуговування розпорядників бюджетних коштів у системі казначейства. Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 20–21 листопада 2017 р. Одеса : ОНУ імені І.І. Мечникова, 2017. С. 192–194.
7. Наказ Мінфіну від 27 серпня 2020 року № 534 «Про впровадження в дослідну експлуатацію комп'ютерної програми «Інформаційно-аналітична система управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/783_1139521679.pdf.

Галустян Р.

«Фінанси, банківська справа та страхування», аспірант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д.е.н., завідувач кафедри фінансів ім. В. Федосова Опарін В.М.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Вплив ресурсів міжнародних фінансових організацій (МФО) на динаміку економічного розвитку окремих національних економік поки що не дістав глибокого теоретичного висвітлення, узагальнення та аналізу. Водночас, як свідчить практика, системна співпраця з провідними міжнародними фінансовими організаціями сприяє вирішенню багатьох ключових фінансово-економічних і соціальних проблем розвитку як окремих країн, так і глобального економічного простору. У першу чергу, до них відносяться усунення диспропорцій платіжних балансів, дефіцитів державних бюджетів, радикальні економічні та соціальні реформи країн з перехідним типом економіки, в тому числі й України, яких не можна було досягти тільки за рахунок внутрішніх макростабілізаційних чинників.

Міжнародні фінансові організації є дієвим регулятором міжнародних відносин в економічній сфері. Їх значення як інституційних одиниць міжнародної економіки дедалі зростає. Фінансове співробітництво з міжнародними інституціями є потужним джерелом й ефективним інструментом розвитку національної економіки. Ресурси міжнародних фінансових інститутів використовуються для реалізації програм, які спрямовуються на ринкове реформування, на забезпечення стабільності національної

валюти, на вирішення соціально-економічних проблем, на економічне зростання, на фінансування дефіциту державного бюджету та збалансування платіжного балансу.

Зовнішня допомога для фінансування капітальних витрат забезпечила стійкі та високі темпи економічного зростання в європейських державах. Саме високий рівень соціально-економічного розвитку, включаючи адекватність політичних інститутів, зумовив ефективність зовнішньої допомоги європейським країнам. Міжнародні організації, зокрема Світовий банк, вважають, що допомога є ефективною тільки в тому разі, коли країна-реципієнт здійснює розумну економічну політику. Підхід до розподілу коштів на потреби розвитку, заснований на принципі селективності, мета якого – уникнути помилки, користується популярністю як у прихильників ринкової економіки, так і у практиків, які займаються проблемами розвитку.

Співпраця МФО з країнами Східної Європи здійснюється на основі діяльності Міжнародного валютного фонду, Групи Світового банку, Європейського банку реконструкції і розвитку та з іншими фінансовими об'єднаннями, що володіють різними за обсягом правами і відповідно мають різні обов'язки. МВФ є ключовою організацією та тісно пов'язаний з процесом переходу більшості східноєвропейських країн до ринкової економіки від самого початку їхньої незалежності.

Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями є вкрай важливою для реформування економіки будь-якої країни. Фінансова підтримка учасників Групи Світового банку сконцентрована на поліпшенні державних послуг і системи державних фінансів, бізнес-клімату для розкриття економічного потенціалу країн. Співробітництво країн Європейського та Азійського регіонів із МФО сприяє покращанню макрофінансових показників, формуванню конкурентного ринкового середовища, стабілізації національної грошової одиниці, активізації інвестиційного процесу, розвиткові малого та середнього бізнесу тощо.

Співпраця України з низкою МФО сприяє забезпеченню структурних реформ та посилює макрофінансову стабільність нашої держави. Поступове зміцнення відносин з МФО повинне передбачати поглиблення консультативно-дорадчого співробітництва та формування індивідуальних рішень, які максимально відповідатимуть українським реаліям, сприятимуть зміцненню державних фінансів і прискоренню економічного зростання. Співпраця України з МФО повинна бути спрямована на істотне підвищення результативності спільних проектів у державному секторі. В умовах подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи та необхідності відновлення економічного зростання, співробітництво з МФО спрямовується на залучення додаткових фінансових ресурсів для реформування національної економіки, реалізації пріоритетних системних та інвестиційних проектів.

Аналіз результатів діяльності МФО в Україні демонструє, що їх кредитування є одним із найкращих та дешевих джерел фінансування інвестиційних проектів. У подальшій реалізації проектів із МФО мають бути враховані такі пріоритети, як наукова кооперація для забезпечення науково-технічного прогресу. Проекти, фінансовані МФО, мають бути сфокусовані на просування на європейські ринки українських технологій і наукоємних товарів, підвищення рівня комерціалізації вітчизняних технологій і виробництва в Україні на їх основі конкурентоспроможної високотехнологічної продукції.

Оскільки залучення приватних інвестицій не завжди можливе або його умови є надто жорсткими, то в даному випадку єдиним прийнятним шляхом залишається використання позичкових коштів МФО. Макрофінансова допомога є одним із найдешевших видів кредитування для України, оскільки цей кредит надається за низькими ставками на довгий строк і кошти спрямовують у Державний бюджет. Необхідною умовою для залучення кредитних ресурсів та міжнародної технічної допомоги є політична стабільність і незмінність курсу реформ, дотримання проголошеного курсу євроінтеграції. Надання фінансових ресурсів з боку МФО супроводжується поширенням в Україні знань з питань інституційної розбудови ринкової економіки, створенням необхідної правової бази, розвитком приватного сектору та формуванням системи корпоративного управління тощо. Все це дозволяє створювати в Україні сприятливе середовище для її соціально-економічного розвитку та посилення макрофінансової стабільності.

Література:

1. Геєць В.М. До питання застосування підходів "плану Маршалла" для України. *Економіка України*. 2015. Випуск 4. С. 6–11.
2. Терещенко Г.М., Капленко О.І., Северіна Х.І. Проблеми та перспективи залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій. *Наукові праці НДФІ*. – 2017. Випуск 3 (80). стор.111-120.

Гарагода А.

*«Облік та податковий менеджмент», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник –к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова Котіна Г.М.*

PILLAR ONE I PILLAR TWO: ОПОДАТКУВАННЯ В ПЕРІОД ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Впродовж років незалежного існування, Україна досі входить до двадцятки країн з найвищим рівнем тінізації економіки. Зокрема, така статистика пов'язана із податковим навантаженням міжнародних організацій та розвитком диджиталізації економіки, адже досі гостро стоїть проблема з подвійним оподаткуванням. Звичайно, серед причин також можна виділити безліч інших факторів, як ухилення від сплати податків тощо, але найголовнішим є те, що наша країна в даному становищі знаходиться не одна. Саме тому Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) у 2013 році створила план BEPS (план подолання ухилення від оподаткування), до якого на ряду з іншими 136 країнами приєдналась Україна у 2017 році. Ще у 2019 році цей план був оновлений та змінив свою назву на BEPS 2.0, у зв'язку із прийняттям Inclusive Framework Програми роботи з вирішення податкових викликів, пов'язаних із цифровою економікою. Сюди ввійшли компоненти Pillar One і Pillar Two.

Pillar One розроблений для розв'язання проблеми з цифровізацією економіки. До речі, дана концепція стосується оподаткування прибутку найбільших міжнародних бізнес-груп, консолідована річний виторг яких складає понад 20 мільярдів євро, а прибутковість становить понад 10 відсотків. Вона впроваджує новий порядок розподілу прибутку та податкових прав між юрисдикціями. В основному суть даного критерію зводиться до того, що податки будуть сплачуватись до країни, де компанія отримує прибуток, а не за місцем юридичної реєстрації. Компонентом 1 запропоновано три

методи кількісної оцінки обсягу та спосіб розподілу прибутку компаній-продавців між ринковими юрисдикціями: модифікований метод розподілу залишкового прибутку – сума А (англ. Modified residual profit split method), метод часткового розподілу – сума В (англ. Fractional apportionment method), метод розподілу прибутку за видами діяльності – сума С (англ. Distributionbased approaches) [2]. У роботі Pillar One також можна виділити ряд особливостей: визначення фінансових показників за допомогою P&L (з незначними змінами), спрощення правила «вितянутої руки», відміна країнами власних Digital Service Taxes, перенесення збитків періоду ТНК тощо. У результаті імплементації ініціативи уряду держав - ринків збуту отримують право на частку в оподаткуванні більш ніж 125 млрд доларів прибутку щорічно [3].

Pillar Two розповсюджується на ведення проміжного податку доходів, на отримання яких впливають користувачі. Цього разу правила даної концепції розповсюджуються на міжнародні групи з консолідованою річний виторг понад 750 мільйонів євро. Імплементація ініціативи Pillar 2 щодо глобальної мінімальної ставки корпоративного оподаткування, за оцінками експертів, може приносити державі близько 150 мільярдів доларів США додаткових податкових надходжень щорічно [3]. Також, на основі даного критерію були розроблені GloBE (global minimum tax) і BEAT (Base Erosion Anti-abuse Tax). Глобальна пропозиція щодо протидії розмиття податкової бази, якою передбачено мінімальна ефективна ставка податку оподаткування прибутку транснаціональних компаній, має у складі чотири правила:

«Правило включення доходу»	говорить про оподаткування дочірніх компаній за умови, що їх прибуток було оподатковано за ефективною ставкою, яка є нижчою за узгоджену мінімальну ставку оподаткування [1]
«Правило обов'язкових платежів»	містить відмову у визнання податкових витрат платника податків або податку на репатріацію, коли здійснення платежу відбувається на користь пов'язаної сторони та спостерігається обкладання податком нижче мінімальної ставки
«Правило переходу»	юрисдикція, з якої компанія виплачує дохід переходить від звільнення від податків до оподаткування доходу за мінімальною ставкою
«Податкове правило до правила обов'язкових платежів»	встановлення обмежень його надання податкових переваг за договорами про уникнення подвійного оподаткування, коли здійснюються платежі на користь нерезидентів щодо окремих видів доходу. Це здійснюється за умови, якщо виплати оподатковуються в країні отримувача за ставкою нижчою від мінімальної ставки оподаткування

Щодо інших особливостей Pillar Two, то також буде застосовано принцип substance curve-out, що виключає від балансової вартості матеріальних активів та заробітної плати малі доходи (більше 5%, а для перших 5 років це 7,5%), а ставка мінімального налога буде становити 15%, з чим досі не згодні Ірландія та Кіпр [4].

За попередніми оцінками, Pillar One і Pillar Two збільшать глобальний прибуток із податку на прибуток підприємств приблизно на 50–100 млрд доларів США на рік, або близько 4% глобальних доходів від збору інвестицій. Завдяки впровадженню першого блоку зміниться спосіб розподілу податкових прав між юрисдикціями, а саме близько 100 млрд доларів США будуть перерозподілені. Щодо другого блоку, то ми зможемо спостерігати збільшення доходів від інвестицій, що стримуватиме переведення прибутку до офшорних юрисдикцій і спричинить збільшення доходів [2].

Вказані показники вражають, але все ж не кожна країна може погодитись на всі умови нововведень. Наприклад, важко визначити ефективну ставку податку в межах юрисдикції, яка б задовольняла всіх, проблематично гармонізувати перехідні правила з

вимогами угоди, визначити та розподілити залишковий прибуток. Зокрема, для транснаціональних корпорацій США проблема виникає у координації різних заходів щодо послаблення фонду, прийняті відповідно до Закону про скорочення податків та скорочення зайнятості 2017 року [6].

Що ж до України, то для нас нові впровадження ОЕСР у сфері оподаткування є надзвичайно цінними з попередньо зазначених причин. На цьому етапі розробки та імплементації концепцій наша держава бере участь у роботі тимчасової групи, що дає можливість подумати про підписання багатостороннього документа та додання чинних рекомендацій ОЕСР до українських конвенцій. Ці кроки важливі, адже це допоможе Україні у короткий термін внести рекомендації, що були створені у рамках BEPS, до існуючих конвенцій без обговорень на двосторонній основі. Більше того, для України реалізація Плану дій BEPS спрямована на підтримку фінансової стабільності при переході до вільного потоку капіталу, підвищення ефективності податкового нагляду та запровадження єдиних вимог прозорості діяльності відповідно до міжнародних стандартів планування.

Узагальнюючи поданий матеріал бачимо, що невинний рух економічної діяльності у сферу діджитал технологій надав поштовх провідним спеціалістам та організаціям до розгляду проблеми оподаткування прибутку компаній на цифрових платформах. На цей момент було зроблено багато впроваджень, розроблено нормативні документи для розв'язання питання. Зокрема, був оновлений план BEPS, що говорить про необхідність узгодження прибутку з місцем створення вартості товару чи послуги, а не з місцем фактичного розташування. На даному етапі відбувається розробка шляхів імплементації нових стандартів оподаткування цифрової економічної діяльності на рівні національного законодавства. Перш за все, запропоновані положення мають враховувати особливості економічного розвитку країн, її спроможності до змін фіскального законодавства, що спрямовуються на боротьбу з розмиванням податкової бази.

У майбутньому питання податкової реформи в контексті цифровізації, а також питання боротьби з ерозією бази оподаткування та вилученням податкового прибутку вимагають подальших досліджень та аналізу вчених. Необхідно всебічно проаналізувати вплив змін, пов'язаних з BEPS, на системи оподаткування різних країн. Для приєднання до нових ініціатив Україні потрібно підписати низку міжнародних договорів та внести зміни до національного законодавства.

Література:

1. Томнюк Т. Л. ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] / Т. Л. Томнюк // ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ, Випуск I-II (77-78). – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2020/v1_2/6.pdf.
2. Кувалдіна О. О. ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА BEPS [Електронний ресурс] / О. О. Кувалдіна // Науковий вісник Ужгородського національного університету, Випуск 34. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/34_2020ua/23.pdf.
3. Україна підтримує оновлений план Організації економічного співробітництва та розвитку щодо реформування правил міжнародного оподаткування [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina-pidtrimuie-onovlenii-plan-organizatsii-ekonomichnogo-spivrobitnitstva-ta-r-ozvitku-shhodo-reformuvannia-pravil-mizhnarodnogo-opodatkuvannia-3129>

4. Курилов Є. *Pillar One / Pillar Two: 130 стран присоединились к новой международной налоговой реформе* [Електронний ресурс] / Є. Курилов, Е. Голодницький // Вісник. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/news/100025576-pillar-one-pillar-two-130-krayin-priyednalisya-do-novoyi-mizhnarodnoyi-podatkovoyi-reformi>

5. *Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising From the Digitalisation of the Economy* [Електронний ресурс] // OECD. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.pdf>.

6. Lobb A. *How will the G20/OECD's pillar one and pillar two project affect disputes?* [Електронний ресурс] / A. Lobb, H. Osawa // ITR. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.internationaltaxreview.com/article/b1srp7qzw9dhrd/how-will-the-g20oecds-pillar-one-and-pillar-two-project-affect-disputes>.

Герасименко І., Шовкун Т.

«Міжнародна економіка», 2 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова Котіна Г.М.

ЕЛЕКТРОННИЙ БАНКІНГ (E-BANKING, INTERNET BANKING, ONLINE BANKING) В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС COVID-19

Розвиток інтернет-технологій і їх застосування в банківській справі призвело до виникнення нових видів фінансових послуг і зміни структури банківських ринків. Особливості інтернет-банкінгу вимагають застосування в Україні більш гнучких і динамічних підходів, здатних постійно модифікуватися з урахуванням швидкоплинних змін в середовищі інформаційних технологій.

Дослідженню інтернет-банкінгу присвячені публікації Д. Мангушева, О. Захаркіна, М. Деменкова, О. Примосткої, В. М. Кравець, В. Міщенко, Я. Коваль, А. Завербного та інших, як українських, так і закордонних економістів [8]. У своїх працях науковці досліджують необхідність банківських інновацій для ефективного функціонування державного механізму та описує стадії переходу від традиційного банківського обслуговування до домінування дистанційного обслуговування.

На межі кризових явищ від пандемії та підвищеного попиту розвитку інноваційних технологій дослідження розвитку сучасних технологій надання банківських послуг в Україні набуває все більшої актуальності [1]. Згідно з дослідженням World Retail Banking Report 2021 було встановлено, що 55% користувачів банківських послуг віддають перевагу Інтернет-банкінгу [2]. Технологічні та інноваційні нововведення широко використовуються й українськими банками. Банки почали використовувати Інтернет не лише як інноваційний спосіб оплати, але і для підвищення зручності споживачів, як спосіб зменшення витрат та збільшення прибутку [3]. Згідно зі статистикою Національного банку України по платіжним операціям в інтернеті за 2020 рік, середня сума операції в мережі Інтернет зросла до 338 грн. Загалом кожна третя безготівкова операція з платіжною картою у 2020 році здійснювалася в мережі Інтернет (36,5%). Це майже 642 млрд гривень за 2020 рік. [4] Останнім часом також, крім широкого впровадження технологій інтернет-банкінгу, розвивається мобільний банкінг, або так званий “необанкінг”.

Можемо визначити дві основні бізнес-моделі банківських послуг в Інтернеті [5]:

1. Класичні банки починають паралельне надання банківських послуг через веб-сайт, щоб охопити новий сегмент користувачів та розширити ринок надання банківських послуг. У роздрібному інтернет-банкінгу першопрохідцем став ПриватБанк, що в 2001 році запустив систему Приват24.

2. Альтернативною стратегією є створення чистого інтернет-банку без підтримки мережевих банків фізичними філіями. Лише деякі банки прийняли чисту онлайн-модель бізнесу. Станом на 2021 рік, в Україні працює 6 віртуальних банків, які обслуговують переважно фізичних осіб (Izibank, Monobank, Sportbank, Todobank, Obank та «Банк Власний Рахунок») [6].

Варто зазначити, що можливість здійснювати банківські операції через Інтернет нині коштує для споживачів відносно недорого, а плата за підключення і абонплата для фізичних осіб відсутні. Основним джерелом доходу для банків стають комісії за міжбанківські перекази коштів. Як визнають банкіри, ключовим аргументом просування інтернет-банкінгу є те, що собівартість таких операцій набагато нижча, ніж операцій, що виконуються у відділеннях. В середньому кожний клієнт робить 3,5 платежів на місяць, найчастіше — це переказ з картки на картку або оплата послуг [7].

Сьогодні інтернет-банкінг в Україні надають багато фінансових установ. Найбільшими і найбільш технологічними учасниками ринку вважають інтернет-сервіси “ПриватБанку”, Monobank, ПУМБ, “Ощадбанку”, “Альфа Банку”, “Укрсоцбанку”, “Кредіт Агріколь Банку”, VTB Банку, ПУМБ та Райффайзен Банку Аваль.

Наразі, можна виділити такі ключові тенденції розвитку онлайн-банкінгу в Україні:

- 1) спрощення процедур виконання клієнтами банківських і фінансових операцій;
- 2) розширення можливості переказу коштів іншому клієнту банку;
- 3) інтеграції з іншими фінансовими установами і фінтек-компаніями та використання спільних розробок;
- 4) розширення можливостей налаштувань карт: SMS - повідомлень про здійснені операції по карті, налаштування різних лімітів на видаткові операції по карті;
- 5) значне збільшення кількості операцій з формою відкриття накопичувальних рахунків, таких як “Банка” в мобільному додатку Monobank;
- 6) зміни режиму роботи anywhere, anytime (будь-де, будь-коли) на режим anywhere, anytime, anything (будь-де, будь-коли, будь-що);
- 7) приділення більшої уваги дизайну та зручності власних цифрових банкінгів,
- 8) підвищення рівня безпеки роботи інтернет-банкінгу, застосування сучасних методів захисту для проведення операцій (використання етокенів, рідерів на ін.).

Таким чином, можна зробити висновок, що досвід українських банків у період пандемії став важливим переосмисленням діяльності багатьох фінансових установ і допоміг визначити трансформаційний потенціал цифрових технологій. Щороку комерційні банки вводять інноваційні опції в частину дистанційного обслуговування, динамічно розвиваючи онлайн сервіси, таким чином, розширюючи можливості клієнта, роблячи його більш самостійним у фінансовій та інформаційній сферах банківського обслуговування, дозволяючи користувачеві економити час і витрати. Хоча рівень

цифровізації в Україні набагато нижчий, ніж в інших країнах Європи, все ж запит на цифровізацію банківських послуг у нашій державі є одним із найвищих [8].

Література:

1. S&P Global Market Intelligence "COVID-19 push to online banking gifts lenders progress in laggard markets"
2. World Retail Banking Report 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldretailbankingreport.com/wp-content/uploads/sites/3/2021/03/World-Retail-Banking-Report-2021.pdf>
3. Deloitte insights "Accelerating digital transformation in banking" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/financial-services/deloitte-cn-fs-accelerating-digital-transformation-in-banking-en-190515.pdf>
4. Національний банк України: "Основні тренди карткового ринку у 2020 році: безконтактні платежі та розрахунки в Інтернеті". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-trendi-kartkovogo-rinku-u-2020-rotsi-bezkontaktni-plateji-ta-rozrahunki-v-interneti>
5. Insider Intelligence "The disruptive trends & companies transforming digital banking services in 2021". Режим доступу: <https://www.insiderintelligence.com/insights/digital-banking-trends/>
6. Онлайн-сервіс пошуку та порівняння найпопулярніших послуг і операцій банків України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bankchart.com.ua/spravochniki/gruppy_bankov/508
7. Дослідження «50 провідних банків України» (2020), стаття В'ячеслава Садовничого: "Клієнти на відстані". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://banksrating.com.ua/analytics/kliyenti-na-vidstani/>
8. Завербний А. С., Сокульський Н. Р. Пандемія як каталізатор цифровізації банківської системи в Україні, Інвестиції: практика та досвід, №2, 2021". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investplan.com.ua/?op=8&w=%D0%9D.%D0%A0.%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

Голубик А., Кириченко В.

«Міжнародна економіка», 2 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора. Федосова Котіна Г. М.

ОБЛІК І АУДИТ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ

В умовах цифрової економіки функції бухгалтера розширюються, при цьому зростає коло компетенцій та обов'язків. Потреби роботодавців обумовлюють необхідність підготовки кваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та прикладні проблеми у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування. Для цього необхідно використовувати в навчальному процесі останні досягнення економічної науки, а також систематично підвищувати кваліфікацію та дотримуватися норм професійної етики.

Дослідженню проблем та перспектив розвитку обліку в умовах цифрової економіки присвячені роботи багатьох авторів, а саме: Вишневського О.С., Крауса Н.М., Матвейчука Л.О., Руденка М.В.[2] та багато інших. Аналіз переваг, недоліків і перспектив використання сучасних технологій у професійній діяльності бухгалтерів і аудиторів провели, зокрема, А. Гаврилюк, Н.В. Голячук, С.Є. Голячук, А. Маклін, М.В. Прохоров, Т.М. Соколова, В.І. Фролов [3].

Розвиток бухгалтерського обліку у зв'язку з оцифруванням соціально-економічних відносин пов'язаний, насамперед, із впровадженням ІТ-засобів та технологій, що прагнуть подолати недоліки існуючої системи бухгалтерського аналізу та контролю [1].

Проведений аналіз публікацій показав, що перспективи застосування у сфері бухгалтерського обліку й аудиту мають такі інформаційні технології, як: хмарні технології (вільний доступ до інформації, легкість спільної роботи)[3]; технології програмних роботів та штучного інтелекту (автоматизація трудомістких завдань, прискорення функціонування багатьох підрозділів, в основному стандартизовані операції); технології блокчейн (база даних з високим рівнем захисту від фальсифікації чи знищення даних, можна використовувати спільно)[4]; технології роботи з великими масивами даних Big Data (горизонтальна масштабованість, локальність даних) та Інтернет речей (збір аналітичних даних за допомогою оснащення основних вузлів і механізмів станків і машин датчиками, виконавчими і контролюючими пристроями та процесорами; дозволить забезпечити високу достовірність і оперативність збору первинних даних)[5].

Основною проблемою розвитку цифрової економіки в Україні є відсутність системної державної політики у даній сфері та повільне впровадження інновацій як у приватних, так і у державних компаніях, що перешкоджає переходу обліку і аудиту до цифровізації.

Необхідно переконати старе покоління бухгалтерів щодо нового електронного способу введення документації, адже вони роблять забагато марної паперової роботи. Люди загалом мають схильність до консерватизму, особливо коли мають вибір. Але якби держава на законодавчому рівні ввела обов'язкову цифрову документацію усіх можливих даних, такого б вибору просто не було.

Слід не лише займатися питаннями електронного урядування, але й зосередитися на цифровізації бізнесу і промисловості, впровадженні цифрових прав, "твердої" і "м'якої" інфраструктури, подоланні цифрового розриву в суспільстві тощо[6]. Також необхідно підвищити рівень інформаційної безпеки, рівень підготовки фахівців та загальний рівень комп'ютерної грамотності.

З іншого боку сьогодні фахівці з бухгалтерського обліку та фінансів повинні мати сильні навички аналізу даних, вміти прогнозувати події задля допомоги керівництву у прийнятті обґрунтованих бізнес-рішень, а також бухгалтери мають володіти навичками роботи у команді та лідерськими якостями для організації та гармонізації роботи цілого облікового відділу[7].

За даними UNCTAD (United nations conference on trade and development) у 2012-2017рр. у різних країнах світу були розроблені 102 цифрові стратегії: 30 з них стосуються розвитку інфраструктури, 6 – фокусуються на стимулюванні цифрового бізнесу, 61 охоплює обидва ці найважливіші напрями[6].

Трансформація підходів в обліку і аудиті у цифровому напрямку забезпечить більш надійний, швидкий та скоординований простір роботи, полегшить роботу фахівцям та налагодить кооперацію між компаніями та навіть країнами, адже світ спрямований на цифровізацію всієї економіки. Якісний розвиток цифрових послуг в бухгалтерському обліку має на меті не тільки мінімізувати людський фактор у прийнятті рішень, а й отримати швидко якісну інформацію про процеси. Водночас, оцифрування – це інструмент для створення, впровадження та використання переваг системи бухгалтерського обліку, що вдосконалюється ІТ-технологіями [2].

Література:

Пивоваров Ю. Навіщо Україні цифрова економіка. URL: <http://nv.ua/ukr/>

Руденко М.В. Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 61–65. DOI:10.32702/2306-6806.2018.11.61

Фролов В.І. Впровадження «хмарних» технологій в практику бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 12. С. 45–49.

Блокчейн і бухгалтерський облік. URL: <https://nexia.dk.ua/blokchein-i-bukhhalterskyi-oblik>

Технології та Інновації. Індустрія 4.0 URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/industry-4>

Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. О. Пищуліна URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf

From the Backroom to the Boardroom: The Rebranding of Finance and Accounting URL: <https://adaptation-inc.com/finance-and-accounting-in-the-digital-era/>

Григоренко А.

«Фінанси, банківська справа та страхування», PhD студентка
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Степура М.М.

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Енергетичний сектор економіки є системоутворюючим та забезпечує стале функціонування інших галузей економіки. Робота енергетичного сектору щороку створює приблизно 15 % ВВП України [7], а компанії енергетичного сектору є одними з найбільших платників податків, не дивлячись на загальну тенденцію до погіршення їхнього фінансового стану внаслідок кризових явищ. Енергетичні компанії є великими платниками податків та забезпечують податкові надходження на рівні 15 % щороку [10].

Одним з основних пріоритетів сучасного світу, який покладається в основу розвитку економіки більшості держав, є Цілі сталого розвитку ПРООН (ЦСР), які виступають загальним заклик до дій, спрямованих на те, щоб «врятувати» планету та забезпечити мир, подолати бідність тощо [2]. Всього ПРООН визначено 17 Цілей, серед яких зазначені: розвиток відновлюваної енергетики (Ціль 7), боротьба зі зміною клімату (Ціль 13). Тобто, у сфері енергетики можна сформулювати єдину глобальну ціль – забезпечення енергоефективної економіки.

Впровадження інноваційних трансформацій в забезпеченні енергоефективності економіки стикається із рядом обмежень, які можуть відтермінувати очікувану результативність дій та реформ в цьому напрямку. Зокрема, до таких обмежень відносяться:

1. Високий рівень енергетичної бідності. Станом на початок 2021 року в Україні близько 20 % домогосподарств, які є одними з найбільших споживачів енергії, отримували субсидії для оплати житлово-комунальних послуг, що свідчить про неспроможність населення самостійно фінансово покривати свої потреби в необхідних енергетичних ресурсах. Частково це є наслідком іншої проблеми – 88 % домогосподарств живуть у житлі, збудованому до 1991 року, а 42 % не проводили капітальний ремонт будівель.

2. Накопичення проблем з енергоефективністю промисловості. Наслідком низької енергоефективності промисловості, окрім високого показника енергоемності

ВВП, є зниження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та повільний темп економічного росту, що особливо гостро відчувається у період кризи, що розпочалася у 2020 році.

3. Низький рівень енергоефективності транспорту. Транспортна галузь, а особливо автомобільний транспорт, споживає значну частку енергоресурсів (близько 20 % кінцевого енергоспоживання у 2019 році), створюючи при цьому відчутний негативний вплив на навколишнє середовище через шкідливі викиди в атмосферу. Враховуючи тенденції та умови сьогодення, можна стверджувати, що енергетичні ресурси на транспорті в Україні використовуються в неефективний спосіб.

4. Систематичність фінансової кризи на ринку електричної енергії. Фінансова криза на ринку електричної енергії гальмує загальний розвиток енергетичної галузі і, як наслідок, всієї економіки України. Ознаками зазначеної кризи є наявність заборгованості перед виробниками енергії з відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) та ряд інших заборгованостей, які створюють перешкоди для залучення інвестицій в галузь.

5. Технічна та моральна застарілість (зношеність) основних фондів. Обладнання, яке дісталось Україні в спадок від Радянського союзу та відпрацювали вже більше 50 років, має бути виведено з експлуатації. Окрім того, у своїй діяльності ТЕС та ТЕЦ використовують вугілля, яке зараз є природним ресурсом, від якого світ відмовляється (наприклад, в рамках виконання Паризької кліматичної угоди [6]).

6. Відсутність ефективного підходу до раціонального використання сільськогосподарських відходів. Побутові та сільськогосподарські відходи можуть використовуватись в сфері енергетики, проте, наразі вони потрапляють одразу на сміттєзвалища. Окрім того, не використовуються малопродуктивні землі, на яких можливо вирощувати енергетичні рослини.

В той же час, потрібно відмітити, що Урядом України робиться багато кроків у бік підвищення енергоефективності, наприклад, впроваджено Програму «теплих» кредитів, метою якої є стимулювання населення до впровадження енергоефективних заходів, активно укладаються енергосервісні договори (ЕСКО), відповідно до яких приватні енергосервісні компанії залучаються до здійснення заходів з підвищення енергоефективності на об'єктах державної комунальної форм власності з метою отримання майбутніх економічних вигід від досягнутої економії паливно-енергетичних ресурсів. Також, встановлено «зелений» тариф на електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії, згідно з яким такі виробники можуть отримати кошти від генерації електроенергії з ВДЕ.

Україна гармонізує та приводить законодавство у відповідність до європейських вимог та стандартів, в тому числі й у сфері енергетики. Так, наприклад, було прийнято Закон України «Про енергетичну ефективність» (законопроект реєстр. № 4507 від 17.12.2020), яким встановлюються нові, сучасні та європейські засади для розвитку енергоефективності.

Як вже було зазначено, інноваційні трансформації в забезпеченні енергоефективності сприятимуть зростанню економіки України. Для скорішої реалізації зазначеного, критично важливим є подальше впровадження ініціатив, пов'язаних з декарбонізацією національної економіки, стимулювання енергоефективності на рівні споживача та залучення інвестицій для впровадження енергоефективних та інноваційних технологій. У свою чергу, ці пріоритетні кроки передбачають реалізацію

більш вузько спрямованих ініціатив, зокрема: продовження та поширення практики застосування договорів ЕСКО, впровадження на підприємствах енергоаудиту та енергоменеджменту, збільшення частки ВДЕ та альтернативних видів палива у загальній генерації енергії, впровадження «зелених облігацій» тощо. Узгодженість дій Уряду призведе до популяризації та поширення енергоефективного мислення, енергоощадливої свідомості та, як наслідок, зростанню доступності енергоресурсів для всіх споживачів, зменшенню субсидювання та стрімкому розвитку енергетичної галузі.

Подальший розвиток енергетичного сектору економіки України безумовно базуватиметься на застосуванні інноваційного підходу для забезпечення необхідної енергетичної безпеки та незалежності нашої країни. Реалізація амбітних енергетичних цілей значною мірою залежить від узгодженості та реалістичності стратегічних документів різного рівня, врахуванні та успішному виконанні міжнародних зобов'язань. Наразі чинним документом, що фіксує стратегічне спрямування України, є схвалена у 2017 році Енергетична стратегія на період до 2035 року [8] та яка потребує оновлення із врахуванням не тільки поточного стану ПЕК України (який зазнав істотного впливу пандемії COVID-19), а й опрацюванні комплексного, узгодженого бачення розвитку сектору у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Гаприндашвілі Б. В. Проблеми реалізації заходів з енергоефективності на промислових підприємствах України за участі банківських кредитів // Проблеми системного підходу в економіці, 2017. № 1 (57). 159-162 с.
2. Глобальні цілі сталого розвитку 2015-2030 URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>.
3. Дейна А. Прогнозування показників енергозбереження та енергоефективності України // Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства, 2018. № 1. 11 с.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Деякі питання використання коштів у сфері енергоефективності та енергозбереження: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2011 року № 1056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1056-2011-%D0%BF#Text>.
6. Закон України від 14.07.2016 № 1469-VIII «Про ратифікацію Паризької угоди». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19#n2>.
7. Про затвердження Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2020 року № 534. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-2020-%D0%BF#Text>.
8. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 605-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text>.
9. Система енергоефективності в Україні: проект до обговорення. URL : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/09/GIZ-brochure.pdf>.
10. «Топ-200 найбільших компаній України за сумою сплати податкових платежів за 2020 рік». URL : https://rating.zone/top-200-najbilshykh-kompanij-ukrainy-za-sumoiu-splaty-podatkovykh-platezhiv-za-2020-rik/?fbclid=IwAR3fqTyOv-aaQOBBkfeIrxJGc1XVv9HI2fr461BIYtePmg_GinOOP9weK0#.

Жук І.

к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи ННІМЕФ ПрАТ «ВНЗ» «МАУП»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Тенденція цифровізації різних суспільних сфер у глобальному масштабі є очевидною. Цей процес є основою для нового ступеня “технологічних” перегонів, наслідком яких має стати геополітичне та геоекономічне лідерство. Одночасно це шанс як для розвинутих країн, так і для країн, що розвиваються, поліпшити своє внутрішнє соціально-економічне становище. Сьогодні головним порядком денним для більшості країн світу є цифрова трансформація і створення гіперконкурентної цифрової економіки.

На наше переконання рівень цифровізації економіки України істотно різниться, залежно від конкретної галузі. У таких сферах, як фінансові послуги, надання послуг зв'язку, логістика українські компанії використовують досягнення інформаційних технологій так само широко, як і закордонні конкуренти.

У сучасних умовах прискорення інноваційного розвитку ґрунтується на впровадженні саме цифрових технологій, що сприяють формуванню нових моделей бізнесу. Взаємозв'язок інноваційного розвитку підприємства та цифровізації за напрямками наведено в Табл.1

Таблиця 1. – Взаємозв'язок інноваційного розвитку підприємства та цифровізації

Напрямок	Взаємозв'язок
Механізми блокчейн	ґрунтується на інноваційних способах прискорення передачі інформації і замикання її у певні типи внутрішніх протоколів інформаційних систем
Цифровий банкінг	Нові методи передачі і квітування оплат, використання мобільних додатків зі спеціалізованим цифровим кодуванням
Інтернет речей	Підключення та комп'ютеризація різних систем і їх повна автоматизація за рахунок використання Інтернету
Цифровізація бізнесу та виробничих процесів	Інноваційні розробки у сфері інформатизації
Підходи в роботі з Big Data	Розробка інноваційних аналітичних інструментів різної спрямованості, автоматизація механізмів планування і прогнозування різних економічних показників.

Розроблено на основі[3]

За оцінками, в Україні рівень витрат підприємств на розробку нових технологій і продуктів та стан інвестування в інновації є абсолютно незадовільним, якщо подивитися на нього, порівняно зі світовими лідерами, і катастрофічним, якщо оцінити його з позиції перспектив розвитку країни. За даними Держстату, на виконання досліджень і розробок підприємства України у 2017р. витратили [1] (\$400-450 млн.). Тоді як згідно з доповіддю “*Global Innovation 100*”, сукупний обсяг витрат 1 000 найбільших компаній світу на НДДКР у 2017р. досяг \$702 млрд. Витрати на НДДКР лідера рейтингу *Amazon* складала \$16,1 млрд., *Volkswagen* – \$12,5 млрд. [2]

Держстат вказує, що існує прямий зв'язок між розміром підприємства та його рівнем інноваційності, оскільки для впровадження інновацій необхідно мати певну кількість персоналу, задіяного у виконанні наукових досліджень і розробок, що призводять до впровадження інновацій. Найвища частка як технологічно активних, так

і технологічно не активних підприємств серед великих підприємств була відповідно 31,4% і 28,1% [1]

Найважливішими партнерами інноваційних підприємств із співробітництва залишаються переважно постачальники обладнання, матеріалів, компонентів або програмного забезпечення (26,1%), а також споживачі (13,7%). Частка підприємств, які співпрацювали з науковими організаціями (консультантами, комерційними лабораторіями, університетами та іншими ВНЗ й науково-дослідними інститутами) становить в Україні лише 8,4%. [1]

За даними Держстату, за результатами 2018р. інноваційною діяльністю у промисловості займалося лише 16,4% підприємств [1] У розвинутих країнах частка інноваційно активних підприємств є у 4-5 разів вищою і становить 50-60% загальної кількості підприємств . Частка іноваційно активних підприємств у середньому в ЄС складає 51%. Найвищий рівень у Бельгії – 68%, Португалії – 67%, Фінляндії – 65%, Німеччині – 64%, Люксембурзі – 64%. Найнижчий у Румунії – 10% та Польщі – 22%. [3]

В Україні лише 3,9% підприємств витрачали кошти на науково-дослідні розробки (внутрішні та зовнішні). Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції вже багато років знаходиться на рівні 6-7%. Наукоємність ВВП в Україні скоротилася за період 1990-2019рр. практично у 3 рази і складає менше 1%.

Отже низька інноваційна діяльність українських підприємств не означає, що у них немає достатніх коштів для здійснення інноваційної активності. Витрати підприємств на науково-дослідницькі розробки можна порівняти, наприклад, з витратами бізнесу на утримання політичних партій, футбольних клубів, на хабарі тощо. Така структура витрат говорить лише про те, що підприємства мають ресурси на науково-дослідницькі розробки, але обирають інші сфери витрат. Отже витрати українського виробника на інновації не мають першочергової потреби для бізнесу. Технічна відсталість підприємства аж ніяк не є для виробника критичною проблемою.

Не дивлячись на бравурні заяви держави та бізнесу щодо активного впровадження цифрових технологій та переходу країни на “цифрові рейки”, далеко не всі вітчизняні підприємства здійснюють трансформацію своєї діяльності в цьому напрямі[3].

Література:

1. *Наукова та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник, 2017-2018рр. – Держстат України, 2018р., http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/zb/09/zb_nauka_2018.pdf.*
2. *Global Innovation 1000. Will Stronger Borders Weaken Innovation? – PwC, October 2017, <https://www.pwc.com/gx/en/news-room/docs/global-innovation-1000-factpack.pdf>.*
3. *https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf*

Зінченко В.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – ст. викладач кафедри фінансів імені Віктора Федосова Вдовіна І.О.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У зв'язку з поширенням пандемії світ зазнав значних втрат. За прогнозом Світового банку у багатьох країнах, що розвиваються до 2022 року 2/3 втрат доходу на душу населення за минулий рік не будуть повністю компенсовані [1]. Згідно з даними порталу державних підприємств України дохідність активів державних підприємств у 2019 та 2020 роках становила відповідно 0,2% та -2,9%, що говорить про збитковість та необхідність у пошуках методів для покращення ситуації та відновлення [2]. Тому задля залучення додаткових ресурсів, запровадження інновацій, підтримки різних галузей варто звернутися до механізму ДПП.

Переваги даного партнерства є вигідними як для інвесторів, так і для держави. В порівнянні з приватизацією для держави це є можливістю зниження навантаження на державний бюджет та оптимізація бюджетних видатків на надання публічних послуг та утримання бюджетних установ [3]. Крім того, це підвищення ефективності використання об'єктів державної власності, завдяки передачі нових знань та технологій, а також збільшення кількості кваліфікованих робочих місць за рахунок підвищення економічної активності. Для інвесторів така взаємодія передбачає наявність сталого попиту, адже ДПП стосується покращення якості публічних послуг для населення. Також це розподіл ризиків щодо реалізації проекту між приватним сектором та державою. За останні кризові роки приватний сектор зазнав значних коливань, а деякі компанії були на межі банкрутства, тож партнерство з державою надасть певну стабільність та зниження операційних ризиків.

Однак впровадження ДПП в Україні тільки на початковому етапі, зокрема станом на 01.01.2021 на умовах ДПП укладено 192 договори, з яких реалізується 39 договорів, а інші 153 договорів не виконуються або ж розірвані [3]. Основними перешкодами для впровадження партнерства є:

- недовіра інвесторів щодо гарантій держави у довгостроковій перспективі, адже тільки після прийняття об'єкта концесії в експлуатацію та досягнення показників результативності, що визначені концесійним договором, концесіонер (тобто, приватний сектор) може претендувати на компенсацію своїх витрат;

- ризик зміни умов виконання положень концесійного договору концесіонером - це стосується знову ж таки питання довіри інвестора, адже немає гарантій, що через 10-30 років, законодавство не зміниться таким чином, що це призведе до збитків або просто унеможливить виконання умов договору;

- незацікавленість інвесторів через відсутність контролю за показниками виконання проекту, що може стати наслідком корупції;

- нестабільна економічна ситуація в країні та високий рівень інфляції;

- більш висока вартість капіталу та прийняття на себе додаткових ризиків приватним партнером передбачатимуть їх компенсацію при реалізації проекту, що може збільшити витрати держави або ціну на послугу для споживача;

- проблема навчання і утримання висококваліфікованого персоналу, так як ще немає розроблених кваліфікаційних вимог до членів конкурсної комісії.

Позитивними зрушеннями є прийнятий у 2019 році Закон «Про концесію» [4], завдяки якому буде залучено інвестиції в такі проекти як: ДП "Ольвія" -3,4 млрд. грн (найбільша сума у портову галузь за останні 30 років), ДП "Херсонський морський порт" - 300 млн. грн [3]. Пріоритетною є політика держави щодо відновлення дорожнього фонду

та залучення інвестицій саме в цю галузь. Державно-приватне партнерство є формою взаємодії держави та приватного сектору, що сприяє економічному зростанню. Це потужний механізм залучення інвестицій для реалізації масштабних проектів, що є ключовим для соціально-економічного розвитку держави в теперішній час. Зокрема про це свідчить досвід інших країн. Найбільш успішним і показовим є досвід співпраці державного і приватного секторів у Великій Британії. Формою державно-приватного партнерства у цій країні є «Приватна фінансова ініціатива», в якій приватний сектор бере на себе довгострокові зобов'язання щодо обслуговування активів, а держава – умову забезпечення постійного попиту на певний товар чи послугу, а також розгляду всіх угод із боку поліпшення рівня життя населення, а не з боку появи нових активів у державі [5]. На міжнародному рівні проекти приватно-державного партнерства підтримує Світовий банк через Міжнародну фінансову корпорацію.

Отже, в Україні є великий потенціал для переходу до інноваційного соціально-орієнтовного розвитку. І саме державно-приватне партнерство можна розглядати як необхідний механізм для підтримки інновацій завдяки взаємодії державного та приватного сектору та позитивного ефекту для економіки в цілому.

Література

1. The World Bank / Global Economic Prospects URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
2. Портал державних підприємств України URL: <https://prozvit.com.ua/numeric-stats/>
3. Офіційний сайт Міністерства економіки /Загальний огляд державно-приватного партнерства URL:<https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=196d3373-eb07-4834-a61e-b3608f28eb22&title=SutnistDerzhavnoprivatnogoPartnerstva>
4. Закон України «Про концесію» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX#Text>
5. Біла І.С., Іллічова Е.І «СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА»// Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки» випуск 21 -2018 -/URL: <http://global-national.in.ua/issue-21-2018/29-vipusk-21-lyutij-2018-r/3738-bila-i-s-illichova-e-i-svitovij-dosvid-derzhavno-privatnogo-partnerstva>

Задорожна Т.

Аспірантка кафедри фінансів імені Віктора Федосова
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., проф. кафедри фінансів імені Віктора Федосова Гапонюк М.А.

ТАКТИЧНІ ТА СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Реформування регулювання ринку акцій в Україні на сучасному етапі потрібно розділити на два етапи – тактичний та стратегічний.

Метою реалізації *тактичного етапу* має стати створення умов для отримання українськими компаніями швидкого доступу до ринку акцій (не лише в Україні) для залучення ними коштів для розвитку.

Стратегічний етап передбачає створення таких умов для компаній в Україні, щоб вони могли залучати кошти на вітчизняних організаторах торгівлі. Стратегічний етап може бути реалізований у довгостроковій перспективі, оскільки потребує значних змін законодавства, і не лише того, яке регулює безпосередньо ринок цінних паперів.

Тактичний етап має передбачати наступні кроки:

1. Створення умов для обізнаності емітентів щодо того, яким чином вони можуть залучати капітал через механізм депозитарних розписок. Для цього для постійних інформаційних кампаній можна запрошувати банків-депозитаріїв: Citibank, Deutsche Bank, J.P. Morgan Chase, The Bank of New York Mellon, - які є основними гравцями на цьому ринку.

2. Створення умов для обізнаності емітентів щодо того, яким чином вони можуть залучати капітал через дочірні компанії, які зареєстровані в ЄС. З цією метою необхідно для участі у постійних інформаційних кампаніях серед українських емітентів запрошувати провідні європейські фондові біржі: Лондонську фондову біржу, Варшавську фондову біржу, Deutsche Borse, Euronext та інші.

3. Покращення умов торгівлі на українських біржах для емітентів, які формально є іноземними, але більше 50% бізнесу ведуть в Україні, а за кордоном залучають капітал в формі первинних (IPO) або вторинних розміщень (SPO). Майже всі такі емітенти мають торгуватись на українських біржах, та для них має бути спеціальний режим валютного регулювання, який не перешкоджатиме залученню ними капіталу на національному ринку.

4. Забезпечення можливості торгівлі депозитарними розписками на акції вітчизняних емітентів на вітчизняних біржах, для покращення їх ліквідності на ринках за кордоном. Частково такий крок по відношенню до дочірніх компаній, через які український бізнес залучав капітал, вже реалізовано НКЦПФР. Важливо щоб такі компанії отримали можливість спиратись на майданчик з певним рівнем ліквідності в себе вдома.

Додатково слід відзначити, що мета регулювання ринку акцій – це зробити його частиною української економіки, і при цьому, на першому етапі реформ не є принципово важливим, щоб центр ліквідності, з якого відбувається залучення капіталу, знаходився виключно в Україні. Додатковою перевагою такого тактичного кроку є забезпечення позитивного впливу на платіжний баланс, адже на ринку акцій залучені кошти повертаються інвесторам поступово, у формі дивідендів або при викупі власних акцій.

Стратегічний етап реформування ринку акцій в Україні має передбачати реалізацію наступних кроків:

1. Пришвидшення темпів гармонізації вітчизняного законодавства щодо вимог до лістингу на біржах та корпоративного управління в публічних акціонерних товариствах із законодавством ЄС. Така гармонізація буде сприяти виходу українських емітентів з емісіями акцій одночасно на біржах в Україні, і наприклад, на біржах в Лондоні (Лондонська фондова біржа) та Франкфурті (Deutsche Borse) - через механізм випуску глобальних депозитарних розписок. Чим більше буде центрів ліквідності (організаторів торгів), де торгуються акції компаній з України, тим на кращих умовах вітчизняні емітенти зможуть залучати капітал. З урахуванням євроінтеграційних прагнень, глобалізація для вітчизняних емітентів має стати союзником, а не противником.

2. Контролюючі акціонери та ТОП-менеджмент публічних акціонерних товариств повинні нести відповідальність перед міноритарними акціонерами за те, щоб доносити чистий дохід (прибуток) компанії до таких акціонерів у формі дивідендів та у формі капітальної доходності (від приросту курсу акцій товариства). Без скорочення тіньового сектору та тотальної фіскалізації економіки такий механізм захисту майнових прав

міноритарних акціонерів не зможе запрацювати. Тобто фіскалізація і якісне корпоративне управління, на фоні підвищення відповідальності контролюючих акціонерів і ТОП-менеджменту перед міноритарними акціонерами і податковою владою, є одними з фундаментальних критеріїв ефективності реформи національного ринку акцій в Україні.

3. Збільшення вимог до розкриття інформації вітчизняними емітентами акцій (та облігацій). НКЦПФР вже провела велику роботу з розбудови інфраструктури з розкриття інформації, тепер вона має бути наповнена змістом. При цьому, якщо до нерегулярної інформації і її якості суттєві зауваження та пропозиції відсутні, то зміст і якість регулярної інформації емітентів потребують значного вдосконалення, оскільки в поточному вигляді вона не відповідає вимогам до аналогічної звітності у США та іноді в ЄС. Також має бути підвищена відповідальність ТОП-менеджменту за розкриття недостовірної інформації, на рівні відповідальності у США та (або) країнах ЄС. В цілому, підвищення вимог до регулярної інформації вітчизняних емітентів, яка підлягає розкриттю, є дуже важливим етапом в розвитку конкурентоспроможності українських емітентів у глобальному середовищі.

В цілому, при здійсненні реформ на ринку акцій в сегменті його регулювання потрібно обов'язково враховувати об'єктивний вплив глобалізації на функціонування національного ринку. Поведінковий аспект як емітентів, так і інвесторів, потрібно враховувати з оглядом на національну специфіку дій цих учасників ринку, спрямованих на схильність до обходження прямих нормативних заборон. Стратегічною реформою регулювання має стати забезпечення української економіки інвестиційними ресурсами за рахунок будь-яких центрів ліквідності, включаючи іноземні фондові біржі.

*Захарченко К., Яницька К.
«Міжнародна економіка», 2 курс*

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова Котіна Г. М.*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯПОНІЇ: ЯК КРАЇНА ЗА ДОПОМОГОЮ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ БОРЕТЬСЯ З ГЛОБАЛЬНИМИ ВИКЛИКАМИ У 21 СТ.

У 2020 році Японія була третьою за величиною економікою в світі, що підкріплюється багатством, яке включає в себе найвищу систему освіти, лідерство в таких секторах, як промислове та автомобільне виробництво, високоякісну інфраструктуру, а також професійну культуру та етичні методи виробництва високоякісних товарів і послуг.

Тим не менш, продуктивність Японії перейшла від стагнації до зниження, і цей курс потребує неминучої зміни, щоб залишатися конкурентоспроможним у світі. Зростають конкуруючі країни, які досягають значного підвищення продуктивності завдяки розвитку технічних талантів і застосуванню цифрових технологій, які включають хмарну інфраструктуру та програмне забезпечення, мобільні пристрої та програми та багато інших [4].

Відносно низька цифрова конкурентоспроможність Японії різко і несподівано контрастує з економічною могутністю країни. У 2020 році країна посіла 27 місце за

конкурентоспроможністю в цифровій сфері та 22 за цифровими талантами. Ці показники далеко не відповідають повному потенціалу Японії.

На заваді цифровізації стоять деякі обмеження, накладені самостійно: висококонтекстна культура з неприйняттям ризиків, старші керівники, зосереджені на довговічності компанії, а не на продуктивності, обмежений вплив деяких галузей на глобальну конкуренцію і, що найважливіше, дефіцит понад півмільйона інженерів, пов'язаних з програмним забезпеченням, для створення програмних додатків, які виведуть країну вперед [2].

Уряд Японії запустив 1 вересня 2021 року нове цифрове агентство, яке має на меті прискорити цифрову трансформацію в урядовому та приватному секторі. Але зі зростаючою цифровізацією суспільства під час пандемії Covid виникла потреба в ефективній кібербезпеці. Згідно зі звітом 2021 р. Японського агентства з просування інформаційних технологій, атаки-вимагання є найпоширенішим порушенням кібербезпеки, за яким слідує крадіжка конфіденційної інформації через передові постійні загрози [1-3].

З огляду на те, що технологічні методи на дистанційній роботі були прийняті так раптово, як почалася пандемія, компанії та інші організації часто не впроваджували адекватні системи безпеки та заходи проти вимагачів, тож такі компанії виявляються особливо вразливими. Наприклад, кампанія Kajima Corporation, провідна загальна будівельна компанія, потерпіла від кібератак через свою закордонну дочірню компанію в березні 2021 року. Делікатна інформація, включаючи угоди про нерозголошення та контакти, була розкрита в так званому darknet - темній мережі. За даними галузевих звітів, понад 50 відсотків японських компаній зазнали певної форми кібератаки [1].

На нашу думку, Японія повинна здійснити деякі трансформаційні кроки, які ми називаються великими кроками — узгодження зусиль основних галузей, або зацікавлених сторін щодо реформування своєї діяльності, використання нових тенденцій та впровадження цифрових технологій. Ці великі кроки ґрунтуються на чотирьох темах:

1. Цифровий талант: сміливий план більш ніж втричі збільшити кількість цифрових талантів, особливо зосереджуючись на розробниках програмного забезпечення, інженерах з обробки даних, науковцях з даних, інженерах з машинної справи, менеджерах по продуктах, адаптивних тренерах, дизайнерах та інших типах нових робочих місць.

2. Трансформація галузі: до 2030 року Японії потрібен промисловий сектор із підтримкою штучного інтелекту, масштабне цифрове медичне обслуговування для людей похилого віку, багатоканальний роздрібний досвід та сучасна, спрощена система мобільного банкінгу, підкріплена глобально-сумісною безплатною платіжною інфраструктурою.

3. Цифровий уряд: стратегічне зобов'язання уряду сприяти підключенню, кібербезпеці та доступності хмарних ресурсів для створення нової хвилі програм.

4. Оновлення економіки: Японія має більше половини найстаріших компаній у світі, багато з яких стикаються зі зниженням доходів і прибутковості. Країна потребує економічного оновлення. Цей мандат поновлення найкраще підходить для екосистеми стартапів, якій необхідно сміливо вирішувати глобальні проблеми клієнтів із

програмним забезпеченням. Реформи необхідні, щоб заохочувати засновників залучати таланти та дати можливість стартапам розширюватися.

Висновок: у найближче десятиліття Японія повинна взяти на себе остаточне та далекосяжне зобов'язання щодо цифровізації. За відсутності такої зміни поточні траєкторії зростання ВВП і продуктивності свідчать про те, що такі економіки, як Індія та Німеччина, обійдуть Японію після 2030 року. Ця втрата конкурентоспроможності, у свою чергу, підірве сильні сторони Японії та стане невдалим результатом, враховуючи внутрішній потенціал країни.

Література:

1. Yasue Morimoto. JAPAN DIGITALIZATION AND CYBERTHREATS, International Trade Administration U.S. Department of Commerce official website. URL: <https://www.trade.gov/market-intelligence/japan-digitalization-and-cyberthreats>
2. How Japan can make digital 'big moves' to drive growth and productivity, McKinsey Insights, February 24, 2021 | Executive Briefing. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/how-japan-can-make-digital-big-moves-to-drive-growth-and-productivity>
3. Japan launches agency to speed up digitalization, KYODO NEWS, Sep 1, 2021. URL: <https://english.kyodonews.net/news/2021/09/d6b2d872370f-japan-launches-agency-to-speed-up-digitalization.html>
4. The Digitalization of Japan, Apr 13, 2021. URL: <https://seekingalpha.com/article/4418839-digitalization-of-japan>

Захожай К.

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Процес здійснення митного оформлення, його нормативно-правове регулювання та методика нарахування митних платежів, а також застосування тарифних інструментів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), розрахунки митної вартості, умови надання торговельних пільг, запобігання ризикам і контроль за правилами оформлення митних документів являються невід'ємними складовими митної справи. Актуальність митного оформлення посилюється, враховуючи той факт, що Україна наразі має членство в Світовій організації торгівлі (СОТ) і рухається шляхом економічної євроінтеграції, маючи зобов'язання щодо виконання численних вимог Міжнародних організацій, що регулюють митно-тарифні відносини на мегарівні з урахуванням вітчизняних реалій. Це зумовлює необхідність вдосконалення системи митного регулювання та оформлення.

Слід зазначити, що метою митного оформлення є поглиблення теоретичних основ і розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності роботи Державної митної служби України під час проведення ЗЕД держави при здійсненні митно-тарифних відносин, що впливають на національну економіку та вітчизняного споживача [3].

При цьому варто відмітити, що регулятором даної процедури виступає митне право, норми якого визначають сферу дії та правила, за якими провадиться митне оформлення [5].

Комплекс заходів системи митного оформлення є досить широким: цей процес починається з моменту подання до митниці ДПСУ декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який її замінює, продовжується під час

здійснення митного контролю і завершується після врегулювання всіх митних формальностей, визначених Митним кодексом України відповідно до заявленого митного режиму, що засвідчується митницею ДПСУ шляхом проставлення відповідних митних забезпечень, у тому числі із застосуванням інформаційних технологій, інших відміток на митній декларації, а також на товаросупровідних і товарно-транспортних документах, якщо їх подано на паперовому носії [4].

Відмовою у митному оформленні може бути порушення чи невиконання декларантом умов, визначених вимогами, необхідними до виконання. Відповідне вмотивоване рішення контролюючого органу про неможливість здійснення митного оформлення являється вагомим при анулюванні здійснення можливої процедури [2].

Митне оформлення товарів і предметів, що переміщується громадянами через кордон та підлягають оподаткуванню митом, ПДВ та акцизним збором. Порядок сплати, податкові ставки та методика нарахування визначаються Митним кодексом України та іншими підзаконними актами [5].

Важливим є те, що допускається встановлення тарифних пільг (преференцій) щодо ставок митного тарифу України у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом, зниження відповідних ставок або встановлення тарифних квот для ввезення товарів, що походять з держав, з якими укладено відповідні Міжнародні договори. При цьому слід зазначити, що ввезення товарів на митну територію України поза тарифними квотами здійснюється без зниження ставок ввізного мита. У разі, якщо імпорт товару є об'єктом антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, тарифні пільги не встановлюються або зупиняються чи припиняються, якщо інше не передбачено Міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Задля запобігання ризиків під час митних платежів необхідно дотримуватися положень "Антикорупційної програми" Державної митної служби України [1]. Даним нормативно-законодавчим актом визначаються конкретні кроки для запобігання та мінімізації порушень посадовими особами Держмитслужби та її територіальних органів норм законодавства, а також передбачається перегляд та удосконалення відповідних правових та розпорядчих документів. Впровадження ефективної системи запобігання корупції в діяльності головного митного органу, подальше застосування та удосконалення механізмів прозорості, доброчесності, зниження ідентифікованих корупційних ризиків, забезпечення можливості публічного обговорення антикорупційної програми та підвищення рівня довіри громадян до реформи ДМСУ є прерогативою для влади.

Варто відзначити суттєві зрушення, зроблені за останні роки Державною митною службою України в плані удосконалення та доповнення діючого митного законодавства. Автор сподівається, що всі ці зміни позитивно вплинуть на формування митної політики держави та забезпечать достойні умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання, спростять процедуру митного контролю та митного оформлення, а також забезпечать належний порядок розгляду митними органами скарг платників податків при оскарженні останніми в адміністративному порядку податкових повідомлень про податкові зобов'язання, нараховані митними органами, та інших рішень митниці.

Література:

1. Антикорупційна програма Державної митної служби України на 2021-2022 роки: Наказ ДМСУ: за станом на 22 червня 2021 р. Державна митна служба України. 2021. № 460.

2. Біленець Д.А. *Процедури у пунктах пропуску як елемент реалізації правового режиму зони митного контролю. Митна справа. 2015. № 3. С. 44–49.*
3. Мазаракі А.А. та ін. *Експертиза та митне оформлення товарів: навч. посіб. Для студ. закл. вищ. освіти / [А.А. Мазаракі, Н.В. Мережко, Н.В. Калуга, Т.М. Коломієць, Т.А. Караваєв, В.В. Осієвська, С.В. Галько]; за ред. А.А. Мазаракі. К.: КНТЕУ, 2019. 368 с.*
4. *Митні платежі: опор. конспект лекцій / [С.В.Волосович, О.Ю. Апостолюк]. К.: КНТЕУ, 2016. 33 с.*
5. *Митний кодекс України: Закон України: за станом на 15 квітня 2021 р. Верховна Рада України. Офіц. вид. Офіційний Вісник України. 2021. № 1403 – IX.*

Зубко В.

«Диджитал-облік», 3 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Котіна Г. М.

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Ми живемо в епоху цифрових технологій, і вони все більше визначають наш спосіб життя, роботи і ведення бізнесу. Технології не тільки надають організаціям нові можливості для завоювання нових ринків і зміни бізнес-моделей, але також обіцяють підвищити ефективність існуючих процесів. Всі ці досягнення вимагають від фінансового відділу адаптації до нової реальності. Щоб відповісти на цей виклик, будуть потрібні нові компетенції та можливості. Технології вже скасовують методи роботи фінансового відділу, і вони, ймовірно, радикально вплинуть на час, що витрачається на традиційні функції фінансового відділу, такі як бухгалтерський облік, звітність, планування і контроль, управління, ризики та дотримання нормативних вимог. Звільняючи час для нових ролей, завдань і дій. Іншими словами, крім своєї участі в цифровій трансформації операцій організації, фінансовий відділ також бере участь в власній цифровій трансформації.

Питання фінансового менеджменту в умовах розвитку цифрової економіки розглядається багатьма, як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, зокрема: К. Скінер, Е. Тоффлер, В. Фіщук, К. Шваб, М. Максимова, Д. Медведовський, Ф. Вербітен, Ж. Хайнен [1-4]. Багато різних авторів розглядають участь фінансового менеджменту у епоху Індустрії 4.0. Вони звертають увагу загалом на ціль фінансового менеджменту та проблеми, які виникають під час переходу на новітні технології. Тому важливо розглянути, що має під собою таке поняття, як фінансовий менеджмент та чому важлива його трансформація.

Цифрова економіка характеризується новітніми технологіями. У розрізі дослідження фінансового контент-менеджменту в цифровій економіці слід звернути увагу на процеси і технології. З огляду на те, що розвиток фінансів переважно спрямований у бік цифровізації, багато процесів пов'язані саме з цим явищем. Оскільки загальна ефективність системи фінансового менеджменту будь-якого економічного суб'єкта визначається її спроможністю ефективно функціонувати в нинішніх умовах зовнішнього економічного середовища. Тому, особливої актуальності набувають питання побудови ефективної системи фінансового менеджменту, враховуючи особливості сучасної економіки та тенденції цифрової трансформації всього суспільства [1]. Безумовно, фінансовий менеджмент необхідно розглядати як комплексну систему, адже будь-яке управлінське рішення впливає на всі сторони діяльності підприємства і

може викликати необхідність змін в багатьох сферах його функціонування. В свою чергу, системний підхід дозволяє здійснити подальшу деталізацію складових системи фінансового менеджменту, враховуючи сучасні тенденції цифрової трансформації економіки.

Головною цінністю в цифрову економіку є клієнт – який стає головним в процесі економічної діяльності, тому що без нього немає сенсу в ній самій. Клієнт вибирає товар покладаючись на поради, особистий досвід і рекламу, продавець не має можливості особисто контактувати з покупцем. При цьому реклама все так же має свою вагу, тільки це вже інтернет-реклама, інтернет-мода, інтернет-друзі, інтернет-захоплення і т.д. Клієнти живуть в режимі „тут і зараз” – виграє бізнес в режимі online, тобто той, який дає якісний продукт в найкоротші терміни. Нині, не цифрові підприємств зіткнулися зі зростанням конкуренції із цифровими, більшість підприємств включають digital трансформацію в стратегію розвитку, а великі підприємства-лідери протягом 5 років будуть витіснені, якщо не піддадуться цифровій трансформації та не переорієнтують свої управлінські моделі на нові цінності та орієнтири [2].

На даний момент все більше українських підприємств змінюють свою фінансову стратегію та автоматизують фінансові процеси, шукають нові способи контакту з клієнтами та покращують свій сервіс.

Digital-стратегія є локомотивом цифрової зрілості. Рішення окремих проблем за допомогою розрізнених технологій менш ефективно, ніж комплексний інтегрований підхід. Впровадження інноваційних технологій задля впровадження, це марна трата грошей і часу. Важливо чітко усвідомлювати, які цілі вирішує кожен крок трансформації, яку користь підприємству приносить та чи інша технологія [3].

Бізнес вже розуміє, що настав час здійснювати цифрову трансформацію. Водночас, у багатьох підприємств цикл програм до сих пір вимірюється місяцями, якщо не роками; вони використовують ізольовану інфраструктуру і жорстку, застарілу архітектуру – тобто продовжують стикатися з бар'єрами на шляху до цифрової трансформації. Так, 12% підприємств використовують застарілі інформаційні технології, 42% демонструють прогрес в ІТ-трансформації, але мало впроваджують сучасні технології дата-центрів, 41% підприємств використовують і модернізують технології дата-центрів і методи доставки ІТ-послуг, і лише 5% підприємств йдуть в ногу з цифровими перетвореннями. Такими сучасними речами, які допоможуть підприємствам є, наприклад, інтернет речей, хмарні середовища, BAS ERP, SAP та інше [4-5].

Нові характеристики економічного простору вимагають перейти від культу ефективності й раціональності до перенесення акцентів на відкритість, демократизацію, соціологізацію, креативність організаційних процесів, нелінійність управлінських ієрархічних ланцюгів, непередбачуваність і різноманітність траєкторій розвитку підприємств. Як і будь-які зміни, це вимагає зміни мислення, що не легко та потребує часу.

Можна зробити висновок, що на даний момент, ми ще вчимося використовувати сучасні технології у фінансовому менеджменті. Можна з впевненістю сказати, що це потребує часу, але з кожним кроком, українські підприємства вчаться підлаштовуватися під новий стиль управління. Серед перспектив на майбутнє, можна з впевненістю сказати, що з кожним роком буде використовуватися все менше прикладних способів управління та все більше цифрових технологій. Підприємствам варто вчитися швидко

переходити та підлаштовуватися під нові умови. Вони мають бути мобільними та активними.

Література:

1. М. В. Максимова, Система фінансового менеджменту в умовах розвитку цифрової економіки, 2019 http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/60.pdf
2. О. Є. Гудзь, Цифрова Економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами, 2018 http://www.dut.edu.ua/uploads/p_1010_10116202.pdf
3. Д. Г. Медведовський, Фінансовий контент менеджмент у цифровій економіці, 2019 http://npndfi.org.ua/docs/NP_19_04_097_uk.pdf
4. Financial Transformation in the Digital Era. <https://www.pluc.nl/wp-content/uploads/2019/11/2019-RP-Finance-transformation-in-the-digital-era.pdf>
5. Finance 2025: Digital transformation in finance <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/finance-transformation/articles/finance-digital-transformation-for-cfos.html>

Іваніна Н.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 5 курс,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова, Кондратюк С.Я.

БЮДЖЕТНА ВИДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Забезпечення сталого та стабільного розвитку держави є пріоритетним завданням сучасної бюджетної політики. Бюджетна політика є важливою складовою державного фінансового регулювання та ефективним інструментом втілення національної економічної політики щодо забезпечення макроекономічної рівноваги в умовах інституційних перетворень. Тому, актуальним є сьогодні якісна оцінка впливу бюджетної політики на сталий розвиток України, переваги та недоліки її втілення.

Бюджетна політика як складова державного регулювання суспільного розвитку є сукупністю відносин, що виникають стосовно формування та використання бюджетних коштів, спрямованих на досягнення фінансово-економічної збалансованості, результативності економічних перетворень [1, с.27]. Таким чином, завданням бюджетної політики є забезпечення виконання завдань соціально-економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць, однак при цьому важливою є підтримка у необхідних межах запасу стійкості бюджетної системи [2, с.73].

Бюджетна політика в сфері видаткової частини державного і місцевих бюджетів є вагомим інструментом забезпечення розвитку суспільства, тому проведемо оцінку впливу бюджетної політики протягом 2016-2020 років у розрізі функцій держави (табл. 1).

Таблиця 1 - Оцінка функціональних видатків Зведеного бюджету України за 2016-2020 роки, у відсотках до ВВП України

Функціональна класифікація	2016	2017	2018	2019	2020
Загальнодержавні функції	5,63	5,57	5,38	5,11	4,88
Оборона	2,49	2,49	2,73	2,68	2,87
Громадський порядок, безпека та судова влада	3,02	2,97	3,32	3,62	3,80
Економічна діяльність	2,78	3,45	3,96	3,88	6,27

Охорона навколишнього середовища	0,26	0,25	0,23	0,24	0,22
Житлово-комунальне господарство	0,74	0,91	0,85	0,87	0,77
Охорона здоров'я	3,17	3,43	3,26	3,23	4,19
Духовний та фізичний розвиток	0,71	0,82	0,81	0,79	0,76
Освіта	5,43	5,96	5,90	6,01	6,02
Соціальний захист та соціальне забезпечення	10,84	9,58	8,69	8,10	8,27
Всього	35,07	35,43	35,13	34,53	38,04

Джерело: розраховано автором на основі даних [3]

Виходячи з даних таблиці, упродовж 2016–2020 рр. найбільшими функціональними групами Зведеного бюджету України є видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, освіту, загальнодержавні функції. Пріоритетним завданням бюджетної політики залишається забезпечення зростання рівня життя громадян та підвищення його якості в результаті сталого економічного розвитку.

Для підвищення результативності бюджетних затрат необхідно перейти на довгострокове прогнозування видатків державного бюджету, застосовувати конституційні зміни й запровадити середньострокове планування і виконання бюджетних видатків на основі програмно-цільового методу з їх відображенням в діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Таким чином, бюджетна політика в сфері видаткової частини державного бюджету є вагомим інструментом забезпечення розвитку суспільства. Вважаємо, що розробка і реалізація бюджетної політики має спиратися на науково обґрунтовані положення та результати у сфері бюджетних відносин, що безперечно посилить збалансованість державних фінансів та створить необхідні передумови для підвищення рівня керованості економічних процесів країни. Можемо з впевненістю сказати, що подальший соціально-економічний розвиток України в певній мірі залежить від підвищення якісного рівня системи планування та використання бюджетних видатків.

Список використаної літератури:

1. Чугунов І.Я., Арістов Ю.Ю., Бюджетна політика в умовах економічних перетворень. Економічний часопис-XXI: науковий журнал. 2020. № 53. С.25-30. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/byudzhetna-politika-v-umovah-ekonomichnih-peretvoren-1>
2. Титарчук М.І. Бюджетна політика економічного розвитку. АГРОСВІТ. 2021. № 12. С. 68-74. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2021/11.pdf
3. Статистичний збірник: «Бюджет України 2016-2020». Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

Іваніна Н.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 5 курс,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д.е.н, професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Буряченко А.Є.

МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Зважаючи на світові тенденції глобалізації все більше приділяється увага саме інноваційній діяльності. Інновації посідають значне місце в суспільному житті. Зокрема, розглядаючи інноваційні технології в банківській сфері, інновації стали першочерговим

фактором забезпечення ефективної діяльності та конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

Для держави позитивним є факт наявності використання банківськими установами інновацій, адже це сприяє не тільки акумулюванню капіталу всередині країни, що забезпечує економічне зростання, але й сприяє зростанню рівня довіри до банків. Використання новітніх технологій дозволяє формувати комерційні банківські установи нового покоління, які відрізняються від традиційних за набором повноважень, прав власності, операціями, мобільністю та орієнтацією на потреби клієнтів. Банки, в свою чергу, мають змогу залучити більшу кількість клієнтів, підвищують рівень конкурентоспроможності, формують позитивний імідж та впізнаваність на ринку, сприяють задоволенню швидко змінюваних потреб клієнтів, зменшують витрати банку та збільшують його прибутковість [1, с.80].

У світі, за статистичними світовими та українськими дослідженнями пандемія COVID-19 призвела до збільшення користувачів мобільних смартфонів та зростання електронної комерції, що призвело до швидкої адаптації цифрових платежів у світі та Україні. Серед найбільш актуальних інновацій є ті, що засновані на цифрових технологіях (мобільні додатки, хмарні технології, блокчейн, тощо) [2, с.34]. Розглянемо їх можливості впровадження в банківському секторі.

На сьогодні блокчейн використовується з метою об'єднання фінансової інформації, створюючи спільну базу даних для здійснення операцій на основі формування лінійних зав'язків в банківській сфері та відкритість інформації для суб'єктів лінійки. Блокчейн для банків дозволить знизити ризики витоку інформації, підвищить рівень кібербезпеки інформаційного простору банку.

Можемо зазначити про відсторонення класичного банківського ринку завдяки формуванню нового оцифрованого банківського сектору. Нові банківські продукти з підвищеним рівнем безпеки та продукти зберігання активів зі спільною власністю – банк – підприємства, фізичні особи призведуть до скорочення посередників між банком та клієнтом, скорочення витрат, ризиків втрати інформації, прискорення розрахунків шляхом формування «розумних контрактів» [3, с.15]. Формування спільних баз даних між банками, банками і їх клієнтами, призведе тільки до позитивних змін в економіці. Завдяки впровадженню блокчейну, кількість працівників в банківських установах скоротиться, а для банку підвищить оборотність капіталу.

Наостанок можна зазначити, що в банківській сфері можливе запозичення європейського досвіду: відкритих баз даних комерційних банків – Open-банків. Слід акцентувати, що власне надання банківської інформації стороннім користувачам формує як додаткові вигоди для банків, клієнтів, стартап, фінтех компаній, так і загрози. Таким чином буде створений новий конкурентний банкінг нового покоління з орієнтацією на умови та запити клієнтів за яких клієнт отримує можливість формування власних вимог до банку.

Завдяки open-банкінгу зросте конкуренція не лише серед банків, але й з іншими небанківськими установами. Таким чином, це спонукатиме до покращення банківського сервісу, продуктів, розробки продуктів під клієнтів, збільшення пропозицій, цікавих для клієнтів. Вважаємо, що особливу вигоду від такого впровадження отримають безпосередньо клієнти банків, які отримають нові, зручні, мобільні фінансові інструменти, зручні інтерфейси, єдину фінансову платформу (де будуть порівнюватись

банки, фінтехкомпанії), велику кількість сервісів (фінансових та нефінансових), зниження вартості послуг.

Література:

1. Матвійчук Н., Теслюк С., Основні тенденції розвитку банківських інновацій в Україні. Економічний журнал Волинського національного університету імені Лесі Українки . 2021. №25. С.79-87. URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/649/527>

2. Кривич Я. М., Драніцина А. О. Банківські інновації, як фактор підвищення рівня довіри та лояльності клієнтів. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2019. №3. С. 33-39. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/uk/3-2019-4>

3. Кавецький В.Я. Застосування блокчейн-системи у фінансовій сфері. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. №. 2. С. 14-18. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2018_2_5

Іванов М.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова Пислиця А. В.

ОПОДАТКУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ

Ринок децентралізованих фінансів розвивається стрімкими темпами. Віртуальні активи надають можливість отримати доступ до продуктів банкінгу без посередників, створюючи цим економічне середовище. Провідні економіки світу змагаються в швидкості прийняття законопроектів, які регулюватимуть новий сектор економіки. Україна в цьому відношенні приймає позицію своїх економічних партнерів, будуючи нормативно-правову базу на європейському досвіді і рекомендаціях FATF [1].

Актуальність впровадження ефективного податкового механізму для віртуальних активів пояснюється тим, що оподаткування є ключовим елементом побудови діючого законодавства, яке повинно стимулювати розвиток ринку і, разом з цим, протидіяти відмиванню грошей. У разі створення актуального і діючого законодавства, Україна має змогу стати центром нової цифрової економіки.

Метою роботи є дослідження і шляхи поліпшення наявного механізму оподаткування віртуальних активів в Україні з огляду на економічну сутність криптовалюти, зарубіжний досвід і думку ключових європейських країн-партнерів.

Новизна роботи. Автором запропонована класифікація віртуальних активів за ключовими характеристиками, що дають змогу точно визначити економічний і правовий статус об'єкта оподаткування.

Основні матеріали дослідження. На основі загальних принципів МСФЗ було встановлено економічний статус криптовалюти як актив за визначенням. Віртуальні активи не можуть бути грошовою одиницею на території України, оскільки це суперечить статті 99 Конституції, а отже мають обліковуватись як запаси або нематеріальні активи (в залежності від призначення, а також п. 3 МСФЗ 38 [2]). Відповідно до визначеного економічного статусу криптовалюти, пропонується наступні класифікації віртуальних активів:

Класифікація віртуальних активів за походженням [3]:

1. Придбані за допомогою первинної пропозиції монет (ICO);
2. Придбані на вторинному ринку для подальшого продажу;

3. Здобуті в результаті посередницької послуги з обробки транзакції в мережі блокчейн або одержані як винагорода.

Класифікація віртуальних активів за обліком зважаючи на економічну властивість і походження:

1. Віртуальні активи, що обліковуються як запаси при умові економічної реалізації (або продажу) протягом року;
2. Віртуальні активи, що обліковуються як нематеріальні активи при умові економічної реалізації (або продажу) протягом більше одного року.

Економічною реалізацією, в цьому випадку, є використання віртуального активу відповідно до його походження і цілі застосування:

1. Отримання економічної вигоди в наслідок використання службових активів в системі блокчейн;
2. Обмін або бартерний розрахунок віртуальних активів на товари, послуги або інші віртуальні активи.
3. Продаж віртуальних активів за грошові одиниці.

Відповідно до економічної сутності і класифікації віртуальних активів встановлено, що податкове зобов'язання виникає в момент бартерного обміну криптовалюти або продажу віртуальних активів за грошові одиниці.

Основні положення, пов'язані зі сплатою податків резидентами України на даний момент за операціями з цифровими активами описані в пункті 1 статті 165 Податкового кодексу України (ПКУ): «До сплати податку на прибуток підлягає тільки отриманий від таких транзакцій дохід» [4]. З іншого боку, п. 2 статті 170 ПКУ свідчить про те, що прибуток по операціях з цифровими активами не може класифікуватися як інвестиційний, а віртуальний актив - як інвестиційний актив. Звертаючись до п.п. 14.1.55 ПКУ, згідно з яким прибуток трактується як інший дохід отриманий від будь-якого виду діяльності за межами України (в більшості випадків криптовалюти біржі зареєстровані не в Україні), встановлено, що такий дохід підлягає нарахуванню податку на загальних підставах за ставкою 18% + 1,5% військовий збір.

Відповідно до роз'яснення від ДПС в Індивідуальній податковій консультації від 04.12.2019 р. № 1689 / ІПК / 04-36-33-02-07 [5], дохід фізичної особи, отриманий від продажу віртуальних активів, потрібно відносити до інших доходів на підставі п.п. 164.2.20 ПКУ. Такі доходи декларуються і оподатковуються ПДФО за ставкою 18 %, а також військовий збором - 1,5 %.

Основна проблема діючого механізму оподаткування полягає у відсутності юридичного трактування нового класу активів. Цифрові активи не є інвестиційними за визначенням, проте мають спільне з ними призначення.

Таким чином, прибуток від операцій з віртуальними активами повинен розраховуватись як отриманий дохід за вирахуванням початкових вкладень. Податковий тягар має виникати в момент конвертації віртуальних активів за грошові одиниці, а реєстр проведених операцій повинен зберігатись на зареєстрованих в Україні біржах, що мають відповідну ліцензію від регулятора. Посередники (біржі, обмінники) виступають як первинні суб'єкти фінансового моніторингу, а отже ідентифікація своїх клієнтів і звіт перед податковими службами мають бути регламентовані Податковому кодексу. Запропоноване від Міністерства цифрової трансформації оподаткування за

зниженою ставкою в 5% на прибуток, на мою думку, є ще одним важливим стимулюючим фактором.

Загалом, правильне визначення юридичного статусу віртуальних активів, з огляду на економічну сутність, а також діюча пільгова система оподаткування віртуальних активів дасть поштовх до розвитку ринку, інфраструктури і робочих місць.

Література:

1. VIRTUAL ASSETS AND VIRTUAL ASSET SERVICE PROVIDERS [Електронний ресурс] // FATF. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets.html>.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] // Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text.
3. Декрет № 8 "О развитии цифровой экономики" [Електронний ресурс] // Нормативно-правовий акт Білорусі. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://president.gov.by/ru/documents/dekret-8-ot-21-dekabrya-2017-g-17716>.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Щодо порядку оподаткування доходів деяких операцій (Лист ГУ ДПС у Дніпропетровській області від 04.12.2019 р. № 1689/ППК/04-36-33-02-07. Режим доступу до ресурсу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/pisma/gpsu/schodo-poryadku-opodatkuvannya-1046963.html>

Іванова Т.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри банківської справи та страхування,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

INFLUENCER MARKETING ЯК ЕФЕКТИВНА DIGITAL СКЛАДОВА ПРОСУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ

Процес цифровізації зачіпає абсолютну більшість галузей економіки України, у тому числі фінансову систему та її найважливіший елемент - банківський сектор. В даний час банківська система стрімко трансформується, перетворюючись із традиційної, що має довгу історію формування та розвитку, у нову форму - «цифровий банк». Подібна трансформація вимагає значних зусиль та інвестицій. Цифровий банк, повинен бути готовий до постійних, безперервних змін, а саме підвищенню професійного рівня персоналу та постійному впровадженню інновацій. Формулою успіху цифрового банку є готовність до чергової зміни в той момент, коли ця зміна тільки з'являється на ринку. На даний момент банки, що прийняли рішення реалізувати бізнес-модель цифрового банку, активно освоюють нові інструменти маркетингових комунікацій. Саме тому, сучасна діяльність цифрового банку неможлива без використання influencer marketing.

Influencer marketing (маркетинг впливання, інфлюенсер-маркетинг) — це форма маркетингу в соціальних мережах, що включає рекомендації та продакт - плейсмент з боку лідерів думок. Більш коротко, influencer marketing це спосіб просування товарів або послуг через інфлюенсерів [1]. Інфлюенсери - це збірний термін, наприклад, журнал «Forbes» виділяє шість типів інфлюенсерів: селебріті; журналісти; експерти галузі; видатні особисті бренди (амбасадор); аналітики; посередники [2].

Головною особливістю influencer marketing є подача реклами в ненав'язливому форматі. Висока ефективність цього виду просування полягає в тому, що influencer marketing не виглядає, як пряма реклама. Інформація носить лише рекомендаційний характер, а люди схильні довіряти скоріше рекомендаціям інших, ніж рекламі. Інфлюенсери розповідають про власний досвід використання пропонованих їм для просування продуктів та послуг, формуючи у аудиторії лояльне ставлення до будь-якого продукту або бренду. За статистикою, до 92% споживачів обирають продукт/бренд ґрунтуючись на інформації, отриманої з вуст інфлюенсера [3].

На сьогодні інфлюенсер-маркетинг перестав бути трендом та є одним з комунікаційних каналів, що активно використовують бренди для проведення маркетингових кампаній в digital. За даними Rakuten Marketing, понад 60% споживачів взаємодіють з інфлюенсером хоча б раз на день, 35% – кілька разів на день, для 41% – це джерело інформації про нові бренди та товари [4].

Варто зазначити, що на користь застосування influencer marketing банківськими установами свідчать наступні результати досліджень:

щорічні показники темпів зростання використання брендами інфлюенсер-маркетингу коливаються від 41 до 95% [5];

у 2022 році бюджет індустрії інфлюенсер-маркетингу досягне 15 млрд. дол. США [6];

довіра цільової аудиторії до відгуків користувачів та спеціалістів щодо споживання продукт/бренд у соціальних мережах є вищою на 65% у порівнянні з прямими каналами реклами [7];

реалізація комунікаційного інструменту «інфлюенсери» забезпечує бренду близько 150% повернення інвестицій, що вкладені в рекламу [7];

рекомендації інфлюенсерів майже на 40% посилюють прийняття купівельного рішення споживачем реклами [7];

40% споживачів можуть побачити характеристики продукту в реальності. Огляди інфлюенсерів допомагають переконатися в правильності вибору при прямому та непрямому просуванні продукту брендом [8];

35% споживачів цілеспрямовано шукають та знаходять нові для себе продукт/бренд через інфлюенсерів [8].

Слід акцентувати, що українські банки активно використовують маркетинг впливу у своїй діяльності. Так, у Топ - 5 за кількістю інтернет-користувачів в соціальних мережах увішли Приватбанк, ПУМБ, Ощадбанк, Укрсиббанк, Райффайзен банк Аваль [9].

Очевидно, що influencer marketing знаходиться в постійному розвитку як ефективний комунікаційний канал. Варто відзначити, що в рамках просування банківської установи на ринку банківських продуктів вона отримує за допомогою інфлюенсер-маркетингу можливість донести інформацію про бренд до більшого числа споживачів за короткий проміжок часу, налагодити діалог з клієнтами в режимі реального часу та впливати на свідомість і релевативність клієнтів, що підвищує ймовірність їх зацікавленості в банківських продуктах.

Література:

1. *Маркетинг впливня.* URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/8F/> (дата звернення: 17.10.2021).

2. Kimberly A. Whitler 6 Types Of Influencers And How To Identify A 'True' Influencer. URL: <https://www.forbes.com/sites/kimberlywhitler/2019/06/15/6-types-of-influencers-and-how-to-identify-a-true-influencer/?sh=42083c154b93> (дата звернення: 17.10.2021).
3. Что такое маркетинг влияния и как его использовать. URL: <https://instaplus.me/blog/influence-marketing/> (дата звернення: 18.10.2021).
4. Report Rakuten Marketing. Influencer Marketing Global Survey-2019. URL: <https://www.iab.com/wp-content/uploads/2019/03/Rakuten-2019-Influencer-Marketing-Report-Rakuten-Marketing.pdf> (дата звернення: 15.10.2021).
5. Миллиардные бюджеты на рекламу, фейковые подписчики и TikTok: 8 главных тенденций инфлюенсер-маркетинга. URL: <https://incrussia.ru/news/8-tendentsij-inflyuenser/> (дата звернення: 20.10.2021).
6. Influencer Marketing: Social media influencer market stats and research for 2021. URL: <https://www.insiderintelligence.com/insights/influencer-marketing-report/> (дата звернення: 18.10.2021).
7. Chen J. What is influencer marketing: How to develop your strategy. URL: <https://sproutsocial.com/insights/influencemarketing/> (дата звернення: 18.10.2021).
8. The age of influence: how to personalize social media. URL: <https://www.gwi.com/reports/age-of-influence/> (дата звернення: 19.10.2021).
9. Литвин О. Особливості цифрового маркетингу в банківській діяльності України. / О. Литвин // Фінансовий простір.. – 2020.. – №4 (40) – С. 117-126. URL: <fp.cibs.ubs.edu.ua/> (дата звернення: 20.10.2021).

Ігнатенко В., Коваленко Д.

“Міжнародна економіка”, 2 курс
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”

Науковий керівник - к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ

Нова епоха цифрових технологій все більше турбує фінансовими інноваціями, особливо привертають увагу криптовалюти і їх вплив на монетарну політику, і економіку в цілому. Натомість якщо їх порівнювати з традиційними грошима, то вони мають потенціал до зміни структури економіки, і хоча на сьогодні вони мають менш численні транзакції, вони швидко поширюються на глобальному ринку валют [1].

На цей час, як і раніше найпопулярнішою криптовалютою вважається Біткоїн, тому що він є одним з найстабільніших, який зможе внести зміни в економічну, соціальну і політичну структуру. Зважаючи на його технологічний аспект (зашифрований програмою код) Біткоїн можна назвати інструментом конфіденційності та водночас свободи, тому різні економічні експерти довіряють йому більше, ніж традиційним грошам. Також прерогативою є те, що потреба в посереднику, тобто банківському представникові зникає, як така. Прибічники криптовалюти можуть самостійно відстежувати та контролювати рух електронних грошей, тому що інформація щодо всіх транзакцій зберігається у системі блокчейн. Певною перевагою для користувачів криптовалютою є також те, що всі операції електронних грошей не потребують використання банківських рахунків, що надає можливість економити на вартості обслуговування.

Саме тому абсолютно кожен споживач має змогу провести фінансову операцію через інтернет-ресурси у будь-який момент часу з будь-якої точки світу. На противагу

цьому існує також момент нестабільності й анонімності більшості криптовалют, це призводить до незаконних угод і стурбованість держави про вплив на монетарну політику. В цей період криптовалюта в більшості випадків ще функціонує як засіб інвестування, а не як спосіб оплати, тобто поки вона виконує роль паралельної валюти. [2].

Якщо детальніше розглянути грошово-кредитну політику Національного банку України, то бачимо його вплив на вартість і доступність грошей в економіці. Головна ціль центрального банку це досягти стабільності цін, а основні його інструменти - коригування процентних ставок, операції на відкритому ринку і нормативні резервні вимоги. Через те, що криптовалюти не підпадають під вплив дії цих інструментів, то стрімкий розвиток капіталізації криптовалют є одночасно і ризиком для монетарної політики, оскільки цей процес може призвести до зменшення грошової бази та маси грошей в обігу. Внаслідок чого знизиться попит на гроші, які надають центральні банки й це призведе до збільшення грошової маси, яка не обслуговує товарообіг. Тож, поява криптовалют впливає на швидкість грошей в обігу, ускладнює оцінку грошових агрегатів, що ускладнює підтримку цінової стабільності та запобігання інфляції.

НБУ в будь-якому разі зіштовхнеться з конкуренцією нових валют. І в результаті цього, є велика ймовірність того, що віртуальні гроші будуть паралельно функціонувати з традиційними, як приватна валюта.

Ризики існування біткоїну також у тому, що він може в майбутньому витіснити національну валюту, як засіб обміну. Щоб цього уникнути Центральний банк має адаптувати свої грошові запаси до обмеженого попиту, задля збереження стабільних цін. Все це полягає в тому, що видача віртуальних грошей відбувається за умови обміну на національну валюту, і цим призводить до збільшення віртуальної валюти. Оскільки монетарна політика залежить від передбачуваного попиту на гроші, проте за умови використання паралельної валюти це менш визначено, то це ще один ризик [3].

Якщо мова йде про вплив криптовалют на відсоткову політику, варто зазначити, що за умови зростання капіталізації ринку віртуальних грошей, збільшиться маса грошей, які не контролює центральний банк. Своєю чергою, це негативно вплине на відсоткову політику.

Також паралельна валюта ускладнить виявлення основного джерела проблем та ризиків і загальмує забезпечення фінансової стабільності. Оскільки вартість криптовалют визначається тільки попитом і пропозицією на міжнародному ринку самої монети, то це робить її дуже сприйнятливою до спекуляцій і тим самим знижує стабільність вартості. Тільки за останній рік вартість одного біткоїна зростає з 300 тис. гривень до 1600 тис. гривень [4].

Оскільки НБУ не може використовувати свої валютні інструменти для регулювання їх перетворення у паралельний засіб оплати. Є альтернатива заборонити біржі або криптовалютні банкомати, тим самим знизити їх користь, чи відняти функцію одиниці розрахунку, заборонивши економічним агентам приймати валюти. Ще одна чудова альтернатива для Центрального банку - створити власну регульовану цифрову валюту для того, щоб мати безпечний міжнародний цифровий спосіб оплати. Таким чином банк бере під контроль грошову масу, створюючи орган для моніторингу і зменшує спекулятивні проблеми. І цим здобуває ще один інструмент контролю, що

полегшити захист стабільності цін, але за умови великого впливу приватної паралельно ї валюти на грошовий запас.

Література:

1. Макарова С. Н., Осколкова Н. С. Теоретичні аспекти системи грошово-кредитного регулювання економіки. С.М. Макарова, Н.С. Осколкова. Грошово-кредитна політика. Економічний вісник. 2013. № 8. С.44
2. Коляскін, А. Д. Криптовалюта: майбутнє або провал. Молодий вчений. 2018. № 7. С. 71-75. URL: <https://moluch.ru/archive/193/48442/> (дата звернення: 21.10.2021).
3. Дученко М.М, Павленко Т.В. Вплив криптовалют на економіку країни: Економіка та суспільство. 2018. № 7. С.1002-1007
4. Васильчишина О.Б. Основні напрямки впливу криптовалют на монетарну політику та фінансову безпеку банківських систем. Економічний аналіз. 2017. № 3. с.156

Канельська А.

«Облік і оподаткування», 3 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова Котіна Г. М.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК НОВА РЕАЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Тотальна та всепроникна цифровізація – важлива умова для покращення темпів економічного зростання, а також для підвищення конкурентоспроможності України. Сьогодні цифровізація виступає одним із головних векторів розвитку української економіки, який буде розвиватися протягом наступних років. Рушійною силою для розвитку діджиталізації стала криза, зумовлена пандемією COVID-19, що в свою чергу і підштовхнуло до розвитку цифрової інфраструктури. Розвиток цифровізації полягає у підтримці, яка повинна бути не лише фінансовою, а регуляторною та інституційною. Тоді, держава матиме змогу до комплексної цифрової трансформації економіки, яка дозволить закласти довгостроковий фундамент для економічного зростання України, саме тому даний процес повинен бути у фокусі.

Аналізом та вивченням рівня цифрової трансформації економіки України присвячена ціла низка наукових праць, як вітчизняних так і зарубіжних вчених, таких як: О. Піщуліна, Р. Ліпсі, С.Тульчинська, М. Андрієнко, П. Гаман та інші [3-7]. Однак, з огляду на проведений аналіз наукових робіт, варто зазначити, що динамічність і потреба у постійному розвитку цифрових технологій потребує регулярного дослідження на основі явищ та процесів, які мають на неї безпосередній вплив та обґрунтування сучасних заходів направлених на імплементацію цифровізації в національну економіку.

Драйвером економічного розвитку XXI століття сьогодні виступає цифрова трансформація. Цифрові технології – це крок в майбутнє, початкова складова сучасних революційних змін. Навіть деякі вчені називають цифровізацію початком “Четвертої промислової революції” [6]. Ознаками початку революції можуть слугувати такі закономірності як: швидкість, системність та глобальність змін, які ведуть за собою ці технології, масове застосування цифрових технологій під час збору і опрацювання великих даних і впровадженням на цій основі мережевих бізнес-моделей. Сьогодні серед багатьох країн велика увага приділяється новим цифровим технологіям, таким як штучний інтелект, блокчейн та інфраструктура 5G. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку в середньому, після спалаху COVID-19, інтернет-трафік в

країна зріс на 60%, що демонструє цифрове прискорення, спричинене пандемією. Також 34 країнами ОЕСР було запроваджено національну цифрову стратегію [2].

Цифрова трансформація економіки дасть поштовх для розвитку всіх галузей та допоможе створювати нові сегменти, робочі місця тощо. Для оперативного розвитку цифрової економіки в Україні необхідно зосередитися на таких стратегічних напрямках: розвиток цифрової інфраструктури та цифрових платформ; покращення цифрових навичок громадян; розвиток сектору інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Перевагами для основних споживачів цифрових технологій: держави, бізнесу, громадян, у розрізі вітчизняної економіки в першу чергу має бути – спрощення отримання держаних послуг. В Україні на сьогоднішній день відбувається удосконалення та впровадження таких проєктів: Дія City, віртуальні активи, створення аграрного реєстру, кардинальна перебудова обліку та аналітичної роботи по державним підприємствам тощо. [3] Ба більше, що стосується бізнесу, то цифрова трансформація економіки допоможе зберегти час та зменшити корупційні ризики, проте, найголовніша перевага автоматизації – підвищення довіри до держави, адже вона продемонструє рівність та справедливість умов їх діяльності.

Узагальнюючи коло переваг, які ведуть за собою цифрові процеси, безпосередньо впливаючи на економіку, доречно підкреслити: розвиток цифрової інфраструктури, швидкість отримання послуг чи товарів, зменшення регуляторного навантаження на бізнес, репутація України у світі, створення економічного підґрунтя для розвитку освіти, медицини, культури та соціальних послуг [1]. Безумовно, є і певні недоліки, але, ми вважаємо, вони мають лише короткостроковий характер та за правильних і вчасних дій, можуть бути несуттєвими. Поступова зміна кадрової необхідності збільшить рівень безробіття; порушення безпеки персональних даних через їх цифровий формат. Важливість діджиталізації для економіки України, полягає у зростанні ВВП. Відкриття нових сегментів та галузей прискорить розвиток промисловості та бізнесу.

Отже, на нашу думку, процес цифровізації, безумовно, важливий та перспективний для майбутнього смарт-суспільства. Такі процеси демонструють розвиток країни, та прискорюють економічні успіхи і покращують рівень життя суспільства. Зараз ми стоїмо на порозі нової революції, яка змінить економічний устрій – цифровий.

Література:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації" № 67 від 17.01.2018 року. Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>
2. OECD (2020), *Digital Transformation in the Age of COVID-19: Building Resilience and Bridging Divides, Digital Economy Outlook 2020 Supplement*, OECD, Paris, – Режим доступу до ресурсу: www.oecd.org/digital/digital-economy-outlook-covid.pdf
3. Проект Кабінету Міністрів України. Національна економічна стратегія 2030. Центр економічного відновлення. 2020. с. 308-331. – Режим доступу до ресурсу: <https://nes2030.org.ua/>
4. Піщуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти: доповідь / Центр Разумкова. Київ, жовтень 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf
5. Сірко А. В. Реалії цифрової економіки: нові можливості та виклики для суспільства і держави. Ефективна економіка. 2020. № 11. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8337>

6. Тульчинська С.О. Цифровізація як засіб трансформації економіки України. – Режим доступу до ресурсу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/199972>

7. Андрієнко М., Гаман П. Проблеми та перспективи державного управління України в умовах глобалізації економіки. Науковий вісник: Державне управління. 2021. с. 6-25. – URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/140/134>

Ковальчук У.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Гапонюк М.А.

ПОВЕДІНКА ІНВЕТОРІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Багаторічні дослідження та спостереження довели, що поведінка інвесторів на фінансовому ринку не завжди є раціональною. Емоції та індивідуальні особливості ускладнюють процес прийняття інвестиційних рішень. Таким чином, інвестування - це більше, ніж просто аналіз чисел та обдумування варіантів купівлі-продажу різних активів та цінних паперів.

На практиці суб'єкти приймають рішення, засновані на минулих подіях, особистих переконаннях та уподобаннях. Розуміння такої поведінки дає змогу інвесторам побудувати певні «упередження» і цим самим вдосконалити процес відбору інвестиційних послуг, продуктів та стратегій. Наступний перелік розкриває деякі загальні упередження, з якими стикаються інвестори:

1. Несприйняття втрати. Інвестори купують акції після того, як ціни зросли, очікуючи, що це зростання продовжуватиметься, і ігнорують акції, ціни яких нижчі від їх власних значень. Несприйняття втрати описує емоцію відмови прийняття поразки, яку вони зазнали після купівлі акції, яка виявилась програшною. Інвестори, які піддалися даній емоції, мотивовані брати на себе менше ризику, оскільки це зменшує ймовірність поганих результатів. Відмова прийняття поразки може пояснити небажання інвесторів продавати «втрачені» інвестиції, оскільки такий продаж дасть їм остаточні докази того, що вони прийняли неправильні рішення. Дисципліноване інвестування вимагає від інвесторів подолати дану емоцію і навчитись усвідомлювати отримані збитки.

2. Диспозиційний ефект. Він тісно пов'язаний з ефектом несприйняття втрати. Це ефект диспозиції між надто швидким продажом акцій, які подорожчали з моменту купівлі, і надто довгим утриманням втрачених акцій. Ефект диспозиції шкідливий для інвесторів, оскільки може збільшити податки на приріст капіталу, які вони сплачують, і цим самим зменшити прибуток ще до сплати податків. Скорочення збитків дозволяє інвесторам займатися дисциплінованим управлінням інвестиціями, що може приносити більшу прибутковість.

3. Ознайомленість. Це упередження виникає тоді, коли інвестори надають перевагу звичним для них інвестиціям, незважаючи на очевидні вигоди від диверсифікації. Наслідком цього є те, що інвестори мають неоптимальні портфелі. Щоб подолати цю упередженість, інвесторам необхідно диверсифікувати свій портфель, цим самим зменшуючи ризики.

4. Тривожність. Тривога породжує думки та бачення щодо майбутніх подій, які змінюють судження інвестора про особисті фінанси. Надмірне занепокоєння щодо інвестиції збільшує її сприйнятий ризик. У свою чергу, ця стурбованість збільшує ймовірність того, що інвестори не придбають даний цінний папір. Щоб уникнути цієї упередженості, інвестори повинні співставити рівень ризику із відповідною стратегією розподілу активів. Тобто, якщо інвестори не можуть спати через побоювання щодо своїх інвестицій, вони, ймовірно, повинні мати менш ризикований інвестиційний портфель.

5. Прив'язаність. Прив'язаність - це тенденція дотримуватися переконань, а потім застосовувати їх як суб'єктивний орієнтир для прийняття майбутніх рішень. Прив'язаність виникає, коли людина дозволяє певній інформації контролювати свій пізнавальний процес прийняття рішень. Люди часто базують свої рішення на першоджерелі інформації (наприклад, початковій ціні придбання акцій), і мають труднощі з коригуванням або зміною свого погляду на нову інформацію. Щоб уникнути прив'язаності, інвесторам слід враховувати широкий спектр інвестиційних варіантів, а не зосереджувати свої фінансові рішення на конкретному еталоні інформації.

6. Самоприписування. Інвестори, які страждають на це, мають схильність приписувати успішні результати власним діям, а погані - зовнішнім факторам. Вони часто виявляють цю упередженість як засіб самозахисту чи самовдосконалення. Відстеження особистих помилок і успіхів, розвиток механізму підзвітності може допомогти інвесторам подолати дане явище.

7. Переслідування трендів. Інвестори часто переслідують минулі результати, помилково вважаючи, що отримані раніше прибутки прогнозують майбутні інвестиційні показники. Щоб уникнути цієї упередженості, інвестори повинні чинити опір наслідуванню натовпу. Хоча інвестори можуть почувати себе впевненіше при інвестуванні з натовпом, така інвестиційна стратегія навряд чи призведе до кращої довгострокової діяльності.

Ці сім поведінкових упереджень є основними проблемами, з якими можуть зіткнутися в різні періоди інвестори. Ще один важливий момент, який слід враховувати, - це кількість уваги та часу, які вони повинні витратити на свої інвестиційні рішення.

Отже, інвестори мають безліч упереджень щодо їхньої поведінки, які впливають на процеси прийняття інвестиційних рішень. Хоча вони не можуть зовсім їх уникнути, вони мають змогу зменшити їх вплив. Інвесторам потрібно інвестувати довгостроково, визначити рівень їхнього допустимого ризику та відповідну стратегію розподілу активів, а також принаймні щорічно перебалансовувати свій портфель. Оскільки багато досвідчених інвесторів знають, що успіх часто впливає із емоцій та подолання упереджень, це допомагає їм уникати помилок, на відміну від нових інвесторів.

Література:

1. H. Kent Baker, Victor Ricciardi. *How Biases Affect Investor Behaviour* / H. Kent Baker, Victor Ricciardi. // *The European Financial Review*. - 2014. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.europeanfinancialreview.com/how-biases-affect-investor-behaviour/>
2. Dan Kern. *How Investor Behavior Gets in the Way of Success* / D. Kern // *U.S. News*. - 2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://money.usnews.com/money/blogs/the-smarter-mutual-fund-investor/articles/2018-02-05/how-investor-behavior-gets-in-the-way-of-success/>.

Ковтун Д.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
«Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Захожай К.В.

ОСНОВНІ МАКРОФІНАНСОВІ ІНДИКАТОРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Монетарна політика здійснює потужний вплив на економічні процеси в державі. Так, для оцінки безпеки грошово-кредитного сектора необхідні дослідження основних показників на основі економіко-статистичних методів, що застосовуються у макрофінансовому аналізі. Макрофінансові індикатори допомагають краще побачити реальну картину та розробити план дій на майбутнє.

Основними макрофінансовими індикаторами в забезпеченні монетарної політики держави є [4]:

- коефіцієнт монетизації економіки;
- відношення золотовалютних резервів до ВВП, %;
- відношення грошового агрегату M_3 до M_0 .

Розглянемо кожен із вищезазначених показників.

Коефіцієнт монетизації економіки є комплексним, оскільки відображає загальну насиченість економіки грошима. Під час розрахунку цього показника зазвичай використовують агрегат M_2 , але це не зовсім коректно, адже він містить у собі лише національну валюту. При такому варіанті розрахунків можливі проблеми при визначенні реальної економічної ситуації, оскільки на кількість готівки та вкладів у національній валюті можуть впливати недовіра до влади, нестабільність грошової одиниці та інше. Тоді показник монетизації буде відображати не реальне становище, а очікування населення. Для вирішення цієї проблеми необхідно додатково розраховувати коефіцієнт монетизації із врахуванням вкладів у зарубіжній валюті. Суттєві розбіжності між цими показниками будуть свідченням наявності вищезазначених тенденцій [5].

Стосовно індикатора відношення золотовалютних резервів до ВВП, то слід зазначити, що він виступає інструментом врівноваження споживчого попиту в разі раптових шоків економіки (суттєвого скорочення внутрішнього споживання). Вивчення питання золотовалютних резервів та факторів, що визначають рівень їх достатності знаходиться в полі зору дослідників з багатьох країн світу. Враховуючи, що для одних країн характерним є формування гіперрезервів (Країни Південної Азії після кризи 1997–98 рр.), для інших за подібних умов розмір резервів не перевищує декількох відсотків від ВВП, відповідь на дане питання не є чітко визначеною. Модель достатності передбачає оптимізацію двох факторів: потреби в резервах та економічної вартості їх утримання як низькоприбуткових активів. Слід зазначити, що МВФ визначає головну мету золотовалютних резервів як згладження падіння внутрішнього споживання в разі часткової втрати джерел зовнішнього фінансування [2].

Третій зазначений макрофінансовий індикатор показує ефективність застосування Національним банком України важелів грошово-кредитної політики. Такі важелі як норма резервування, ставка рефінансування та інші мають пряму

експоненціальну залежність від частки грошової маси, обіг якої регламентується банківською системою. Цей індикатор і є виміром ступеня впливу НБУ, необхідного для досягнення поставлених завдань, його ще називають «грошовим мультиплікатором». Також грошовий мультиплікатор прямо корелює із рівнем реального ВВП держави. Якщо значення грошового мультиплікатора зростає, відповідно і рівень реального ВВП держави теж зростає, і навпаки [1].

Отже, розглянуті макрофінансові індикатори відображають головні напрямки виникнення загроз у монетарній сфері економіки і є ключовими для побудови грошово-кредитної стратегії держави. Першочерговими напрямами роботи для покращення монетарної безпеки визначено балансування пропозиції грошей та збільшення обсягу золотовалютних резервів.

Література:

1. Баріда Н. П. ГРОШОВА ПРОПОЗИЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК [Електронний ресурс] / Н. П. Баріда // Ефективна економіка №5. 2013. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/25061/Barida_5_13.pdf?sequence=1 (Дата звернення: 12.10.2021).

2. Беспалова О. В. Современные методики оценки эффективности денежно-кредитной политики центрального банка / О. В. Беспалова, Т. Г. Ильина // Вестник СамГУ. 2014. No 2 (113). С. 126–131.

3. Кузнецова С. В. Критерии оценки эффективности денежно-кредитной политики центрального банка / С. В. Кузнецова // Известия высших учебных заведений. Сер.: Экономика, финансы и управление производством. 2011. N2. С. 34–40.

4. Михайлик О. М. Ефективність збалансування грошового ринку: теоретичні підходи та практичні реалії / О. М. Михайлик, О. В. Щербина // Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. N4. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/183.pdf> (Дата звернення: 09.10.2021).

5. Мороз А. М. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін. К.: КНЕУ, 2005. 403 с.

6. Основні засади грошово-кредитної політики на 2021 рік та середньострокову перспективу // Національний банк України. 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-zasadi-groshovo-kreditnoyi-politiki-na-2021-rik-ta-serednostrokovu-perspektivu> (Дата звернення: 07.10.2021).

Козоріз Ю.,

магістрантка 6 курсу, спец. «Економічна аналітика»
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник: к.е.н., доц. К.В. Лопух

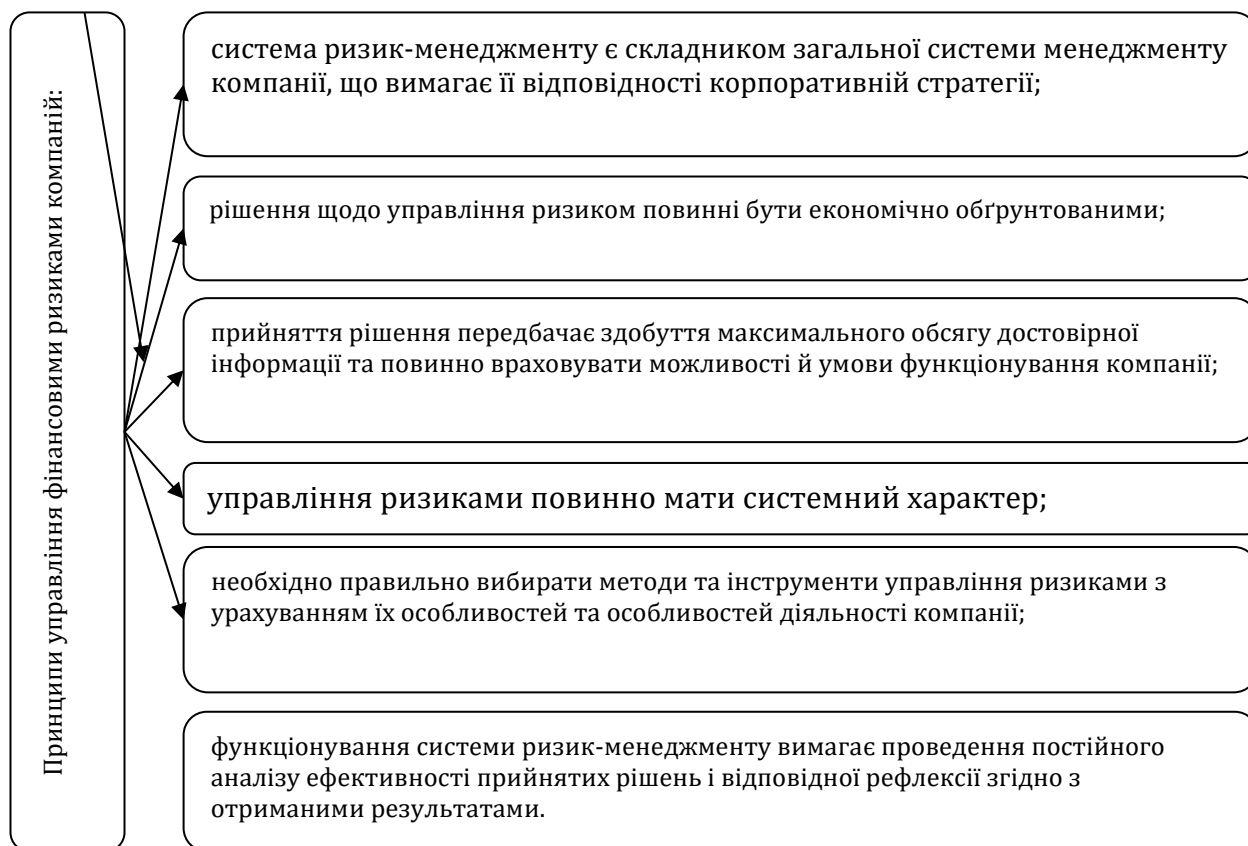
АНАЛІЗ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ КОМПАНІЇ

У сучасній економіці України підприємства та компанії не можуть отримувати максимального прибутку без прийняття ризикованих фінансових рішень. В системі економічних показників, що характеризують ступінь впливу фінансових ризиків на результати підприємницької діяльності, виділяють втрати і збитки. Як показують фактичні матеріали українських підприємств, збитки від виникнення фінансових ризиків колосальні.

Господарське середовище динамічно розвивається, що вносить у фінансову діяльність компанії додаткові елементи невизначеності, розширює зони виникнення ризикових ситуацій. Виникнення ризикових ситуацій в діяльності суб'єкта господарювання пов'язане як зовнішніми, так і внутрішніми факторами. Аналіз

особливостей функціонування сучасних компаній у непередбачених умовах ринкового середовища дозволяє дійти висновку, що будь-яка зміна зовнішнього середовища компанії сприяє виникненню ризикової ситуації. Щодо внутрішніх факторів, то виникнення ризикових ситуацій спричиняє значний ступінь невизначеності за наявності альтернатив управлінського рішення та необхідності вибору однієї з них.

До механізмів, які забезпечують економічну безпеку компанії, слід віднести наявність у компанії ефективної системи управління ризиками, що вимагається Директивою ЄС Solvency II. Система ризик-менеджменту має свої особливості, які відображені у принципах управління ризиками в системі моніторингу фінансових показників компанії (рисунок 1):

Рисунок 1 – Принципи управління ризиками в системі моніторингу фінансових показників компанії

Оскільки існує безпосередній зв'язок між здатністю компанії адекватно реагувати на ризики, які притаманні фінансовій діяльності і фінансовому стану компанії, велике значення має мінімізація фінансових ризиків.

Ризик-менеджмент компанії складається з 4 основних етапів:

Ідентифікація ризиків: ідентифікація ризиків по сферах (напрямах) виникнення.

Оцінка ризиків: оцінка ймовірності настання певних загроз (ризиків) і наслідків їх реалізації.

Управління ризиками: вибір інструментів і методів управління ризиками.

Моніторинг і контроль: оцінка поточних змін ризиків, ефективності проведення заходів впливу на ризики.

Згідно з Директивою ЄС Solvency II в рамках системи ризик-менеджменту компанія здійснює власне оцінювання ризиків. Для досягнення головної мети регулювання ризиків в системі моніторингу фінансових показників компанії необхідно:

прогнозувати можливі загрози економічній безпеці; організувати превентивні заходи щодо зниження можливих загроз; виявляти, аналізувати і оцінювати реальні загрози економічній безпеці; ухвалювати рішення і організувати діяльність з реагування на загрози, що виникли; постійно вдосконалювати систему забезпечення управління ризиками.

Першим завданням і головним елементом формування системи регулювання ризиків в системі моніторингу фінансових показників компанії є передбачення та випередження можливих загроз (ризиків), що можуть призвести до кризового стану компанії; мінімізація фінансових ризиків на основі комплексного підходу.

Варто відзначити, що сучасна економічна система передбачає участь в одному виробничому циклі різних господарюючих суб'єктів і, відповідно, наявність тісного взаємозв'язку і взаємозалежності між ними. Тому неспроможність одного з підприємств може призвести до важкого фінансового становища (аж до банкрутства) цілого ряду фірм. Компаніям необхідно проводити постійний моніторинг платоспроможності своїх контрагентів. Методика оцінки фінансового стану компанії складається з таких етапів:

підготовчий етап (збір та первинна обробка інформації про фінансовий стан компанії);

аналіз фінансового стану компанії (цей етап дозволяє виявити основні фактори, що впливають на зміну фінансового стану);

оцінка фінансового стану та його моделювання – залежно від методу та цілей прогнозування.

Висновки

Отже, ризик в системі моніторингу фінансових показників компанії – це ризик компанії, який виникає у процесі здійснення нею фінансової та інших видів діяльності та зумовлений імовірністю понесення непередбачуваних фінансових втрат, зниженням її фінансової стійкості та платоспроможності. Наукове значення розроблених попереджувальних господарсько-правових заходів полягає у покращенні стану фінансово-економічного законодавства внаслідок збагачення його превентивними нормами, що створюють механізми захисту організаційно-майнових інтересів компанії.

Література:

1. Конституція України. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 27-ІХ. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. No 436-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15>
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 р. No 755-ІV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14 жовтня 2014 р. No 1702-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
5. Івченко Л. В. Аналіз фінансового стану підприємства: інформаційне та методичне забезпечення. Фінанси, облік і аудит. 2015. Вип. 1 (25).
6. Кондрашихін А. Б., Пена Т. В. Теорія та практика підприємницького ризику: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2009.

Кольєва Я.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Захожай К.В.

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ КАСОВОГО ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Бюджетний процес в Україні на сучасному етапі розвитку вимагає збалансованого врахування інтересів всіх суб'єктів діяльності на державному та місцевому рівнях, особливо в рамках реалізації концепції бюджетної децентралізації.

У контексті вищезазначеного необхідним є формування рекомендацій щодо визначення векторів розвитку казначейської системи касового виконання видаткової частини Державного бюджету України з урахуванням проблем сьогодення.

Казначейська система касового виконання видаткової частини Державного бюджету України є нормативно регульованою складовою бюджетної системи, ключовою функцією якої є акумулювання на єдиному рахунку коштів та їх подальше використання відповідно до бюджетного розпису видатків [1]. Порядок касового виконання видаткової частини Державного бюджету України визначено в окремому Положенні «Про порядок казначейського обслуговування Державного бюджету за витратами» [5].

Слід зазначити, що для ефективного розподілу і використання бюджетних коштів у наступних періодах доцільним є визначення векторів розвитку казначейської системи касового виконання видаткової частини Державного бюджету України, що полягає у:

фіскальній централізації фінансових потоків між Державним та місцевими бюджетами України;

посиленні контрольних заходів стосовно своєчасного та в повному обсязі виконання планових видатків Державного бюджету України [4];

оптимізації складу та організації роботи учасників Системи електронних платежів НБУ в рамках виконання органами Казначейства повноважень стосовно проведення державних видатків;

централізації інформаційного потенціалу органів Державної казначейської служби України;

розвитку системи обліку в державному секторі;

оптимізації системи подання електронної звітності розпорядниками бюджетних коштів на основі програми «Є-звітність»;

удосконаленні процедури сплати митних платежів;

укладанні угоди про інформаційний обмін при виконанні видатків Державного бюджету між всіма органами центральної виконавчої влади в Україні [3].

Чітке нормативне регулювання казначейської системи касового виконання видаткової частини Державного бюджету України дасть можливість рухатись чинно зазначеним вище векторам розвитку.

У той же час слід зазначити, що базовими проблемами касового виконання видаткової частини Державного бюджету України є необхідність збалансування доходів

та видатків Державного бюджету України за часовими та функціональними параметрами, уникнення «перекосів» у бюджетному процесі, відсутність гнучкості розподілу видатків за захищеними статтями та спеціальним фондом Державного бюджету України, що потребує оперативного реагування для забезпечення умов стабільного розвитку держави та якісної роботи казначейської системи касового виконання видаткової частини Державного бюджету України [2].

Література:

1. Боровик П. М., Козлова І. М., Кодола М. Ю. Казначейське виконання місцевих бюджетів: проблеми та шляхи їх вирішення. Теоретичні та практичні аспекти стійкого розвитку фінансової системи України: кол. моногр. / за ред. О. О. Непочатенко. Умань: Видавн.-поліграф. центр «Візаві», 2015. Ч. 1. С. 63–67.
2. Блошинська А. В. Казначейська система касового виконання Державного бюджету України та напрями її вдосконалення. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Фінанси. 2014. Вип. № 7. С. 127–132.
3. Кульчицький М. Прагматика і проблематика казначейської системи касового виконання державного бюджету за видатками. / [М. Кульчицький, І. Горобець] // Світ фінансів. 2014. Вип. 1. С. 143-152.
4. Федина К. М. Проблеми та шляхи вдосконалення казначейської системи касового виконання бюджетів. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2020. Вип. 4. С. 432-438.
5. Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13> (Дата звернення: 05.10.2021).

Колгашева А.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Завистовська Г.І.

ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН-СИСТЕМ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Сучасні тенденції організації та вдосконалення державного фінансового контролю направлені на підвищення його ефективності, прозорості та безпечності. Зокрема це стосується частини моніторингу та накопичення інформації, що має спонукати до перегляду будови його системи, установ та процедур проведення. Основою підвищення надійності, достовірності, дієвості, транспарентності, математичної аргументації контрольних дій в умовах децентралізації державного фінансового контролю може стати моніторинг можливостей і недоліків застосування блокчейну в його системі.

Термін *блокчейн* буквально означає «ланцюжок блоків», у якому кожен блок пов'язаний із попереднім. Блоком називають інформаційний пакет, що вміщує у собі всі попередні данні і частину нових. А весь ланцюжок являє собою розподілену між безліччю учасників базу даних, що працює без централізованого управління, тобто відсутній посередник у вигляді одного «центрального сервера», на якому зберігається вся інформація [1]. Важливою складовою такої технології є саме відсутність централізації, оскільки відомості зберігаються на комп'ютерах усіх користувачів. Таким чином, усі користувачі ланцюга є рівноправними й утворюють собою мережу комп'ютерів, на кожному з яких міститься копія даних -блокчейн. Зламати або

«вимкнути» блокчейн неможливо, адже поки функціонує хоча б один комп'ютер, приєднаний до мережі, технологія буде працювати [2].

У квітні 2018 року 22 країни Європейського Союзу підписали Декларацію про створення Європейського блокчейн-партнерства (European Blockchain Partnership). Марія Габріель, комісар з питань цифрової економіки та суспільства, заявила, що в майбутньому всі державні служби використовуватимуть технологію блокчейну [3]. Отже, застосування блокчейну стало для країн Європи можливістю переглянути свої інформаційні системи, що потенційно веде до підвищення рівня захисту персональних даних та ступеня довіри користувачів, відкриває нові можливості для бізнесу та нові шляхи лідерства, надає прерогативи громадянам, державним службам та компаніям. Закордонний досвід впровадження блокчейну в організації роботи органів публічного управління демонструє, що його децентралізована його форма зменшує обсяг контролюючих дій у частині підтвердження достовірності інформації, оскільки всі учасники системи знаходяться в рівних умовах і мають рівні права щодо доступу до неї. Також у сукупності з іншими ІТ-технологіями блокчейн має істотний трансформаційний потенціал, незважаючи на його існуючі недоліки.

Запровадження бази даних Блокчейн (Blockchain), сутність якої полягає саме у відсутності у роботі центрального керівництва, сьогодні може і повинно стати вагомим етапом на шляху до централізації місцевих бюджетів.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України суттєве місце належить необхідності цифровізації державного управління, які, спираючись на ресурси сучасних технологій збирання, обробки, збереження та розповсюдження інформації, мають підвищити свою продуктивність, оперативність та цінність для громадян України. Також у Концепції наголошується на необхідності розвитку відкритих державних даних, що має підвищити відкритість, прозорість та ефективність роботи державних органів [4]. Укладачі Концепції у наводять приклади вдалого використання цифрових технологій та звертають увагу на необхідність впровадження таких технологій, як блокчейн.

Для Державної аудиторської служби України можливе переведення на технологію блокчейн в частині виконання таких завдань (без порушення норм про оприлюднення інформації): здійснення контролю у міністерствах, інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах, суб'єктах господарювання державного сектора економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів і фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно [5].

Треба зазначити, що впровадження блокчейну в систему державного фінансового контролю дасть можливість: достовірно, в режимі онлайн визначати потреби в коштах під час складання планових бюджетних показників, а також контролювати їх використання згідно паспорта бюджетної програми; в режимі реального часу проводити моніторинг дотримання законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів, при державних закупівлях; вести е-документообіг (бухгалтерський облік, фінансову та бюджетну звітність, паспорти

бюджетних програм, звіти про їх виконання, кошториси й інші документи, які використовуються в ході виконання бюджету); проводити інтерактивний контроль стану та достовірності бухгалтерського обліку і фінансової звітності, виконання функцій з управління об'єктами державної власності, стану внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту у розпорядників бюджетних коштів, усунення виявлених недоліків і порушень [5].

Впровадження будь-яких інновацій завжди стикається з певною низкою проблем. У даному випадку вони перш за все пов'язані, з недостатнім технологічним досвідом роботи органів державного фінансового контролю. Отже, на заваді реалізації блокчейну в дію постають у великій мірі причини суто технічного характеру, також суттєве обмеження щодо

оприлюднення персональних даних та інформації, яка становить комерційну таємницю.

Проаналізувавши усе вищезазначене, можемо стверджувати, що блокчейн – це справжня революція, на відміну від просто еволюційних інновацій. Технологія розподіленого реєстру підриває ієрархію, адже дає можливість працювати в розподіленій мережі. До найбільш істотних внутрішніх переваг використання технології блокчейну відносяться: відповідність сучасним тенденціям технологічного розвитку, зменшення та оптимізація документообігу (е-документообіг), публічна інтерактивна звітність, захист інформації від фальсифікації, покращення технологій та процедур контролю; підвищення безпеки, прозорості, інтерактивності та технологічне вдосконалення системи державного контролю. Блокчейн дає суттєво нові можливості для системи державного фінансового контролю, такі як покращення іміджу та суспільна підтримка, підвищення довіри до контролюючих органів, зниження використання трудових ресурсів, прозорість і надійність інформації, покращення ефективності контролю.

Література:

1. Гуліта А. П., Родіонов А. М. Використання технології Blockchain для ідентифікації. URL: <http://ela.kpi.ua/bitstream> (дата звернення: 07.10.2021).
2. Шишкова Н. Л. Засоби підвищення керованості безпекою облікової інформації. *Економічний вісник НГУ*. 2016. № 3 (55). С. 119–127.
3. D. & A. Tapscott. *Blockchain revolution: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business, and the World*. URL : <http://dontapscott.com/books/blockchain-revolution> (дата звернення: 07.10.2021).
4. Перспективи застосування технології блокчейн в фінансовій сфері. URL: <http://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04> (дата звернення: 07.10.2021).
5. Дроздов А. Основні стандарти систем управління. URL: http://www.finsec.ru/docs/2009/FinSec_presentation (дата звернення: 07.10.2021).

Коломієць К.

«Фінанси, банківська справа та страхування», ОПП «Фінанси», 6 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник- к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Дегтярьова Н. В.

ІНВЕСТИЦІЇ В ДЕРЖАВНІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА БАНКІВСЬКИМ ДЕПОЗИТАМ

Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) виступають основним інструментом запозичень, які дають можливість державі залучати значні фінансові ресурси на внутрішньому ринку.

Інвестування у державні цінні папери може конкурувати з найпоширенішим інструментом серед населення - банківським депозитом. Депозити увійшли в життя українців як доступний спосіб розміщення тимчасово вільних коштів, тоді як державні облігації для багатьох інвесторів залишаються малознайомим, складним і недоступним інструментом. Обидва фінансові інструменти мають спільні риси: якщо інвестор купує купонну (відсоткову) облігацію, то він отримує за неї відсотковий дохід протягом усього часу її володіння (так само, як і відсотки за депозитом), а коли настає дата погашення облігації, емітент повертає інвестору номінальну вартість (це як повернення вкладнику депозиту). Проведемо порівняльний аналіз державних облігацій з банківськими депозитами (табл. 1).

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика державних облігацій та банківських депозитів

Критерій порівняння	Державні облігації	Депозит у надійному банку
Надійність (ризик)	Держава гарантує повернення всієї суми інвестицій	Максимальна сума гарантованого повернення — 200 тис. грн
Дохідність	9-11% у гривні, 3-4% у доларах	8-10% у гривні, 0,5-1,5% у доларах
Податки	Немає, весь дохід залишається інвестору	18% ПДФО + 1,5% військовий збір
Існуючі обмеження	Номінал однієї ОВДП становить 1000 грн	Мінімальна сума депозиту в банках від 1 грн
Ліквідність	На вторинному ринку можна продати цінні папери. При цьому втрати будуть мінімальними	Деякі депозитні вклади не можна розірвати достроково. Якщо є така можливість, то передбачено штрафні санкції

Дохідність є однією з важливіших характеристик фінансового інструменту для власника тимчасово вільних коштів. Дохідність ОВДП складає 9-11% у гривні та 3-4% у доларах, а дохідність депозитів складає 8-10% у гривні та 0,5-1,5% у доларах. В обох випадках існують нюанси, що знижують дохідність інвестиції. У випадку з депозитом — це оподаткування доходів за ним (18% податку на доходи фізичних осіб і 1,5% військового збору). На відміну від депозитів, доходи від інвестицій в державні облігації не оподатковуються, проте існують додаткові витрати. Придбати цінні папери можна тільки через посередника (банк, дилер або брокер), який отримує плату за свої послуги. Також до додаткових витрат відносяться комісії з ведення рахунку в ЦП: відкриття та закриття рахунку, зарахування ОВДП і перерахування доходу, а також погашення.

Не менш важливим питанням для інвестора є ймовірність втрати інвестицій і відсотків за ними. Депозити фізичних осіб захищені Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО). Щоправда, на даний момент максимальна сума відшкодування становить 200 000 грн, що робить депозит не таким привабливим для великого інвестора, який оперує значно більшими сумами. Що стосується ОВДП, то, незалежно від суми інвестування, всі запозичення на 100% гарантуються державою.

Мінімальна сума депозиту в банках зазвичай досить демократична — від 1 грн. Номінал однієї ОВДП становить 1000 грн. Більшість брокерів встановлюють вимоги до мінімальної суми інвестування в ОВДП в розмірі від 100 000 грн. для того, щоб нівелювати витрати на обслуговування операцій з купівлі та погашення ОВДП, адже дохідність угоди повинна покривати комісії з відкриття та обслуговування рахунку в цінних паперах.

Максимальну дохідність дають депозити без права дострокового розірвання. Навіть якщо можливість повернути свої кошти до закінчення терміну вкладу передбачена, найчастіше інвестор втрачає дохід. У власника ж державних облігацій завжди є можливість продати її на вторинному ринку цінних паперів.

Проте, інвестування в державні облігації є складнішим процесом, ніж депозит у банку. У випадку з депозитами інвестор йде до конкретного банку, який обирає сам і знає його адресу розташування. У випадку з ОВДП треба знати, що купити облігації можна тільки через брокера, а більшість населення не знає, де можна знайти інвестиційну компанію (торговця цінними паперами) чи брокера. Для придбання ОВДП також необхідно відкрити у депозитарній установі рахунок у цінних паперах, довести легальність походження коштів та укласти договір. Тобто, процедура купівлі ОВДП є дещо складнішою.

Таким чином, якщо необхідно інвестувати великі суми і фіксувати високу дохідність на тривалий термін — вибір може бути зроблений на користь інвестицій в ОВДП. Повернення коштів за ОВДП гарантовано державою в повному обсязі незалежно від суми, а дохід не оподатковується. Якщо ж сума інвестиції менша за 200 тисяч грн., простіше розглянути варіанти вкладень коштів в один або декілька банків. Таким чином, інвестор отримує портфель з прийнятною дохідністю, велика частина якого або вся сума буде покрита гарантіями ФГВФО. Оптимальним варіантом для інвестора може бути поєднання депозитів та ОВДП у інвестиційному кошику.

Література:

1. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 05.08.2021, підстава - 1587-IX [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#n3642>
2. Корнеев В.В. Використання довгострокових фінансових інструментів на ринку капіталу України. Економічний вісник Донбасу № 1(27), 2012. - с. 116–121. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.evd-journal.org/download/2012/2EVD_-2012_1-116-121.pdf
3. Запотоchnий В.І. Види та характеристика державних облігацій України / Науковий вісник НЛТУ України, 2012. – № 22. –С. 199–203.
4. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
5. Заруцька О.П., Коваленко В.В. Тенденції ціноутворення банківського процентного продукту. Вісник Національного банку України. 2012. № 8. С. 36–38.

Корець К.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Захожай К. В.

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПДВ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

У сучасних умовах перед Україною стоїть важлива проблема підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств як усередині країни, так і на зовнішніх ринках. При цьому одним із важелів для досягнення цього являється ПДВ, що є основою податкової системи держави, забезпечуючи надходження до бюджету значних сум. Ефективність ПДВ істотно знижується внаслідок зростання масштабів бюджетного відшкодування даного податку, що підриває фінансову базу країни. За 2014-2019 рр. загальний обсяг відшкодування ПДВ зріс на 59,9% і досяг 68,4 млрд грн. Крім того, істотно збільшилася кількість шахрайських схем у результаті зростання ухилень від сплати податку на додану вартість. Тож податкові проблеми у даний час переступили фіскальні кордони. Тому вивчення процесів, що відбуваються у сфері оподаткування податком на додану вартість, є досить актуальними.

Слід зазначити, що податок на додану вартість відноситься до непрямих податків, є ціноутворюючим і таким чином впливає на конкурентоспроможність товарів, робіт, послуг як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Так, на внутрішньому ринку відповідні ціни збільшуються на величину базової ставки ПДВ, а для зовнішнього застосовується нульова ставка податку, тобто ціна не збільшується. На думку автора, при експорті товарів, робіт, послуг у разі перевищення податкового кредиту над податковим зобов'язанням суб'єкт підприємницької діяльності повинен мати право на відшкодування різниці з Державного бюджету, що на сьогодні є актуальною проблемою в Україні [1].

Найважливішою перевагою податку на додану вартість є потенційно висока фіскальна ефективність, яка обумовлена тим, що він має широку базу оподаткування, яка включає більшість груп товарів і послуг, тобто зміни в асортименті споживання істотно не впливають на надходження даного податку до бюджету. Крім того, оподаткування споживання більш надійне, оскільки людина завжди має потребу в певних товарах чи послугах і зупинити цей процес неможливо.

У той же час оподаткування доходів або прибутку в умовах економічної кризи не може бути надійним джерелом наповнення бюджету. Той факт, що оподаткуванню підлягає переважно дохід, який спрямовується на споживання, а інша його частина значною мірою використовується на накопичення, це опосередковано стимулює процес інвестування. У зв'язку з ефективністю і зручністю стягнення, ПДВ широко застосовується в країнах з ринковою економікою і є обов'язковим у країнах ЄС.

Основними недоліками при стягненні ПДВ є його значний вплив на рівень цін і регресивність, значний фіскальний тиск на верстви населення з низькими доходами. Слід погодитись з В. Вишневським та співавторами посібника "Оподаткування: теорії, проблеми, рішення", які відзначають, що перевага ПДВ полягає в тому, що він краще за інші податки пристосований до загальносвітових тенденцій економічної інтеграції та глобалізації. Формування такої політико-економічної спільності в ЄС немислимо без ПДВ: для країн-членів зазначеного союзу - це головний фіскальний інструмент. З огляду на історично сформовані національні особливості застосування ПДВ, країни ЄС вже кілька десятиліть ведуть процес його гармонізації. Це свідчить про те, що в найближчій перспективі для європейських держав реальної альтернативи для ПДВ не існує. Беручи до уваги стратегічний курс України на євроінтеграцію, ПДВ, не дивлячись на заперечення його доцільності серед численних противників, повинен залишатися одним з основних важелів впливу для податкової системи України [3, с. 251].

Необхідно відмітити, що ПДВ, як непрямий податок, що включається в ціну товару або додається до неї відіграє особливу роль. В обох випадках збільшення податкових платежів призводить до підвищення ціни придбання цих товарів покупцями без збільшення доходу виробників і продавців. Більш висока ціна товару не пов'язана зі зміною його споживчих характеристик [2, с. 189].

Проблеми оподаткування ПДВ, який є основним джерелом наповнення бюджету, теж значною мірою обумовлюються специфікою його використання в Україні. Хоча методика обчислення ПДВ в Україні не сильно відрізняється від розрахунків обсягів цього податку в країнах з розвинутою ринковою економікою [4, с. 87]. Деякі вчені взагалі вважають ПДВ гальмом у розвитку вітчизняної економічної системи і пропонують замінити його податком на основні фонди в розмірі 1-2% від їх балансової вартості. Автор вважає, що така заміна на сучасному етапі розвитку економіки України не є доцільною, так як основні фонди підприємств є застарілими або взагалі простоюють і не завжди можуть бути замінені чи застосовуватися у виробництві.

Слід зазначити, що податкове планування й оптимізація оподаткування відіграють істотну роль у діяльності будь-якого комерційного підприємства. Сплата податків - це обов'язок суб'єктів господарювання, за невиконання якого держава карає платників. Проте будь-яке підприємство чи підприємець має право використовувати законні методи, спрямовані на зменшення обсягів податкових платежів. Оптимізація податків і податкового планування застосовуються платниками податків в якості методів легального зменшення обсягів платежів до бюджетів різних рівнів.

Таким чином, питання про порядок нарахування та сплату податку на додану вартість в Україні продовжують залишатися дискусійними. ПДВ є високоефективним податком у державі, але його ефективність у значній мірі залежить від оподаткування імпорту. Прогнозування надходжень ПДВ вказує на тенденцію стабільного зростання в перспективі. Отже, на сьогодні необхідно здійснити оптимальне податкове планування. У цьому випадку можлива стабільність податкової політики і дотримання правил ведення фінансової діяльності платниками податків. Це дозволить сподіватися на економічне зростання на державному та регіональному рівнях в Україні.

Література:

1. Данілов О.Д. Податок на додану вартість: Навчальний посібник. К.: "Видавничий дім" Компютерпрес", 2003. 254 с.
2. Іванов Ю.Б. Податкові аспекти конкурентоспроможності. Науково дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України. Харківський національний економічний університет. "Конкурентоспроможність: проблеми науки и практики". Х.: ВД "ІНЖЕК" 2006. С.189-206.
3. Налогооблажение: теории, проблемы, решения / [В.П. Вишнеvский, А.С. Веткин, Е.Н. Вишнеvская и др.]; под общ. ред. В.П. Вишнеvского. Донецк: ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006 г. 504 с.
4. Шуневич А.С. Фіскальна ефективність податку на додану вартість в контексті оптимізації непрямого оподаткування. К. 2020. URL: <https://snku.krok.edu.ua/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/274> (Дата звернення: 16.10.2021).

Король А.

«Міжнародна економіка», 2 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к. е. н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М. Ю.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ТЕНДЕНЦІЇ, ЗАСАДИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Останнім часом одним з головних напрямів розвитку економіки і суспільства в цілому є поширення інформаційних технологій у різних сферах діяльності людини. Відповідно до стратегії «Україна 2030 Е – країна з розвинутою цифровою економікою» цифровізація стане головним інструментом для досягнення стратегічної цілі України – збільшення ВВП у 8 разів, до 1 трлн дол. у 2030 році, та забезпечення добробуту, комфорту та якості життя українців на рівні, вищому за середній показник у Європі [1]. Важливе місце в цьому процесі займає фінансовий ринок. Цифровізація, без сумніву, виступає важливим чинником підвищення ефективності та оперативності функціонування фінансових ринків, підвищення продуктивності праці і, врешті-решт, якості життя в цілому. Вкладення в цифрові активи часто вигідніше, ніж в нецифрові, а сектори, пов'язані з цифровими технологіями, показують більший приріст робочої сили, ніж світова економіка в цілому. Разом з тим, цифровізація в сфері фінансів тривалий процес і несе в собі масу викликів та загроз тому всебічне дослідження зазначених процесів є актуальним та таким, що відповідає вимогам сьогодення.

Належне функціонування та динамічний розвиток фінансового ринку України слугує передумовою забезпечення сталого піднесення економіки країни. Впровадження цифровізації фінансового ринку України має забезпечити ефективізацію функціонування фінансової системи країни та підвищення якості життя суспільства. Розуміючи під цифровізацією насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створення кіберфізичного простору, у відповідності до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, основною її метою є досягнення цифрової трансформації існуючих та створення нових галузей економіки, а також трансформація сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні [2].

Виходячи з цього можемо стверджувати, що цифровізація фінансового ринку – це насичення фінансового ринку цифровими системами щодо електронного, інформаційно-комунікаційного взаємозв'язку та забезпечення формування і функціонування фінансового кіберпростору. Це надзвичайно актуально оскільки у сучасному суспільстві гостро зростає потреба коштів, які можуть бути засобом платежу в різних електронних розрахункових системах, у віртуальних середовищах та мати вищий рівень захисту ніж паперові кошти.

Слід відмітити, що науковці розглядають різні цифрові процеси, що відбуваються на фінансовому ринку, зокрема: краудфандінг в сфері фінансових послуг; фінансовий нетворкінг; розвиток «штучного» фінансового інтелекту; фінансовий алготрейдинг; електронний банкінг; фінансовий блокчейн; торгівля фінансовими інструментами на електронних платформах; криптографічні фінансові процеси; видобування валюти в цифровому середовищі; формування цифрових цінних паперів тощо [3, с. 43].

Прикладів їх успішного запровадження в Україні є багато. Так, з найвідоміших в Україні краудфандингових платформ можна виділити: «Спільнокошт»; «Кредити українському бізнесу» (КУБ); «GoF» (освітній напрям, метою якого є змінення освітніх проектів) [4, с. 128].

Найбільш розвинутим у світі, з точки зору цифровізації на сьогодні, є ринок цифрових валют, що представлений обігом значної їх кількості. Цифрові валюти (digital currency) часто ототожнюються із електронними грошима (electronic currency), віртуальною валютою (virtual currency) або криптовалютою (cryptocurrency). Між цими поняттями є певні відмінності, проте спільною визначальною рисою є те, що це гроші, які обертаються тільки в електронному вигляді з використанням цифрових платформ та Інтернет-зв'язку [5, с. 69]. Нині функціонують такі українські біржі, які здійснюють торгівлю криптовалютами: Exmo, Kuna і BTC Trade UA. Але останні дві біржі проводять операції з криптовалютами тільки за гривню, в той час, як Exmo також пропонує транзакції в доларах США, євро, російських рублях і польських злотих [6].

Важливою основою для таких процесів (наприклад онлайн-транзакцій, тощо) є фінтех (фінансові технології). Не розглядаючи, на сьогодні, фінтех домінуючою тенденцією у фінансовому світі, разом з тим слід визнати що це явище стало важливим елементом у ланцюжку фінансових послуг. Так фінтех швидко змінює страхові та інвестиційні галузі. Варто відмітити, що такі цифрові інструменти розвитку фінансового ринку нададуть можливість оптимізувати функціонування ринкових суб'єктів в умовах викликів сьогодення.

Таким чином, підсумовуючи, можемо стверджувати, що в сучасних умовах розвитку цифрових технологій в різних сегментах фінансового ринку надається велике значення, що знаходить відображення в офіційних документах, стратегіях, цільових державних програмах та практиці бізнесу. Подальший розвиток фінансового ринку неможливо уявити без «цифрових» бізнес-моделей, що вносять значні корективи в його функціонування та змінюють інфраструктуру. Ставлення до цифровізації і її впливу є неоднозначними, як і під час будь-якої комплексної технологічної хвилі: з одного боку, спостерігається піднесення фінансового ринку на новому рівні взаємодії всіх її компонентів, з іншого – руйнується стара його система.

Література:

1. *Україна 2030 Е – країна з розвинутою цифровою економікою*. URL : <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення 02.10.2021).
2. *Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р*. *Офіційний вісник України*. 2018. № 16. Ст. 560.
3. *Кравченко А. С. Функціонування та розвиток фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства*. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. Вип. 2 (106). С. 35-46.
4. *Медведовський Д. Г. Цифрові фінанси: тенденції розвитку краудфандингових платформ*. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 24. С. 125-128.
5. *Волосович С. В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку*. *Економіка України*. 2016. № 4. С. 68-78.
6. *Назаренко О. В., Ликова В. В. Криптовалюта: інтерпретація, організаційні аспекти державного регулювання та облікового відображення*. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 24. С. 25-30.

Коснюк А.

«Міжнародна економіка», 2 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Одним із основних методів ефективного перерозподілу ресурсів є податковий. Наразі у податковому законодавстві України відбуваються систематичні зміни. На жаль, не усі запропоновані урядом варіанти є доцільними та ефективними, тому значна кількість підприємства здійснюють свою діяльність під значним податковим тягарем, не спостерігається належного стимулювання інвестиційної діяльності, все більше реєструється випадків ухилення від сплати податків, відбувається поширення тіньової економіки. Разом з тим, податок на прибуток сьогодні займає провідне місце серед загальнодержавних податків, від ефективності якого залежить розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. Саме тому потрібно звернути увагу на ефективність бюджетоутворюючих податків в Україні, а саме податку на прибуток, а також розглянути досвід економічно розвинутих країн.

З 2011р. по 2016р. відбулося зниження базової ставки на прибуток з 25% до 18%. Така ставка є актуальною і на 2021р. Цей показник не є високим, порівняно з іншими країнами (табл.1).

Таблиця 1 - Ставки податку на прибуток в окремих країнах ЄС та Україні

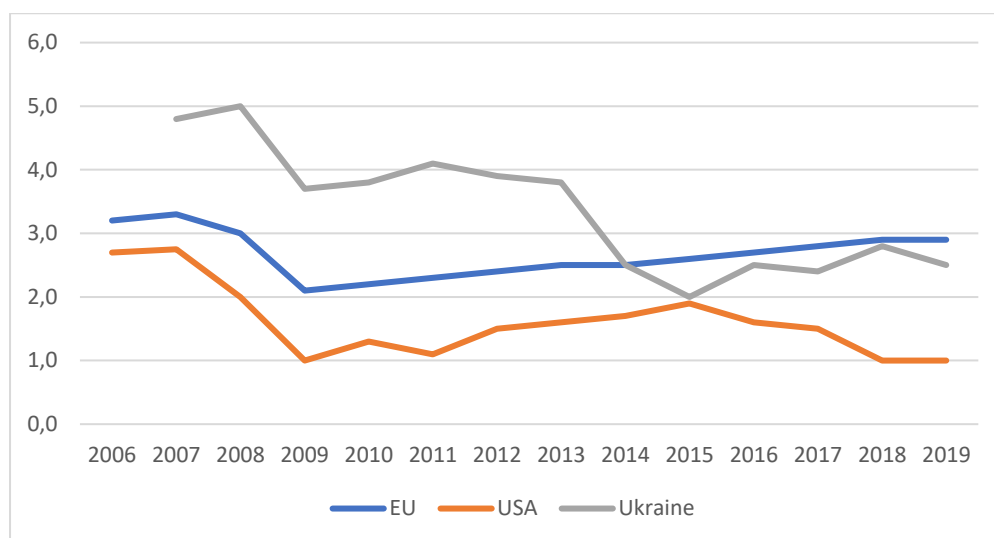
Країна	Франція	Німеччина	Іспанія	Угорщина	Польща	Румунія	Україна
Ставка податку на прибуток	31%, МСП-15%	29,89%	25%	9%	19%, МСП-15%	16%	18%

Джерело: складено автором за даними [2]

Як бачимо, у економічно розвинутих країнах Західної Європи податкова система більш жорстка, а податкові ставки є вищими. Також варто зауважити, що у США ця ставка дорівнює 40%, Італія – 31,4%, Бельгія – 34%, Японія – 35,65%.

Беручи до уваги податкові надходження з податку на прибуток можна розрахувати показник, який характеризує ефективність податку, що розглядається. Цим показником є податкове навантаження. У період з 2016 р. по 2019 р. загальна сума податкових надходжень збільшилася з 474,35 млрд. грн. до 662,00 млрд. грн. В той же час чистий прибуток зріс від 168,75 млрд. грн до 342,81 млрд. грн, тому спостерігається тенденція до зменшення податкового тиску від 2,81 до 1,93.

Розглянувши інформацію надану Міністерством фінансів України варто акцентувати увагу на надходженнях податку до зведеного бюджету та його частки у ВВП України. Спостерігається тенденція до збільшення надходжень: якщо у 2011р надійшло 55,1 млрд грн, то у 2020р це число збільшилось до 118,5 млрд грн. Варто зауважити, що відбувся спад у 2014-2015рр., проте починаючи з 2016р крива надходжень податку на прибуток рухається лише вгору. Частка у структурі ВВП постійно варіюється від 2% у 2015р, 3% у 2018р. та 2,5 у 2020р., що відповідає рівню 2016-2017 років. Сьогодні в світі частка цього податку у структурі ВВП тяжіє до зниження, наприклад у США відбулося падіння з 5-6% у 2011р до 1% ВВП на кінець 2019р.

Рис. 1 – Динаміка надходжень податку на прибуток у структурі ВВП у США, ЄС та Україні.

Джерело: складено автором за даними [3]

Фактором, що негативно впливає на обсяги надходжень податку на прибуток до державного бюджету України є політична та економічна нестабільність, окупація АРК, Донецької й Луганської областей. Мінусом податкової політики є не тільки диспропорції у структурі податкових коштів, але і принцип надання пільг підприємствам, значна частина з яких виявилась неприбутковою. Також потрібен контроль за ефективною ставкою оподаткування та базовою номінальною ставкою.

У розвинутих країнах доволі висока ставка податку, в Україні ж вона зменшилась. З однієї сторони це можна розглядати як позитивні зрушення, адже підприємство може залишати собі більшу частину прибутків, але з іншої сторони – куди будуть вкладені ці кошти? Мала частина піде на інноваційну діяльність, більшість ж залишиться у руках власника. Тому ефективність даних заходів залишається сумнівною.

Проблемою залишається уникнення сплати податків будь-якими методами, тому варто створити такі умови, щоб сплата податків була обов'язковою, а також зменшити податковий тиск, щоб все більше українців могли з легкістю виплачувати податки.

Можна зробити висновок, що у податкову систему України постійно вносяться зміни для поліпшення становища. Пріоритетним є зниження податкового тиску, створення умов, які будуть унеможлиблювати ухилення від сплати податків, стимулювання інвестиційної діяльності, використання світового досвіду. Провідні країни світу уже давно зрозуміли необхідність даних метод та демонструють хороші результати.

Література:

1. Литвиненко, Я. В., Якушик І.Д. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посібн. Київ, 2004. 208 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 19.10.2021).
3. Податок на виведений капітал. Офіс простих рішень та результатів: веб-сайт. URL: <https://simple.org.ua/pnvk> (дата звернення 19.10.2021).
4. Хомутенко В. П., Хомтенко А.В. Фіскальна ефективність податку на прибуток підприємств в Україні. Економічна наука. 2017. С. 61-65.

Кравченко І.

«Міжнародна економіка», 2 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

КІБЕРБЕЗПЕКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

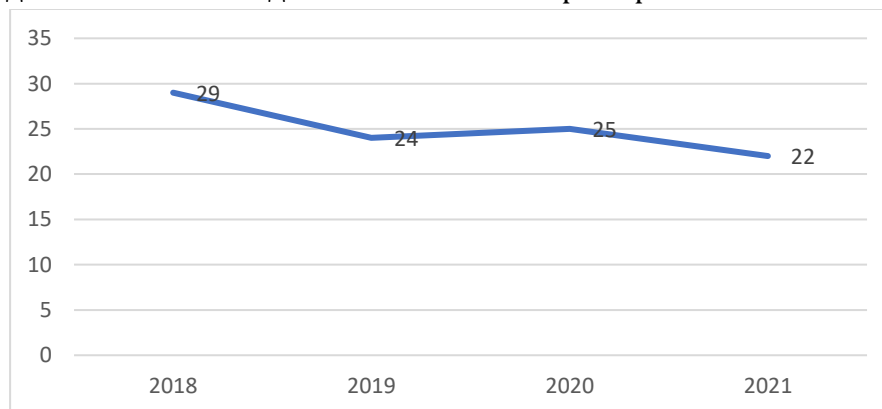
На сьогодні спостерігається стрімкий розвиток цифрових технологій в економіці, який супроводжується численними злочинами у цій сфері. Такі електронні послуги як е-банкінг, електронна оплата комунальних послуг, ідентифікація особи за допомогою додатку «Дія» мають попит в Україні та безліч переваг. З їх допомогою ми проводимо швидкі транзакції, а також оплачуємо різні послуги не виходячи з дому.

Під кібербезпекою розуміють сукупність спеціальних правових, організаційних, і технічних заходів, реалізація яких дозволяє забезпечити захист інформаційних комп'ютерних систем, мереж і різних програмних додатків від кібернетичних атак зловмисників [1]. Саме такі атаки можуть задати значних матеріальних збитків, а також спричинити масовий витік важливих даних користувачів електронних послуг.

Якщо враховувати сучасні глобальні тенденції, забезпечення економічної безпеки України є неможливим без відповідної кіберскладової. Питання кіберзахисту із локальної загрози перетворилося на завдання національного рівня. Тому наразі дуже масштабно розгортаються заходи щодо вдосконалення захисту даних.

Зокрема, 14 травня на засіданні РНБО ухвалила Стратегію розвитку кібербезпеки на наступні п'ять років [2]. Стратегія передбачає упровадження нових технологій, цифрових послуг та механізмів взаємодії громадян з державою, а також потужний захист кіберпростору за допомогою створення ефективних кадрових та технологічних підрозділів у цій сфері, здійснення контррозвідувальних заходів та посилення технологічного і кадрового потенціалу.

Україна стала учасницею міжнародної платформи Counter Ransomware Initiative [3]. На зустрічі були присутні очільники та представники кібербезпекових відомств 30 країн світу щоб обговорити подальшу співпрацю та спільне узгодження зусиль з протидії кібератакам з вимагання коштів та іншим видам кіберзлочинності, також особливо розглядалось питання відмивання коштів через криптовалюту.

Рис. 1 – Місце України в рейтингу NCSI щодо індексу кібербезпеки у 2018-2021 роках

Джерело: складено автором на основі [4]

За свіжими даними NCSI Україна посідає 22 місце [4]. Порівняно з попередньою редакцією рейтингу, що вийшла у 2020 році, Україна покращила свої позиції на 3 сходинки. Це стало можливим завдяки вдосконаленню законодавства у галузі кібербезпеки та кіберзахисту.

Цифрова економіка не може існувати без високо рівня кібербезпеки. Таким чином, сьогодні попри низку переваг залишається проблема безпеки даних. Захист інформаційних даних ще не достатньо розвинутий в нашій країні. Але Україна має всі шанси розвивати цю сферу й надалі. Як можна побачити, держава використовує конкретні інструменти реалізуючи заходи кібербезпеки. Головними заходами, які вже були реалізовані є:

Утворення центрів (підрозділів) забезпечення кібербезпеки або кіберзахисту в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Утворення робочого органу Ради національної безпеки і оборони України – Національний координаційний центр кібербезпеки.

Розвиток співпраці у сфері кібербезпеки з іноземними партнерами.

Література:

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. №2163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення 20.10.2021).

2. Проект Стратегії кібербезпеки України (2021-2025 роки): затверджено РНБО 14.05.2021р. URL: https://www.rnbo.gov.ua/files/2021/STRATEGIYA%20KYBERBEZPEKI/proekt%20strategii_kyberbezpeki_Ukr.pdf (дата звернення 20.10.2021).

3. Оновлена інформація про Міжнародну ініціативу з боротьби з програмним забезпеченням-вимагачами. Міжнародна платформа Counter Ransomware Initiative: веб-сайт. URL: <https://www.state.gov/briefings-foreign-press-centers/update-on-the-international-counter-ransomware-initiative> (дата звернення 20.10.2021).

4. Національний індекс кібербезпеки України. NCSI: веб-сайт. URL: <https://ncsi.eqa.ee/country/ua/> (дата звернення 20.10.2021).

Кравченко Д.

«Фінанси, банківська справа та страхування» 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к. е. н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова Котіна Г. М.

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Місцевий бюджет - це скарбничка певної частини території держави, а також складова бюджетної системи та місцевих фінансів держави і віддзеркалює певну систему економічних відносин [1]. Для того, щоб визначити рівень соціально економічного розвитку, необхідно мати відповідну систему показників [3]. При цьому науковці мають свої погляди стосовно показників корті можуть визначити рівень економічного розвитку, умовно вони поділяють їх на показники, що характеризують фактори розвитку, що характеризують результати розвитку та з допомогою яких здійснюють оцінювання ступеня реалізації цілей розвитку регіону [4]. Проводячи моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів, Міністерство розвитку громад та територій України застосовує систему показників за такими напрямками, як економічна ефективність, економічна та соціальна згуртованість, інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, відновлювана

енергетика та енергоефективність, розвиток малого та середнього підприємництва, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, соціальний захист та безпека, якість довкілля та раціональне природокористування, доступність та якість послуг у сфері освіти, доступність та якість послуг у сфері охорони здоров'я [5]. Варто зауважити, що на основі нормативів бюджетної забезпеченості на одного жителя з урахуванням економічного, соціального, природного та економічного стану відповідних територій, виходячи з рівня мінімальних соціальних потреб, установлених законодавством визначаються мінімальні розміри місцевих бюджетів.

Місцевий бюджет переважно виконує стабілізаційну роль, а в результаті здійснення видатків безпосередньо впливає на реалізацію економічних реформ, рівень суспільного добробуту населення та соціальні процеси в регіоні та державі. За рахунок коштів місцевих бюджетів вирішуються завдання місцевого значення, забезпечується надання населенню локальних благ і послуг, а також ефективний розвиток територій. Структура, склад і динаміка бюджетних видатків відображають державні, регіональні та місцеві пріоритети соціально-економічного розвитку держави та регіонів. Оцінюючи динаміку частки доходів та видатків сукупності місцевих бюджетів у ВВП за останні 5 років (рис.1), видно, що частка видаткової частини місцевих бюджетів у ВВП України все ще переважає дохідну, однак ця різниця зменшується. Це говорить про покращуючу тенденцію та позитивну дієвість від проведення децентралізаційної бюджетної політики [6].

Рис. 1 – Динаміка розміру частки доходів та видатків місцевих бюджетів у ВВП України за 2017-2021 рр.

Місцевий бюджет є не тільки фінансовою базою органів місцевого самоврядування, а й вирішальним фактором регіонального розвитку. Через місцеві бюджети суспільні фонди споживання розподіляються в територіальному і соціальному розрізах. Разом з іншими ланками бюджетної системи місцеві бюджети є одним з головних інструментів реалізації на практиці програми економічного і соціального розвитку як регіонів, так і країни в цілому [7], куди свій внесок робить і бізнес – суб'єкти малого та середнього підприємництва, які становлять більшу частку у регіонах. Для багато функціональних громад важливо включити до переліку стейкхолдерів представників профільних галузей спеціалізації, оскільки їх функціонування має важливе значення для розвитку громад [8]. Із сторони державних структур для соціально-економічного розвитку повинна надходити підтримка діючому бізнесу, здійснюватися політика дій та заходів зі сприяння появі нових підприємницьких суб'єктів, застосовуватися механізм стимулювання розвитку людського капіталу,

залучення нового бізнесу та інвестиції. Для економічного розвитку на місцевому рівні потрібна злагоджена робота усієї екосистеми — сукупності різних установ і системи взаємовідносин між ними, що складається на певній території [9].

Тому дуже важливо вірно розпоряджатися та знати як сформувати повноцінний місцевий бюджет від якого так багато залежить, оскільки він має набагато ширше значення ніж для окремого регіону. Так за допомогою оцінки ефективності бюджетних програм, які розробляються місцевими органами влади можна дізнатися можливості і шляхи оптимізації та мінімізації витратної частини бюджету, на основі виявлених недоліків розробити пропозиції щодо підвищення ефективності використання бюджетних коштів та прийняти рішення спрямовані на підвищення ефективності використання бюджетних коштів [10].

До того ж місцевий бюджет є одним з основних джерелом фінансування соціально-економічного розвитку територій. Впровадження бюджетної децентралізаційної політики, яка передбачає розширення повноважень органів місцевого самоврядування, лише посилює їхню роль у забезпеченні високої якості та рівня життя громадян, ефект від її реалізації має підтверджуватися динамічним розвитком усіх сфер суспільного життя. Саме кошти місцевих бюджетів відіграють основну роль у фінансуванні таких галузей: соціальної сфері на місцевому рівні, освіті, охороні здоров'я, духовному та фізичному розвитку, соціальному захисті і соціальному забезпеченні місцевих жителів та шляхом передачі частини грошових ресурсів з місцевого бюджету, бюджету вищого рівня і всьому населенню країни.

А тому з метою вдалого управління місцевими фінансовими ресурсами органи влади відповідного рівня мають забезпечувати збалансованість та пропорційність всіх складових соціально-економічної системи регіону; виявляти всі можливості використання наявного ресурсного потенціалу відповідної території; сприяти появі позитивних тенденцій у динаміці соціально-економічних показників, що визначають рейтинг регіону; взяти за пріоритет розвиток території соціальному спрямування, що передбачає постійне підвищення добробуту населення; всіляко забезпечувати сприятливі умови для суб'єктів господарювання стосовно їх вкладу у розвиток власного потенціалу в контексті забезпечення конкурентоспроможності економіки регіону; активно реалізовувати інвестиційну політику регіону та посилювати інноваційність території, через використання інноваційних технологій як у виробничій діяльності, так і в управлінні фінансовими ресурсами[2].

Література:

1. Чорна Н. Значення місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/735>
2. Савчук С. Дем'янюк А. Гупаловська М. Роль видатків місцевих бюджетів України у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів стор. 5-6 URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41022>
3. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05. 02. 2015 р. № 156-VIII. Дата оновлення: 05. 02. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
4. Стоянець Н. В. Методологічні аспекти соціально-економічного розвитку регіону. Науковий вісник Мукачівського державного університету С. 208–213 URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvmdue_2015_2%282%29_39

5. Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 21. 10. 2015 р. № 856. Дата оновлення: 17. 09. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-%D0%BF>

6. Міністерство розвитку громад та територій України, Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади стор. 10 URL:

7. Роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів URL:

<https://economics.studio/finansistam/rol-mistsevih-byudjetiv-sotsialno-37393.html>

8. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Рекомендації щодо планування розвитку малого та середнього підприємництва на рівні регіонів та територіальних громад стор. 25,42 URL:

9. Посібник для місцевої влади та бізнесу Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики стор. 4, 21 URL:

10. Навчальний посібник: Планування та виконання місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу стор. 81-82 URL:

Кравченко Х.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Науковий керівник – к.е.н., доцент, зав. кафедри обліку і фінансів Глухова В. І.

АНАЛІЗ НАДХОДЖЕНЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ В РОЗРІЗІ ФОНДІВ БЮДЖЕТУ

З прийняттям 1 січня 2011 року Податкового кодексу України був введений у дію екологічний податок, а також визначено об'єкти оподаткування, ставки та інші аспекти справляння даного податку [1].

Розподіл коштів між фондами бюджету та напрямки їх витрачання є важливими аспектами у сфері екологічного оподаткування. Протягом усього періоду існування екологічного податку та попередніх плати і збору за забруднення навколишнього природного середовища регулярно змінювалися пропорції розподілу надходжень податку та фонди їх спрямування.

Таким чином, є важливим визначення фондів бюджетів, до яких спрямовуються кошти від екологічного оподаткування, Особливість спеціального фонду бюджетів полягає у тому, що кошти з них можуть бути витрачені лише на конкретні визначені цілі. Спрямування коштів від сплати екологічного податку до загального фонду бюджетів суперечить природі цього податку – кошти не спрямовуються на компенсацію нанесеній природному середовищу шкоди, а надходять до бюджету без подальшого цільового призначення. Проаналізуємо розподіл надходжень екологічного податку між бюджетними фондами протягом 2011-2020 рр., який представлено в таблиці 1 та на рис. 1.

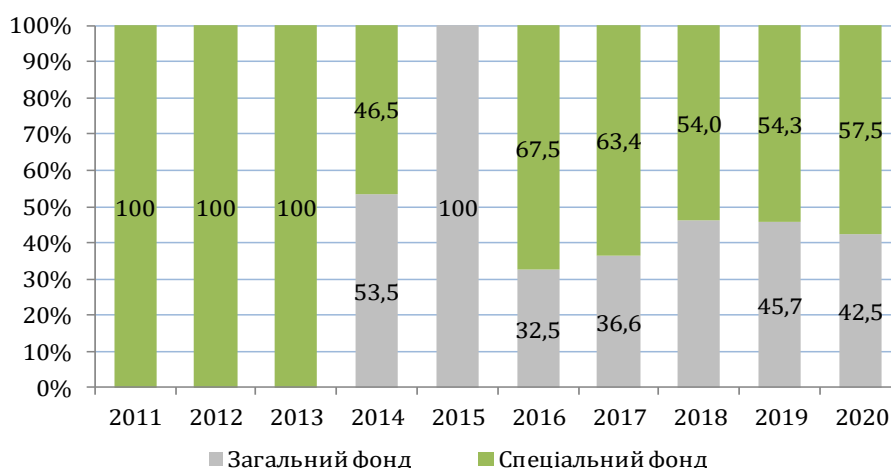
Аналіз свідчить (табл. 1), що загалом до 2019 року існувала непостійна тенденція до збільшення екологічного податку, однак у 2020 році, порівняно з 2019 р., відбулося різке зменшення (на 694,95 млн грн). Це може пояснюватися частковим призупиненням економіки країни на час карантинних заходів, яке неминуче спричинило зменшення обсягів підприємницької діяльності, що, відповідно, призвело до скорочення надходжень від податку. Згідно наведених даних також видно, що пропорції розподілу коштів від екологічного податку та фонди його спрямування змінювалися практично кожного року.

Таблиця 1 – Пропорції розподілу екологічного податку в Україні між бюджетними фондами в 2011-2020 роках, млн грн

Рік	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Всього
2011	-	2 275,89	2 275,89
2012	-	2 816,01	2 816,01
2013	-	3 899,49	3 899,49
2014	2 585,91	2 245,00	4 830,91
2015	2 691,04	-	2 691,04
2016	1 619,17	3 368,27	4 987,44
2017	1 720,79	2 977,65	4 698,44
2018	2 266,03	2 655,47	4 921,51
2019	2 782,72	3 309,86	6 092,57
2020	2 292,22	3 105,39	5 397,62

Джерело: сформовано за даними [2]

З 1 січня 2014 року набрав чинності пункт Бюджетного кодексу України щодо розподілу екологічного податку, що визначив розподіл коштів від екологічного податку таким чином: до спеціального фонду місцевих бюджетів належить 35 відсотків екологічного податку. У зв'язку з проведенням реформи міжбюджетних відносин відбулися зміни і з 1 січня 2015 року надходження від екологічного податку спрямовуються до загального фонду бюджетів.

Рис. 1 – Структура надходження екологічного податку за фондами, %

Джерело: розраховано та складено за даними [2]

Як бачимо з рис. 1, починаючи з 2014 року надходження від екологічного податку спрямовуються до загального фонду бюджету України, тоді як решта надходить до спеціального фонду. У 2014-2015 рр. фактичні пропорції розподілу суми податку свідчать про більший ступінь централізації екологічного податку. Крім того, з 2016 по 2020 рік надходження податку до спеціального фонду бюджету зменшилися на 10 %.

Отже, важливим аспектом у сфері екологічного оподаткування є розподіл коштів між фондами бюджету. За результатами дослідження пропорції розподілу коштів від екологічного податку та фонди його спрямування постійно змінювалися протягом останнього часу, у деяких роках такі зміни були кардинальними. У наслідок цього екологічний податок не міг виконувати своїх функцій у повному обсязі через нецільове спрямування надходжень від нього.

Література:

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20110101>.
2. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua>.

Куліш Г.

*Кафедра «Фінанси» ім. Віктора Федосова, аспірант, 1 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Гапонюк М.А.

ДЕРЖАВНІ БАНКИ НА РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ

Проблема дослідження полягає в актуальності зростання боргової залежності держави і, перш за все, перед іноземними кредиторами. У всі часи мала актуальне значення, оскільки повна реалізація суверенітету держави можлива лише при певній економічній її незалежності. Тому використання облігацій внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) для покриття дефіциту бюджету більш доцільно при залученні державних банків.

Перша згадка про облігації (боргові цінні папери) з'явилася в контексті вирішення конфлікту між лихварями і церквою ортодоксів у Франції в 16 столітті. Приблизно в той же час підприємці Голландії почали випускати свої облігації. З тих пір у всій Європі облігації стали популярним борговим папером [1].

Державною називається позика, де в якості отримувача коштів виступає безпосередньо держава. Такий формат залучення грошових ресурсів використовується для фінансування бюджетного дефіциту або певних витрат бюджету. Як і будь-який інший фінансовий інструмент, державні позики можуть як приносити позитивний ефект, так і сприяти попаданню країни в так звану «боргову яму».

Ключовими перевагами державних позик виступають такі:

- зниження активності інфляційних процесів, яке досягається вилученням частини вільних коштів з подальшим вкладенням в найбільш важливі галузі економіки;
- скорочення бюджетного дефіциту простим, доступним і надійним способом, що носить легко передбачуваний результат;
- можливість швидкого реагування з боку держави на будь-які кризові явища, набагато перевершує за оперативністю будь-які альтернативні варіанти;
- очевидна вигідність для всіх учасників запозичення, кожен з яких вирішує власні завдання: держава отримує потрібні йому кошти, кредитор – можливість гарантовано заробити [2].

ПриватБанк, Ощадбанк, Укргазбанк і Укрексімбанк – чотири великих банки, власником яких виступає держава. Вони займають лівову частку ринку кредитів і депозитів (60% вкладів населення). Для ринкової економіки це нонсенс, в зв'язку з чим МВФ не раз закликав уряд України знизити державну участь в банках.

Щодо володіння ОВДП державними банками, то найбільшими власниками держборгу традиційно є банки з державним капіталом, які тримають 77% загальносистемного портфеля ОВДП.

Зі статистики НБУ випливає, що за підсумками 2020 року ОВДП-портфель найсуттєвіше збільшився в Приватбанку (+55,1 млрд грн), Укргазбанку (+22,3 млрд грн), Ощадбанку (+21,9 млрд грн), Укрексімбанку (+17,6 млрд грн). На 01.01.2021 найбільші ОВДП-портфелі були в держбанків (з урахуванням "докапіталізаційних" паперів): Приватбанку (195,3 млрд грн), Ощадбанку (105,1 млрд грн), Укрексімбанку (59,1 млрд грн), Укргазбанку (42,8 млрд грн) [3].

ОВДП приваблюють банкірів помірним заробітком при мінімальному рівні ризиків. Адже, це ідеальний ліквідний актив для вигідного розміщення короткострокових ресурсів. ОВДП, особливо в національній валюті, традиційно вважалися банками безризиковим інструментом. Це пов'язано з відсутністю кредитних ризиків та вимог до капіталу для їх покриття. Держоблігації також хороший варіант диверсифікації банківських активів. Для держави ОВДП є вагомим джерелом фінансування видатків державного бюджету.

Недоліком ОВДП може бути відстрочення їх погашення Міністерством фінансів України, що спричинить невдоволення інвесторів. Водночас вартість ОВДП чутлива до зміни ринкових умов, зокрема ставок.

Розглянемо дохідність ОВДП в Україні. Міністерство фінансів України провело 8 червня найбільше в 2021 році розміщення облігацій внутрішньої державної позики, до бюджету вдалося залучити 19,1 мільярда гривень. Середньозважена дохідність 6-місячних ОВДП в гривні склала 8,99%, 1-річних – 11,19%, 1,5-річних – 11,30%, 2-річних – 12,05%, а 3-річних 12,30%. Середньозважена ставка дохідності за однорічними ОВДП в доларах США склала 3,70%. Тобто ставка доходності за ОВДП перевищує ставки за депозитами [4].

Якщо розглядати міжнародний довід розміщення ОВДП, то можна визначити, що розміщення цінних паперів інших країн відбувається за значно нижчими ставками ніж в Україні. Так у 2020 році Міністерство фінансів ФРН запропонував інвесторам бонди на 1,5 млрд євро, а обсяг поданих заявок склав 3,6 млрд євро. Папери були розміщені під мінус 0,05% річних [5].

Для ринку Німеччини прибутковість держоблігацій нижче нуля в останні роки є нормою, проте в минулому уряд країни не завжди могло легко залучити інвесторів до участі в великих аукціонах з розміщення облігацій.

Швейцарія стала першою країною в історії, що розмістила 10-річні державні облігації з негативною дохідністю в 2015 році. Прибутковість десятирічних облігацій за підсумками аукціону склала мінус 0,055% річних [6].

Наднизька і негативна прибутковість за облігаціями стала стандартом на європейських ринках. Однак прибутковість облігацій може бути позитивною або негативною в різних країнах ЄС. Загалом варто зазначити, що багато розвинених країн емітують свої державні облігації не більше ніж під 1 % прибутковості. До таких країн належать Франція (0,271 %), Бельгія (0,242 %), Нідерланди (0,031 %), Японія (0,085 %), Іспанія (0,601 %), Португалія (0,611 %), Швеція (0,443 %), Велика Британія (0,871 %) та ін. [13]. Зростання і падіння цін на облігації може бути показником довіри до країни, яка випускає облігації [6].

Оскільки на ринку ОВДП існує недовіра населення як до державної влади, так і до фондового ринку, то основними покупцями ОВДП є банки. А при відсутності попиту на ОВДП серед комерційних банків, цінні папери країни викупають саме державні банки.

Держава змушена випускати ОВДП під високими відсотками, оскільки інвестиційний клімат України через війну на сході погіршився. Відсоткові ставки розвинених країн є значно нижчими, ніж у нашій країні, тому слід покращувати інвестиційний клімат з метою зменшення відсоткових ставок ОВДП, тим самим скоротити свій борг і покращити становище на фондовому ринку паперів.

Література:

1. Браткова І. М Аналіз та оцінка ОВДП як інвестиційного інструменту. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2016. Т. 21 Вип. 4 (46). С. 153-159. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3179787
2. Про державні облигації та механізми їхнього продажу простою мовою // Експертна платформа. URL: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0125.html
3. ОВДП // Міністерство фінансів України [Головна – Діяльність – Боргова політика – ОВДП]. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp>
4. Первинний ринок ОВДП // Національний банк України [Національний банк України – Фінансові ринки – Первинний ринок ОВДП]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primaryovdp-chart>
5. Germany 10 Year Government Bond // MarketWatch. URL: <https://www.marketwatch.com/investing/bond/tmbmkde10y?countrycode=bx>
6. Investing.com [Investing.com - Ставки та облигації - Государственные облигації]. October 19, 2021. URL: <https://ru.investing.com/rates-bonds/world-government-bonds>

Курбанов С.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Волковський Є. І.

СТАН ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ

В умовах сучасної економіки цифровізація – це один з основних напрямків розвитку, який несе за собою ряд змін на кіберпросторі. Наразі багато з експертів вже чітко розуміють більшість грошових процесів але з кожним днем їх з'являється все більше. Це основна проблема стрункої цифровізації, тому що швидкість створення нових, та вдосконалення старих цифрових елементів економіки стається занадто швидко [5].

Таким чином швидке розвинення економіки тягне за собою ряд ризиків, які виникають із новими цифровими інструментами, таким чином ми маємо цифрову валюту, яка вже не залежить від зовнішніх ризиків, але яка підлегла до електронних ризиків та підкорюється новим правилам.

Наразі, щоб контролювати економіку, держава має мати повний контроль над грошовим обігом та економічними складовими, але виникнення нових діджитал моделей та інструментів завдає труднощів для контролю. Таким чином криптовалюта досі не підлягає контролю зі сторони держави, а кількість часу, яка знадобиться щоб взяти цей інструмент під повний контроль, вимірюється роками. Велика проблема ще й в тому, що з таким швидким розвитком нових технологій, бути готовими до нового еквіваленту вартості [3].

Слід зазначити, що для ефективною підготовки та використання цифровізації економіки в наступних періодах доцільним є визначення векторів розвитку для кожної країни, а саме:

розробити спеціальний відділ по управлінню цифровізації економіки в країні;
створювати окрему систему управління фінансами, яка буде мати змогу до швидких внутрішніх змін та кореляції в залежності від нових економічних умов;
централізації інформаційного потенціалу економічних структур [2];

Наразі важко визначити глобальний вплив цифровізації на економіку усіх держав світу. З одного боку є можливість зазначити, що цифровізація несе за собою купу змін, які можуть подарувати економіці ознаки незалежності від керуючих держав, таким чином відвести увагу від резервних валют та змінити принцип кореляції національних валют [1]. З другого боку розвиток цифровізації може створити дисонанс на ринку, тому, що багато гравців не витримають темп змін економічної складової і отримають досить великі проблеми, тому що основний ризик це не перехід до нових економічних інструментів, а саме захист їх від загрози. Таким чином, приймаючи нові діджитал технології, треба досконало розуміти як вони будуть поводити себе на протязі часу, а також розумітися в захисті даних та ресурсів.

Безперечно, перелік ризиків та можливостей, які супроводжують розвиток цифрової економіки, не є повним. Проте ігнорування зазначених ризиків та шансів розвитку цифрової економіки в світі може спричинити помилки у плануванні та прийнятті рішень щодо економічного регулювання як на законодавчому, так і на виконавчому рівнях влади. Завдяки цифровим технологіям та постійному переходу до нової технологічної структури, усі країни світу мають шанси вийти на новий міжнародний рівень, вирішити багато внутрішніх проблем та покращити якість життя громадян. Наша країна неодноразово зазнавала модернізації за дуже короткий час, що часто призводило до серйозних соціальних та інших ризиків. Щоб подолати такі ризики, їх слід вивчити в рамках наукової діяльності, провести попередній аналіз, спланувати заходи щодо їх мінімізації та усунення. Вчені з різних галузей науки повинні зосередитися на змінах у суспільстві, які супроводжують розвиток цифрових технологій. Від змін не потрібно тікати, їх треба прийняти з розумом та підготовкою [4].

Література:

1. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 03.03.2020).
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. Урядовий кур'єр. 2018. № 88.
3. Ritchie B., Brindley C. Risk management in the digital economy. In: Khosrow-Pour M., ed. *Encyclopedia of information science and technology*. 2nd ed. Hershey, PA: IGI Global; 2009:3298-3305. DOI: 10.4018/978-1-60566-026-4.ch525
4. Stojanović D. Digitalna ekonomija i transformacija poslovnih procesa - izazovi i rizici. *Ekonomija: teorija i praksa*. 2017;10(1):80-90. DOI:10.5937/etp1701080S
5. Bell D. *The coming of post-industrial society: A venture in social forecasting*. New York: Basic Books; 1999. 618 p.

Лінивий Ю.

«Фінанси, банківська справа та страхування», ОПП «Фінанси», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник- к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Дегтярьова Н. В.

ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Фінансовий ринок вважається невід'ємним атрибутом сучасної ринкової економіки. Найбільш надійним у системі методів дослідження сучасної кон'юнктури фінансового ринку виступає фундаментальний аналіз, результати якого використовуються для прийняття рішень урядом, банками та окремими інвесторами.

Фундаментальний аналіз – це інтерпретація, оцінка та прогноз аналітичних показників макро- та мікрорівнів та очікувань учасників ринку, що можуть вплинути прямо або опосередковано на цінову динаміку фінансових активів [1, с.109]. Головною метою фундаментального аналізу є визначення тих ринкових інвестиційних активів, чия оцінка є завищеною або заниженою. Базовим аспектом в даному питанні є вивчення параметрів попиту та пропозиції певного об'єкта (це може бути реальний товар, валюта, акції тощо) з метою визначення його «дійсної» ціни.

Фундаментальний аналіз на макрорівні є необхідним для визначення загальних тенденцій, що характеризують стан економіки країни в цілому та формують сприятливість загальної макроекономічної ситуації для інвестування. У макроекономічному аналізі особлива увага приділяється впливу на ціну інвестиційних активів таких монетарних параметрів, як рух грошової маси або змін відсоткових ставок. Очікування активізації надходжень доходів можуть спричинити підвищення ціни інвестиційних активів, оскільки в основі фундаментального аналізу лежить припущення, що очікувані підприємствами доходи визначають курс інвестиційних активів. Низькі ставки відсотка також є чинником, що забезпечує підвищення привабливості інвестування в цінні папери [2]. Варто зазначити, що в світовій практиці можна зустріти фінансово-інформаційних системи, які за допомогою фундаментального аналізу не лише надають інформацію щодо аналізу цінних паперів, а й виконують прогноз щодо майбутніх тенденцій у русі валютних курсів.

Галузевий фундаментальний аналіз є також необхідним, оскільки його центральною частиною є вивчення виробничої та фінансової ситуації на підприємстві-емітенті. Враховуючи, що інвестори зацікавлені в здійсненні лише тих інвестиційних операцій на фондовому ринку, які гарантують безпечність капіталу та задовільний рівень доходу, перед ними постає потреба прийняття правильних інвестиційних рішень. Проведення фундаментального аналізу дає змогу оцінити ризики інвестицій в певний фінансовий інструмент та визначити потенційний рівень майбутнього доходу. Таким чином, без проведення якісного фундаментального аналізу прийняті інвестором рішення пов'язані із значним невиправданим ризиком, що може зробити їх неефективними. Аналіз звітності й розрахунок фінансових коефіцієнтів дозволяють визначити фінансовий стан підприємства, але для визначення базової вартості компанії та потенціалу її майбутнього зростання фундаментальний аналіз використовує доходи, прибуток, майбутнє зростання, рентабельність власного капіталу з метою визначення майбутньої безпеки й ліквідності інвестицій у підприємство [2]. Інвестор може виконати фундаментальний аналіз вартості облігації, подивившись на такі економічні фактори, як процентні ставки та загальний стан економіки, а потім вивчити інформацію про емітента облігацій, наприклад потенційні зміни його кредитного рейтингу.

Фундаментальний аналіз може бути актуальним при аналізі криптовалют, бо завдяки йому можна визначити, наскільки ціна в даний момент відповідає реаліям ринку. Нерозвиненість нормативно-правової бази, яка регламентує обіг цифрових валют, а також поки ще незначний ступінь інтеграції криптоактивів в сектор традиційних фінансів дещо знижує роль фундаментального аналізу для цього ринку. Проте, перш ніж інвестувати в той чи інший криптоактив, слід звертати увагу на багато фундаментальних факторів. Серед таких факторів є капіталізація криптовалют, обсяг торгів, цінова волатильність; обсяг транзакцій і середній розмір комісій; розвиток інфраструктури (в тому числі: на яких торгових майданчиках представлена монета, які популярні гаманці її підтримують і т. д.).

Отже, можна зробити висновок, що використання фундаментального аналізу як методу прийняття рішень щодо інвестицій є досить актуальним, оскільки його проведення дає змогу оцінити потенційний рівень майбутнього доходу.

Література:

1.Краснова І.В. Організація та проведення фундаментального аналізу на фінансовому ринку / Краснова І.В. // Фінанси облік і аудит: збірник наукових праць. – 2010. – №16. – С. 108-116.

2.Химич І. Фундаментальний аналіз фінансового ринку / І.Химич // Галицький економічний вісник. — 2013. — №2(41). — с.134-141 - (фінансово-обліково-аналітичні аспекти).

Лавренюк В.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи та страхування
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ КЛІМАТИЧНИХ РИЗИКІВ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Тенденції останніх років демонструють посилення уваги до питань зміни клімату та сталого розвитку як на державному рівні, так і на рівні окремих компаній. Загрози, які несуть кліматичні ризики, можуть вплинути на стабільність багатьох галузей світової економіки та сталий розвиток суспільства в цілому. Сьогоднішня кліматична криза вимагає переосмислення та трансформації підходів до забезпечення фінансової стабільності та управління ризиками з метою досягнення сталого розвитку.

Ефективним інструментом, який може допомогти підвищити ефективність управління кліматичними ризиками є стрес-тестування. Стрес-тестування кліматичних ризиків (СТКР) допоможе виявити наслідки майбутніх змін клімату на структуру балансу фінансових компаній та їх бізнес-моделі. Це дозволить краще зрозуміти механізм трансмісії кліматичних ризиків та трансформації їх у системні ризики, що несуть загрозу фінансовій стабільності. Фінансові установи, зокрема банки, як фінансові посередники найкраще підходять для СТКР через високий рівень взаємопов'язаності з більшістю суб'єктів економіки та рівень вірулентності з погляду поширення системних ризиків. Метою СТКР є оцінка стійкості конкретного банку або банківської системи в цілому до «виняткових, але ймовірних шоків» пов'язаних із зміною клімату. Регулярне СТКР допоможе підвищити доступність та якість даних щодо кліматичних ризиків, а також дозволить наглядовим органам краще зрозуміти межі стрес-тестування кліматичних ризиків. Передбачається, що стрес-тестування не буде охоплювати

принципи Pillar 2 відповідно до Basel III. Однак доцільно результати стрес-тестування інтегрувати в процес SREP з використанням якісного підходу. СТКР для банків має включати такі основні етапи [1, 2]:

1. Визначення підходів до проведення стрес-тестування: а) за виконавцем; б) за метою; в) за частотою проведення; г) за охопленням ризиків; г) за кількістю сценаріїв; д) за горизонтом прогнозування; е) за форматом комунікації результатів.

2. Формування структури моделей для СТКР (одна або декілька сателітних моделей плюс основна модель). Структура моделі залежить від ризиків які включені у стрес-тестування (модель стрес-тестування боржників, макроекономічні моделі, моделі оцінки NPL тощо).

3. Формування long-списку та short-списку показників які характеризують вплив кліматичних змін на рівень традиційних банківських ризиків (опис трансмісійного механізму в системі «кліматичні зміни – рівень банківських ризиків»).

4. Визначення впливу включених у стрес-тестування ризиків на баланс, за умови використання балансової моделі (вплив на активи, зобов'язання, прибуток (капітал)).

5. За результатами СТКР визначення потреб у капіталі під план капіталізації/реструктуризації.

Важливим етапом СТКР є визначення ризиків, що будуть моделюватися при стрес-тестування. Вимагається детальний аналіз трансмісійного механізму від кліматичних ризиків до класичних банківських ризиків з урахуванням взаємопов'язаності банків з іншими суб'єктами ринку (інші фінансові установи, домогосподарства, підприємства, держані установи) (табл. 1). Всі чотири основні типи ризиків, з якими стикаються банки (кредитний, ліквідності, ринковий та операційний) схильні до впливу кліматичних ризиків.

Таблиця 1 – Канали трансмісії кліматичних ризиків (коротка характеристика)

Канали трансмісії	Тип ризику (банки, страхові компанії)	Типи кліматичних ризиків	
		Фізичні ризики	Ризики переходу
Мікроекономічний	Кредитний ризик	Боргові зобов'язання домогосподарств, корпорацій та державних/субдержавних установ	
	Ринковий ризик	Ціни на акції, валюту або товари	
	Ризик ліквідності	Вартість активів, поведінка контрагентів, умови фондування	
	Операційний та репутаційний ризики	Збої внутрішніх бізнес-процесів, зовнішні або внутрішні негативні події (природні, економічні, соціальні)	
Макроекономічний	Кредитний ризик	Державний борг, ВВП, зміни людського капіталу, соціально-економічні трансформації	
	Ринковий ризик	Волатильність, відсоткові ставки, кредитні спреди та дефолти, ціни на товари, валютні курси	

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 3]

Ризики мають оцінюватися за наборами відповідних показників, які характеризують стійкість бізнес-моделей банків і те, наскільки банки піддаються впливу компаній, які інтенсивно акумулюють шкідливі викиди. Обов'язково СТКР має передбачати: 1) вплив екстремальних погодних явищ на банки на горизонті 1 рік; 2) наскільки банки вразливі до різкого зростання цін на викиди вуглецю протягом наступних 3-х років; 3) як банки реагуватимуть на перехідні сценарії (умови) протягом наступних 30 років. Враховуючи вплив системно важливих фінансових інститутів (системно важливі банки, системно важливі страховики тощо) на фінансову стабільність необхідним є впровадження обов'язкового стрес-тестування кліматичних ризиків для таких установ.

Результатом проведення регулярного СТКР має бути: 1) формування «запасу міцності» банківської системи для протидії ймовірних кризових явищ пов'язаних із зміною клімату; 2) формування у банків розуміння взаємопов'язаності між власними ризиками та кліматичними ризиками; 3) стимулювання банків до адекватного ризик-менеджменту з урахуванням кліматичних ризиків; 4) дисциплінування учасників процесу СТКР та напрацювання єдиного розуміння загроз та перспектив розвитку банківської системи; 5) підвищення рівня фінансової стабільності та сприяння сталому розвитку.

Отже, застосування інструментарію СТКР сприятиме забезпеченню стабільності фінансової системи, безперервного функціонування фінансових ринків та сталого розвитку фінансової системи. Тому регуляторна політика центральних банків має передбачати регулярне СТКР і вибудовуватися з урахуванням впливу кліматичних ризиків на учасників фінансового ринку і фінансову стабільність, стимулюючи інвестиції в низьковуглецеву енергетику, скорочення викидів шкідливих речовин в атмосферу, в тому числі через випуск стійких фінансових інструментів і розвиток відповідального інвестування, обліку ESG-факторів.

Література:

1. Climate risk stress test. European Central Bank. 2021. URL: <https://bit.ly/3Bhu681>

2. Climate-related risk drivers and their transmission channels. Bank for International Settlements. 2021.

URL: <https://bit.ly/3G8xFB3>

3. Guide on climate-related and environmental risks. European Central Bank. 2021. URL:

<https://bit.ly/3C5LKwl>

Лобода Д.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Гапонюк М.А.

ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ ГЛОБАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ

Сучасний глобалізований світ характеризується зростанням турбулентності на фінансових ринках, що створює особливі виклики для забезпечення стабільності національних економік. Мегатренд фінансування, який характеризується збільшенням частки фінансових операцій та домінуванням фінансового сектору економіки над реальним, відображає докорінні зміни у структурі сучасної світової економіки[2].

Виявлення фіскальних ризиків та вдосконалення практики управління з урахуванням їх впливу на бюджетні показники та вжиття заходів щодо мінімізації є важливим способом підвищення стійкості державних фінансів, забезпечення макроекономічної стабільності та повного та своєчасного фінансування ключових державних зобов'язань[3].

Фіскальна політика в умовах нестабільної макроекономічної ситуації спрямована на вирішення місцевих проблем, що значно ускладнює використання її потенціалу як ключового антикризового інструменту. Водночас, через використання у деяких випадках некоректних механізмів досягнення поставлених цілей, це негативно впливає на макроекономічну стабільність та створює ризики для швидкого відновлення економіки України в середньостроковій перспективі.

З початку 2020 року світова економіка зіткнулася з наслідками поширення COVID-19, який став глобальним викликом і ударом для більшості країн, включаючи Україну.

Введення карантину та безпрецедентні заходи безпеки також негативно вплинули на економічну ситуацію в країні, а отже, і на виконання показників державного бюджету[1].

З метою забезпечення фінансових ресурсів державного бюджету на поточний рік для вжиття ефективних заходів щодо нейтралізації негативних наслідків поширення коронавірусу COVID-19 та підтримки економічної діяльності в країні, Міністерство фінансів України підготувало та прийняло зміни до Закон України "Про Державний бюджет України на 2020 рік", який передбачав внесення змін як до дохідної частини бюджету, так і до видаткової частини[1].

Динаміка цін для основних товарних груп істотно відрізняється від тих значень, які були враховані у припущеннях до макроекономічного прогнозу на 2020 рік (у жовтні 2019 року).

Очікується, що експорт товарів скоротиться у 2020 році через більш значне зниження індексу цін на чорний метал та кукурудзу, ніж прогнозувалося, а також через ризики скорочення світового попиту на сировину та дещо нижчу врожайність зерна через менш сприятливі погодні умови[1].

Очікується більш значне скорочення динаміки імпорту товарів та послуг, що пояснюється подвійним ефектом як послаблення споживчого попиту через зниження економічної активності в країні, так і закриття кордонів, що значно ускладнює логістику та туризм. Крім того, ціни на енергоносії (включаючи нафту) залишаться відносно низькими, насамперед через надлишок пропозиції через послаблення світового попиту. Це відобразиться на ціні на природний газ як через зниження попиту, так і через збільшення пропозиції, у тому числі через значні накопичені запаси[2].

Ризики фіскальної політики мають місцевий, а й глобальний характер, що підтверджує актуальність теми дослідження. Деформації функціонування фіскального механізму під впливом ризиків проявляються у всіх елементах соціально-економічної системи, викликаючи надзвичайно високий дефіцит бюджету та брак коштів для фінансування соціальних видатків, а отже, значну загрозу макроекономічній стабільності[3]. Вирішення цієї проблеми потребує розробки оптимальної фіскальної політики, яка б мінімізувала ризики та втрати суб'єктів господарювання та збалансованість їх інтересів, що передбачає зближення національних податкових систем через стандартизацію методів регулювання та уніфікацію податкових підходів, єдність механізмів та інструментів формування бюджету, його зв'язок із грошово-кредитною політикою тощо. Тобто підвищити макроекономічну безпеку в країні можливо лише шляхом комплексного вирішення проблем податкової, бюджетної та боргової політики, а також поєднання національних інтересів з інтересами суб'єктів господарювання.

Література

1. *World Economic Outlook Update, June 2020* <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/06/24/WEOUpdateJune2020>

2. *Економічна безпека України в умовах гібридної агресії: аналіт. доп.* / Я.Б. Базиліук, С.В. Давиденко, Д.Ю. Венцовський та ін. — К.: НІСД, 2017. — 84 с. — (Сер. "Економіка", вип. 25) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2540/>; http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/Ekon_bezpeka_1-1.pdf

3. Хлівний В., Сущенко О. *Фінансові та адміністративні інструменти протидії змінам клімату. Фінанси, облік і аудит (Ulrich's Periodicals Directory). 2012. Вип. 19. С. 192-211. (0,5 д.а., особисто автору – 0,3*

д.а.: розроблено комплекс фінансових інструментів, призначених для фінансування заходів у сфері протидії зміні клімату).

Логвіненко Н.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова Левченко К.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАНІЙ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Діяльність з управління активами інституційних інвесторів належить до професійної діяльності на ринках капіталу, яку можуть здійснювати компанії з управління активами (КУА). Функціонування КУА на фондовому ринку можливе лише на основі ліцензії, яку видає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [1]. Діяльність КУА на фінансовому ринку та фондовому ринку зокрема, нерозривно пов'язана з діяльністю інституційних інвесторів. За рахунок інституційних інвесторів в умовах глобалізації фінансових ринків відбувається перетворення інвестицій, залучених через фондовий ринок у реальну економіку.

До інституційних інвесторів, які передають активи в управління КУА належать: інститути спільного інвестування (ІСІ), недержавні пенсійні фонди (НПФ) та страхові компанії (СК). За останніми даними Української асоціації інвестиційного бізнесу на вітчизняному фінансовому ринку функціонує 307 КУА, що надають послуги з управління активами 1637 ІСІ, 56 НПФ та 2 СК [2]. Динаміка кількості КУА, ІСІ, НПФ та СК, що передають активи в управління КУА (рис. 1) свідчить про те, що загалом протягом досліджуваного періоду відбувається поступове збільшення значень аналізованих показників.

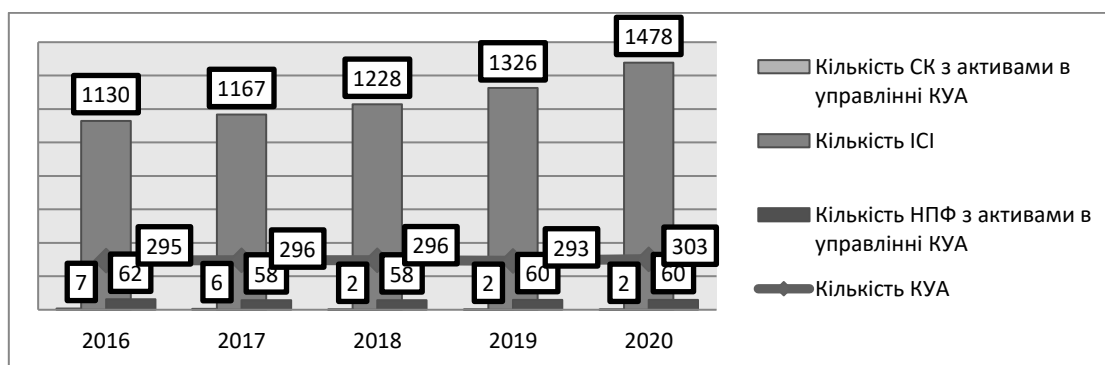

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та ІСІ, НПФ, СК, що передають активи в управління КУА за 2016-2020 рр. [3]

Актуальна ситуація щодо випусків цінних паперів пайових інвестиційних фондів, емітентами яких є КУА, що користувалися найбільшим попитом на біржовому сегменті фондового ринку у 2020 році наведена в табл. 1

Таблиця 1- ТОП-3 випусків цінних паперів ІСІ, які користувалися найбільшим попитом на біржовому ринку у 2020р.[4]

Організатори торгівлі	Найменування емітента	Найменування фонду	Обсяг торгівлі ЦП ІСІ на біржовому ринку, млн.грн.

ПФТС	ТОВ «КУА «ПАСКАЛЬ»	ВПФ «ШЕФЛЕР» недиверсифікованого виду закритого типу	43,40
УБ	ТОВ «Компанія з управління активами «Універ Менеджмент»	Відкритий спеціалізований ПФ акцій «УНІВЕР.УА/Ярослав Мудрий:Фонд акцій»	4,04
УБ	ТОВ «Компанія з управління активами «Універ Менеджмент»	Спеціалізований ПФ інтервального типу «УНІВЕР.УА/ОТАМАН:ФОНД ПЕРСПЕКТИВНИХ АКЦІЙ»	3,41

Рейтинг найбільших КУА за вартістю активів НПФ в управлінні в 2020 р. очолює НБУ, а завершує ТОВ «КУА «ОТП КАПІТАЛ». (таб.2). Аналіз даних показує, що відбувається зростання активів НПФ та відновлення позицій НПФ на ринку.

Таблиця 2 - ТОП-3 КУА з найбільшою вартістю НПФ в управлінні станом на 2020р. [4]

Найменування КУА	Вартість активів, млн.грн
НБУ щодо створення ним Корпоративного недержавного пенсійного фонду НБУ	1605,77
ТОВ «КУА-АПФ «АПІНВЕСТ»	557,687
ТОВ «КУА «ОТП КАПІТАЛ»	310,761

В структурі активів НПФ в 2020 р. найбільшу частку становлять державні цінні папери 47,3% та грошові кошти 38,8%, що разом становить 86,1% загальної вартості активів НПФ.

Загалом, детальний аналіз сутності діяльності КУА на фондовому ринку дає можливість виявити наступні аспекти: збільшення кількості ІСІ в управлінні КУА, посилення залежності ринку спільного інвестування від фондового ринку, збільшення розриву між показниками дохідності фондів різних видів та типів, збільшення частки фізичних осіб у загальній кількості інвесторів ІСІ, росту конкуренції на ринку спільного інвестування; рекордне зниження ставок дохідностей вкладів, збільшення кількості учасників, розмірів вкладень фізичних осіб та зростання активів НПФ [4].

Література:

1. «Про затвердження ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-13#Text>.
2. Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу – Режим доступу: <https://www.uaib.com.ua/>
3. УАІБ: Аналітичний огляд діяльності ринку управління активами в Україні за 4-й квартал 2020 року. Режим доступу до ресурсу: <https://www.uaib.com.ua/analituaib/publ-ici-quart/uaib-analitichnij-oglyad-za-4-y-kv-2020-ta-2020-rik-zagalni-rezultati>.
4. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2020 рік, с.127-145. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12530000>.

Лук'янчук І.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Захожай К. В.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ МАКРОФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Практика прогнозування макрофінансових показників ґрунтується на методології макрофінансового аналізу і має бути адаптована до сучасних умов, для яких останнім часом характерні турбулентність економічного розвитку і перетворення інновацій в основний фактор задоволення суспільних потреб. Глобалізація розкрила

нові позитивні можливості для всіх стейкхолдерів і водночас загострила ризики через те, що світ став «тіснішим» – потрясіння, що виникають на якомусь з локальних фінансових ринків швидко і дуже відчутно впливають на динаміку макрофінансових показників у багатьох країнах. Формування дієвих підходів до удосконалення прогнозування макрофінансових показників в умовах глобальних викликів залишається невирішеною науковою проблемою. У зв'язку з цим виникає необхідність розглянути ключові аспекти в сучасних дослідженнях щодо визначення факторів і трендів макроекономічних зрушень і запропонувати технологію для вирішення актуальних проблем прогнозування макрофінансових показників.

Екстенсивні фактори розвитку економіки на сьогодні практично вже вичерпані – подальше їх зростання за рахунок збільшення масштабів виробництва призводить до випереджаючого загострення екологічних проблем. Сучасні дослідження з ентропії і термодинаміки в економічних процесах демонструють, як деградують природні ресурси під впливом економічної діяльності [1]. Отже, при прогнозуванні макрофінансових показників слід враховувати, що подальше економічне зростання на принципах сталого розвитку можливе лише за умови, коли з кожним роком все більша частка ВВП буде спрямовуватись на відновлення (санацію) екосистеми.

У науковій праці «Порівняльна оцінка впливу технологічного фактору на економічне зростання» [2] доведено, що між макрофінансовими показниками та індикаторами інноваційного розвитку країн існує дуже тісна кореляція. У цій публікації також розраховані індекси технологічної ефективності для низки країн: зокрема, цей індикатор у Китаї дорівнює 0,69828, у США – 0,62373, в Японії – 0,61418, а в Україні – 0,13377. Слід також зазначити, що протягом наступних п'яти років Китай планує значно покращити значення макрофінансових показників за рахунок того, що витрати на науково-дослідні та експериментальні конструкторські роботи у цій країні будуть збільшені в 17,5 разів. Таким чином, у Китаї практика прогнозування макрофінансових показників вже фактично визнала факт домінування у цьому напрямку індикаторів інноваційного розвитку.

У цьому контексті слід також зазначити, що такий важливий індикатор інноваційного розвитку, як індекс глобальної конкурентоспроможності, не дозволяє очікувати значного покращення трендів економічного розвитку України на найближчі роки. Варто відмітити, що у 2020 році за цим показником Україна займала лише 84-те місце серед 141 країн [3]. Отже, для покращення очікуваних трендів зміни макрофінансових показників України необхідно активізувати її високий науковий та інноваційний потенціал.

З іншого боку, сучасні наукові дослідження приділяють багато уваги тому, за якими сценаріями (графіками прогнозованої динаміки) може відновлюватись той чи інший макрофінансовий показник після «стресу». Ступінь невизначеності прогнозів через об'єктивні причини останнім часом є дуже високим. Так, наприклад, за результатами Дослідження професійних експертів з прогнозування Центробанку Європи (the ECB's Survey of Professional Forecasters), зростання реального ВВП Єврозони у 2021 році може коливатись в межах від 2% до 10% (тобто, діапазон є вельми широким). Водночас графік подальшої зміни (відновлення) цього показника після «стресу» (викликаного, наприклад, COVID-19) може мати три різні форми: V-подібну, U-подібну або L-подібну [4]. Крім того, ситуація в майбутньому, у рамках цих трьох форм, може йти

за різними ймовірними сценаріями. При цьому задача прогнозування ускладнюється ще й тим, що може відбуватись ціла серія фінансових «стресів» один за одним (як, наприклад, те, що COVID-19 має кілька хвиль).

Проблеми прогнозування макрофінансових показників в умовах сьогодення можуть вирішуватись шляхом застосування інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень (ІСППР). Сучасні дослідження і розробки, спрямовані на вирішення задач аналізу та прогнозування подальшого стану динамічних об'єктів, ґрунтуються на теорії штучного інтелекту, а також на використанні нечітких когнітивних моделей [5].

При цьому ІСППР мають бути вбудовані в комплексний процес макрофінансового менеджменту. У нинішніх умовах реакція на зміни і виклики має відбуватись гнучко і без затримки, тобто управління мусить бути високоадаптивним. Таким чином, у вирішенні зазначених проблем може допомогти Agile філософія. Цей підхід довів свою ефективність в управлінні ІТ-проектами. Повною мірою застосувати Agile в макрофінансовому менеджменті неможливо, проте використання деяких його принципів має потенціал принести значну користь і в цьому напрямку.

Література:

1. Bugrov, O., & Bugrova, O. (2021). Development of conceptual model of project value dynamics analysis in conditions of uncertainty. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4(13 (112)), 101–112. URL: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239165> (Дата звернення: 05.10.2021).
2. Kheifets, B., & Chernova, V. (2021). Comparative assessment of the influence of a technological factor on economic growth. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 1(13 (109)), 6–14. URL: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.225526> (Дата звернення: 05.10.2021).
3. Zubko, T., Kovshova, I., Ilchenko, N., Laptieva, V., Vavdiichyk, I. (2021). Evaluation of innovative activity of enterprises in the conditions of European integration. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 3 (13 (111)), 63–73. URL: doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.235950> (Дата звернення: 05.10.2021).
4. De Backer, B., Dewachter, H., & Iania, L. (2021). Macrofinancial information on the post-COVID-19 economic recovery: Will it be V, U or L-shaped? *Finance Research Letters*, 101978. URL: doi:10.1016/j.frl.2021.101978 (Дата звернення: 06.10.2021).
5. Mahdi, Q. A., Shyshatskyi, A., Prokopenko, Y., Ivakhnenko, T., Kupriyenko, D., Golian, V., Lazuta, R., Kravchenko, S., Protas, N., Momit, A. (2021). Development of estimation and forecasting methodology in intelligent decision-support systems. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 3 (9 (111)), 51–62. URL: doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.232718> (Дата звернення: 06.10.2021).

Макаренко М.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Степура М.М.

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

На сьогодні одним з найвпливовіших і найменш контрольованих глобальних ризиків залишається поширення COVID-19. Оскільки пандемія призвела не лише до великих людських втрат, а й стала причиною економічного спаду всіх країн світу. У такій ситуації фінансова політика¹ відіграє важливу роль у бюджеті. Фінансові ризики наявні у кожному бюджеті та можуть мати як позитивний так і негативний вплив. До стабілізаторів фінансової політики відносяться: прогресивна податкова система,

¹ Фінансова політика - це сукупність заходів, що пов'язані з оподаткуванням та державними витратами, які здійснюються з метою стабілізації економіки, стабільності цін, забезпечення зайнятості.

трансфертні платежі, допомога по безробіттю у період економічних спадів [1, с.212]. Вони можуть впливати на інфляцію, ВВП, розмір дефіциту/профіциту бюджету.

Масштаби впливу COVID-19 на стан публічних фінансів є невизначеним і залежить як від тривалості пандемії так і від темпів відновлення економіки країни. Роль фіскальної політики у цей період є дуже вагомою, оскільки постраждали громадяни, підприємства.

На сьогодні уряд використовує різні заходи для подолання соціальних та макроекономічних викликів, які виникають під час пандемії. Ці заходи можуть мати різні фіскальні наслідки, деякі з них можуть безпосередньо впливати на збільшення дефіциту або заборгованості. Бюджетні заходи включають відповідні додаткові витрати, дотації і цільові трансферти, податкові пільги.

В Україні основними заходами фіскального стимулювання стали такі:

Реалізація скороченого робочого дня та розширення виплат з безробіття;

Зміни у оподаткуванні (обмеження штрафних санкцій, звільнення певних товарів від ПДВ, спрощення системи обліку продукції і т.д.);

Фінансова підтримка пенсіонерів, ФОПів, працівників певних напрямів;

Збільшення субсидій.

Оскільки ці витрати не закладені в бюджет – розмір видатків зростає, і бюджетний дефіцит відповідно теж [2]. За 2020 рік рівень дефіциту бюджету до ВВП становив 5,18% при нормі 3%.

Бюджетний дефіцит у свою чергу формує державний борг, а зростання боргу потребує витрат на його обслуговування і цим збільшує бюджетний дефіцит. Міністерство фінансів України серед ризиків пов'язаних з управлінням державним боргом, які можуть виникнути у 2021 році, виділяє п'ять основних:

Бюджетний ризик – може виникати через збільшення річного планового показника дефіциту та невиконання плану надходжень від приватизації;

Валютний ризик – виникає у ситуації, коли питому вагу державного боргу у іноземній валюті перевищує 60%;

Відсотковий ризик – виникає якщо частка державного боргу з фіксованою ставкою буде менше 70%;

Ризик ліквідності – виникає у випадку, коли залишок коштів на єдиному казначейському рахунку не дозволить вчасно проводити платежі за державним боргом;

Ризик рефінансування – ризик зменшення ємності відповідних ринків, що не дозволяє запозичувати в обсягах, які необхідні для рефінансування боргу. [3]

У зв'язку з новою хвилею поширення COVID-19, існує ризик недовиконання плану державних запозичень для фінансування бюджетного дефіциту.

Отже, пандемія призвела до збільшення обсягу бюджетного дефіциту, що є виправданим. Але з метою забезпечення пріоритетів бюджетної політики для зменшення негативних економічних наслідків пандемії уряду необхідно оптимізувати джерела бюджетних надходжень та напрями бюджетних витрат, підвищити результативність та ефективність витрат бюджету [4].

Література:

1. Круш П. В., Тульчинська С. О. Макроекономіка. Видання 2-е перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – Київ, 2008. 328 с.

2. Виконання державного бюджету України [Електронний ресурс] // Мінфін. – 2020 – URL:<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>.

3. Інформація про фіскальні ризики та їх вплив на показники державного бюджету в 2021 році – Міністерство фінансів України - 2020.

4. Дешко А. Л. Щодо реагування на виклики пандемії COVID-19 при формуванні бюджетної політики - Національний інститут стратегічних досліджень – 2021 - URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-05/budgetna-polityka.pdf>.

Мамайсур М.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,

Науковий керівник – д.е.н., завідувач кафедри фінансів ім. В. Федосова Опарін В.М.

УЧАСНИКИ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження пов'язана із тим, що електронні гроші є економічним інструментом, що активно використовується в Україні з 2000х років. На сьогоднішній день вони охоплюють суб'єктів підприємництва і громадян. У свою чергу, обіг електронних грошей як і готівкових, та взаємовідносини між суб'єктами обігу регламентуються відповідними законодавчими нормативними актами.

До спеціальних нормативно-правових актів, що визначають суб'єктів обігу електронних грошей в Україні, слід віднести: Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»; Положення про електронні гроші в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481 (зі змінами).

Так, відповідно до статті 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Згідно з пунктом 15.1. зазначеної статті, емітентом електронних грошей може бути виключно банк, а користувачами можуть бути суб'єкти господарювання та фізичні особи. Разом із тим, зазначеним пунктом встановлено, що фізичні особи можуть використовувати електронні гроші для здійснення оплати за товари, роботи та послуги, а також здійснювати переказ іншим користувачам – фізичним особам (суб'єкти господарювання не зазначені). Звертаємо увагу на те, що юридичні особи можуть здійснювати переказ електронних грошей для тих самих цілей (оплата товарів, робіт, послуг), але без можливості здійснення переказу фізичним особам, або іншим суб'єктам господарювання. Такі обмеження для суб'єктів господарювання встановлені перш за все через те, що зазначений суб'єкт здійснює господарську діяльність, яка направлена на отримання доходу суб'єкта.

Разом із тим, у пункті 1.3. Положення «Про електронні гроші в Україні», затвердженого Постановою Правління Національного банку України 04.11.2010 № 481 зазначено, що користувачем електронних грошей є фізична особа або суб'єкт господарювання, який є власником електронних грошей і має право використовувати їх для придбання товарів і здійснення переказів з урахуванням обмежень, установлених цим Положенням. Таким чином, вищезазначене положення наділяє користувачів

(фізичних осіб та суб'єктів господарювання) рівними правами щодо розпорядження електронними грошима, не обмежуючи їх при цьому.

Окремо слід згадати про комерційного агента електронних грошей, який не є власником електронних грошей, а є лише посередником у наданні послуг між емітентом та користувачем електронних грошей та використовує останні з метою вчинення правочинів на користь емітента електронних грошей.

Варто також приділити увагу оператору електронних грошей, який не здійснює емісію та не володіє електронними грошима та здійснює виключно технічну функцію з забезпечення використання електронних грошей на підставі укладеного договору із емітентом. Важливим також є той факт, що оператор електронних грошей має бути внесений до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури.

Цікавим є також і подвійність правового статусу торговця, яким може бути суб'єкт господарювання, зареєстрований відповідно до законодавства України та який на підставі договору, укладеного з емітентом або агентом з розрахунків, приймає електронні гроші як засіб платежу за товари. Тобто мова іде про власника електронних грошових коштів (користувача), але який здійснює господарську діяльність. Правовим зв'язком в даному випадку слугує договір, що укладений між торговцем та емітентом або комерційним агентом.

Крім того, слід зазначити про оператора електронних грошей, оскільки саме оператор технічно здійснює переказ грошових коштів, відкриття закриття рахунків, надає технічну можливість до керування власним електронним рахунком, тощо. Тому, вважаємо, що в даному аспекті також доцільно зазначити й про обов'язковість договірних відносин між торговцем та оператором електронних грошових коштів, оскільки без наявності таких договірних відносин використання електронних грошей не є можливим.

Висновки та пропозиції. Коло суб'єктів, які беруть участь в обігу електронних грошей є більш розширеним у порівнянні із обігом традиційних грошей, це пояснюється технічною особливістю використання електронних грошей. Тому, пропонуємо до суб'єктів, що беруть участь в обігу електронних грошей, відносити: емітент; комерційний агент; користувач; оператор; торговець. До особливостей змісту регулювання їх взаємодії слід відносити наявність окремих договірних відносин щодо використання електронних грошей. З приводу обміну грошовими коштами між торговцями та користувачами, то укладення окремого договору на використання електронних грошей не потребується.

Література:

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 29. ст.137.
2. Положення про електронні гроші в Україні // постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481.
3. Савлук М. Електронні гроші: сутність та порівняльний аналіз якісних властивостей. Вісник НБУ. 2004. № 11. С. 10-14.
4. Барабан Л. М. Електронні гроші: можливості, тенденції та перспективи розвитку в Україні. Фінансовий простір. 2014. №3. С. 10-15.

Мар'янченко С.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Науковий керівник – старший викладач кафедри обліку і фінансів Циган Р.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ

На діяльність у сфері розрахунків електронними грошима впливає багатоманітність форм і видів електронних грошей, їх складна контрольованість. Для ефективного управління електронними грошовими ресурсами та контролю за їх рухом необхідно розробити методологію обліку таких грошей. Класифікація електронних грошей може стати одним з інструментів, який дасть можливість визначити їх структуру, зміст, систематизувати інформацію за ними та визначити особливості впливу окремих видів електронних грошей на їх відтворення в бухгалтерському обліку.

Нині не існує єдиного підходу до визначення видів електронних грошей, тому автором було узагальнено класифікацію та підходи до неї (табл. 1).

Таблиця 1-Існуюча класифікація електронних грошей

Ознака	Вид та його характеристика
З юридичної точки зору (з точки зору форми) та за способом зберігання [1]	<ul style="list-style-type: none"> на базі карток (card-based e-money) – представлений смарт-картками (smart-cards) або картками зі збереженою вартістю (stored-value cards, SVS), на які вбудований чіп, що зберігає грошовий еквівалент як результат попередньої оплати. Це те ж саме, що й наперед оплачені картки (prepaid cards), або електронні гаманці (e-purses). В якості емітентів і платників виступають банки, а базою для переміщення грошей є банківські депозити. Наприклад, Mondex, Visa Cash. на базі мереж (network-based e-money) – являють собою грошову вартість, що за допомогою програмного забезпечення зберігаються в пам'яті комп'ютерів, наприклад, на жорстких дисках. Такі електронні гроші забезпечують переказ коштів через комунікаційні мережі, у тому числі через інтернет, активно користуються шифруванням, володіють електронним цифровим підписом. Наприклад, PayCash, WebMoney та Кібер-Плат.
За можливістю ідентифікації власника [2]	<ul style="list-style-type: none"> персоналізовані (персоніфіковані) – з обов'язковою вимогою персоніфікації користувача анонімні – без вимоги персоніфікації користувача
За валютою електронних грошей [2]	<ul style="list-style-type: none"> виражені в національній валюті; виражені в іноземній валюті
За місцем реєстрації емітента [2]	<ul style="list-style-type: none"> випущені резидентом; випущені нерезидентом
За ознакою трансфертабельності [2]	<ul style="list-style-type: none"> трансфертабельні; нетрансфертабельні
За способом обробки даних	<ul style="list-style-type: none"> централізовані системи – відомості про операції відображаються в централізованому банку; децентралізовані системи – контроль за електронними грошима взагалі не здійснюється.
З точки зору рівня емітента	<ul style="list-style-type: none"> фідуціарні, вони ж фіатні (fiatmoney) – включені в державну фінансову систему на правах окремої платіжної підсистеми і номіновані завжди в національній валюті тієї чи іншої країни; privatecurrency – являють собою окрему приватну валюту, визнану в цій якості державою, але вони потребують обміну на валюту державну
За розміром платежу	<ul style="list-style-type: none"> системи пікоплатежів; системи мікроплатежів; системи макроплатежів
За ступенем контролю	<ul style="list-style-type: none"> контрольовані; неконтрольовані.
З точки зору обліку*	<ul style="list-style-type: none"> електронні гроші для розрахунків (PayCash, WebMoney тощо) інвестиційні електронні гроші (криптовалюта)

* - розробка автора

Отже, на основі наведених вище даних, можна стверджувати, що питання відсутності єдиної класифікації електронних грошей, яке було виявлено у процесі дослідження, зумовило впорядкування існуючих класифікаційних ознак електронних грошей. Систематизована класифікація електронних грошей є підґрунтям для покращення системи аналітичного обліку та пошуку раціональної організації облікового відображення операцій з електронними грошима. З метою рішення даної проблеми запропоновано авторський підхід до класифікації електронних грошей та поліпшення їх обліку.

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та електронної комерції запропоновані класифікації електронних грошей не можна вважати вичерпними. Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення проблем обліку електронних грошей в Україні та за кордоном.

Література:

1. Махаєва О.О. Підходи до регулювання емісії електронних грошей та їх використання / О.О. Махаєва // Вісник Української академії банківської справи : зб. наукових праць. — 2005. — №2. — С. 46-51.
2. Семенець А.П. Сутність електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. Фінансовий простір. Міжнародний науково-практичний журнал. 2016. №2(22). С. 77-81 URL: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1602/16sapobo.pdf>.

Мельник В.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова Пислиця А. В.

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СПРАВЛЯННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Питання наповнення державного бюджету завжди мало пріоритетну роль для України, що пояснюється наявністю великого зовнішнього боргу, значними видатками на соціальний захист населення та іншими факторами. Пандемія COVID-19 і спричинена нею економічна рецесія, що має вплив на скорочення експорту, вимагає від держави невідкладного додаткового фінансування охорони здоров'я, що, в свою чергу, збільшує дефіцит державного бюджету, свідчить, що формування фінансових ресурсів, зокрема завдяки податковим надходженням, має надважливу роль.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що акцизний податок є потужним джерелом податкових надходжень. Виявлення недосконалості окремих елементів вітчизняного механізму справляння і адміністрування акцизного податку допоможе розкрити його бюджетоутворюючий потенціал і сформувати ефективну фіскальну політику держави.

Акцизний податок є одним з найбільш криміногенних податків з погляду на його вплив на формування доходів бюджету, що зумовлено специфікою функціонування підакцизних товарів на ринку, постійними змінами ставок на підакцизні товари, а також рівнем ефективності державного контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

Вивченням проблемних питань акцизного податку в Україні займалися такі науковці, як В. Л. Андрущенко [3], В. М. Кміть [4], В. І. Коротун [5-7], Т. В. Кошук [6-7],

Н. В. Новицька [6-7], А. В. Пислиця [8-13], І. І. Хлебнікова [6-7] та багато інших, які зробили значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів адміністрування акцизного податку.

Акцизний податок є важливим фінансовим інструментом регулювання економічних та соціальних процесів у державі. В Україні процес адміністрування акцизного податку є складним і часто незрозумілим для платника, що зумовлено специфікою функціонування підакцизних товарів на ринку, постійними змінами ставок на підакцизні товари, а також рівнем ефективності державного контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

Головною проблемою, про яку зазначають всі науковці, є збереження тенденції до використання платниками акцизного податку різних схем ухилення від його сплати. Наявність таких схем обумовлена не тільки недосконалістю чинного податкового законодавства і недостатністю його узгодженням з європейськими стандартами, а також тим, що органи ДПС неспроможні ефективно здійснювати адміністрування акцизного податку.

На думку, В. І. Коротуна, що була висвітлена в його монографіях, проблема тінізації ринку обігу підакцизних товарів поглиблюється прискореним графіком збільшення ставок акцизного податку [5-6]. Зростання ставок акцизного податку на високорентабельні товари у країнах, що набули членства в ЄС, здійснювалося упродовж достатнього періоду часу, а саме 12–15 років, у той час як Україна має досягнути мінімального рівня ставок ЄС за 7 років відповідно до Закону України № 2245-VIII від 07.12.2017 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» [2].

Дослідник впевнений, що український графік підвищення специфічної ставки і мінімального акцизного податкового зобов'язання для тютюнових виробів у 2019-2025 рр. на 20 % щороку є досить жорстким і не повинен переглядатися у бік збільшення ставки. Ураховуючи європейський досвід та сучасне фінансово-економічне становище України, для досягнення відповідного рівня акцизного податку перехідний період має передбачати більш плавне підвищення ставок для уникнення негативних економічних явищ та зменшення надходжень до бюджету [5].

Варто зазначити, що найбільшого зростання відчули саме ставки акцизного податку на тютюнові вироби. Це призвело до збільшення нелегального ринку насамперед тютюнових виробів, що завдає значних втрат дохідній частині бюджету, як було зазначено у працях В. Л. Андрущенко [3].

Також відомо, що тютюнова галузь наразі перебуває у стадії трансформації, з'являються альтернативні продукти для споживання нікотину і питання оподаткування такої продукції знайшло відображення в монографії науковців інституту фіскальної політики В. І. Коротуна, Т. В. Кошук, Н. В. Новицької та І. І. Хлебнікової [7].

На даний момент в Україні тютюнові вироби для нагрівання оподатковуються так само, як сигарети - за ставкою, встановленою на одиницю маси у кілограмах. На думку науковців, з кожним підвищенням ставок акцизу на сигарети на 20 % у 2021–2025 рр., як це передбачено Податковим кодексом України [1], відбуватиметься зменшення

обсягів споживання легальної продукції. Та ж сама ситуація може скластися і з альтернативними продуктами.

Якщо в зазначених умовах ставка акцизного податку на тютюнові вироби для нагрівання у 2021 р. зросте в 4,2 рази (як це схвалено законодавством), найбільшу вигоду від такого реформування отримають представники нелегального тютюнового бізнесу. Ризик зростання нелегального обігу тютюнових виробів для нагрівання, повернення до споживання дешевих нелегальних сигарет може бути дуже великим.

Згідно з висновками дослідників, диференція альтернативних продуктів від сигарет та поступове підвищення ставки акцизного оподаткування тютюнових виробів для нагрівання у середньостроковій перспективі буде більш фінансово ефективним, ніж радикальне [7, с.88-96].

Повертаючись до теми нелегальної торгівлі, контрафакт і контрабанда є складовими ринку з нелегальним обігом товарів. Недостатній рівень захисту від підробок вітчизняних акцизних марок, спричинив розповсюдженість шахрайств з використанням підроблених марок акцизного податку як на тютюнові вироби, так і на алкогольні напої. Для вітчизняного ринку також характерно утворення «скруток» за наявності оптової ліцензії роздрібними продавцями алкогольних та тютюнових виробів, які можуть купувати продукцію готівкою і не показувати це в обороті [6, с.28-29].

Україна потребує сучасних інструментів протидії нелегальному обігу підакцизних товарів, одним з яких і є система виявлення і відстеження як тютюнових виробів та алкогольних напоїв (Система T&T). Основні користувачі даних вітчизняної системи T&T - ДПС, Держмитслужба - зможуть відстежувати ланцюг постачання продукції від виробництва до роздрібного пункту продажу кінцевому споживачу.

В. І. Коротун, Н. В. Новицька, І. І. Хлебнікова детально проаналізували системи T&T країн Європи, Азії, Латинської і Північної Америки і прийшли до висновку, що вітчизняна система T&T має бути унікальною, відокремленою для тютюнових виробів і алкоголю, інтегруватися в життя поступово, і враховувати специфіку ринків алкогольної і тютюнової продукції; вимоги міжнародних нормативних актів, зокрема, Директиви 2014/40/ЄС і Протоколу FCTS [6, с.87-101].

Ще одним проблемним питанням, на думку В. М. Кміть, є застосування в Україні акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів, який впроваджено з 1 січня 2015 р., відповідно до Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» і який за своєю сутністю не є акцизом, оскільки його законодавче регламентування суперечить ст. 1 Директиви Ради 2008/118/ЄС. Для цього податку базою оподаткування є сума собівартості, включаючи специфічні та адвалорні компоненти акцизного податку та ПДВ. На все це нараховується ще й роздрібний акцизний податок, ставка якого встановлюється за рішенням сільської, селищної або міської ради у відсотках від вартості (з ПДВ), у розмірі 5%. Таким чином, акцизний податок з роздрібного продажу – це фактично подвійне, а то й потрійне оподаткування, що суперечить основним принципам оподаткування [4].

Зазначається, що більшість платників цього податку – це суб'єкти малого підприємництва, що перебувають на спрощеній системі оподаткування. Таких в Україні налічується близько 100 тис., а отже, проконтролювати таку кількість підприємців на

предмет використання касових апаратів під час здійснення кожної операції є малоймовірним. Як наслідок, продаж підакцизної продукції кінцевим споживачам здійснюється без сплати акцизного податку з роздрібного продажу, а це колосальні суми, які не потрапляють до місцевих бюджетів, а перебувають у «тіньовому» секторі.

Таким чином, дослідниця пропонує скасування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, оскільки зазначений податок може бути сплачений на етапі розмитнення або виробництва, а вже потім розподілений у місцеві бюджети. Іншим варіантом є скасування цього податку із компенсацією відповідних втрат надходжень місцевих бюджетів за рахунок податку на доходи фізичних осіб або майнових податків [4].

На мою думку, пропозиція є цілком логічною, адже справляння акцизного податку з роздрібного продажу не застосовується в жодній країні. Такий механізм тне передбачено і директивами ЄС, зобов'язання щодо імплементації яких взяла на себе Україна у межах Угоди про Асоціацію.

Отже, зважаючи на вагомі напрацювання провідних науковців і економістів, концептуальними напрямками вдосконалення акцизного податку з урахуванням досвіду ЄС та інших країн, мають бути наступні дії:

- запровадження єдиної автоматизованої електронної системи моніторингу та контролю за виробництвом, обігом і аутентифікацією підакцизних товарів, що дозволить підвищити ефективність державного контролю;
- посилення контрольних заходів податкових органів;
- забезпечення стабільності ставок податку протягом тривалого періоду (як мінімум 2 роки).

Отже, тема справляння і адміністрування акцизного податку глибоко досліджена і досліджується науковцями економічної, юридичної науки і не втрачає своєї актуальності й сьогодні через невирішеність проблемних питань, зміни у законодавстві, тенденції в інших країнах, зокрема в країнах ЄС та інших факторів.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України № 2245-VIII від 07.12.2017 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-19>
3. Андрущенко В. Л. Податкові системи зарубіжних країн / В. Л. Андрущенко, О. Д. Данілов; за заг. ред. М. Я. Азарова. – К. : „Вид. дім „Комп’ютерпрес”, 2004. – 240 с.
4. Кміть В. М., Антосюк В. І. Напрями оптимізації акцизного оподаткування в Україні // Інфраструктура ринку – Вип. 38.2019. – К. : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. – С. 330–335.
5. Діалектика реформування акцизного оподаткування тютюнових виробів в Україні: євроінтеграційний аспект / за заг. ред. В. І. Коротуна. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 100 с.
6. Модернізація системи контролю за обігом тютюнових виробів / Новицька Н. В., Хлебнікова І. І., Коротун В. І., Кошук Т. В. та ін. / за заг. ред. Новицької Н. В. Ірпінь – Хмельницький, 2020. 120 с.
7. Податкове регулювання ринку тютюнових виробів в умовах його трансформації [Коротун В. І., Кошук Т. В., Новицька Н. В., Хлебнікова І. І.] / за заг. ред. Кошук Т. В. Ірпінь–Хмельницький, 2020. 133 с.
8. Пислиця А. В. Критеріальна оцінка економічної ефективності акцизного оподаткування / А. В. Пислиця // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 18. – С. 40–45.
9. Пислиця А. В. Реальний фіскальний ефект акцизного оподаткування в Україні / А. В. Пислиця // Вісник Київського національного університету технологій і дизайну. – 2010. – № 6. – С. 172–178.

10. Пислиця А. В. Принципи адміністрування акцизів та їх реалізація в Україні / А. В. Пислиця // Ринок цінних паперів України. – 2010. – № 9–10. – С. 23–29.
11. Пислиця А. В. Фіскальна ефективність акцизів в Україні / А. В. Пислиця // Наукові основи економічного розвитку України та світу: кол. моногр. / за заг. ред. О. В. Царенко, С. В. Коляденко, В. П. Ільчука ; М-во освіти і науки України; Акад. муніцип. упр. МОН України, Вінниц. нац. аграр. ун-т, Чернігів. нац. технолог. ун-т, Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2014. – 340 с. – С. 90–108.
12. Пислиця А. В. Еволюція наукових поглядів на трактування ефективності акцизів / А. В. Пислиця // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 23. – С. 103–110.
13. Пислиця А. В. Ефективність акцизного оподаткування в Україні: Дис. кандидата екон. наук: 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. Київ: КНЕУ, 2012. 330 с.

Метриш А.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — д.е.н. проф. кафедри фінансів ім. В. Федосова Рязанова Н.С.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Вагомим елементом економіки країни є банківська система, адже мобілізуючи тимчасово вільні кошти, банк перетворює їх в активний капітал. Власний капітал банків є одним з основних формуючих чинників діяльності банківських установ, у наслідок якого банки отримують прибуток, створюють позитивну репутацію і підвищують довіру учасників ринку.

На сучасному етапі проблема зростання власного капіталу банків значно гальмує розвиток банківської системи та потребує втручання Національного банку України, адже низький рівень капіталу призводить до нагромадження кредитної маси та знижує врівноваженість банківської системи, коли держава потребує міцної фінансової стабільності та підтримки від банківського сектору.

Одна з найсерйозніших проблем зосереджена у залученні та підтримці достатнього обсягу капіталу. Жорсткі вимоги до якості, достатності та прозорості капіталу банків ставлять очевидну потребу переосмислення усієї довгострокової стратегії розвитку вітчизняної банківської системи, а також направлення зусиль на створення в нашій країні насправді великих стійких фінансових інституцій із капіталом, величина якого відповідатиме завданням щодо успішного протистояння негативним внутрішнім і зовнішнім факторам впливу на розвиток українського банківського сектору та врахування усіх можливих ризиків. Через це постає необхідність пошуку нових надійних джерел, які збільшать банківський капітал. Такими джерелами можуть бути прибуток від банківської діяльності, кошти акціонерів та субординований борг [1].

Не заважаючи на це існує ряд причин, що не дозволяє залучити кошти з даних джерел. Це зумовлено процесом, що відбувається протягом останніх років, а саме тяжкою економічною нестабільністю, нестачі на фінансовому ринку матеріальних ресурсів, збиткової діяльності банків, занепаді малого бізнесу та низькому матеріальному забезпеченні населення.

Нагромадження власного капіталу можливе шляхом зовнішніх і внутрішніх залучень капіталу. Якщо брати внутрішній метод залучення, то його основним джерелом є прибуток, ефективність формування і використання цього джерела

залежить від дивідендної політики банку, її оптимізації. Зовнішнє залучення коштів відбувається завдяки емісії акцій, субординованого боргу, капіталізації дивідендів тощо [2]. Нагромадження власного капіталу з внутрішнього джерела відбувається завдяки підвищенню ефективності роботи банку тоді, як зовнішнє джерело має на меті залучити додатковий ресурс з грошового ринку. Варто врахувати, що банк не має можливості контролювати та впливати на зовнішні ризики, але обов'язково врахувати про можливість настання

До ризиків зовнішнього залучення капіталу можна віднести:

рівень розвитку економічної системи (рівень ВВП);

рівень розвитку банківської системи;

рівень розвитку ринку цінних паперів;

рівень інфляції;

рівень зовнішнього боргу;

рівень облікової ставки, що показує напрям грошово кредитної політики НБУ [3].

Ризиків внутрішнього залучення капіталу:

неефективне використання власного капіталу;

відсутність нових джерел поповнення власного капіталу;

недостатня орієнтованість на певний сегмент клієнтів, власний капітал має бути так сформований, щоб зуміти надати необхідну кількість позикових коштів без порушення чинних нормативів;

переважання серед банківських клієнтів великих підприємств вимагає від банку більшого розміру власного капіталу при тому самому обсязі активних операцій порівняно з тим банком, який орієнтується на дрібних клієнтів, оскільки у першого банку будуть більші ризики на одного позичальника;

характер та рівень ризику активних операцій — орієнтація банку на здійснення операцій, пов'язаних зі значним ризиком, із використанням новітніх технологій вимагає від банку більшого розміру власних коштів, і, навпаки, переважання в кредитному портфелі банку позик із мінімальним ризиком уможлиблює відносно зменшення обсягу власного капіталу банку [3].

Задля мінімізації проблем при формуванні та управлінні власним капіталом банку необхідно:

Визначити джерело й обсяг інформації, необхідної для оцінки проблем.

Визначити коло вірогідних ризикових клієнтів і методів для оцінки ймовірності реалізації ризиків, побудова шкали ризиків;

Вибрати чи розробити методу мінімізації можливих проблем.

Не дивлячись на те, що розвиток банківської системи є помітно швидким, однак, рівень її інвестиційної активності, рентабельності та капіталізації залишається низьким. Задля розв'язання проблем належного рівня власного капіталу банку необхідно провести низку кардинальних змін, а саме:

створити прозору систему надходження капіталу;

покращення податкових та фінансових умов задля інвестицій в банківський сегмент;

урегулювати питання ризиків пов'язаних з банківською системою;

вивести на новий рівень загальноекономічний рейтинг країни;

удосконалити законодавство стосовно захисту прав акціонерів;

вивести на новий рівень прибутковості активних операцій;
перемогти кризові ситуації в країні.

Отже, виявлені проблеми стосовно формування власного капіталу банків потребують детальної уваги та процесів удосконалення, визначення, та мінімізації впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків. Саме низький рівень капіталу банків стає вагомою перешкодою стрімкого розвитку економіки тому, забезпечення формування власного капіталу банків відповідно до потреб економіки — головне завдання для будь-якої банківської системи.

Література:

1. Реверчук С. К., Григорук М. О. Проблеми і перспективи розвитку власного капіталу банку в Україні. Науково-практичний журнал: Економічні студії. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/533718.pdf>. (Дата звернення: 21.10.2021).
2. Проблеми формування власного капіталу банку. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5145/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%83%20%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%83.pdf>. (Дата звернення: 21.10.2021).
3. Онищенко Ю. І., Гребешінок Т. С. Чинники формування власного капіталу банків України Журнал: Економіка і суспільство. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/93.pdf. (Дата звернення: 22.10.2021).

Микитенко В.

доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки
природокористування та сталого розвитку НАН України»

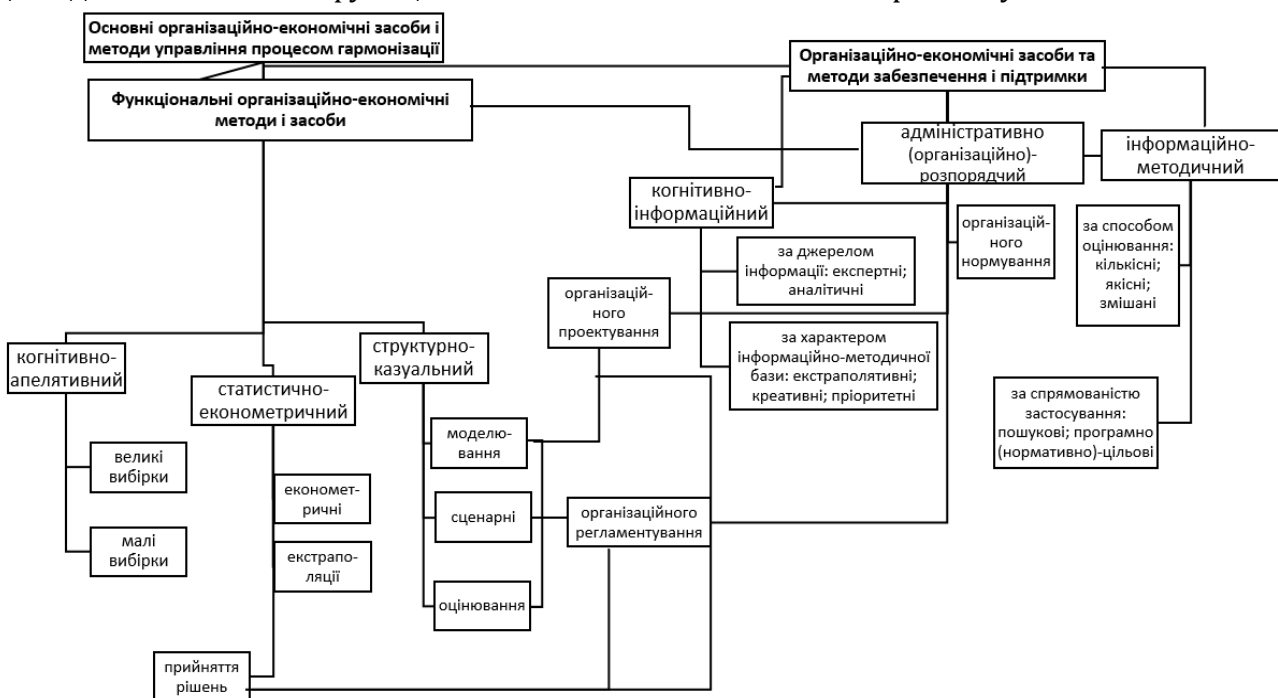
СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАЛОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

Враховуючи, що управління процесом гармонізації сталого господарювання передбачає узгодження інтересів усіх суб'єктів господарювання (управління/стейкхолдерів) задля досягнення стандартів провадження економічних, виробничих, соцієтальних та природо-ресурсних процесів, то використання організаційних засобів управління (впливу) на керований об'єкт, спрямовується на досягнення певних цілей. Усталеними в управлінській практиці – є застосування економічних, організаційно-розпорядчих та соціальних засобів. Однак, специфічність реалізації процесу гармонізації полягає в досягненні узгодженості інтересів усіх учасників, що пропонується автором здійснити у тривимірному просторі («час - фінансові витрати - простір охоплення») за тривимірною моделлю лінійного континууму з синхронної диференціації варіантів «економічний, соцієтальний, природно-ресурсний та виробничий інтерес» за критерієм «егоїзм» - «альтруїзм» при орієнтованості на збалансування задоволеності індивідуальних, суспільних або ж загальних потреб суб'єктів. Керуючись вказаним, рекомендовано використати: а) форсайт-технологію стратегічного планування; б) інструментарій, напрацьований в межах «теорії струн». Це дозволить уникнути ряду фінансових проблем при спрямуванні діяльності суб'єктів, залучених до процесів сталого господарювання, і, відповідно, забезпечить мінімізацію термінів досягнення цілі. А, використовуючи положення «теорії струн» при доборі організаційних засобів

управління процесом гармонізації синхронно з форсайт-технологією, можна: а) елімінувати аберації формування та об'єктивного сприйняття змістовності парадигми сталого господарювання (політизація, гіпертрофування, гіперболізація, імітація, редукованість, реверсивна ефективність); б) раціоналізувати процес гармонізації інтересів усіх суб'єктів; в) сформувану уніфіковану теоретико-методологічну модель сталого господарювання, передбачаючи вирішення завдань дослідження у найбільш проблемних організаційно-економічних площинах, актуалізувати цілі та удосконалити фінансовий механізм.

Для вибору найбільш ефективного комплексу організаційних заходів і методів управління процесом гармонізації та його структуризації слід врахувати цільові групи (суб'єкти господарювання, управління й стейкхолдери) та рівень охоплення (горизонт забезпечення сталого господарювання). Однак, вирішення цільових завдань у сфері управління процесом гармонізації, передбачає, у першу чергу, виконання специфічних функцій та врахування: простору охоплення учасників; кількість імовірних сценаріїв розвитку подій; можливостей щодо подальшого уточнення й коригування управлінських рішень. А, реалізація специфічних функціоналів та застосування усталених методів досліджень й обґрунтувань, убезпечить формування адекватної бінарної структури організаційно-економічних методів і засобів управління гармонізацією – рис. 1. Тож, до її складу введено такі групи організаційно-економічних засобів і методів:

а) основні організаційно-економічні засоби і методи, що ідентифіковано дослідниками в якості функціональних. Останні включають три наступні класи:

Рисунок 1 – Бінарна структура організаційно-економічних засобів управління процесом гармонізації сталого господарювання

когнітивно-інформаційний (для дослідження великих і малих вибірок у просторі сталого господарювання); статистично-економетричний (із засобами екстраполяції, економетричні та прийняття рішень); структурно-казуальний (зі сценарними засобами управління процесом гармонізації та засобами моделювання й оцінювання);

б) організаційно-економічні засоби та методи забезпечення і підтримки. До їх складу включено наступні класи: когнітивно-інформаційний (розмежовано за групами: джерелами інформації: експертні та аналітичні; характером інформаційно-методичної бази: екстраполярні, креативні, пріоритетні) та інформаційно-методичний із специфічним складом засобів (розмежовано за: способом оцінювання – кількісні, якісні, змішані; спрямованістю застосування – пошукові й програмно-цільові).

Проте, є й окремих (універсальний / особливий) клас організаційно-економічних засобів та методів – це адміністративно (організаційно)-розпорядчий. Цей клас, за характером, є, одночасно, й основним організаційно-економічним, який належить до функціонального (за методологічною ідентифікацією) і, відповідно, є засобом забезпечення й підтримки процесу управління процесом гармонізації сталого господарювання. До адміністративно (організаційно)-розпорядчого класу організаційно-економічних засобів і методів управління включено наступні три групи: організаційного проектування, організаційного нормування та організаційного регламентування. Останні, оскільки є структурно-функціональними, щільно пов'язані з іншими класами функціональних заходів, а, саме: а) структурно-казуальним – зокрема, з групами організаційно-економічних методів – моделювання, оцінювання й сценарною; б) статистично-економетричним – з групою організаційно-економічних методів і засобів – а, саме: прийняття рішень. Підсумовуючи, визнаємо: застосування різної природи організаційно-економічних засобів і методів управління гармонізацією має відбуватися синхронно, однак, за паритетом використання на практиці статистично-економетричного та інформаційного методичного класів.

Мошенська І.

*«Фінанси, банківська справа та страхування» б курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Буряченко А. Є.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Людина не може без руху. Протягом своєї життєдіяльності вона постійно прагне до нового, до обміну, до дій. Для результатів її діяльності – товарів і послуг потрібне перевезення. Під час здійснення робіт чи просто для подорожей і сама людина має потребу у переміщенні. Це призвело до виникнення таких понять як «транспорт» та «транспортна інфраструктура». Які задовольняють людську потребу щодо транспортування. Транспорт як економічний фактор є мірою господарської діяльності, і в той же час транспорт є відображенням економічної діяльності. Тому існує зв'язок між транспортною інфраструктурою та економічним зростанням.

Визначення поняття транспортна інфраструктура постає в такому формулюванні - це частина транспортної системи будь-якого міста чи держави, яка спонукає до активності суспільства, розширюючи міжміські, міжрегіональні, міжрайонні та міжнародні економічні відносини та зв'язки [1].

Фундаментальною передумовою транспортної системи країни є адекватна інфраструктура, яка вимагає стабільного виділення коштів на себе. Важливість її

фінансового забезпечення полягає тісному зв'язку потреби населення у транспортуванні вантажів, доставці послуг товарів та іншої продукції, перевезенні пасажирів. На цих діях тримається вся економіка як окремої країни, так і світу [2].

У зв'язку з розвитком суспільства та інтенсивністю міжнародних відносин, завдяки глобалізаційним процесам, важливість транспорту як фактору економіки і соціального розвитку посилилася. З огляду на те, що постійно відбуваються зміни в інфраструктурі транспорту. Вона все більше вимагає уваги до свого фінансування. Оновлення транспортного сектору неможливе без необхідних грошових ресурсів. Якими можуть виступати як національні, так і закордонні грошові засоби. Національні джерела фінансування, наразі - це частина державних коштів виділених з бюджету, або ж самофінансування - представлене коштами, які заробляє дана галузь, надаючи послуги перевезення. Закордонними джерелами фінансування є міжнародна підтримка як безповоротного характеру, так і позика. При використанні іноземного джерела фінансування ставляться певні умови, наприклад, у провадженні державної політики. Також варто не забувати про інвестиції, які можуть здійснюватися громадянами України або інших країн.

Факторами сприятливого клімату для процвітання транспортного сектору є:

- впровадження сучасної екологічної та економічно вигідної транспортної інфраструктури

- розробка стратегічного плану функціонування транспортної галузі

- спрощення митних процедур

- використання інформаційно-телекомунікаційних технологій

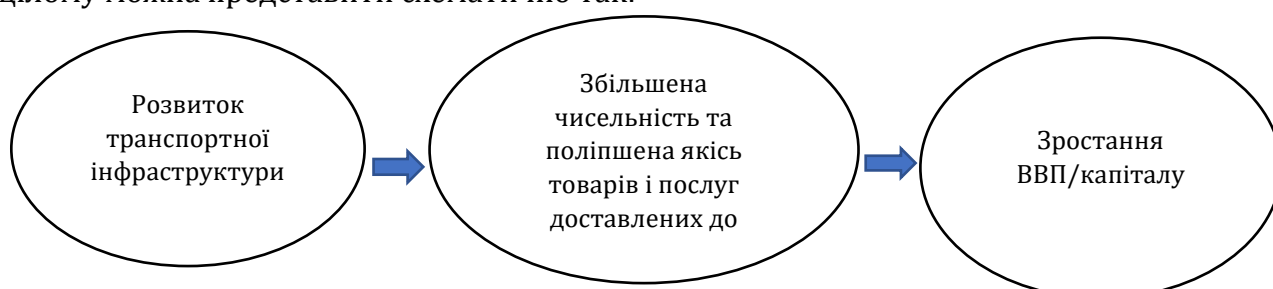
- зосередження уваги на популярному транспорті у використанні громадянами – громадському, залізничному та авіаційному.

- конкурентна праця

Всі зазначені чинники сприятимуть розвитку потенціалу галузі.

Безперечно, існує взаємний зв'язок між якістю транспортної інфраструктури та макроекономічними показниками країни. Добре розвинена транспортна інфраструктура дає певні переваги через певні макроекономічні чинники продуктивності. Ці рушії продуктивності представляють собою: поліпшення ділової активності, інновацій та інвестицій, ринок праці, конкуренція, внутрішня та міжнародна торгівля, глобалізована мобільна діяльність, регіональний економічний розвиток, добробут населення, безпека навколишнього середовища та здоров'я. Прикладом виступає ряд впливових тематичних досліджень, проведених Світовим банком в Індії, Пакистані та Бразилії. Вони продемонстрували сильну залежність економічного розвитку в цих країнах від якості транспортної інфраструктури, яка відкриває ресурси відсталіх регіонів, такі як земля та робоча сила, їх ефективне використання [3].

Взаємодію між транспортною інфраструктурою та економічним зростанням в цілому можна представити схематично так:

Добре розвинена транспортна інфраструктура безпосередньо впливає на вартість логістичних послуг, оскільки інфраструктура дозволяє скоротити час та вартість транспортування, це зменшує ризик та покращує якість логістичних послуг шляхом покращення комфорту та безпеки, що в свою чергу підвищує якість життя людства [4].

Отже, причини важливості фінансування транспортної інфраструктури є такими:

1. Транспорт має значний прямий і непрямий вплив на економічну ефективність та економічне зростання.

2. Транспортна інфраструктура має вирішальне значення для сталого економічного зростання країни.

3. Є взаємний зв'язок між якістю транспортної інфраструктури та макроекономічними показниками країни. Добре розвинена транспортна інфраструктура дає переваги через певні макроекономічні фактори продуктивності.

Тому через те, що є взаємозв'язок транспортної інфраструктури та економіки маємо змогу розуміти ступінь необхідності фінансування транспорту та всіх його складових.

Література:

1. Н. М. Цебенко «Фінансові ресурси оновлення транспортної інфраструктури України» стор. 2 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nz_2017_1_12
2. С. П. Онищенко, Ю. О. Коскіна «Сутність, специфіка і формування систем доставки вантажів» стор. 4 URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/2367>
3. O. Skorobogatova, I. Kuzmina-Merlino «Transport Infrastructure Development Performance» стор. 8 URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/512e786f-en/index.html?itemId=/content/component/512e786f-en#chapter-d1e159>
4. І. М. Сокур Транспортна логістика Навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] /І. М. Сокур, Л. М. Сокур, В. В. Герасимчук - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 222 с. стор. 12 URL: https://www.studmed.ru/sokur-m-transportna-logstika_c7f02c0.html

Мудренко Н.

«Фінанси, банківська справа та страхування», ОПП «Фінанси», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

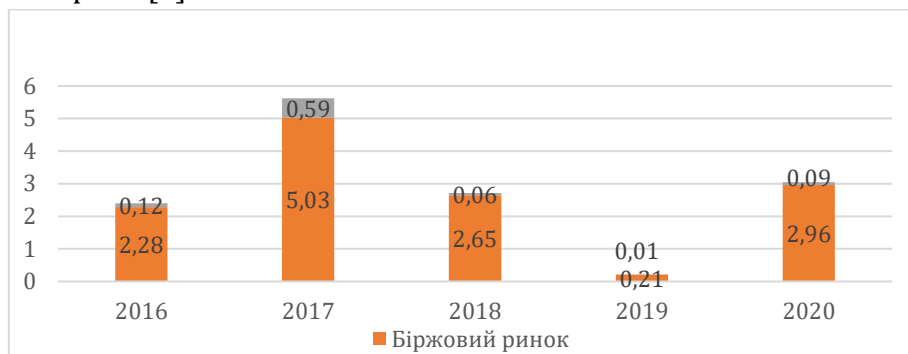
Науковий керівник- к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Дегтярьова Н. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ

Похідні фінансові інструменти (деривативи) відіграють важливу роль в сучасній економічній діяльності суспільства. Вони використовуються, перш за все, для мінімізації різноманітних ризиків (хеджування), полегшують торгівлю на ринку, підвищують ліквідність базових активів, є зручним інструментом для спекуляцій. Спостерігається стрімке використання деривативів по всьому світу, обсяги торгівлі ними досягнули величезних розмірів [1].

Ринок деривативів в Україні є доволі молодим сегментом фінансового ринку, який представлений ф'ючерсними контрактами, опціонами, валютними операціями на умовах своп, форвардними договорами. Окремі види деривативів можуть бути укладені

виключно на біржі, такими є: ф'ючерсний контракт та опціон. Позабіржовими деривативами є форвардний контракт та своп. На відміну від світових показників, обсяг торгів деривативами в Україні є незначним. Так, на біржовому ринку обсяг угод у 2020 році складав 2,96 млрд грн. (порівняно з 2,65 млрд грн. у 2018 р. та 0,21 млрд грн. у 2019 р.). Позабіржовий ринок деривативів майже відсутній. Динаміку обсягів торгів деривативами в Україні на біржовому та позабіржовому ринку у 2016-2020 рр. представлено на рис.1[3].

Рис.1. Обсяг торгів деривативами на біржовому та позабіржовому ринку у 2016-2020 роках, млрд грн [3]

У світі ф'ючерсні контракти є найбільш поширеним видом біржового похідного інструменту. Щоденні обороти ф'ючерсів на провідних світових біржах (LIFFE, SFE, NSE, DTB, NYSE) у докризовий період сягали сотень мільярдів доларів.

Більшість українських компаній використовує саме ф'ючерсні контракти, вважаючи їх найбільш зручним інструментом. На сьогоднішній день в Україні існує такі види ф'ючерсних контрактів, як ф'ючерсний контракт на курс долар США – українська гривня (BXH2, BXZ1, DXH2, DXZ1), ф'ючерс на акції іноземного емітента – Freedom Holding Corp(FRHCV1) [4].

Найбільш перспективним фінансовим інструментом для України є валютні ф'ючерси, оскільки вони мають перелік таких переваг перед іншими різновидами контрактів:

ф'ючерси допомагають зменшити трансакційні витрати та збільшити ліквідність, оскільки вони розглядаються як механізм страхування або управління ризиками;

компанії можуть використовувати ф'ючерси для управління валютним ризиком, ризиком процентної ставки та цінового ризику для фіксації цін;

необхідності поставки базового активу.

Деривативи широко використовуються різними учасниками економічних відносин. Банками – щоб управляти ризиками за своїми кредитами, що дозволяє їм позичати більше. Товаровиробниками – щоб залучити гроші на нові інвестиції, управляти ризиком коливань цін на сировину та кінцевий продукт. Виробниками та постачальниками енергоресурсів – щоб допомогти згладити регулярні підйоми та падіння цін на газ, нафту та електроенергію, зменшуючи нестабільність. Авіакомпаніями – щоб зафіксувати витрати на паливо, що допомагає пом'якшити не прямий вплив на ціни на квитки.

Україні потрібно відновлювати свою економіку та виходити з коронавірусної кризи за допомогою використання сучасних фінансових інструментів, одними з яких є деривативи. Слід вивчати світовий досвід з метою подальшого застосування на

практиці. Важливим кроком до вдосконалення застосування деривативів в Україні є прийнятий Верховною радою України Закон «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», який набув чинності 1 липня 2021 року. Національній комісія з цінних паперів та фондового ринку та Національному банку України необхідно прискорити розробку нових нормативно-правових актів, які враховують положення нового Закону, що, в свою чергу, буде сприяти подальшому розвитку ринку деривативів в Україні.

Література:

1. *Фінансовий ринок: підручник / Гапонюк М.А., Буряченко А.Є., Дегтярьова Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2014. – с. 275.*
2. *Сайт Національного банку України. Електронний ресурс:*
3. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-onovlyuye-pravove-pole-dlya-funktsionuvannya-derivativnih-finansovih-instrumentiv>
4. *Річний звіт за 2020 рік Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Електронний ресурс: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12530000>*
5. *Сайт української біржі. Електронний ресурс: <http://www.ux.ua/s209>*

Новікова М.

Міжнародна економіка, 2 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник: к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Державний борг є важливим макроекономічним важелем регулювання економіки держави, дає змогу втілити обрану економічну стратегію, залучити кошти для вирішення важливих економічних питань та реалізації проектів. Тому наявність державного боргу не лише у країн із перехідною економікою, а й у високорозвинених країнах має свої об'єктивні причини. Водночас накопичення державного боргу має й негативну сторону, адже значний його обсяг збільшує витрати на обслуговування державного боргу, знижує фінансову стійкість та загрожує економічній безпеці держави.

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується постійним зростанням боргового навантаження, яке виступає одним із найважливіших факторів гальмування розвитку та зростання економіки країни.

Співвідношення державного боргу до ВВП України, починаючи з 2014 року, починає стрімко зростати. Така тенденція прослідковується і зараз, хоча у 2017 році вона рухалася на спад. У 2017 році цей показник становив 71,8%, що перевищує стандарт на 11,8%. Нині, станом на середину 2021 року, борг становить трохи більше 53%, що відповідає нормативу.

Причиною різкого зниження курсу гривні стала відмова НБУ від використання індикативного курсу на валютному ринку та припинення щоденних індикативних валютних аукціонів, що допомагали поглинути незадоволений попит, з метою забезпечення єдиного курсу на рівні ринкового, згідно з офіційними заявами керівництва Центрального банку.

Аналізуючи динаміку зміни відношення витрат на обслуговування боргу до обсягу доходів державного бюджету можна сказати, що показник значно зріс і нині складає 119.7 млрд грн. Низька ефективність боргової політики позначається на передбачених у державному бюджеті обсягах видатків на обслуговування боргу. Якщо

аналізувати видатки Державного бюджету України на обслуговування боргу у 2014-2020 роках, то можна прослідкувати тенденцію до їх збільшення.

Детальніше можна сказати, що у 2015 році, порівняно з 2014 роком вони зросли на 32,1 млрд. грн. (+19%), у 2016 році – на 6,3 млрд. грн. (+3,1%), у 2017 році – на 47,2 млрд. грн. (+22,4%), у 2018 – на 81,8 млрд. грн. (+32,15%) і т.д., в свою чергу вони становлять значну частку по відношенню до доходів Державного бюджету України.

Загрозою є частка державного та гарантованого державою боргу України, номінованого в іноземній валюті (напочаток 2015 р. – 70 %) що суттєво перевищує критичний рівень відповідного боргового індикатора, встановленого критеріями боргової стійкості за методикою МВФ для країн, що розвиваються, зокрема для України. Така тенденція зумовлює зростання валютних витрат уряду з обслуговування боргових зобов'язань, а для українських фінансових ринків посилює загрозу скорочення валютної пропозиції та подальшої девальвації гривні, недовіру до національної грошової одиниці.

З метою послаблення критичного рівня боргового навантаження в умовах обмеження фінансових можливостей для погашення та обслуговування боргу та погіршення зовнішньої позиції на міжнародних ринках капіталу, Україна була вимушена здійснити реструктуризацію частини зовнішнього боргу.

В Україні сьогодні спостерігається поглиблення ситуації боргової кризи, що виражається у перевищенні показниками стану, структури та динаміки державного боргу нормативних значень. Причинами такого стану стали: сучасна соціально-економічна криза, хронічний дефіцит державного бюджету, девальвація гривні, протиріччя у системі державного управління.

Стан фінансової сфери впродовж останніх років є нестійкий і надто чутливий до впливу ризиків, а проведення реструктуризації зовнішнього боргу та накладення мораторію на виплату окремих боргів став вимушеним кроком для утримання контролю над критичною борговою ситуацією. Надмірне зростання державного боргу провокує формування боргової спіралі. Як наслідок зростає обсяг витрат бюджету на обслуговування позик це, в свою чергу, призводить до збільшення дефіциту бюджету та потреб в нових запозиченнях. Дане явище є надзвичайно небезпечним для економічної безпеки і може врешті-решт призвести до дефолту.

Отже, здійснення ефективної боргової політики потребує розробки та впровадження стратегії, яка буде поєднувати завдання удосконалення нормативно-правової бази, забезпечення боргової політики, підвищення ефективності контролю за формуванням та використанням державних позик та інвестиційної діяльності держави.

Література:

1. Лісовенко В.В., Бенч Л.Я., Бец О.І. Державний борг: концептуальні засади та макроекономічні аспекти. *Фінанси України*. 2014. № 12. С. 7 – 31
2. Полковниченко С.О. Залучення зовнішніх державних запозичень та їх вплив на розвиток економіки України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 194 – 199.
3. Шелест О.Л. Державний борг України: механізм управління та обслуговування. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. с. 710—715.
4. Дорошенко Г.О., Пріоритетні напрями удосконалення політики управління державним боргом. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Економічна*. 2016. Вип. 90. с. 35—43.

Остапова Ю.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Левченко К.М.

"КВАЗІВЕНЧУРИЗАЦІЯ" РИНКУ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ

Подальший поступ нашої держави на шляху економічних реформ багато в чому залежить від ефективності трансформацій на рівні інституційної фінансової інфраструктури. Цілком очевидно, що в умовах коли рівень зношеності основних фондів у вітчизняній промисловості коливається в діапазоні 60-75 % [1], розраховувати на підвищення глобальної конкурентоспроможності економіки України вкрай складно. Досвід економічно розвинених держав, а також країн з «транзитивною» економікою переконливо свідчить, що у глобалізованому світі успіху досягають лише ті країни, економічна стратегія яких опирається на інноваційні складники. Поряд з цим інноваційний розвиток вимагає відповідного фінансового забезпечення, проте в Україні спостерігається гострий дефіцит капіталу, а фінансові інституції з цілого ряду причин не здатні його подолати.

Протягом багатьох років акценти в державній політиці були зміщені в сторону банківського сектору, який, на думку ідеологій такого підходу, мав стати «локомотивом» реформ у фінансовому господарстві України. Проте події, що відбулися у вітчизняній економіці після 2014 засвідчили вразливість такої державної стратегії, виразно окреслили необхідність забезпечення високого рівня фінансової інклюзії. Ці завдання можуть бути вирішені за рахунок активного розвитку небанківських фінансових інституцій, серед іншого – інститутів спільного інвестування (*далі – ІСІ*).

Загалом, підкреслимо, що для ринку послуг ІСІ в Україні характерні суперечливі тенденції. З одного боку, це найбільший сегмент небанківських фінансових інституцій за розміром активів, який відіграє певну роль у формуванні інвестиційних потоків у вітчизняній економіці. З іншого, вітчизняні ІСІ так і не стали надійним механізмом трансформації індивідуальних заощаджень [2], їх потенціал багато в чому використовується для реалізації певних «оптимізаційних» схем [3], а інвестиційна стратегія далека від найкращих закордонних зразків.

У зв'язку із зазначеним виникає об'єктивне питання щодо причин зазначених деформацій на вітчизняному ринку спільного інвестування. На наш погляд, ключова причина зазначених явищ – «квазівенчуризація» цього сегменту, яка призвела до засилля венчурних ІСІ. Для прикладу, станом на початок 2021 року в Україні функціонувало 1362 венчурних закритих ІСІ, що складало 92,1 % від їх загальної кількості. При цьому вартість активів венчурних ІСІ в 26,4 раза перевищувала аналогічний показник для інших інститутів спільного інвестування [2].

На перший погляд зазначена ситуація свідчить, що саме венчурні стали каталізатором розвитку спільного інвестування в Україні. Проте, з іншого боку, саме у секторі венчурних фондів і формуються ключові диспропорції, які стримують інвестиційний потенціал сектору ІСІ в Україні.

Насправді, слід розуміти, що принципи функціонування вітчизняних венчурних ІСІ радикально відрізняються від формату функціонування венчурного бізнесу в розвинених країнах [4]. Венчурні ІСІ в Україні, відповідно до законодавства, це: «Недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб» [5].

Надалі в базовому законодавстві неодноразово фіксується послаблення багатьох вимог щодо управління та (особливо) структури активів якраз стосовно венчурних фондів (у порівнянні з іншими) ІСІ. Така правова конструкція, яка сформована нині в Україні, не тільки не відповідає критеріям, що висуваються до венчурних фондів серед іншого в Європейському Союзі [6].

Вона позбавлена головного - акценту на венчурному характерові інвестиційного процесу для таких фондів. Відповідно, це відобразилося і на інвестиційних стратегіях венчурних ІСІ в Україні – в портфелі їх активів левову частку станом на початок 2021 року займає стаття «Інші активи» (85,9 %) [2]. Фактично ми маємо справу з процесом, який можна охарактеризувати як «квазівенчуризація» ринку спільного інвестування в Україні. З одного боку, венчурні фонди є найбільш потужною групою небанківських фінансових інституцій, з іншого – їх діяльність в Україні фактично позбавлена венчурного контексту.

На наш погляд, в нашій державі назріла ситуація коли держава має стимулювати саме розвиток венчурного бізнесу. З нашого погляду, досягнення цієї мети можливе за рахунок реалізації наступних кроків: по-перше, сформувати законодавче поле для ефективного функціонування венчурного капіталу, в тому числі – за рахунок прийняття спеціального закону про венчурні фонди; по-друге, наділити венчурні фонди ознаками, які б враховували специфіку їх інвестиційної діяльності з акцентом саме на венчурні інвестиції, а не на «пом'якшення» вимог до структури активів функціонуючих інвестиційних фондів.

Література:

1. Статистична інформація. Державна служба статистика України URL.: ukrstat.www.gov.ua (дата звернення 15.10.2021 р.).
2. Квартальні та річні огляди ринку. Офіційний сайт УАІБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/p2.html (дата звернення 15.10.2021 р.).
3. Данилов О., Паєнко Т. Венчурне фінансування інвестиційної діяльності в Україні: проблеми та перспективи. БІЗНЕСІНФОРМ. 2014. № 9. С. 92-97.
4. IVC Research Center. IVC-Meitar Exits Report. URL: <http://www.ivc-online.com/Research-Center/IVCPublications/Exits-Report/> (дата звернення 15.10.2021 р.).
5. Закон України «Про інститути спільного інвестування» №5080 від 5.07.2012 р.
6. REGULATION (EU) No 345/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 April 2013 on European venture capital funds. Official Journal of the European Union L 115/1 від 25.04.2013 р.

Остроушко А.

«Облік і оподаткування» 2 курс

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Науковий керівник – старший викладач кафедри обліку та фінансів Циган Р.М.

ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПРОТИДІЇ СВІТОВИМ РИЗИКАМ У ПІДТРИМЦІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Період кінця XX – XXI століть назвали новим етапом інтеграційних міжнародних процесів, що створив з однієї сторони можливість включитись у транснаціональні зв'язки багатьом країнам отримуючи досвід та грошові, що вкладаються у побудову системи інтернаціоналізації, з іншої без наявного державного стимулювання за рахунок елементів фіскальної політики деякі види національної діяльності можуть деградувати до рівня сировинних експортерів дешевого товару.

Наявна негативна тенденція спостерігається в Україні. Під впливом відкритості багатьох іноземних ринків Європи, Китаю, Америки більшість сучасних виробників аграрної сировини спрямовані на максимізацію прибутку починають переорієнтовувати своє виробництво під попит, що спостерігається на зовнішніх ринках, відсутність підтримки державних фіскальних інструментів ще більше погіршують ситуацію.

Через значну втрату виробничих поставок недорогої та якісної сировини на вітчизняні підприємства, готова продукція яких реалізується на зовнішніх та внутрішніх ринках. Крім того, що харчова промисловість є національно пріоритетним видом діяльності, виготовлення продуктів масового вжитку має під собою високу стратегічну цінність, адже без наявного потужного самостійного вертикально синхронізованого АПК Україна може втратити свою продовольчу самостійність, що для незалежної країни є край негативною ситуацією.

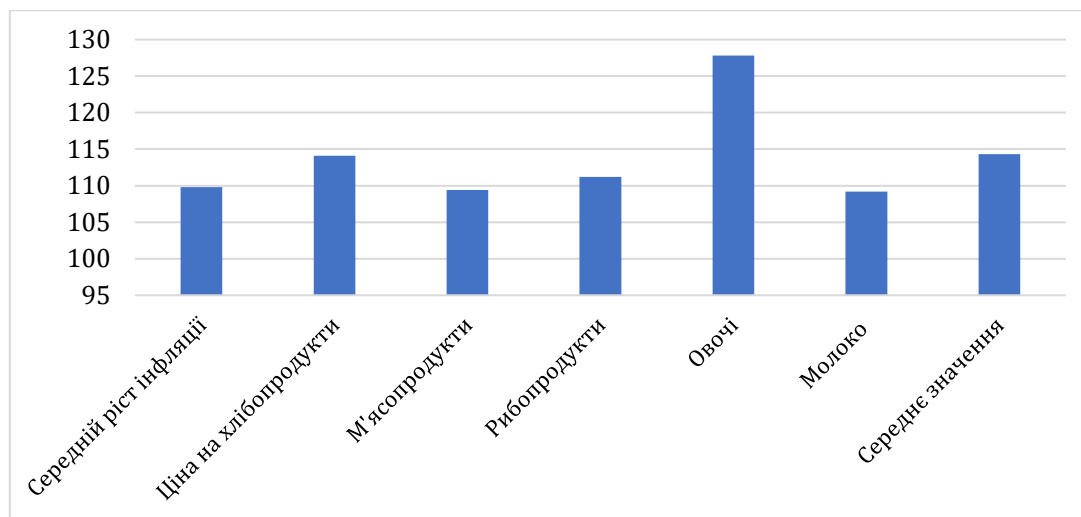
Втрата виробничої потужності харчової промислових підриває забезпеченість внутрішніх ринків товарами першої необхідності, що за даними багатьох соціальних груп може позбавити близько 11,1 млн осіб (за даними 2018 року)[1] від отримання та забезпечення всіх своїх першочергових потреб. Близько 28,9 %[1] відсотків населення втратить доступу до задоволення своїх споживчих потреб, що поставить під сумнів та спричинить додаткову необхідність фінансування суспільної політики та створення відповідних програм.

За даними Держкомстату при середньомісячних витратах на одне домогосподарство складають 8308,60 грн з яких 47,7 % [1] витрачається на купівлю продуктів харчування. При урахуванні, що середнє домогосподарство складається з трьох членів сім'ї, а мінімальна заробітна плата на 2018 рік складала 3723 грн [2]. То при розрахунках витрат на одного члена сім'ї по статті продукти харчування складала 35,48% від мінімальної заробітної плати (без урахування ЕСВ, ПДФО, воєн. збору) [1].

Простий розрахунок демонструє, що українські жителі мають високу вразливість від коливання цін на харчові товари, що окрім росту інфляції мають під собою причини недостачі сировини для виробничих потужностей, що спричиняє ріст цін.

Аналітичне дослідження та порівняння темпів росту інфляції та темпів збільшення цін на основні товари харчування. Дослідження показало, що при середніх темпах інфляції в розмірі 109,8% на рік середній темп збільшення цін на товари до яких увійшли м'ясо, хліботовари, риба і т.і., склав 114,34 % на рік, що випереджає темпи інфляції та демонструє про штучне збільшення цін за рахунок нестачі сировини, що і створює для українців високі ціни на основні продукти харчування[2]

Рис 1 – Порівняння темпів інфляції з темпами росту цін на продукти харчування[2]

Окрім цього Україна займається експортом різних товарів основна маса яких складається з: сировини аграрного сектору (20,9%), у т.ч. з яких: зернові культури (15,3%), недорогоцінні метали (24,6%), хімікати та мінерали (близько 13%), машини та обладнання (9,8%) та інше, що демонструє наявний розвиток аграрного сектору та потужності для використання.[1, 2]

Тому, на думку авторів, основна причина росту не в нестачі сировини, що виробляє агросектор, а в тому, що більшість агропідприємств реалізують свій товар на зовнішніх ринках, не займаючись забезпеченням внутрішнього ринку.

Для покращення ситуації було запропонована програма яка реалізується за допомогою фіскальних елементів з урахуванням іноземного досвіду країн Європи, а саме, Бельгії та Франція:

менше податкове навантаження для підприємств, що забезпечують внутрішній ринок;

компенсація неотриманого прибутку для вітчизняних підприємств;

створення твердої мінімальної ціни для агротоварів;

додаткові субсидії та надання держкредитів за низьким відсотком.

Висновок: внутрішній ринок сировини України є вкрай важливим для країни, бо його деградація може призвести до втрати продовольчої безпеки, що створенні світовими трендами та неконтрольованою участю у світовій торгівлі. За рахунок фіскальних інструментів та державній підтримці дану проблему буде можливо подолати.

Література:

1. Сайт державної служби статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Сайт Міністерства фінансів України. URL : <https://minfin.com.ua/ua/>
3. Розанова М. Н. Макроекономіка URL : <https://stud.com.ua/20015/ekonomika/makroekonomika>

Павлюченко В.

«Маркетинг, 3 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н. доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова Славкова А.А.

ОПОДАТКУВАННЯ АЗАРТНИХ ІГОР В УКРАЇНІ

Понад 10 років азартні ігри в Україні були під заборonoю, хоча цей бізнес підпільно розквітав та мав досить кримінальну славу. Суспільна небезпека незаконних азартних ігор полягає у тому, що вона впливає на формування тіньового сектора економіки, створює необмежені можливості для ухилення від оподаткування через масовий характер, який не є підконтрольним, наявність відповідних корупційних зав'язків, підпорядкованість організованим злочинним угрупованням. Також незаконні азартні ігри підривають моральні засади суспільства, наявністю корисливих та вмотивованих гравців, здатністю викликати в осіб психічну залежність.

У липні 2020 року гральний бізнес в нашій державі отримав легальний статус після прийняття Верховною радою України Закону «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» [1]. Цей Закон передбачає комплекс заходів, які спрямовані на мінімізацію негативного впливу грального бізнесу на суспільство, а саме заходи щодо боротьби з лудоманією - ігровою залежністю; заборону грати особам молодше 21 року, обов'язкову ідентифікацію гравців, обмеження гравців за рішенням суду, а також інші способи обмеження доступності азартних ігор [2].

Однак, без податкового регулювання даний Закон не матиме абсолютної ваги у суспільстві, тому у червні 2021 року був прийнятий проект закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування доходів від організації та проведення азартних ігор» [3], який має урегулювати питання щодо оподаткування доходів від азартних ігор. Даний законопроект передбачає зменшення податку на виграш гравця з 18% до 5% і відтермінування податку на валовий гральний дохід до 1 січня 2024 року. Законопроект регулює діяльність усіх видів азартних ігор: казино, букмекерську діяльність, ігрові автомати і онлайн покер. Лотереї в даний список не включені. Також є важливим той факт, що цей проект закону встановлює правила для організації та проведення онлайн ігор, враховуючи специфіку їх діяльності. Подібне регулювання є надзвичайно важливим тому, що азартний бізнес, як і багато сегментів інших видів бізнесу, почав активно переходити в онлайн формат [4].

Законопроект [3] передбачає встановлення обов'язкової процедури отримання ліцензії перед початком здійснення діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор. Тобто, суб'єкт діяльності, який матиме намір займатися азартним бізнесом в Україні, повинен звернутися до уповноваженого органу з відповідною заявою та підготувати пакет документів, зміст яких залежить від обраного виду ліцензії. Слід зазначити, що Законом [1] передбачається можливість отримання інвестиційної ліцензії на діяльність з організації та проведення азартних ігор, за умови будівництва заявником готельного комплексу категорії «п'ять зірок» з номерним фондом не менше 200 номерів у місті Києві, або 150 номерів в інших містах, та дає право здійснювати організацію та проведення азартних ігор у гральних закладах казино, розміщених у такому готельному комплексі.

Варто підкреслити, що вищезазначений проект закону розроблений з урахуванням світового досвіду у сфері захисту інтересів гравців, він є орієнтованим на західну модель ведення такого бізнесу та допоможе залучити більше іноземних інвесторів. Головним здобутком є застосування такого принципу як «відповідальна гра».

До даного терміну можна віднести такі характеристики: вікові обмеження, усвідомлення можливих ризиків і надання інструментів для їх контролю, а також чесна реклама. Це також доступ до інформації, різноманітні просвітницькі заходи щодо відповідального ставлення до ігор і підвищення фінансової грамотності населення. Така політика потрібна для того, щоб гравці зрозуміли свою відповідальність та були проінформовані про ймовірність втрат і розуміли пов'язані ризики, а також контролювали свої ставки й час. Відповідальна гра знаходиться в рівновазі з іншими заняттями й захопленнями та не створює проблем гравцеві та не завдає шкоди його оточенню.

Передбачається введення так званого «непрямого податку» - збільшення вартості ліцензії в 3 рази до введення податку на GGR, що повною мірою дозволить компенсувати відсутність податкових зборів до 2024 року. Дана практика застосування фіксованих платежів також є досить поширеною у світі. Законом встановлюються значні штрафи для операторів ринку. Наприклад, за порушення порядку ідентифікації гравців і, як наслідок, допуск до азартної гри осіб, які не мають на це право порушник сплачує штраф в розмірі 500 мінімальних заробітних плат (на сьогодні 2361500 грн.), а штраф за несанкціоноване втручання в ігрове обладнання становить 1000 мінімальних заробітних плат. Крім того, для недопущення появи нелегального ринку азартних ігор передбачається кримінальна відповідальність за організацію і проведення азартних ігор без наявності відповідної ліцензії [2].

Законопроект [3] зможе врегулювати деякі проблеми грального бізнесу, але все ж таки не вирішує одну з найважливіших проблем - нелегальний бізнес і зали. Підпільний бізнес не гарантує безпеки гравців і не сплачує податки. Сьогодні ця проблема залишається актуальною попри те, що деякі зали закриваються, однак частина з них продовжує працювати, а це й відкриваються нові. Оскільки власники легального бізнесу, на відміну від нелегалів, платять податки, здійснюють ідентифікацію користувачів, дотримуються всіх правил цивілізованого ринку, то на їхню думку, справжній ринок азартних ігор в Україні почне розвиватися тільки за тої умови, коли всі його учасники будуть відповідально ставитися до бізнесу – сплачувати податки та працювати за законами, встановлені державою [4].

Загалом процес розвитку й легалізації грального бізнесу в Україні демонструє позитивні зміни. Підтвердженням тому є те, що почався приплив іноземних операторів грального ринку. Легальний оператор націлений на довгострокові інвестиції в цей бізнес. Він не хоче провокувати невдоволення суспільства й негативного ставлення до своєї справи. Тільки легальний бізнес може забезпечити гравцеві безпеку й дотримання всіх правил відповідальної гри. Адже разом із розвитком грального бізнесу розвиватимуться ІТ-технології, готельний й ресторанний бізнес, туризм, реалізовуватимуться великі інфраструктурні проекти, розвиватиметься маркетингова сфера – інвестиції в рекламу, комунікації, інвестиції в дизайнерів і розробників програмного забезпечення, фахівців із моделювання, аналізу даних, аналітиків гри. Саме тому компанії мають навчити людей тому, що гра – це певний варіант дозвілля, а не легкий заробіток. На сьогодні, на жаль, ми маємо змогу бачити протилежне. Легкий заробіток на ставках вже давно є міфом.

Отже, можна стверджувати, що модель ринку азартних ігор в Україні є досить прогресивною і «зрозумілою» для іноземних інвесторів. Однак однієї такої моделі, є замало. Для повноцінної роботи такого ринку спершу необхідне прийняття чіткої

системи оподаткування. А оподаткування таких доходів може включитися тільки у випадку створення державної системи онлайн-моніторингу, що буде фіксувати всі потоки грошових коштів у гральних закладах.

На нашу думку, для того щоб цей законопроект функціонував так, як йдеться «на папері», потрібно перш за все створити умови без корупції та тіньової економіки, тоді іноземні інвестиції збільшаться, а люди стануть більш грамотно та відповідально відноситися до азартних ігор. Вважаємо, що такі високі штрафи дозволять забезпечити дотримання операторами правил, встановлених законом, а кримінальна відповідальність за діяльність без ліцензії дозволить захистити як діючих операторів від недобросовісної конкуренції, так і гравців. Однак для цього потрібно врахувати легалізацію та розвиток грального бізнесу в економічній стратегії країни і внести зміни, зокрема, у фінансовій та у маркетинговій сферах. Ми впевнені, що у найближчому майбутньому український сектор азартних ігор буде розвиватися у позитивному напрямку, а відголоски кримінальної слави залишаться у минулому.

Література:

1. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор. Закон України від 14.07.2020 № 768-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text>
2. Кознова О. Гральний бізнес в Україні: основні правила і оподаткування. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/197638_gralniy-bznes-v-ukran-osnovn-pravila--opodatkuвання
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування доходів від організації та проведення азартних ігор. Проект Закону України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67840
4. Гральний бізнес: яка ситуація на ринку і про що сперечаються політики. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/05/stattja/polityka/hralnyj-biznes-yaka-sytuacziya-rynku-pro-sperechayutsya-polityky>

Панченко Ю.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Жибер Т.В.

ПЛАНУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Планування доходів державного бюджету є одним з перших та важливих етапів у бюджетному процесі. В умовах обмеженості ресурсів та безмежності потреб, ефективне планування є особливо актуальним. Складання бюджету, а також ефективне його виконання багато в чому залежить від якісного планування. Планування дозволяє не тільки приймати обґрунтовані рішення, але й попереджати негативні наслідки.

У законодавчих документах поняття «планування доходів державного бюджету» відсутнє. У зв'язку з цим, звернемось до визначення поняття у науковій літературі. Так, найбільш повним є визначення Сибірянської Ю.В. : «Планування доходів державного бюджету - процес визначення конкретних сум доходів бюджету (податкових та неподаткових платежів), що мають бути мобілізовані до бюджетів різного рівня у плановому році» [1].

За даними Міністерства економіки, рівень тіньової економіки відносно ВВП у 2020 році становив 30% [4]. За різними оцінками міжнародних експертів рівень тіньової економіки України протягом 2015-2020 років становив 30-47% від ВВП. Про значний

рівень тіньової економіки у свої працях також зазначають такі вітчизняні вчені, як: Міщенко Л.О., Юшко С.В., Зварич О.В., Слободянюк Н.О та багато інших.

Проблема полягає у тому, що значний рівень тіньової економіки негативно впливає на планування доходів, зокрема отримуються недостовірні дані, недоотримуються у повному обсязі доходи, що ускладнює визначення планових показників. За цих умов, зменшення рівня тіньової економіки набуває все більшої актуальності.

В Україні існує проблема отримання достовірних показників про стан і тенденції розвитку економіки [3]. Використання неякісних даних призводить до низького рівня якості прогнозування. Так, похибка прогнозів основних макроекономічних показників в середньому складає 45%, що в підсумку призводить до неефективного планування, нереалістичності планових показників та не завжди досяжних фінансових планів.

Рахункова палата виявила додаткові резерви доходів, не враховані у проекті державного бюджету на 2022 рік, загалом на 32,7 млрд грн. Кошти, які могли б надійти до державного бюджету, але не надійдуть через дію податкових пільг у 2022 році – складуть 44,4 млрд.грн. Податкові пільги звужують податкову базу і збільшують податкове навантаження на решту платників податків [5].

У нормативно-правових актах не визначено джерела отримання інформації для здійснення прогнозів, не затверджено перелік макроекономічних показників, які мають бути покладені в основу розрахунків [1; 3].

Для того щоб планування було якісним, необхідно вирішити проблему інформаційного характеру, яка передбачає обґрунтування і використання джерел інформації [2]. Це питання потребує особливої уваги, оскільки від своєчасної, повної, достовірної, систематизованої та доступної інформації залежить якість прогнозних розрахунків.

Визначення реальної бази оподаткування в умовах тіньової економіки дозволить отримати більш достовірні показники щодо обсягів очікуваних доходів бюджету.

Перш за все, необхідно визначити макроекономічні показники, які будуть покладені в основу розрахунку прогнозованих надходжень до бюджету в частині податків [2].

Для визначення обсягів тіньової економіки в умовах наявної статистичної бази найбільш прийнятними є методи: "витрати населення - роздрібний товарооборот", фінансовий, монетарний та електричний.

Математичний аспект полягає у виборі найбільш придатного та науковообґрунтованого методу планування (або сукупності методів), який б дозволив максимально точно розрахувати планові показники, враховуючи вплив різних чинників, у тому числі рівень тіньової економіки [2; 3].

Література:

1. Сибірянська Ю. В. *Управління доходами бюджету та напрямки його вдосконалення в Україні* : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Сибірянська Юлія Володимирівна; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К., 2009. – 303 с.
2. Щербіна В. В. *Види забезпечення макроекономічного прогнозування і планування в контексті механізмів державного регулювання* / В. В. Щербіна // *Бізнес-навігатор*. - 2018. - Вип. 1-1. - С. 96-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_1-1_23.

3. Сибірянська Ю. В. Інноваційні підходи до прогнозування і планування доходів бюджету / Ю. В. Сибірянська, Г. М. Котіна // Фінанси України. - 2011. - № 2. - С. 72-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2011_2_10.

4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documets/List?lang=uk-UA&id=e384c5a765334ab6b56f50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>.

5. Аналіз проекту Закону про державний бюджет-2022. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/10/16a500ae-36db-428c-8aa3-9df8bf9b6ae9.pdf>

Пасека Ю.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Бенч Л.Я.

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Державний борг - важлива складова фінансової системи будь-якої держави. Проблема надмірного розміру державного боргу та всі процеси пов'язані з ним є актуальними для України. Щорічно боргові зобов'язання зростають, відповідно, збільшуються витрати на їх обслуговування й управління. Питання визначення стратегічних напрямів оптимізації боргової політики України ще більше загострилося внаслідок початку пандемії COVID-19. Держава була змушена швидко реагувати та перерозподілити бюджетні кошти. Значна частка ресурсів була перенаправлена на медичну сферу, надано великий об'єм соціальних пільг та пільг для малого бізнесу, частково перейняті зобов'язання за боргами домогосподарств.

В Україні у 2020 році проти 2013 розмір державного та гарантованого державою боргу у гривневому еквіваленті зріс майже у 4,5 рази, що в першу чергу спричинено неефективною борговою політикою [1]. Не дивлячись на те, що впродовж 2017-2019 років в Україні відзначалася позитивна динаміка боргових показників, в 2020 році спостерігалось підвищення боргових ризиків. Причиною цьому стало погіршення економічної ситуації, зокрема через початок пандемії коронавірусу, а також через збільшення розміру державного та гарантованого державою боргу.

На сьогоднішній день можна виділити такі першочергові ризики боргових зобов'язань України: ризик рефінансування, ризик ліквідності, валютний ризик, відсотковий ризик, бюджетний ризик.

З метою оптимізації боргової політики необхідно забезпечити зменшення абсолютної і відносної величини боргового навантаження; змінити структуру державного боргу на користь внутрішньої його складової і збільшити частку внутрішнього державного боргу, номінованого в національній валюті; знизити рівень відсоткових ставок за ОВДП і утримувати обмежену частину державного боргу з плаваючою відсотковою ставкою; встановити рівномірний графік погашення боргових зобов'язань з подовженням їх термінів і збільшити середню строковість боргових зобов'язань; продовжити і поглибити співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями та урядами іноземних країн щодо пільгового фінансування; створити Агентство з управління державним боргом, діяльність якого дозволить зменшити боргове навантаження та знизити вартість обслуговування державного боргу [2].

Вважаю, що увагу слід загострити саме на переході України до агентської моделі управління державним боргом. Агентство з управління державним боргом, створення якого було зупинено у зв'язку з пандемією COVID-19, має відіграти ключову роль в оптимізації боргової політики.

Запровадження в Україні агентської моделі управління державним боргом забезпечить використання найсучасніших ринкових інструментів боргової політики та поліпшення якості її здійснення, сприятиме зменшенню вартості обслуговування державного боргу і зниженню ризиків завдяки оптимізації його структури, забезпечить стабільний доступ до різноманітних джерел фінансування, гарантуватиме прозорість і підзвітність процесів управління державним боргом [3].

Література:

1. Державний борг України // Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2021/>
2. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2019-2022 роки // Кабінет міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/serednostrokova-strategiya-upravlinnya-derzhavnim-borgom-na-2019-2022-roki>
3. Мінфін пояснив функції новоствореного Боргового агентства // Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/11/14/653711/>

Пастушенко О.

магістр, «Фінанси», 6 курс

Славкова А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Від функціонування податкової системи на пряму залежить формування доходів бюджету в частині податкових надходжень. Нині виникає велика кількість дискусій з приводу формування дохідної частини Державного бюджету України. В Україні питання податкової системи належать до одного з пріоритетних у соціальному, економічному та політичному контексті. Для подолання негативних наслідків впливу податків на розвиток економіки і цільового використання бюджетних ресурсів виникає необхідність в дослідженні проблематики податкових надходжень до державного бюджету та оцінці стану формування податкових надходжень в цілому.

Основним джерелом доходів держави є податки. Головне завдання податкових надходжень зводиться до забезпечення фінансовими ресурсами необхідними для виконання відповідних функцій державою [1]. Формування податкових надходжень відбувається за рахунок мобілізації до бюджету обов'язкових платежів, податків та зборів які в сукупності організують податкову систему. При цьому податки слугують державі інструментом формування бюджетних доходів. Обсяг податкових надходжень до бюджету визначається становищем економіки країни, активністю суб'єктів підприємницької діяльності та їх кількістю, котрі відповідно до положень національного податкового законодавства повинні здійснювати необхідні відрахування до дохідної частини бюджету. Обсяги даних відрахувань встановлюються відповідно до

результатів господарської діяльності цих суб'єктів підприємницької діяльності згідно з положеннями податкового законодавства [2].

Проведений аналіз динаміки податкових надходжень за 2004–2020 рр. показує зростання абсолютних показників податкових надходжень до Державного бюджету України. За період з 2004 по 2020 рр. показники зросли більше ніж у 12 разів (у 2004 році вони становили 62475 млн грн, а у 2020 році — 783759 млн грн) [3]. Якщо розглядати динаміку часток податкових надходжень у загальному обсязі доходів Державного бюджету України, то можна спостерігати зміни від 76,4 % до 85,8 %. Це свідчить про фінансову нестабільність податкової системи.

Спираючись на вищезазначені дані можна говорити про необхідність глибокої податкової реформи. Основним завданням реформи має стати формування передумов для економічного зростання за рахунок вивільнення підприємницького потенціалу, та сприяння реалізації конкурентних переваг України. Також реформа повинна спрямовуватись на оновлення економіки шляхом прискорення процесів зростання нових підприємств і галузей [4].

Серед основних проблем формування податкових надходжень Державного бюджету України можна виділити:

Слабке виконання фіскальної функції податків через розповсюджені схеми мінімізації та ухилення від оподаткування [5]:

зловживання спрощеною системою оподаткування;

нелегальний імпорт та контрабанда;

тіньова заробітна плата;

зменшення податкового зобов'язання зі сплати ПДВ [6];

розмивання податкової бази у низько податкових юрисдикціях.

Обмеженість потенціалу регулюючої функції податків через хронічне недовиконання податками фіскальної функції [5]:

збільшення соціальної нерівності;

ризик втрати доходів при нестабільних компенсаторах у майбутньому;

відсутність єдиної думки щодо доцільності зменшення податкового навантаження для бізнесу;

нестійкість правового регулювання податкових пільг за повної відсутності системи моніторингу та оцінки ефективності їх надання.

Недовіра до контрольної функції податків [5]:

нехороша репутація податкової поліції серед бізнесу та громадян;

недопрацьовані електронні сервіси по обслуговуванню платників податків;

недієва система попередження та профілактики порушень;

слабка аналітична складова в роботі митних і податкових органів;

складне митне і податкове адміністрування, нестійке податкове законодавство;

широке коло прояву корупційних ризиків.

Сформулювавши основні проблеми формування податкових надходжень до Державного бюджету України, потрібно обґрунтувати шляхи їх вирішення. На нашу думку, до пріоритетних напрямів реформування податкової політики України, які можуть позитивно вплинути на формування податкових надходжень Державного бюджету України можна віднести:

збільшення функціональних можливостей податкової системи;

розвиток електронних сервісів для спрощення і здешевлення процесу адміністрування податків [7];

діджиталізацію процедур для ризик-орієнтованості контролю із уникненням суб'єктивного людського фактору [7];

імплементация Плану дій BEPS для протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутків з-під оподаткування;

унеможливлення контрабанди, пришвидшення експортної діяльності шляхом модернізації митної технічної та ІТ-інфраструктури;

впровадження податкових стимулів, збільшення інвестиційної активності бізнесу;

становлення соціальної справедливості за допомогою інструментів податкового регулювання;

залучення до прийняття управлінських рішень наукових шкіл для підвищення рівня довіри громадськості до запланованих урядом реформ [8].

Податкова система — це не тільки об'єднання платежів, зборів і податків. Першочергово, це система, яка забезпечує існування та здійснює регулювання фінансових потоків у країні. Виходячи з функцій держави податкова система повинна забезпечувати стійкий економічний ріст, стабілізувати економіку держави, тому вона є основним атрибутом країни і має бути стабільною та гнучкою, а недосить ефективного виконання податками своїх функцій тягне за собою втрату доходів бюджетів усіх рівнів. Внаслідок повільного зростання доходів і, як результат, видатків бюджету стримується сукупний попит — у сегментах як інвестиційного попиту коштом державних цільових програм, так і споживчого — коштом оплати праці працівників бюджетної сфери та соціальної підтримки вразливих верств населення. Вади регулюючої та контрольної функцій податків гальмують приватну ділову активність та капітальні інвестиції бізнесу, а разом із ними — економічне зростання.

Окремої уваги заслуговують питання податкового адміністрування та ефективності податкової політики у механізмі забезпечення державного бюджету керованими і стабільними дохідними джерелами з метою збалансованості фінансової системи та сталого економічного росту країни. Залишається несприятливим клімат для іноземного інвестування. Усе це в сукупності створює загрози, виклики та ризики фіскальній стійкості нашої держави, а отже потребує належного розв'язання.

Література:

1. Волохова І., Дубовик О.С. Податкова система: навч. пос. Харків, 2019. 402 с.
2. Чугунов І.Я., Островецький В.І. Формування податкових надходжень бюджету як складова системи бюджетно - податкового регулювання. Наукові праці НДФІ. 2006. Вип. 3. С. 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2006_3_2
3. Ціна держави: бюджет України. Доходи. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/#1>
4. Дрогозов Ю., Дубровський В. Інституційні проблеми української податкової системи та шляхи їх вирішення: аналіт. розробка, Київ: Реанімаційний пакет реформ, 2015. 33 с.
5. Шемаєва Л.Г., Жаліло Я.А., Юрків Н.Я., Гладких Д.М., Касперович Ю.В., Лондар Л.П., Дешко А.Л. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2020. 71 с.
6. Щодо найбільш характерних схем ухилення від оподаткування: Витяг ДПАУ від 14.06.2007 № 891/7/16-1417. URL: <https://dtkk.com.ua/show/2cid05356.html>

7. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінет міністрів України від 03.03.2021 № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>

8. Славкова А.А., Ватаманюк О.С. Податкова політика України в умовах євроінтеграції: проблеми і перспективи. *Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. К.: КНЕУ, 2018. Вип.1 (31). С. 119–136.*

Пастушок Л., Гаряча А.

*«Міжнародна економіка», 2 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів Білінець М.Ю.

РОЗВИТОК МОБІЛЬНОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Сучасний мобільний банкінг є невід'ємною частиною будь-якого банку, що працює з клієнтами роздрібу. Зручність і простота використання в сукупності з розвитком електронних гаджетів дозволяють розвивати банківський бізнес далеко за межами відділення банку. В даний час мобільний телефон став не розкішшю, а необхідністю, що разом з розвитком безготівкового грошового обороту (операціями з використанням пластикових карт) виступає в якості драйвера розвитку електронної комерції в Україні. Мобільний банкінг – система, що дозволяє отримати інформацію і управляти коштами на банківському рахунку за допомогою мобільного телефону або планшетного комп'ютера. На нашу думку, мобільний банкінг – це сервіс, за допомогою якого можна отримати інформацію про всі операції по картах, а також здійснювати платежі та інші операції через мобільний телефон цілодобово, незалежно від місця знаходження. Протягом останніх років цифровізація (або діджиталізація) стала одним із актуальних трендів світової економіки. Вона показала себе, як найважливіший фактор економічного зростання чи не кожної країни світу. Цифрові технології вже давно зачепили будь яку сферу діяльності, включаючи банківський сектор. Вони значно полегшують роботу організацій та є запорукою їх довгострокового розвитку. Мобільний банкінг – це система, що дає можливість управляти власними безготівковими коштами за допомогою мобільного телефону, смартфона або планшетного комп'ютера. Ця послуга в банках представлена у вигляді додатків для планшетів і смартфонів з операційними системами iOS, Android та Windows Phone [2, с. 7].

На рис. 1 представлені переваги та недоліки мобільного банкінгу та інтернет-банкінгу для клієнтів та банківських установ. Банки підлаштовуються під зміну потреб інтернет-користувачів. Мобільні додатки зараз включають весь можливий функціонал послуг, які банк юридично може надати дистанційно. 2020 рік став роком стрімкої цифрової трансформації фінансової системи. Пандемія та карантинні обмеження змінили звички українців у бік дистанційності та цифрових фінансів. У Національному банку України запропонували фінансовому ринку різні моделі віддаленої ідентифікації та верифікації клієнтів фінансових установ – п'ять спрощених та три повноцінних. Зокрема, разом з Мінцифри Національний банк урегулював можливість використання мобільного застосунку «Дія» для дистанційної ідентифікації клієнтів та отримання ними фінансових послуг.

Рис. 1. Переваги та недоліки мобільного банкінгу та інтернет-банкінгу для клієнтів та банківських установ (побудовано на основі [1, с. 49])

Також це можна зробити через Систему BankID НБУ – державну систему віддаленої ідентифікації, яка активно розвивається. Система стрімко нарощує кількість учасників. Онлайн-послуги з використанням Системи BankID НБУ на кінець 2020 року були доступні 94% користувачам платіжних карток на ринку. У 2020 році в НБУ модернізували веб-сторінку Системи BankID НБУ, адаптували мобільну версію для користування смартфонами, зокрема і для користувачів із вадами зору та слуху. Також створений окремий розділ про Систему BankID НБУ на сторінках офіційного Інтернет-представництва Національного банку. Цей розділ містить інформацію про перелік абонентів, документи Системи BankID НБУ, умови приєднання до системи тощо. Упровадження комерційної моделі використання Системи BankID НБУ стало можливим завдяки створенню програмного модуля «Керування Системою BankID Національного банку України». Цей модуль автоматизує моніторинг розрахунків, формування міжабонентських актів, статистичних звітів та звітів для проведення розрахунків [6].

Смартфонізація населення з кожним роком зростає, і саме смартфони стали основним гаджетом для доступу в інтернет: на них припало 53,3% всіх веб-запитів, про що свідчать дослідження міжнародних компаній We Are Social і Hootsuite [4]. Так, мобільні додатки банків стали найбільш популярним засобом доступу до онлайн-банкінгу. Дослідження організації Fidelity National Information Services (FIS) показали, що у зв'язку з початком пандемії мобільний банківський трафік зріс на 85% у квітні 2020 року, а нові цифрові реєстрації зросли на 200%. [5]. Стильний, легкий та мінімалістичний мобільний банкінг – це тренд найближчого майбутнього.

Сучасні технології дозволяють нам користуватися послугами в будь-якому місці і в будь-який час. Це не тільки зручно, але й безпечно. Сучасний телефон, дозволяє отримувати доступ до своїх банківських рахунків в будь-якому місці і в будь-який час. На сьогоднішній день залишилося не так багато банків, де відсутня послуга мобільного банкінгу. Мобільний банкінг – це зручний спосіб економії часу і коштів для операцій зі своїм банківським рахунком, простий спосіб контролю ваших грошових коштів. Власник рахунку завжди в курсі про стан свого рахунку і будь-яких пересуваннях його грошових коштів [2, с. 5].

З розвитком науки, техніки, інформаційних технологій мобільні технології отримали дуже широке застосування. За ходом розвитку мобільних технологій стежать у всіх сферах діяльності людини, банки не є винятком. Сьогодні банки все більше прагнуть надавати свої послуги дистанційно. В даний час для сучасних смартфонів доступний спектр різноманітних послуг: голосове підтвердження операцій, оплата, визначення місцезнаходження банкоматів і відділень банку, дозволяють своїм власникам незалежно від їх місця розташування розпоряджатися їх банківськими рахунками, а так само різні програми лояльності [3, с. 117].

Отже, мобільний банкінг – одне з найбільш перспективних напрямків розвитку банківського бізнесу. Характеризуючи розвиток інвестиційного бізнесу в Україні, слід визнати, що він побудований на інтернет-трейдингу з широким використанням мобільного зв'язку, коли немає під рукою стаціонарного комп'ютера.

Література:

1. Бахарева Я. В. Мобільний банкінг як перспективний напрям розвитку банківських інформаційних систем. *Агроекономіка*. 2018. № 11. С. 48-54.
2. Завербний А. С., Сокульський Н. Р. Пандемія як каталізатор цифровізації банківської системи в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 2. С. 5-9.
3. Коваленко В. В. Маркетингові банківські комунікації в умовах цифровізації економіки України. *Modern Economics*. 2020. № 21(2020). С. 115-121.
4. *Digital in 2020 Report. We Are Social*. 2020. URL: <https://wearesocial.com/digital2020> (дата звернення 21.10.2021).
5. Walden S., Foreman D. 5 Fintech Trends Likely To Stick Around After The Pandemic. *Forbes*. 2020. URL: <https://www.forbes.com/advisor/banking/fintech-trends-after-the-pandemic/> (дата звернення 21.10.2021).
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2020.pdf?v=4 (дата звернення 21.10.2021).

Патицька Х.

к.е.н., с.н.с. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»

СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА: ФІНАНСОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В ЄС

Стимулювання економічної активності сільських територій є одним з основних напрямів просторового розвитку країн ЄС, в контексті якого на наднаціональному рівні реалізується Спільна аграрна політика (САП), на цілі якої спрямовуються значні фінансові ресурси як з наднаціонального бюджету, так і з бюджетів країн-членів. Зважаючи на тривалий період реалізації САП, вагомим є дослідження механізму формування та реалізації САП ЄС, його впливу на економічний розвиток сільських територій та сферу сільського господарства.

В основі САП ЄС на сучасному етапі – триєдина концепція сталого розвитку, відповідно до якої стимулювання сільських територій має відбуватися в напрямках збереження довкілля, покращення стану соціальної сфери, забезпечення збалансованого технологічного та економічного поступу. Водночас усе більшої актуальності та вагомості у контексті стимулювання просторового розвитку сільських територій у ЄС набувають теорії місцевого розвитку, які, базуючись на принципах продукування інновації, здатності до адаптації та до регулювання [1, 2] передбачають залучення місцевих стейкхолдерів до розробки та реалізації стратегій, прийняття рішень та розподілу ресурсів (підхід «Community-led local development»).

Формування та реалізація САП відбувається за двома окремими «стовпами» [3]. Відповідно розділене і фінансування, яке здійснюється з окремих структурних фондів: за I стовпом – з Європейського фонду гарантування сільського господарства (ЄФГСГ); за II стовпом - на основі співфінансування державами-членами ЄС та Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільських територій (ЄСФРСТ). При цьому, системою фінансування САП ЄС передбачена можливість перерахунку ресурсів між стовпами для фінансування більш вагомих цілей.

I СТОВП САП ЄС скерований на підтримку і розвиток сільського господарства у країнах ЄС і має два спрямування: забезпечення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції, яке здійснюється через ринкові заходи, та фінансову підтримку фермерів, яка забезпечується шляхом надання фермерам прямих виплат.

Направлення значних фінансових ресурсів на підтримку та стимулювання сільськогосподарського сектору має на меті забезпечити продовольчу безпеку жителів країн ЄС та на 2014-2020 рр. передбачало досягнення п'яти цілей: підвищення продуктивності сільського господарства через застосування технологічних та інноваційних інструментів і оптимальне використання факторів виробництва та праці; забезпечення відповідного рівня життя фермерів; підтримку стабільності ринкового середовища; забезпечення оптимальних запасів сільськогосподарських товарів; стимулювання прийнятної для споживачів цінової політики на сільськогосподарську продукцію.

Заходи щодо втручання ЄС на сільськогосподарські ринки (ринкові заходи) здійснюються Спільною організацією сільськогосподарських ринків ЄС та спрямовуються на досягнення цілей у таких напрямках:

захист і стабілізація сільськогосподарських ринків, запобігання виникненню кризових ситуацій та адаптація суб'єктів сільськогосподарського виробництва до зміни ринкової кон'юнктури, здійснення надзвичайних заходів і надання допомоги певним секторам;

заохочення співпраці сільськогосподарських виробників через розвиток різних форм організацій та представництв груп виробників, стимулювання міжгалузевої взаємодії;

встановлення та дотримання вимог до якості сільськогосподарської продукції, правил торгівлі та політики конкуренції.

Фінансова підтримка фермерів як другий напрям реалізації САП за I стовпом здійснюється шляхом надання фермерам прямих виплат та спрямована на досягнення цілей, які виходять за межі підтримки фермерства, опосередковано включаючи розвиток сільських територій та досягнення самоідентифікації фермерами з

територією, на якій проживають і працюють, а саме: розвиток фермерів як гарантів продовольчої безпеки у ЄС; стимулювання сільськогосподарського виробництва; заохочення фермерів до виробництва безпечних, якісних і доступних продуктів харчування; винагорода для фермерів за турботу про сільську місцевість і навколишнє середовище.

II СТОВП САП ЄС сформований для сприяння сталому розвитку сільських територій шляхом зміцнення їх соціальної, екологічної та економічної стійкості. Для цього Європейською Комісією визначено три довгострокові цілі політики розвитку сільських територій: 1) підвищення конкурентоспроможності сільського та лісового господарства; 2) забезпечення сталого управління природними ресурсами та кліматичними змінами; 3) досягнення збалансованого територіального розвитку економіки сільських регіонів та громад, включаючи підтримку і стимулювання зайнятості.

Півстолітня практика комплексної системної постійної підтримки розвитку сільських регіонів у ЄС може бути корисною для країн, що розвиваються, в контексті формування пріоритетів політики регіонального розвитку та визначення напрямів стимулювання економічного зростання сільських регіонів загалом та сільських поселень у несприятливих умовах зокрема. Очевидно, що підхід до розвитку сільських територій, сформований навколо аграрного сектору і нарощення сировинного експорту сільськогосподарської продукції, є застарілим та не відповідає вимогам сучасності і світовим тенденціям. Державна політика повинна базуватися на дуальному підході до сільських територій – по-перше, як національного багатства та джерела історико-культурної самобутності держави, по-друге, як рушійної сили на шляху переходу до екологічно орієнтованого підприємництва.

Література:

1. Bassand M., Hainard F., Pedrazzini Y., Perrinjaquet R. (1986) *Innovation et changement social: actions culturelles pour un développement local*. Lausanne: Presses Polytechniques Romandes, 136 p.
2. Bouvet F. (2001) *Recherche sur les fondements méthodologiques des politiques économiques environnementales confrontées à la notion de développement soutenable*. Paris: Université Panthéon-Sorbonne, 212 p.
3. European Commission (2021) *Future of the common agricultural policy*. URL: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_en#a-new-way-of-working. Accessed on 10.06.2021.

Петруха С.

к.е.н., доцент, професор кафедри Управління проектами і процесами Навчально-наукового інституту менеджменту та освіти дорослих Університету «КРОК»

Мазур А.

«Фінанси, банківська справа та страхування», аспірантка 4 курсу
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петруха С. В.

БОРГОВЕ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Джерела, які використовуються для фінансування інвестиційних проектів значною мірою впливають на результативність інвестиційних проектів. Тому доцільно розглянути погляди щодо класифікації джерел фінансування, які є досить

різноманітними та суперечливими. Підходи щодо класифікації джерел фінансування інвестиційних проектів наведено в таблиці. Методи боргового фінансування включають позикові джерела, включаючи банківські кредити і емісію облігацій.

Таблиця - Джерела фінансування інвестиційних проектів

Автор	Класифікація
Стаття 10 Закону України «Про інвестиційну діяльність»	1) власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо); 2) позикові фінансові кошти інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); 3) залучені фінансові кошти інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб); 4) бюджетні інвестиційні асигнування; 5) безоплатні й благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян [1]
В. Федоренко	Повне самофінансування (прибуток, амортизаційний фонд); кошти з бюджету, кошти дрібних інвесторів (акціонування); позики, оренда майна та змішане фінансування [2]
І. Бланк	Внутрішні джерела формування власних інвестиційних ресурсів підприємства, зовнішні джерела формування власних інвестиційних ресурсів підприємства та джерела формування позикових ресурсів підприємства [3]
В. Папп	На першому етапі поділяються на державні джерела й ресурси підприємств, а на другому етапі в кожній групі відокремлювати власні джерела й запозичені джерела [4]
М. Туріянська	Залучені, позикові, власні [5]

Складність залучення інвестиційних ресурсів та їх недостатній обсяг зумовлений специфікою функціонування вітчизняного ринку цінних паперів. На сьогоднішній день інфраструктура ринку цінних паперів вже сформована, однак реальні надходження очікувати від нього у найближчому майбутньому не доводиться. Велику роль у цьому відіграла так звана паперова приватизація, яка, по суті, не сформувала клас ефективних власників та не створила підґрунтя для зацікавленості менеджменту підприємств виплачувати дивіденди. Це призвело до того, що серед цінних паперів, які обертаються на вторинному ринку, попитом користуються цінні папери не більше як двох десятків емітентів.

Використання позикових джерел формування фінансових ресурсів також ускладнене, динаміка довгострокового кредитування в Україні на сьогоднішній день залишається невтішною. Це пов'язано і з дефіцитністю ресурсної бази банківських установ, і з високими відсотковими ставками за кредитами, і з низьким рівнем кредитоспроможності позичальників. Окрім того, банки не зацікавлені у наданні інвестиційних кредитів – вищий рівень ризику за ними, порівняно зі стандартними, нічим не компенсується. Залучення позикових коштів через механізм облігаційних позик ускладнюється через обмеження кола платоспроможних покупців, які потенційно могли б зацікавитися таким способом вкладання коштів.

Важливе значення для активізації інвестиційної діяльності в країні має участь держави у фінансуванні інвестиційних проектів. На сьогоднішній день частка бюджетного фінансування є невеликою, що зумовлено дефіцитом фінансових ресурсів, однак така ситуація негативно відображається, у першу чергу, на розвитку наукової та інноваційної діяльності. Окрім того, інвестиційна діяльність держави виступає своєрідним каталізатором, який сприяє притоку інвестиційних коштів з інших джерел, тим самим стимулюючи розвиток економіки. Здебільшого державна підтримка полягає у фінансуванні (співфінансуванні) реалізації проектів з державного бюджету, а також наданні державних гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями.

Як свідчить зарубіжний досвід, фінансування за рахунок бюджету було ключовим чинником структурних перетворень економіки США, Китаю, Індії, а у економічно розвинених європейських країнах бюджетні кошти залишаються одним із найвагоміших важелів структурних змін в економіці.

Протягом всього періоду незалежності України важлива роль відводилася залученню іноземних інвестицій. Однак практика засвідчила, що іноземний інвестор не зацікавлений у фінансуванні високотехнологічних проектів, оскільки це означає вирощування конкурента самому собі. Також при залученні іноземних інвестицій роль відіграє не тільки кількість, але і якість, оскільки іноземні інвестори схильні до інвестування у ті галузі, які дозволяють швидко повернути капітал з прибутком (роздрібна торгівля, сфера розваг, ресторанний бізнес). Іноземні інвестори охоче вкладають кошти у ті проекти, які дозволяють їм отримати доступ до сировинних ресурсів, до дешевої робочої сили, нових ринків збуту, продовжити життєвий цикл своєї продукції (яка може бути вже застаріла) тощо. Все це може створити передумови для зниження рівня економічної безпеки держави, тому навряд чи іноземні інвестиції найближчим часом можуть стати вагомим джерелом фінансування інвестиційних проектів.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність : закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
2. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент. Київ: МАУП, 2001. 280 с.
3. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2003. 480 с.
4. Папп В. Оптимізація розподілу інвестиційних ресурсів та вибір ефективних інвестиційних проектів. Регіональна економіка. 2004. № 2. С. 246–255.
5. Туріянська М.М. Інвестиційні джерела. Донецьк: Юго-Восток, 2004. 317 с.

Петруха Н.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту в будівництві
Київського національного університету будівництва і архітектури

Тітова І.

«Фінанси, банківська справа та страхування», аспірантка 4 курсу
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»
Науковий керівник – д.е.н., професор Котляревський Я. В.

ПОДАТКОВІ ІНІЦІАТИВИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Право органів місцевого самоврядування встановлювати місцеві податки та збори закріплене в статті 143 Конституції України. В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми щодо здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень для забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із головних завдань фінансово-бюджетної політики держави на сьогодні.

До місцевих податків належать: податок на майно (який складається із плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, транспортного

податку); єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Реформа територіальної організації влади, яка сьогодні втілюється в Україні, має на меті побудову нової моделі управління суспільством на основі створення фінансово самодостатніх громад.

23 вересня 2021 року Верховна Рада перенесла розгляд проєкт Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» [1], який був прийнятий за основу у першому читанні ще в липні місяці. Цим законопроєктом пропонується удосконалення деяких положень Податкового кодексу України у частині, що стосується окремих питань адміністрування місцевих податків.

Реалізація гарантованих конституцією прав громадян (на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист тощо) має забезпечуватись на однаковому рівні по всій території держави. Якими б не були податкові повноваження органів місцевого самоврядування, за відсутності достатнього економічного підґрунтя місцеві податки і збори не в змозі забезпечити відповідний рівень реалізації. Тому фінансову самостійність органів місцевого самоврядування необхідно розуміти як наявність достатніх фінансових ресурсів для виконання покладених на них функцій. Джерела походження цих ресурсів повинні мати другорядне значення. Необов'язково це мають бути податкові надходження. Цілком ймовірно, що значна частина таких ресурсів може формуватись за рахунок неподаткових джерел у вигляді плат за надання спеціальних послуг або взагалі міжбюджетних трансфертів.

Ефективна та дієва система місцевого самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення громади органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень і забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами.

Основним інструментом, за допомогою якого територіальні громади здійснюють свої функції, є бюджет. Тому питанням і проблемам, що стосуються формування дохідної частини бюджетів місцевого самоврядування, пошуку і реалізації резервів їх наповнення, розширенню бази оподаткування приділяється досить велика увага.

Одним із суттєвих джерел доходів місцевих бюджетів є надходження від встановлених законодавством податків, зборів та інших платежів, у тому числі за рахунок місцевих податків і зборів. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів – головне завдання, яке визначив Уряд України і в реалізації якого якому зацікавлені органи місцевого самоврядування [2].

Упродовж останніх років в Україні були здійснені суттєві кроки щодо фінансової децентралізації та зміцнення ресурсної бази органів місцевого самоврядування. Внесені зміни до податкового та бюджетного законодавства в частині збільшення обсягів як власних доходів місцевих бюджетів, так і місцевих податків та зборів, зокрема:

ліквідовані неефективні податки, видатки на адміністрування, що були більшими, ніж надходження від таких податків і зборів; введено нові економічно ефективні податки; розширено перелік типів об'єктів оподаткування; змінено податкові ставки; розширено коло платників податків; окремі загальнодержавні податки віднесено до місцевих податків тощо.

Враховуючи ці зміни, а також з огляду на мотиваційний аспект та безпосередній вплив органів місцевого самоврядування на запровадження та мобілізацію місцевих податків і зборів, можна чітко прослідкувати динаміку зростання їх питомої ваги в доходах місцевих бюджетів України (без трансфертів).

Реалізація гарантованих конституцією прав громадян (на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист тощо) має забезпечуватись на однаковому рівні по всій території держави. Якими б не були податкові повноваження органів місцевого самоврядування, за відсутності достатнього економічного підґрунтя місцеві податки і збори не в змозі забезпечити відповідний рівень реалізації. Тому фінансову самостійність органів місцевого самоврядування необхідно розуміти як наявність достатніх фінансових ресурсів для виконання покладених на них функцій. Джерела походження цих ресурсів повинні мати другорядне значення. Необов'язково це мають бути податкові надходження. Цілком ймовірно, що значна частина таких ресурсів може формуватись за рахунок неподаткових джерел у вигляді плат за надання спеціальних послуг або взагалі міжбюджетних трансфертів. Перспективним у цьому плані може стати інститут самооподаткування населення, який має зовсім іншу, ніж місцеві податки, природу.

Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень: проект закону України від 02.06.2021 № 5600. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72106.
2. Місцеві податки і збори: аналіз вимог до прийняття рішень органами місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/%208778>.

Поврезнюк Т.

«Міжнародна економіка», 2 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

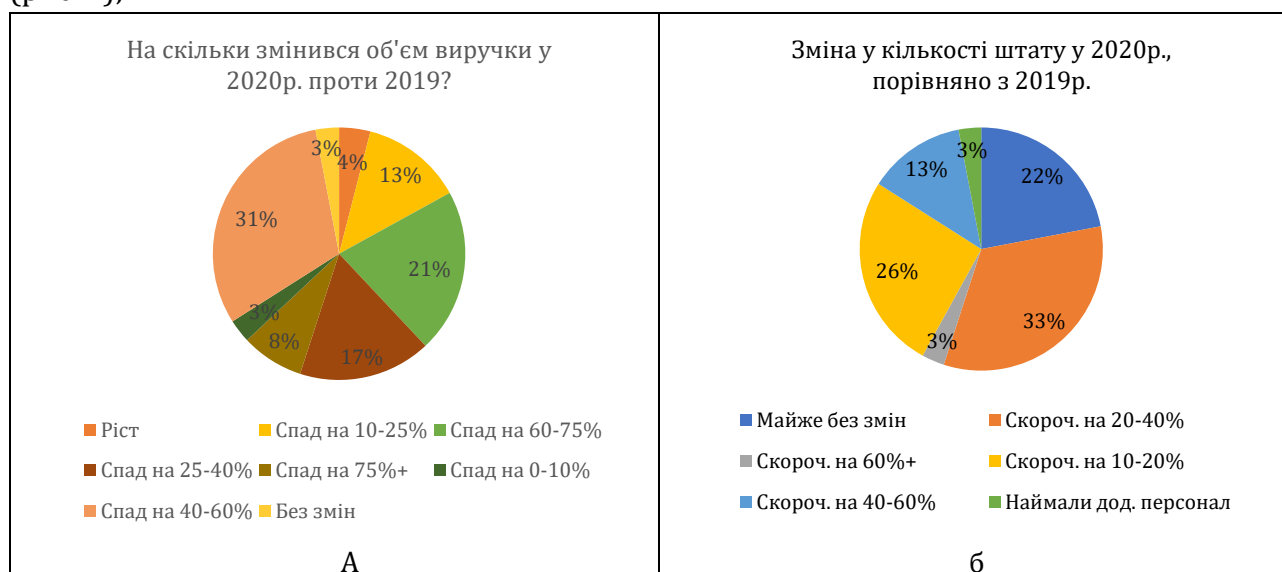
Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ВПЛИВ COVID-19 ТА КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ

Поширення пандемії COVID-19 по всьому світу спричинило неабиякі труднощі в усіх сферах людського життя. Проте готельно-ресторанний бізнес постраждав чи не найбільше, адже він стосується безпосереднього контакту із людьми.

З метою оцінки впливу пандемії COVID-19 на учасників готельного ринку України, Horwath HTL Угорщина та Українська Асоціація Готелів та Курортів UHRA провели національне онлайн-опитування настроїв готельєрів України. У опитуванні взяли участь 122 готелі. Результати були наступні: понад 60% респондентів повідомили, що їх річна виручка знизилась на більш, ніж 40% (з яких у половини вона зменшилась на понад 60%) (рис.1.а.); у той час як більшість готельєрів запровадили основні заходи з оптимізації витрат, ті готелі, де виручка залишилась незмінною або й зросла, не

скорочували жодних операційних витрат чи персоналу; вони займалися впровадженням цифрових та/або маркетингових інструментів та вдосконаленням продуктів та послуг (рис.2.);

Рис. 1 – Дані з опитування учасників готельного ринку України

Джерело: складено автором за даними [1]

75% респондентів повідомили, що їм доводиться звільняти працівників, і понад 20% з них довелось скоротити понад 40% персоналу (рис.1.б.); лише 2% готельєрів через пандемію вирішили продати свій бізнес, тоді як понад 90% відповіли, що продовжать працювати, навіть якщо доведеться ввести певні обмеження у роботі; 76% респондентів зазначили необхідність компенсації заробітної плати за періоди карантинів; 66% висловились за ефективніший державний контроль, профілактику поширення вірусу із суворими тестами та належними наступними діями, замість зупинок економіки та закриття кордонів; 60% голосували за відміну нарахування земельного податку та податку на нерухомість у 2021 р.; 44% пропонували як дієве суттєве зниження ПДВ на послуги розміщення[1].

Беручи до уваги наведені вище результати опитування, можна висунути певні стратегії для ефективної діяльності готельного бізнесу в кризових ситуаціях, таких як COVID-19, а саме: стратегія оптимальних видатків (збільшенні споживчої корисності завдяки покращенню надаваних послуг), стратегія діджиталізації (впровадження сучасних технологій), стратегія інтелектуальної власності (підвищення іміджу готелю, що дасть змогу розповсюджувати мережу), співробітницька стратегія (кооперування між готелями, що сприятиме кризостійкості), стратегія диференціювання (впровадження інновацій, унікальність в певних категоріях порівняно з конкурентами), стратегія концентрування (націлення на певну категорію споживачів, як варіант завдяки зниженню цін).

Як можна побачити із заходів, які вжили готелі, щоб справитись з наслідками пандемії, частина представників готельного бізнесу вдалася до деяких вищезгаданих стратегій, а саме: стратегія оптимальних видатків (високі стандарти гігієни); діджиталізація (здійснили новий цифровий маркетинг); диференціювання (оновились як продукт, ввели нові послуги, змінили деякі зони (під гральні)); стратегія концентрування (знизили ціни) (рис.2.).

Рис. 2 – Заходи вжиті готелями, щоб справитись з наслідками пандемії

Джерело: складено автором за даними [1]

Наразі зі стрімкою тенденцією до поширення вакцинування з'являються нововведення для готельного бізнесу. Наприклад запровадження "Знаку безпеки" для готелів з повністю вакцинованим персоналом [2]. Це означає, що готелі з такими знаками будуть більш привабливими для споживачів, а отже зростатиме попит на їхні послуги і це в свою чергу має пожвавити готельний бізнес загалом.

Ресторанна індустрія також значно постраждала від COVID-19. За даними аналітичного центру "Ресторани України" [3]: за 2020 рік кількість ресторанів та кафе в Україні зменшилась майже на 4 тисячі закладів. На початок 2021 року працювало 14,7 тисячі ресторанів, кафе та барів, у порівнянні з початком 2020 року, коли в Україні працювало 18,6 тисячі закладів. Відповідно об'єм ресторанного ринку скоротився за 2020 рік майже на 30% і склав за 2020 рік 14,1 млрд гривень. За 2020 рік ресторанний ринок втратив майже 6 млрд гривень.

Погіршення епідеміологічної ситуації та введення карантинних обмежень стимулювало заклади громадського харчування переорієнтувати свою стратегію та знайти ефективні способи отримання прибутку. Таким чином, поширились служби доставок їжі (Glovo, Uber Eats), послуга самовивозу (наприклад мережа ресторанів швидкого харчування McDonald's закликала споживачів користуватися МакДрайвом), а також харчування на літніх терасах ресторанів та кафе.

Якщо розглядати ситуацію з вакцинуванням, то тут є певні труднощі. Кабінет Міністрів України затвердив постанову №954, якою запровадив дискримінаційний розподіл осіб відповідно до рівня вакцинації [4]. Таким чином, обмеження у «жовтому рівні» епідеміологічної небезпеки не будуть діяти на ті заклади громадського харчування, де «жовтий» або «зелений» сертифікати мають всі відвідувачі, та хоча б 80% працівників. А за «червоного рівня» – надання послуг безпосередньо в закладі харчування буде неможливим, за умови якщо 100% співробітників та відвідувачів не матимуть «зеленого» сертифікату. На нашу думку, ці державні заходи хоч і зменшуватимуть ділову активність ресторанного бізнесу, але всеж ситуація може бути кращою аніж в 2020 році, коли в періоди жорсткого локдауну жоден заклад не міг функціонувати в нормальному режимі (тільки на виніс).

Отже, ситуація з COVID-19 дає наочний приклад вразливості, невідповідності готельно-ресторанного бізнесу, та його слабкої здатності швидко адаптуватись до нових обставин. Це означає, що готельєри та ресторатори мають приділяти увагу розвитку та

впровадженню нових «гнучких» стратегій функціонування своїх бізнесів, що дадуть змогу ефективно працювати, незважаючи на кризові ситуації. Наприклад, розвиток власного бренду, як складова стратегії інтелектуальної власності, дасть змогу підвищити імідж бізнесу, за допомогою залучення інновацій, сучасних технологій, що сприятиме зросту споживчого попиту, а отже пожвавленню функціонування бізнесу та конкурентоспроможності на ринку послуг.

Література:

1. Опитування серед гравців готельного ринку України щодо наслідків пандемії COVID-19: веб-сайт. URL: <https://www.hospitalitynet.org/file/152008936.pdf> (дата звернення: 14.10.2021).
2. В Україні запровадять "знак безпеки" для готелів з повністю вакцинованим персоналом: веб-сайт. URL: https://lb.ua/economics/2021/10/12/496133_ukraini_zaprovadyat_znak_bezpeki.html (дата звернення: 17.10.2021).
3. Аналітичний центр "Ресторани України". URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=114870367357023&id=102348505275876 (дата звернення: 17.10.2021).
4. Постанова № 954 від 13.09.2021 р. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236 і від 29 червня 2021 р. № 677. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2021).

Прилуцький Б.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім.В.Федосова Славкова.А.А.

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У 2020 році пройшов всесвітній економічний форум у місті Давос, де було визначено найзначніші глобальні ризики та виклики для капіталістичної системи. Серед них були відмічені: кліматична криза, економічна конфронтація і політична поляризація. У першій п'ятірці довгострокових ризиків, які будуть мати найбільше значення в найближчі десять років: ризики клімату та екології посідають відразу чотири позиції [1].

Проблема забруднення навколишньої середовища є дуже актуальною для сучасного зовнішнього світу. Такі форми протесту, як споживчі бойкоти по відношенню до бренду, що запідозрили у неекологічному виробництві, вже стали частиною звичної світової практики і можуть сильно вплинути на майбутнє бізнесу у цілому.

Україна, як частина світової економіки, теж має гостро поставити це питання на порядку денному. Після переходу на «зелену» енергетику, безвідходне виробництво та електроавтомобілі, країни ЄС, США та КНР стануть висувати подібні вимоги до своїх торговельних та економічних партнерів. Окрім цього, рейтинг забезпеченості захисту навколишнього середовища вже сьогодні відіграє важливу роль у створенні списку інвестиційно привабливих країн світу. У 2020 році у рейтингу МВФ «Doing Business» Україна посіла лише 64 місце [2].

Природозахисне законодавство України було сформовано в кінці 1990-х років. Екологічна політика України була визначена Законом «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [3], що був затверджений у 1998 р. Тоді

при формуванні екологічних нормативів не враховувався поточний стан промислового комплексу. Величезна кількість державних екологічних програм носили виключно формальний характер. В результаті невдалої природоохоронної практики модернізація промисловості останні 20 років була хаотичною і залежала в основному від свідомості і планів власника бізнесу.

Для реалізації екологічної політики, що допоможе нашій країні в її економічному розвитку, нам потрібно проводити довгострокову системну роботу. У 2014 році після підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна на державному рівні взяла курс на зближення природоохоронного законодавства і політики ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Після цього у 2019 році був прийнятий Закон «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» [4]. Однак, в останньому досі не визначено уповноважений державний орган у цій сфері. Лише визначено, що суб'єктом, який здійснює державне управління у сфері моніторингу, є Кабінет Міністрів України. Було зазначено, також, що планується запуск системи торгівлі викидами парникових газів замість вуглецевого податку, але знову ж таки незрозуміло: коли і в якому форматі.

Тим часом, з 1995 по 2014 р., сукупні доходи від екологічних податків в країнах ЄС збільшилися більш ніж на 70%. Що ж стосується обов'язкових екологічних платежів і податків, то вони складають в середньому (за підтвердженими даними за 2019 р.) близько 4-6% від усіх податкових доходів країн - членів ЄС.

Україна ввела екологічний податок у 2011 році. Розділом VIII Податкового кодексу України, починаючи з 01.01.2011 р. замість загальнодержавного збору за забруднення навколишнього природного середовища запроваджено справляння екологічного податку. Європейські держави спрямовані на оподаткування енергоносіїв, тим часом, Україна намагається контролювати рівень забруднення. Так, в залежності від класу шкідливості стягується: від 10 до 138,57 грн/т.- за 4 клас небезпеки; від 142,3 до 598,4 грн/т.- за 3 клас небезпеки; від 630 до 4016,11 грн/т.- за 2 клас небезпеки; від 4132,3 до 17536,42 грн/т.- за 1 клас небезпеки- згідно з податковим кодексом України [5, п.2, ст.243]. Следствием цього стало те, що за 2020 рік бюджет отримав 3,3 млрд. грн. від екологічного податку, що становить лише 2,9% від усіх податкових доходів країни [6]. В той же час тільки за викиди в атмосферне повітря, за даними Рахункової палати України, відзвітувало близько 55 тисяч суб'єктів господарювання [7]. Податківцям потрібно організувати контроль за сплатою податку усіма цими суб'єктами. Отже ефективність національної фіскальної системи може бути нижчою за європейську.

Окрім цього, європейські країни проводять політику компенсування для компаній, що йдуть у фарватері європейської екологічної політики. Наприклад, у Бельгії держава може компенсувати значну частину податкових витрат (до 80%) в разі, якщо компанія є учасником договорів про впровадження новітніх технологій енергозбереження. Україні теж потрібно було б запозичити подібний досвід у наших європейських колег.

Наша держава використовує інструменти фіскальної політики у сфері екології з 2011 року, але не дуже ефективно. Замість введення додаткових податків на неекологічні енергоносії, Україна намагається оподаткувати шкідливі відходи. Не було введено фіскальний інструмент, що спонукав з позиції «м'якої сили» до введення на підприємствах необхідних стандартів, як це зробили країни Європи. Для вирішення цих

та інших питань, ми могли би запозичити досвід у держав, що вже давно та успішно проводять свою екологічну політику.

Література:

1. *The World Economic Forum*. Офіційний сайт: URL: <https://www.weforum.org> (дата звернення: 13.10.2021).
2. *Rankings - Doing Business*. Офіційний сайт: URL: <https://www.doingbusiness.org/en/rankings> (дата звернення: 06.10.2021)
3. Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова ВРУ від 05.03.1998 №188/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів. Закон України від 12.12.2019 №337-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20#Text>
5. Податковий Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/>
7. Рахункова палата. Офіційний сайт: URL: <https://rp.gov.ua/>

Примак О.

«Фінанси, банківська справа та страхування», б курс,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Рудик Н.В.

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Значення оподаткування, для надходжень грошових ресурсів до бюджету будь-якої країни, залишається незмінно значним питанням, яке постійно потребує покращень та доповнень. Але з метою забезпечення балансу між розвитком бізнесу та наповненням державних коштів, потрібно мати ретельно сплановану та урівноважену систему оподаткування, яка буде забезпечувати бюджет країни фінансами, і при цьому давати можливість підприємствам для розвитку.

Проблемою дослідження є — спрощена система оподаткування юридичних осіб в Україні, недоліки її використання при нинішньому становищі держави та актуальність теоретичного і законодавчого підґрунтя. Причиною важливості розгляду даної тематики є значна низка істотних мінусів даної системи в Україні, при одночасно великій кількості платників.

Серед основних недоліків даного питання можна виділити:

Нормативно-правова база оподаткування є складною і неузгодженою;

Система використовується для ухилення від сплати податків та зниження соціальних внесків;

Застосування альтернативних загальної та спрощеної систем оподаткування не повинне впливати на вибір організаційно-правової форми чи виду діяльності суб'єкта малого підприємництва за податковими причинами;

При цьому, ця система все є має певні переваги, в числі яких:

застосування підприємством спрощеної системи оподаткування є значне скорочення переліку податків;

значне спрощення ведення обліку та звітності;

право не використовувати РРО;

право вибору бути чи ні платником ПДВ.

В якості позитивного досвіду з боку держав пострадянського простору, можна взяти за приклад Республіку Білорусь, та її диференціацію ставок податку на основі врахування виду населеного пункту застосування виключно відсоткових ставок та підвищення їхнього рівня.

На мою думку, спрощена система України дійсно потребує доопрацювання на всіх рівнях. Серед пропозицій по вдосконаленню можна виділити:

Змінити шляхом збільшення список видів діяльності, які мають право на спрощену систему;

Змінити базу оподаткування з прибутку підприємства на дохід;

Пом'якшення податкового навантаження на малий та новостворений бізнес, шляхом зменшення податку або ж його повною відсутністю на певний період початку.

Оскільки саме ці проблеми сприяють проведенню маніпуляцій, з метою ухилення від сплати податків.

Як приклад позитивних зрушень можна розглянути Францію. З 2001 року в державі діють пільги які звільняють від сплати ПДВ. В тому числі, і приналежність підприємства до малих, що робить країну значно більше інвестиційно привабливою, та зменшує тиск на щойно створений бізнес.

Ще одним яскравим прикладом справедливості та орієнтування на розвиток, можна вважати США з її прогресивною податковою ставкою. Завдяки цьому, великі компанії будуть сплачувати податки, які відповідають її доходам. Таким чином, бюджет все ще буде наповнюватись за рахунок підприємств, що змогли закріпитися на ринку, і давати можливість для малого бізнесу.

В Бельгії, з 1971 року застосовується методика, при якій ПДВ стягується зі споживача в послідовності, під час укладання кожної угоди, в процесі виробництва, імпорту та придбання за межами ЄС.

В цілому, можна побачити наступну тенденцію до збільшення обсягів видатків, протягом 2014-2019 рр. в Україні, яка свідчить про позитивні зрушення в політиці держави, та збільшення кількості підприємств, що використовують саме спрощену систему (рис.1).

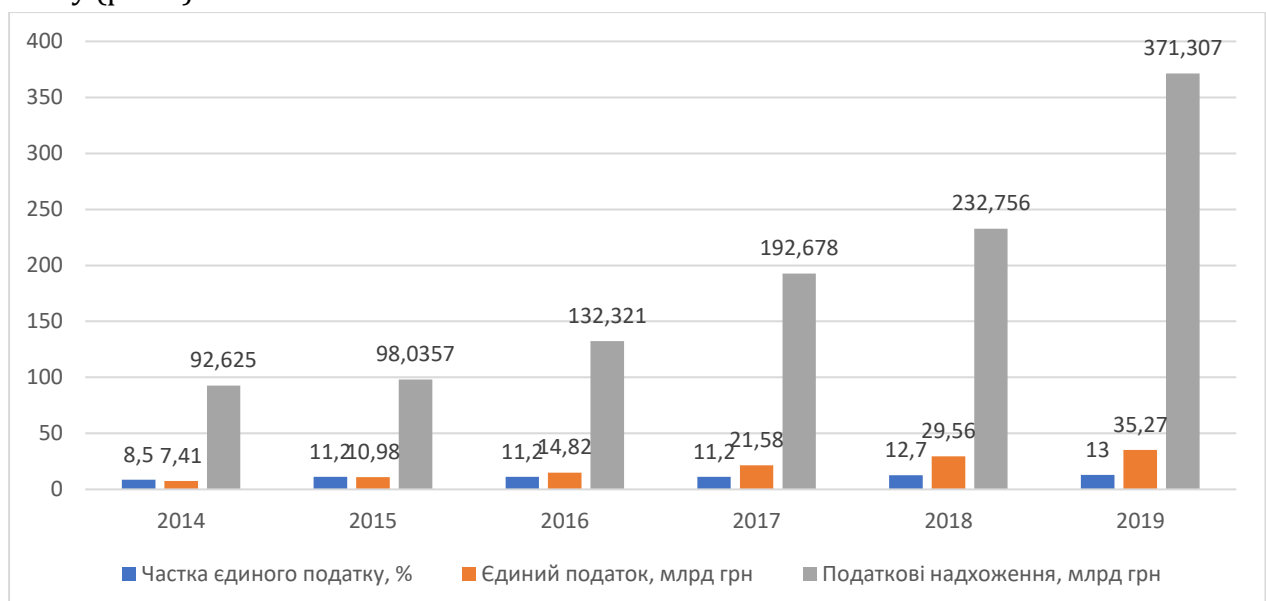

Рис.1 - Динаміка надходжень єдиного податку

Отже, можна зробити висновок, що, незважаючи на те, що податкова система України, має свої переваги і постійно покращується, а в особливості її частина у вигляді спрощеної системи оподаткування, присутня все ще значна кількість недоліків, які потребують вирішення, та оптимізації під сучасні вимоги економіки та підприємств.

Література:

1. Сливар І. М. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД [Електронний ресурс] / І. М. Сливар. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/49416/2/2018_Slyvar_I_M-Sproshchena_systema_opodatkuvannia_96-98.pdf.
2. Амбрик А. П. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ СПРОЩЕНИХ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ [Електронний ресурс] / А. П. Амбрик. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2015/8.pdf.
3. ДЖУЛІЙ Л. В. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД [Електронний ресурс] / Л. В. ДЖУЛІЙ, Т. Г. РЗАЄВА, А. П. БАРАНЮК. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_6_2/pdf/030-032.pdf.
4. Рудик Н. В. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ: ЗБЕРЕГТИ МАЛИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ЛОКДАУНУ В УКРАЇНІ [Електронний ресурс] / Н. В. Рудик. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-11_0-pages-361_370.pdf.

Присяжнюк Н., Яремко К.

«Міжнародна економіка», 2 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник-к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Електронні гроші стрімко набувають популярності у сучасному світі, зокрема, і в Україні. Загалом, електронні кошти є найбільш простою і швидкою формою розрахунку, доступною практично в будь-якій країні світу та використовуються як підприємствами для здійснення господарських розрахунків, так і населенням для сплати різноманітних рахунків та здійснення грошових переказів.

Виділяють такі переваги та недоліки у використанні систем електронних грошей (табл. 1).

Таблиця 1 - Переваги та недоліки у використанні електронних грошей

Переваги	Недоліки
Висока швидкість здійснення операцій	Відсутність в законодавстві України особливого правового статусу для емітентів електронних грошей
Висока портативність – електронні кошти, незалежно від суми, не мають габаритів (об'єм, вага)	Вразливість електронних систем до хакерських атак, збоїв у програмному забезпеченні .
Зменшується контакт людей з готівкою — потенційним переносником шкідливих бактерій	Залежність від постійного енергопостачання та зв'язку з інтернетом.
Можливість роботи в режимі on-line для платника та одержувача коштів	Обмеження обігу визначено законами та постановами НБУ

Джерело: складено на основі [1]

Випускати електронні гроші мають право лише 9 банків [2]. Україна має досить високий рівень використання цієї форми розрахунку. В порівнянні з країнами Європи, ми маємо більш розвинену, як на законодавчому так і на споживчому рівнях, систему.

Також впроваджується чимало фінансових інструментів, яких досі не має в багатьох провідних країнах. Так, для оплати проїзду в транспорті почали застосовувати безконтактні банківські картки із системою PayPass [3]. Додатковим фактором, що сприяв поступовій відмові населення від готівки, було поширення пандемії COVID-19. В порівнянні з I півріччям 2020 р., кількість операцій проведених за допомогою електронних грошей у I півріччі 2021 р. зросла на 36% (2,361 млрд шт. та 3.22 млрд шт. відповідно) [4, 5]. Також зросли й обсяги операцій на 42% (982,8 млрд грн та 1398 млрд грн відповідно) [4, 5]. Майже 90% від загальної кількості грошових операцій були безготівковими. Їх частка за сумою становила 60,6% від усіх операцій із картками. Торік за підсумками аналогічного періоду ці показники становили 86,1% та 55,1% відповідно [6].

Електронні гроші в Україні все ще мають свої недоліки, тому можна виділити кілька напрямів щодо покращення становища: - дозволити випуск електронних грошей широкому колу компаній (а не лише банкам); - дозволити використання електронних грошей для всіх видів розрахунків між фізичними, юридичними особами та державним сектором; - для уникнення ризику відмивання коштів анонімні операції з електронними грошима повинні бути обмеженими за розміром, а юридичні особи, що здійснюють такі операції та мають відповідні рахунки в системах електронних грошей, мають реєструвати їх згідно з вимогами податкового законодавства. Також повинен проводитись постійний моніторинг можливих зловживань.

Отже, електронні гроші є дуже зручним засобом для здійснення миттєвих платежів та інтенсивно розповсюджуються в Україні. Вони значно полегшують життя, оскільки з їх допомогою можна здійснювати миттєві перекази грошей на будь-який рахунок, легко простежити за своїм фінансовим станом і кількістю заощаджень. Тому більшість українців обирає саме цей варіант оплати. Проте, система ще має недоліки, над якими потрібно працювати.

Література:

1. Шишкова Н. Л. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні. НТУ «Дніпровська політехніка»: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/ERddIXd> (дата звернення: 17.10.2021).
2. Банки, які мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно з законодавством України. Національний банк України(надалі НБУ): веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/6RddkxI> (дата звернення: 17.10.2021).
3. «Платіжна революція»: чи зникне готівка з обігу? Радіо Свобода : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/rRddhj4> (дата звернення: 17.10.2021).
4. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток, I квартал 2020 року. НБУ : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/wRds1sy> (дата звернення: 17.10.2021).
5. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток, I квартал 2021 року. НБУ : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/VRdsTuV> (дата звернення: 17.10.2021).
6. Сума та кількість безготівкових операцій із платіжними картками зросли більш ніж на третину. НБУ : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/VRds4kN> (дата звернення: 17.10.2021).

Савицька В.

«Фінанси», 6 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Рязанова Н.С.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВАЛЮТНОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Валютне регулювання – це об'єктивна економічна необхідність, що має бути присутня з боку держави. Не лише країни, які розвиваються, стикаючись з економічними труднощами, а й високорозвинені держави, використовують заходи щодо регулювання валютних операцій, в першу чергу такі як рух капіталу.

Проблеми валютного регулювання вивчали такі вчені-правники, як Є. Алісов, В. Богун, І. Жуков, А. Золотова, В. Кротюк, В. Лагутін, С. Макаренко, С. Макуха, Л. Петрашко та ін.

Саме поняття валютного регулювання слід тлумачити, як діяльність держави, що спрямована на регламентацію валютних операцій, міжнародних розрахунків та порядку здійснення угод із валютними цінностями. Також можна стверджувати, що валютне регулювання є складовою валютної політики держави й важливим інструментом механізму державного регулювання національної економіки. Механізм валютного регулювання в Україні включає сукупність заходів, які проводяться НБУ, Міністерством фінансів, Державною податковою адміністрацією, іншими органами валютного контролю у сфері валютних відносин [1].

Основні дві функції, завдання, призначення або місії валютного регулювання – це стабільність національної валюти та забезпечення платіжного балансу.

Сутність валютного регулювання заключається у тому, що кожна країна має на меті обмежити операції з іноземною валютою, лімітувати приплив капіталу, встановити контроль над валютними операціями, наданням позик, лізинговими, інвестиційними операціями, ввезенням, вивезенням, переказом, будь-яким переміщенням іноземної валюти. Це робиться з метою підтримки рівноваги платіжного балансу та стабільності національної валюти, що є головним завданням центробанку кожної країни.

Лідером серед країн, що застосовують сучасні тенденції валютного регулювання є Великобританія. Дана країна заклала свої основи валютного регулювання ще в довоєнний період. Банк Англії є одним із головних уповноважених органів валютного контролю Великобританії й визначає такі основні аспекти валютного регулювання, як обмеження на обіг валютних цінностей, контроль за інвестиціями в іноземну валюту, займається питаннями боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом [2].

На сьогодні прикладом ефективного використання сучасних тенденцій валютного регулювання є, також, країна сусід нашої держави – Польща, яка має власну історію становлення валютного законодавства. З 90-тих років минулого століття Банк Польщі активно використовує курсову політику для боротьби з інфляцією. Однією з перших реформ можна вважати введення фіксованого обмінного курсу для п'яти найвпливовіших валют, щоб стримати інфляцію. Водночас надходження від приватизації та обмеження монетарної політики польського уряду в 2000—2001 рр.

допомогло зміцнити обмінний курс злотих і вплинуло на приплив іноземного капіталу. Закон "Про іноземну валюту" від 27 липня 2002 р. скасував усі обмеження на рух коштів між Польщею та країнами Євросоюзу, ввівши нові обмеження по відношенню до країн, які не є членами ЄС, а уряд Польщі зміг досягнути стабільності валютного курсу, мобільності капіталу та грошової автономії [3].

Таким чином, аналізуючи вітчизняний досвід переходу до лібералізованого валютного контролю та досвід країн Європи, можна відмітити спільні ознаки. Завдяки спрощенню проведення валютних операцій для розвитку підприємництва й міжнародного співробітництва з'являється потреба в здійсненні заходів боротьби з відмиванням за допомогою фінансових установ доходів кримінального походження, що для економіки країни з таким високим рівнем тінізації, як в Україні, є небезпечним. Це стало підґрунтям для введення в дію нового законодавства щодо валютного регулювання. Нові постанови Національного банку України на основі Закону України "Про валюту і валютні операції" засвідчують, що громадянам дозволено проводити будь-які операції з іноземною валютою, які прямо не заборонені законодавством.

Основним результатом після введення Закону в дію стала нова для українців процедура валютного обміну (валютний обмін онлайн), а також збільшення перспектив для експортно-імпортних операцій з суб'єктами господарювання та представниками бізнесу країн Європейського союзу.

Для того аби оцінити стан валютного регулювання в Україні протягом останніх років необхідно провести аналіз основних факторів впливу на тенденції розвитку валютного ринку. Так, одним із головних об'єктів дослідження є вплив обмінних курсів і зміни політичного характеру, незважаючи на те, що обмінний курс є складним для моделювання та прогнозування. Структурні зміни, що відбуваються на фінансових ринках останнім часом, ускладнюють задачі, що висвітлені вище. До того ж, валютні кризи та зміни режимів обмінного курсу на ринках, що розвиваються, винесли на поверхню наслідки невідповідності балансу іноземної валюти для зв'язку між обмінним курсом і реальною економічною діяльністю.

Проаналізувавши вплив нового законодавства на курс валюти необхідно здійснити його оцінку за останні 5 років та порівняти з I кв. 2021 р. Так, станом на 31.03.2021 р. офіційний курс гривні до долара США становив 27,9456 грн/1 дол. США. Порівнюючи I кв. 2014 р. (9,9863 грн/1 дол. США) та 2019 р., гривня знецінилась по відношенню до долара США в 2,8 рази. Водночас пікові зростання курсу гривні відносно євро збігаються у періодах, що й коливання курсу по відношенню до долара США, як і знецінення національної валюти до євро. Максимальне знецінення зафіксовано станом на 05.01.2021.— 34,94 грн/1 євро, а станом на 31.03.2021 р. офіційний курс гривні відносно євро становив 32,72 грн/1 євро. Порівнюючи I кв. 2014 р. та 2021 р., знецінення національної валюти до євро відбулося в 2,2 рази. Описані стрімкі зміни курсу зумовлені переходом України з 07 лютого 2014 р. до плаваючого режиму валютного курсу, тобто встановлення офіційного курсу гривні на рівні її середньозважених ринкових котирувань за підсумками торгів на міжбанківському валютному ринку України. Такий гнучкий режим курсоутворення призвів до раптового збільшення цін і зменшення купівельної спроможності. Значний вплив на падіння національної валюти також має загострена ситуація на Сході, політична нестабільність усередині країни та неоднозначне відношення провідних країн світу до конфлікту з сусідньою державою [4].

Отже, дане дослідження дає змогу зробити наступні висновки - для того аби удосконалити механізм валютного регулювання відповідно до сучасних тенденцій необхідно провести наступні заходи: зменшення переліку нормативно - правових актів валютного регулювання та їх концентрацію в обмеженій кількості законів і постанов; підтримка ліквідності банківського сектору на рівні, необхідному для проведення валютних розрахунків ЗЕД; зниження ступеня доларизації за допомогою підтримки стійкості національної валюти; посилення контролю за виводом капіталу в офшори; створення привабливих умов для утримання населенням валюти в банківській системі країни.

Література:

1. Лагутін В.Д. *Гроші та грошовий обіг: Навч. посіб. – 5-те вид., стер. – К.: Т-во „Знання”, ККО, 2003;*
2. *Офіційний сайт Банку Англії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bankofengland.co.uk>*
3. *Офіційний сайт уряду Польщі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.gov.pl>*
4. *Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua>*

Савченко А.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку економіки України, при недостатній забезпеченості державними коштами необхідно окреслити основи діяльності системи доходів бюджету держави для наступного визначення напрямів удосконалення її функціонування в Україні. Проблема наповнення та зростання доходів Державного бюджету України набуває все більшої гостроти, оскільки з кожним роком видатки держави збільшуються, а пошук джерел їх забезпечення ускладнюється.

Загальне невдоволення роботою податкової системи зробило нагальним питання про глибоку податкову реформу. Головною метою реформи має бути створення передумов для економічного зростання за рахунок вивільнення підприємницького потенціалу української нації та сприяння реалізації конкурентних переваг країни. На структурному рівні реформа має сприяти прискореному оновленню економіки через пришвидшення процесів зростання нових підприємств і галузей, та відмирання старих.

Для визначення напрямку реформування податкової системи необхідно визначити такі проблеми формування надходжень Державного бюджету України:

1. Недовиконання фіскальної функції податків через поширені схеми мінімізації та ухилення від оподаткування, а саме: контрабанда та «сірий» імпорт, зловживання спрощеною системою оподаткування, заробітна плата «у конвертах», необліковані готівкові доходи, «скрутки» податку на додану вартість із формування фіктивного податкового кредиту, розмивання податкової бази у низько податкових юрисдикціях [2, с. 5-13].

2. Обмеженість потенціалу регулюючої функції податків внаслідок хронічного недовиконання податками фіскальної функції охоплює: ризики втрати доходів при слабких компенсаторах у майбутньому, слабка дієвість та викривлення існуючих податкових стимулів, поглиблення соціальної нерівності, відсутність політичної єдності щодо доцільності пом'якшення податкового навантаження для бізнесу, нестабільність правового регулювання податкових пільг за повної відсутності системи моніторингу та оцінки ефективності їх надання [2, с. 13-18].

3. Недовіра до контрольної функції податків передбачає: мінливе законодавство, складне податкове та митне адміністрування, недосконалість електронних сервісів в обслуговуванні платників податків, слабкість аналітичної складової в роботі податкових та митних органів, наявність широкого кола можливостей для прояву корупційних ризиків, погана репутація податкової поліції в очах громадян та бізнесу, відсутність дієвої системи упередження та профілактики порушень [2, с. 19-26]:

Проаналізувавши проблеми податкових надходжень Державного бюджету України є необхідним впровадження заходів реформування. Оскільки податкові надходження та їх сукупність утворюють податкову систему, що є інструментом реалізації податкової політики, то можна виділити такі пріоритетні напрями реформування податкової політики України:

— поступове збільшення рівня оподаткування (на сьогодні частка податкових надходжень у ВВП становить 29,3%, що зросла до попереднього року - 0,8%) до середнього показника країн ЄС (37,4%), усунення диспропорцій оподаткування мобільних (капітал, праця) та немобільних баз (споживання, природні ресурси, власність), показники фіскальної ефективності непрямого та прямого оподаткування становлять 13,6% та 8,9% до ВВП, тобто на рівні відповідних показників більшості країн - «нових» членів ЄС;

— вирішення питання щодо зменшення податкового тиску на економіку за рахунок зменшення ставок за основними податками, що формують бюджет (з 2014 року ПДВ до 17 відсотків, податку на прибуток – до 16 відсотків), що передбачено Податковим Кодексом, та подальшого скорочення кількості податків та платежів (зменшено з 39 до 23 і планується залишити 9 податків);

— проведення всеохоплюючих заходів на рівні кожній ланки ДПС України щодо автоматизації процесів оподаткування (електронна звітність, Єдиний реєстр податкових накладних, відшкодування ПДВ) з метою усунення схем мінімізації, залучення до сплати суб'єктів господарювання всіх категорій уваги, як основного елементу збільшення надходжень, зменшення частки тіньової економіки, яка за оцінками спеціалістів в 1,5-2 рази перевищує середній показник по ЄС, а також протидії корупції;

— упорядкування податкових преференцій, в тому числі інвестиційних пільг, в частині обмеження терміну їх надання (не більше, ніж п'ять років) та контролю використання вивільнених коштів за цільовим призначенням;

— вдосконалення підходів до оподаткування природних ресурсів та акцизного податку: частки цих платежів в загальних податкових надходженнях залишаються незначними (4,4% та 10,1% відповідно) і мають тенденцію до зменшення. На енергоносії (бензин, нафтопродукти, скраплений газ) припадає лише 27% надходжень з акцизного податку [3];

— посилення стимулюючої ролі прямих податків шляхом застосування обґрунтованої диференціації податкових ставок та податкових пільг як одних з основних способів податкового регулювання діяльності підприємств реального сектору. Через пряме оподаткування держава може впливати на ділову активність суб'єктів господарювання, інвестиційну привабливість, сукупне споживання та накопичення капіталу;

— спрощення процедур адміністрування податків та підвищення прозорості контролю їх використання. Реформування системи адміністрування податків має розпочинатися з налагодження партнерських взаємовідносин між платниками та податковими органами. У такому разі сплата громадянами платежів податкового характеру буде добровільною, а не примусовою;

— підвищення ефективності роботи контролюючих органів із посиленням контролю над платниками податків, які умисно приховують об'єкти від оподаткування. Якщо в європейських країнах податковий контроль проводиться з метою здійснення попереджувальних заходів, то в Україні – із метою виявлення фактів несвоєчасності чи неповного виконання податкових зобов'язань [1, с.232];

— оподаткування ПДФО спільних доходів сім'ї. Найвагомішою складовою бази оподаткування ПДФО є заробітна плата, тому для максимізації доходів за даним податком необхідно забезпечити зростання доходів фізичних осіб, створити нові робочі місця, збільшити інвестицій в економіку. Це забезпечить застосування принципу соціальної справедливості та підвищить податкову культуру громадян;

— застосування податкових канікул, передусім це стосується сплати податку на прибуток, податків на землю та нерухоме майно. Їх зміст полягає в тимчасовому звільненні підприємства від сплати цих податків за умови спрямування цих коштів на інвестиційні цілі або збільшення виробництва та експорту продукції;

— зміна розмірів і умов надання податкових соціальних пільг спричинене підвищенням розміру прожиткового мінімуму за рахунок збільшення вартості споживчого кошика для задоволення основних потреб людини;

— подолання корупції та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів. За світовими рейтингами Україна є однією з найбільш корумпованих держав. Однак Україна робить позитивні зрушення задля ліквідації корупційних дій і підтвердженням цьому є прийняття Верховною Радою України Закону України «Про запобігання корупції»;

— удосконалення роз'яснювальних заходів, аби досягти порозуміння між суб'єктами податкових відносин і, як наслідок, становлення позитивної громадської думки щодо податкової політики, що здійснює держава;

— розширити перелік та прискорити запровадження інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, а також електронних сервісів для суб'єктів оподаткування.

Отже, вади регулюючої та контрольної функцій податків гальмують приватну ділову активність та капітальні інвестиції бізнесу, а разом із ними – економічне зростання.

Планується, що процес діджитизації фіскального простору дасть змогу подолати викривлення інформаційних ресурсів, підвищить рівень їх прозорості та посилить можливості доступу до них. Це, в свою чергу, вплине на зниження проявів фінансового

шахрайства, уникнення та ухилення від сплати податків. Зберігається несприятливий клімат для іноземного інвестування. Усе це в сукупності генерує виклики, ризики та загрози фіскальній стійкості, тому потребує належного розв'язання.

Література:

1. Лугова Х. Удосконалення адміністрування податків в Україні з урахуванням європейського досвіду / Х. Лугова. / Підприємництво господарство права. 2018. – с. 230–233.

2. Шемаєва Л. Г., Жаліло Я. А., Юрків Н. Я., Гладких Д. М., Касперович Ю. В., Лондар Л. П., Дешко А. Л. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2020. – 71 с.

3. Ярема Б. П. Сучасна податкова система України: проблеми та перспективи розвитку / Б. П. Ярема, А. В. Ролько. / ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ. 2018. – №34. – С. с. 171–175.

Сальніков Д.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н, професор кафедри фінансів ім В. Федосова Тимченко О. М.

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фіскальний та регулювальний потенціал податкової системи України не реалізований. Парадокс полягає у тому, що, за явної фіскальної спрямованості, податкова система України не забезпечує достатніх надходжень до бюджету. Ми висуваємо гіпотезу, що вирішити цю проблему можливо через використання регулювальних властивостей податків.

Основними недоліками податкової системи України є:

фіскальна спрямованість податкової системи на непрямі податки, переважно ПДВ;
податкове адміністрування непрямих податків, що ускладнює розвиток малого підприємництва, ускладнює фінансові відносини між платниками та неплатниками ПДВ, дозволяє платникам податків зменшувати податковий тягар, тим самим зменшуючи кількість надходжень до бюджету;

використання регулюючої функції непрямих податків у бік збільшення фіскального потенціалу.

Основними перевагами є:

диверсифікація податкової системи шляхом адміністрування значної кількості податків, зменшуючи при цьому ризики при підвищенні рівня тінізації економіки;
значна кількість податкових пільг в системі оподаткування;
наявність великого регулюючого потенціалу.

Основними позитивними зрушеннями у питанні податкової системи є робота над помилками та постійні спроби реформування системи оподаткування шляхом зміни ставок оподаткування та баз оподаткування. Також це питання стосується постійних змін у Податковому кодексі України.

Гарним прикладом є податкова реформа у 2016 році. Верховна Рада та Мінфін запропонували свої концепції податкової реформи. Суть реформи Мінфіна зводилась до зрівняння всіх ставок податків до 20%, що б дозволило виявити більш

конкурентоспроможні податки при рівних умовах та згодом дозволило б знову змінити всі ставки з урахуванням особливостей кожного податку. В свою чергу суть реформи Верховної Ради зводилась до зниження ставок податку на прибуток і ПДВ до 15% для збільшення інвестиційного та споживчого попиту.

На мою думку податкова реформа в Україні повинна бути побудована не на зміні ставок оподаткування, а на зміні фіскального та адміністративного фокусу податкової системи з непрямих податків на прямі. Тобто треба максимально спростити податкове адміністрування ПДВ та приділити більшу увагу податковому супроводженню податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб. В першу чергу це допоможе в розвитку малих підприємств, оскільки не треба буде наймати кваліфікованих бухгалтерів для адміністрування ПДВ. Також це в значній мірі зменшить рівень корупції, адже збільшення уваги до прямих податків супроводжується наявністю податкової декларації у людей з високим доходом, яка дозволить виявити осіб, що витрачають коштів більше, ніж заробляють.

В реформуванні непрямих податків треба зробити акцент на регулюючій функції. На мою думку актуальним буде зменшення акцизу, ПДВ та мита на паливо та інші енергетичні ресурси, машинне обладнання та їх комплектуючих. Це дозволить зменшити вартість товарів, які постачаються за допомогою авто, та кількість витрат на обладнання малих та середніх підприємств.

Заслужує уваги досвід реформування податкової системи в США. У 2018 році була проведена реформа основними положеннями якої було відмова від прогресивної шкали оподаткування прибутку та зменшення максимальної ставки федерального податку з прибутку корпорацій з 35% до сталого 21%, а також зменшення максимальної ставки податку на доходи фізичних осіб з 39,6% до 35%. Тобто уряд Америки мав на меті можливість перетягнути до себе бізнес з інших країн, де ставка оподаткування вище. Дана реформа є гарним прикладом, оскільки демонструє, як за допомогою регулюючої функції податків створювати сприятливі економічні умови.

Україна ще не має можливості використати даний приклад у реформуванні своєї податкової системи. Натомість економіці України піде на користь саме перехід на прогресивне оподаткування для прямих податків. Це дасть можливість збільшити інвестиційний попит підприємств та споживчий попит населення, при цьому не зменшуючи кількість надходжень до бюджету.

Отже, можна зробити висновки, що податкова система України потребує більш поглибленого реформування, основою якого повинна стати ддокоріна зміна фіскального та адміністративного пріорітету з непрямих податків на прямі. Це зробить можливим мінімізування всіх недоліків нинішньої системи оподаткування та створити простір для подальшого розвитку економіки України.

Література:

1. Латковська Т. А. «Проблеми реформування податкової системи України» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12549>
2. Пухальська Я.В., Прохорчук Н.О. «Основні недоліки податкової системи України» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
3. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/57.pdf>
4. Пенякова Г. Л. «Проблеми адміністрування прямих податків в Україні» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

5. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ou8dhaeSlxEJ:sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/download/403/411+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

Сковородка В., Рябчич Ю.,

*«Міжнародна економіка та менеджмент», 2 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник: к.е.н. старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

«ЗЕЛЕНІ» ОБЛІГАЦІЇ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

У час всесвітнього розвитку, глобалізації та інтеграції важливою все ще залишається проблема екології. Погіршення умов навколишнього середовища, глобальне потепління, забруднення, зменшення біорізноманіття природи призводять до екологічних катастроф. Виникає потреба у відновленні довкілля, проведенні раціональної екологічної політики та покращення екологічного розвитку країн.

Рішенням даних проблем є розвиток «зеленої економіки», яка є не лише основою сталого розвитку, але й рішенням фінансових проблем. «Зелену» економіку визначають як інструмент, що призводить до підвищення добробуту людей та соціальної рівності та значно знижує негативний вплив на навколишнє середовище, ризики екологічної деградації [1].

Для досягнення цілей сталого розвитку та покращення екологічного становища, країни потребують великої кількості капіталу, додаткових інвестицій, а саме екологічних.

«Зелені» облігації або екологічні інвестиції – це боргові фінансові інструменти, надходження від розміщення яких спрямовуються виключно на фінансування проектів, призначених на покращення екологічного становища, наприклад відновлення енергії, енергоефективність, чистий транспорт, переробка відходів .

Зелені облігації працюють так само, як будь-які інші корпоративні або державні облігації. Позичальники випускають дані цінні папери для забезпечення фінансування проектів, які матимуть позитивний вплив на навколишнє середовище. Інвестори, які купують ці облігації, отримують прибуток від погашення облігації. До того ж, часто є податкові пільги для інвестування в зелені облігації.

Залучення фінансових коштів шляхом випуску зелених облігацій останніми роками набуло неабиякої популярності в багатьох країнах світу, а застосування цього фінансового інструменту надало країнам доступ до великого та різноманітного пулу інвесторів та допомогло виконувати їхні міжнародні зобов'язання. Згідно з Ініціативою кліматичних облігацій, випуск зелених облігацій досяг 269,5 млрд доларів у 2020 році. Найбільшу кількість облігацій у розмірі 50 млрд доларів було випущено в США [4].

З недавнього часу на українському ринку також поступово почали з'являтися екологічні інвестиції. Сприяли цьому процесу прийняті закони та підписані Україною міжнародні угоди, асоціації та зобов'язання. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» протрактував розуміння поняття «зелених» облігацій,

визначив напрям фінансування та осіб, що можуть втілювати в життя чи фінансувати екологічні проекти.

Стримуючими факторами у поширенні екологічних інвестицій в Україні виступають незбалансовані економічні показники, високий рівень облікової ставки, зростаюча інфляція. Однією з перепон є значне відставання технологій, що застосовуються в нашій державі, порівняно з розвинутими країнами. Рівень інноваційної діяльності України знаходиться на низькому рівні. Як наслідок, інвестиційна привабливість зменшується. Корупційні процеси, що набули суттєвого поширення в межах держави, також перешкоджають сталому розвитку.

Для створення перспективи розвитку такого фінансового інструменту як екологічні інвестиції, важливою умовою є викорінення перепон, шляхом системного, скоординованого та узгодженого підходів. Завдяки Концепції запровадження ринку зелених облігацій в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації, що була схвалена Кабінетом Міністрів України, нормативно-правовий напрям має чітке визначення. Однак покращення потребують фінансові інструменти, управління та контроль, державне стимулювання та централізованість регулювання.

Щодо перспектив розвитку та реалізації в Україні, «зелені» облігації можна зорієнтувати на будівництво вітрових, сонячних та геотермальних електростанцій, установок на біогазі, біомасі. Не менш важливим аспектом є розвиток й активне використання еко-транспорту та заміна вуличного освітлення на енергоефективне.

Практичну реалізацію поширення «зеленого» інвестування в Україні умовно можна поділити на дві частини: створення правових передумов для запуску ринку та забезпечення процвітання ринку «зелених» облігацій, шляхом залучання інвестицій. Стратегія розповсюдження екологічних інвестицій полягає у введенні окремого виду цінних паперів, прив'язанні емісії «зелених» облігацій до реалізування екологічного продукту, встановленні правового режиму емісії, захисті прав інвесторів, що вкладають кошти та забезпеченні цільового використання коштів.

Очікуваним результатом щодо поширення екологічних інвестицій в Україні є підвищення рівня конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості держави, зниження споживання паливно-енергетичних ресурсів, стрімкий розвиток ринку цінних паперів та формування позитивної репутації на світовій арені.

Отже, перехід України до «зеленої» економіки з одного боку, є непростим та тривалим періодом, а з іншого, забезпечує поширення такого світового процесу, як сталий розвиток. Безсумнівно, позитивний вплив застосування екологічних інвестицій має величезне значення не тільки на економічне становище окремих суб'єктів економіки та держави в цілому, а й на екологічний стан планети. Збільшення інвестиційної привабливості України є необхідним чинником для покращення економіки, що впливає на перспективи застосування «зеленого» інвестування.

Література:

1. *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication - A Synthesis for Policy Makers.* United Nations Environment (UNEP). 2011. 52 p. URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/126GER_synthesis_en.pdf (дата звернення 13.10.2021).
2. Маркевич К.В., Сіденко В.Р. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку :світовий досвід та український контекст :аналітична доповідь . Центр Разумкова, Видавництво "Заповіт". 2019. 316 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf (дата звернення 12.10.2021).

3. Liam Jones. [Record \\$269.5 Bn Green Issuance for 2020: Late Surge Sees Pandemic Year Pip 2019 Total by \\$3 Bn](https://www.climatebonds.net/2021/01/record-2695bn-green-issuance-2020-late-surge-sees-pandemic-year-pip-2019-total-3bn). Climate Bonds Initiative. Jan 24. 2021. URL: <https://www.climatebonds.net/2021/01/record-2695bn-green-issuance-2020-late-surge-sees-pandemic-year-pip-2019-total-3bn> (дата звернення 13.10.2021).
4. Green Bond Principles Voluntary Process Guidelines for Issuing Green Bonds . International Capital Market Association (ICMA), Zurich Head Office. June 2021. 10 с. URL: <https://www.icmagroup.org/assets/documents/Sustainable-finance/2021-updates/Green-Bond-Principles-June-2021-140621.pdf> (дата звернення 14.10.2021).
5. Troy Segal, Gordon Scott, Katrina Munichiello. Green bond. Investopedia. April 24. 2021. URL: <https://www.investopedia.com/terms/g/green-bond.asp#citation-5> (дата звернення 13.10.2021).
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України "Про цінні папери та фондовий ринок" щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів : Закон України від 19 червня 2020 р. № 31. Урядовий кур'єр. 2020. 16 серпня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (дата звернення 15.10.2021).
7. Про схвалення Концепції запровадження ринку зелених облігацій в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації : проект розпорядження Кабінету Міністрів України від 2019 р. URL: <https://sae.gov.ua/sites/default/files/Projekt%20rozporjadzennya%20KMU.pdf> (дата звернення 15.10.2021).
8. Андрій Фролов. Формування державної політики запровадження ринку зелених облігацій в Україні. Держенергоефективності України. 28 листопада. 2019. URL: https://rozumkov.org.ua/images/Material_Conference/2019_11_28/Frolov.pdf (дата звернення 16.10.2021).

Слободян Я.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 5 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Тимченко О.М.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Однією із умов сталого та успішного розвитку економіки країни та забезпечення економічної стабільності та стійкості є досягнення високого рівня економічної безпеки. До складових системи економічної безпеки належить і податкова система. Оскільки наша держава постійно стикається з проблемами недонадходжень до бюджету, то поступова та продумана система боротьби зі злочинами у фіскальній сфері є одним із головних питань сьогодення. Адже Україна недоотримує щорічно мільйони гривень, саме через ухилення від сплати податків. При цьому умисне ухилення від сплати податків суб'єктами господарювання віднесене до суспільно небезпечних діянь, за яке передбачається кримінальна відповідальність, штрафи, заборона обіймати певні посади та займатись певною діяльністю на певний строк та конфіскація майна.

Ухилення від сплати податків може бути реалізовано двома шляхами: шляхом використання незаконних методів і шляхом легалізованих дій. В Українській економічній енциклопедії ухилення від сплати податків трактується як сукупність легальних і незаконних способів приховування доходів від оподаткування [1, с. 778-779]. Тому більша частина вчених розмежовують ці два методи та легалізоване зменшення оподаткування визначають як уникнення від плати податків, а незаконне – ухилення від сплати податків.

На сьогодні ухилення від сплати податків трапляється в Україні досить часто та є певною нормою ведення бізнесу. За різними оцінками в Україні у тіні перебуває понад

40% ВВП, що призводить в свою чергу до негативних наслідків для вітчизняної економіки, таких як зменшення податкових надходжень до бюджету, недофінансування соціальних сфер та суспільних потреб, зростання рівня корупції тощо.

Варто зважити на те, що однією із причин ухилення від сплати податків є те, що періодичність перевірок підприємств малого та середнього бізнесу відбувається в середньому 1 раз на 2-3 роки, тому платники податків можуть використовувати відстрочення плати сум податків за процедурою адміністративного оскарження, оскільки таким суб'єктам підприємницької діяльності у такій ситуації вигідно не сплачувати податки в законодавчо встановлених межах за які вони не можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності.

Окрім цього також варто зважити на покарання за вчинення діянь з ухилення від сплати податків. На сьогодні центральне місце серед фіскальних злочинів посідають ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України) та ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 2121 КК України). Санкції цих статей містять три види покарань: штраф, позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на певний строк, конфіскацію майна. При цьому максимальний розмір штрафу може сягати 25 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає 425 000 грн. [2]

Проте порівнюючи покарання за такі ж злочини у країнах Євросоюзу значно більші та жорсткіші ніж в Україні. Наприклад згідно з Податковим кодексом Франції ст. 1741 особа, яка ухилялась або намагалась ухилятися від сплати податків шляхом обману або відмовилась від декларування доходів тощо може бути позбавлена волі до 5 років та призначеним штрафом 500 000 євро. За ті ж злочини здійсненні організованою групою – позбавлення волі до 7 років та штрафу 3 000 000 євро. [3]

У Німеччині відповідальність за надання відповідним органам неправдивих даних щодо оподаткування. У Положенні про податки ч. 1 ст. 370 передбачено штраф або позбавлення волі на строк до 5 років та штрафні санкції. За злочини, що завдали більш значних втрат позбавлення волі може бути збільшено до 10 років [4]

Тож аналізуючи вище сказане, можна сказати, що покарання в Україні є достатньо слабкими порівняно з Європейськими країнами, а розміри штрафів є незначними порівняно з шкодою завданою національній економіці та отриманими прибутками, тому потребує вдосконалення. Оскільки підвищення матеріальної відповідальності за несплату податків буде доти, доки суми фінансових санкцій будуть асоціюватись з можливістю уникати відповідальності або понести незначну відповідальність.

Саме тому для підвищення рівня ефективності системи необхідний перегляд існуючої системи відповідальності за ухилення від сплати податків та розробка шляхів її вдосконалення.

Перш за все, необхідно реформувати систему відповідальності за ухилення від сплати податків так, щоб встановлені санкції попереджали вчинення правопорушень.

У частині встановлення штрафів визначити не базову одиницю (неоподаткований мінімум громадян), а штраф встановити у відсоткових величинах до суми несплачених податків та інших платежів або у відсотках до величини майнової шкоди, тобто майнової шкоди, завданої злочином, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу

Окрім вищезазначеного необхідно створити відповідну інформаційну базу підприємств, організацій, установ і громадян України, які ухиляються від сплати податків, для подальшого використання цієї інформації регулюючими органами в разі вирішення такими фізичними та юридичними особами створювати нові суб'єкти господарської діяльності.

Література:

1. Економічна енциклопедія за ред. С.В. Мочерний. К. : Академія. 2002, т.3. 952 с
2. Кримінальний кодекс України станом на 04 жовтня 2021 № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Дата звернення 18.10.2021)
3. Code général des impôts. Sanctions pénales (Articles 1741) URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006069577/LEGISCTA000006147294/?anchor=LEGIARTI000037526294#LEGIARTI000037526294
4. The Fiscal Code of Germany. First Part. Section 370Tax evasion URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_ao/englisch_ao.html#p2615

Солодков Д.

«Облік і оподаткування», 5 курс

«Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського»

Науковий керівник – старший викладач кафедри обліку і фінансів Циган Р.М.

ВПЛИВ КРИЗИ, ВИКЛИКАНОЇ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19, НА МАЛИЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС ТА ЗАХОДИ ЙОГО ПОМ'ЯКШЕННЯ

Однією з найбільш постраждалих категорій суб'єктів економічної діяльності внаслідок обмежувальних заходів на протидію пандемії COVID-19 виявився малий і середній бізнес. Це простежується в динаміці банкрутств МСБ під час пандемії (рис. 1), зокрема, в другій половині 2020 року та першій половині 2021 р.

Рис. 1 - Рівень (%) та індекс банкрутств МСБ, включаючи прогноз [1]

За прогнозами Euler Hermes, у другій половині 2021 року відбудеться зменшення рівня банкрутств до приблизно рівня другої половини 2020 року. Зауважується, що протягом 2021 року мають місце так звані «відстрочені» банкрутства – через накопичення боргів певною часткою підприємств у 2020 році з метою пережити період локдауну.

Майже одразу після вживання урядами обмежувальних заходів, особливо в розвинених країнах, де існує налагоджена система державної підтримки, підприємства почали масово звертатися до урядів за прямою фінансовою та іншими видами підтримки. Організацією «Міжнародний торговий центр» було проведено опитування серед 2458 підприємств у 125 країнах стосовно найбільш корисних заходів з боку держави на протидію кризи, спричиненої пандемією. Результати подано в розрізі розмірів підприємств (табл. 1).

Таблиця 1 - Найбільш схвальні опції держпідтримки бізнесу в розрізі розміру підприємств [2, ст.

56]

Мікро		Малий		Середній		Великий	
Фінансові програми	59%	Тимчасові податкові пільги	64%	Тимчасові податкові пільги	70%	Тимчасові податкові пільги	71%
Тимчасові податкові пільги	54%	Фінансові програми	61%	Фінансові програми	63%	Фінансові програми	64%
Підтримка самозайнятих	36%	Субсидії на оренду	34%	Програми працевлаштування	37%	Програми працевлаштування	39%
Субсидії на оренду	31%	Грошові трансфери	33%	Субсидії на оренду	29%	Субсидії на оренду	28%
Програми працевлаштування	27%	Підтримка самозайнятих	29%	Підтримка самозайнятих	22%	Зменшення ввізного мита	27%
Грошові трансфери	24%	Програми працевлаштування	28%	Зменшення ввізного мита	21%	Грошові трансфери	17%
Зменшення ввізного мита	16%	Зменшення ввізного мита	15%	Грошові трансфери	19%	Підтримка самозайнятих	15%
Інше	6%	Інше	4%	Інше	4%	Інше	4%

За результатами опитування, тимчасові податкові пільги (або тимчасове звільнення від сплати податків) та фінансові програми виявилися найбільш корисними видами державної підтримки серед підприємств усіх розмірів. При цьому більш схвальні фінансові програми серед мікро підприємств обумовлюється відсутністю достатніх резервів для довгострокового функціонування в умовах збитковості або беззбитковості. В той же час, для великого бізнесу найбільш актуальним запитом виявилися податкові пільги, оскільки, вірогідно, корпоративний податок, особливо у розвинених країнах, є вкрай обтяжним для бізнесу у періоди стагнації та спаду. В той же час, з боку самих малих і середніх підприємств найбільш популярними антикризовими заходами виявилися тимчасове зниження зайнятості (42%), посилений цифровий маркетинг (26%) та онлайн продажі (25%) [3].

Висновки. Державна підтримка під час поточної кризи виявилася ефективною: в країнах, де така підтримка була реалізована, вдалося врятувати значну частку підприємств, зокрема малий і середніх, що, в свою чергу, дозволило уникнути різкого зростання безробіття. Держпідтримка дозволила підприємствам виграти час та адаптуватися до нових умов. Нажаль, в Україні, як і в багатьох інших економіках, що розвиваються, подібні програми не були реалізовані.

Література:

1. Веб-портал Euler Hermes / Затишся перед бурею: COVID-19 та бомба уповільнення неплатоспроможності підприємств (Calm Before the Storm: COVID-19 And the Business Insolvency Time

Bomb), 2020, URL: https://www.eulerhermes.com/en_global/news-insights/economic-insights/Calm-before-the-storm-Covid19-and-the-business-insolvency-time-bomb.html

2. COVID-19: Великий локдаун і його вплив на малий бізнес (COVID-19: The Great Lockdown and its Impact on Small Business) : SME Competitiveness Outlook 2020, червень 2020 р. / International Trade Centre. – Женева : ІТС, 2020. – 176 ст. URL: <https://www.intracen.org/publication/smeco2020/>

3. Річард Болдвін і Беатрис Ведер (2020) Пом'якшення економічної COVID-кризи: дій швидко та у що б то не стало (Mitigating the COVID Economic Crisis: Act Fast and Do Whatever It Takes). *CERP Press*, URL: https://www.researchgate.net/publication/342961959_Mitigating_the_COVID_Economic_Crisis_Act_Fast_and_Do_Whatever_It_Takes_A_VoxEUorg_Book (1 листопада, 2020)

Солопенко Т.

аспірант кафедри фінансів

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Жибер Т.В.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІШЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Державні програми в Україні виступають інструментом консолідації заходів різних виконавців та фінансових ресурсів для досягнення цілі, заради якої програма затверджується нормативно-правовим актом до виконання. Ціль державної програми повинна базуватися на вирішенні значимої соціальної проблеми, що означає очікування закінчення програми і вивільнення сил та ресурсів виконавців для вирішення наступних проблем. Однак на практиці державні програми до цього часу не досягали цілей, за окремим поодиноким винятком. Всі державні цільові програми, згадані публічно, передбачали залучення коштів бюджету: перш за все через державні установи та організації як виконавців (надалі – розпорядників коштів бюджетів).

На прикладі «Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004 — 2010 роки» розглянемо причини не вирішення суспільної проблеми за допомогою довгострокової державної цільової програми. Перша з циклу державних цільових програм за цією тематикою була прийнята у лютому 1991 року як «Державна програма розвитку української мови та інших національних мов в Українській РСР на період до 2000 року». Наступною виконувалася програма за 2004 - 2010 роки, сьогодні прийнята концепція виконання програми за цією ж проблемою починаючи з 2022 року. Привабливість замовлення державної програми розпорядником коштів на додаток до бюджетної програми полягає у тому, що державні цільові програми по суті є додатковим бюджетним запитом, але з вимогою бюджетного фінансування багаторічної програми на рік.

Згадана Програма 2004-2010 року містила основну частину із наголосом на важливості поставленої у назві програми проблеми. Далі сформульовані у програмі мета та основні завдання на 6 років виглядають як побажання і схарактеризовані такими дієсловами у наказовій формі як «оптимізувати», «створити», «визначити і здійснити заходи» тощо. Результати програми сформульовані як «розширення», «розвиток», «поліпшення», «здійснення державної підтримки» та найбільш конкретизований – «виконання статті 10 Конституції України». Програма за первинним планом мала фінансуватися за кошти державного бюджету(84,4%) та інші кошти, не заборонені законодавством (15,6%), а отже її виконання розбивалося на річні бюджетні періоди. Програма мала національний рівень, тому що виконавцями були органи влади як

центрального, так і місцевого рівня. Організація фінансування при цьому передбачала бюджетні призначення, які мали знаходити відображення у бюджетних програмах на рівні державного чи кошториса виконавців на рівні місцевих бюджетів.

Ініціатором та контролером за ходом виконання програми виступив Кабінет Міністрів України, організація була покладена на МОНУ, виконавцями зазначені «Центральні органи виконавчої влади, Національна академія наук, Академія педагогічних наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації» (цитата з програми).

Станом на 2002 рік 54,4% українців користувалися українською мовою як рідною [1], на 2011 рік цей показник впав нижче 53,8% згідно з даними опитувань [2]. Показники використання мови у звіті про виконання державної цільової програми не відображені, хоча зазначено про поганий рівень її використання у побуті. Підсумком програми стало затвердження Указом Президента «Концепції державної мовної політики» [3], на яку були передбачені, але якраз не витрачені гроші програми. Тобто Концепцію розробили у рамках Програми, обійшовшись без передбаченого фінансування, згідно із Звітом про виконання програми. Такий результат важко оцінити об'єктивно як кінцевий для мети розвитку і функціонування української мови на вирішення проблеми використання мови у побуті.

Фактично за даними звіту з бюджету було витрачено на фінансування програми 54,6%, решта – з інших джерел. Сума витрат з бюджету у 1,92 рази перевищила заплановані, і замість підпрограми «Розроблення та забезпечення виконання міжвідомчої науково-технічної програми “Інформація. Мова. Інтелект”» була профінансована методична робота у освітніх закладах, підвищення кваліфікації чиновників та освітян, розробка і друк навчальної літератури. З 40 пунктів програми на різному рівні отримали фінансування 19. Виявилося, що інституційно офіційний зміст програми у первинній редакції не обов'язковим до виконання, однак за фактом прийняття програми надалі виконавці могли ініціювати і тлумачити зміст заходів.

Велика кількість виконавців та зміна відповідальних організаторів програми привели до її продовження у вигляді планів розробки та імплементації різних нормативних документів, провадження заходів у регіональних закладах освіти. Використання бюджетних коштів у даному напрямку закріпилося та продовжується, хоча доцільність витрачати додаткові цільові кошти для навчання українською мовою (або вивчення) чи розроблення нормативних документів не підтверджена показниками. Наявне бажання організаторів та виконавців отримати додаткове бюджетне фінансування за функції, для яких достатньо власних бюджетних запитів розпорядників коштів.

У запропонованій Концепції «Державної цільової програми розвитку і функціонування української мови» на 2022-2030 роки відповідальним виконавцем виступатиме Міністерство культури та інформаційної політики. Отже, пропонується зміна виконавця, але мета програми з її назви як «розвиток і функціонування української мови» так і не отримала чіткого показника часового, кількісного і якісного виміру досягнення. Вплив рівня досягнення зазначеної цілі на зміст програми під час імплементації у подальшому несуттєвий, програма демонструє відокремлення у окрему інституційну одиницю із зміною виконавців і продовженням. Можемо зробити висновок, що апробовані через цільову державну програму видатки можуть закріплюватися за

розпорядниками коштів на невизначено тривалий час, особливо якщо програма фактично не має сформульованої кінцевої вимірної мети.

Література:

1. Хмелько В. Є. Лінгвоетнічна структура України: регіональні особливості та тенденції змін за роки незалежності. Наукові записки НаУКМА: Соціологічні науки. 2004. Режим доступу до ресурсу: https://www.kiis.com.ua/materials/articles_HVE/16_linguaethnical.pdf. (дата звернення 22.09.2021 р).
2. Пронічева О. Захисники української мови: «Мовний закон – міна сповільненої дії». 9.11.2012 р. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://ukrainian.voanews.com/a/ua-language/1542832.html>. (дата звернення 22.08.2021 р).
3. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо виконання Державної програми розвитку і функціонування української мови» № N 1/12-1598 від 25.03.2011 р.

Статешна О.

*Міжнародна економіка, 2 курс
ДВНЗ «Київський національний*

економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник: к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В УКРАЇНІ: НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Податковий кодекс України (далі ПКУ) має багато питань, які викликають суперечки між вченими, одним з таких питань є податкові пільги, його можна розглядати зі сторони платників податків та зі сторони вилучень з бюджету. Ми розуміємо, що для населення України пільги – підтримка з боку держави, але слід розглянути як це впливає на бюджет нашої країни

У статті 30 ПКУ зазначається: “податкова пільга - передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат” [1]. В економічній літературі визначають, що податкові пільги за економічною сутністю є непрямую формою бюджетної підтримки платників податків державою, їх умовно можна вважати втратами бюджету [3].

Податкові пільги можна розглядати як інструмент антикризового управління з боку держави. Розглянемо це на прикладі ситуації 2019-2020 років (Covid-19). Законом «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» передбачено пільги для фізичних осіб-підприємців платників єдиного податку I групи на певний період часу вказаний у даному законі [7]. Підписання цього закон можна розцінювати як інструмент антикризового менеджменту, за допомогою якого держава намагається підтримати малий та середній бізнес. Проте залишається питанням, хто отримує цю допомогу з боку держави та які втрати це за собою несе?

По факту, найбільші обсяги пільг отримують вже добре розвинуті галузі країни, звичайно це достатньо гарна практика, але було б добре застосовувати податкові пільги як стимулювання галузей «на старті» [5]. Переглянувши статистику, бачимо, що у період

2015-2019 років найбільший відсоток отриманих коштів за рахунок податкових пільг (52%) припадає на три провідні галузі України, а саме сільське, лісове та рибне господарство, переробну промисловість, ремонт та торгівлю автотранспортних засобів. У 2015 році втрати бюджету сягали 51,69 млрд грн, у 2016 році – 24,83 млрд грн, у 2017 році – 19,90 млрд грн і здавалося б витрати зменшуються, але ні, надалі у 2018 році збитки держави добили позначки у 26,55 млрд грн, а у 2019 році сягнули 33,49 млрд грн [5]. Аналізуючи теперішню ситуацію в країні, вчені припускають, що втрати від надання податкових пільг будуть дедалі більшими [5].

Рисунок 1 - Втрати державного бюджету від надання податкових пільг, млрд грн [5]

Фактично наразі в Україні немає чіткої політики щодо надавання податкових пільг, вони надаються «хаотично» та без певної системи [5].

Говорячи про вдосконалення Податкового кодексу України, слід приділити увагу зарубіжному досвіду. На прикладі Індонезії, Йорданії, Пакистану можна побачити, що нові підприємства, які створюються у пріоритетних галузях економіки, можуть не сплачувати податки протягом періоду від двох до шести років [6]. У Великобританії підприємства з річним доходом до 15 тис. фунтів стерлінгів заповнюють просту податкову декларацію без детальних даних про свою діяльність або активи чи зобов'язання [6]. Так, в Україні також діє спрощена система оподаткування для певних галузей, за рахунок її запровадження вдалося частково вирішити питання зайнятості населення [3,4]. Тож бачимо, що податкові пільги, без сумніву, мають “право на життя”, вони є гарним інструментом антикризового менеджменту та стимулювання економіки з боку держави.

Отже, розглянувши проблематику податкових пільг в Україні, можна зробити висновок, що є вагомі підстави для перегляду та вдосконалення Податкового кодексу України у розділі податкових пільг. Найголовніша мета такого вдосконалення – мінімізація збитків державного бюджету та ефективний антикризовий менеджмент з боку держави.

Література:

1. Податковий кодекс України станом на 01.08.2021: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 19.10.2021).
2. Гусейнова Е.Ф. Пільги як інструмент податкового регулювання. Економіка і суспільство 2018. № 17. С. 529-532.
3. Коротун В.І. Практика використання податкових пільг в Україні. Вісник ЖДТУ. 2012. № 1(59). С. 267-270.

4. Коротун В.І., Швабій К.І. Податкові пільги як загроза фінансовій безпеці. Торгівля і ринок України. 2012. № 34. С. 583–590.

5. Марунчак Д., Маркуц Ю. Невидимі субсидії, а хто – отримує в Україні від податкових пільг?: веб-сайт. URL: <https://voxukraine.org/nevidimi-subsidiyi-hto-i-skilki-vtrachaye-a-hto-otrimuye-v-ukrayini-vid-podatkovih-pilg/> (дата звернення: 19.10.2021).

6. Кміть В.М., Жук Ю.І., Чеботарь О.А Зарубіжний податкового стимулювання підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес, та управління. 2017. № 3. С. 265-269.

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Закон України від 4.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-20#Text> (дата звернення 19.10.2021).

Стельмах А.

«Фінанси», 6 курс

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Гладченко Л. П.

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ м. КИЄВА

Ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування (European Charter of Local Self-Government) та прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні заклали основи для утвердження фінансової децентралізації та створення фінансових засад розвитку територіальних громад, що потерпали від низького рівня фінансової самостійності та, одночасно, високого рівня дотаційної залежності від державного бюджету. Тому актуальним питанням бюджетної політики є пошук напрямів удосконалення формування дохідної частини місцевих бюджетів, у тому числі бюджету м. Києва.

У результаті реформи фінансової децентралізації відбулися зміни у розподілі податкових надходжень між бюджетами (див. таблицю 1).

Таблиця 1 – Закріплені податкові надходження для бюджету м. Києва

Показники	До реформи	На теперішній час	Відхилення
Податок на доходи фізичних осіб	50 %	40 %	-10%
Рентна плата (збір) за спеціальне використання лісових ресурсів	50 %	37 %	-13%
Рентна плата (збір) за спеціальне використання води	50 %	45 %	-5%
Рентна плата (збір) за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення	50 %	25 %	-25%
Плата за використання інших природних ресурсів	100%	100%	-
Акцизний податок з виробленого в Україні пального	-	13,44 %	+13,44%
Акцизний податок з ввезеного на митну територію України пального	-	100%	+100%
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	-	100%	+100%
Податок на прибуток підприємств	-	10%	+10%
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100%	100%	-
Місцеві податки та збори	100%	100%	-
Екологічний податок	35 %	55 %	+20%

Джерело: розроблено на основі Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. №2456-VI [1]

Таким чином, склад закріплених доходів бюджету м. Києва зазнав суттєвих змін як у частині збільшення переліку податків (акцизний податок з пального, податок на прибуток підприємств), нормативів відрахування загальнодержавних податків і зборів, які зараховуються до бюджету міста Київ. Варто відмітити, що м. Київ отримало додаткові фінансові преференції порівняно з іншими місцевими бюджетами, що проявляються у відмінних ставках відрахувань загальнодержавних податків і зборів, а також праві зараховувати до бюджету 10% надходжень податку на прибуток підприємств.

Запроваджена децентралізація створила в Україні додаткові фінансові можливості для розвитку громади м. Києва: номінальний обсяг доходів без урахування міжбюджетних трансфертів постійно зростає, починаючи з 2014 р., а рівень покриття видатків доходами без урахування міжбюджетних трансфертів змінився з 63,8% у 2014 р. до 85,5% у 2020 р. (рис. 1).

Рис. 1. - Доходи бюджету м. Києва у 2014-2020 рр.

Джерело: побудовано на основі даних Звітів про виконання бюджету міста Києва

На нашу думку, подальше реформування дохідної частини бюджету м. Києва повинно відбуватися в умовах задекларованих додаткових фінансових можливостей для розвитку територіальних громад, що поєднуються з одночасним делегуванням частини видатків. Перспективами формування дохідної частини бюджету м. Києва є збільшення обсягів власних надходжень, у першу чергу, за рахунок місцевих податків, що можливо досягти завдяки розвитку малого та середнього бізнесу та покращенню інвестиційного клімату в м. Києві як економічному центрі України; збільшення неподаткових надходжень до бюджетів за рахунок ефективного управління комунальним майном.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Бадида М. П., Волковський Є. І. Особливості фінансового забезпечення столичного міста // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2015. – № 2. – С. 16-21
3. Волковський Є., Котіна Г., Степура М. Оптимізація структури бюджетного потенціалу м. Києва в умовах політики децентралізації // Схід. – 2015. – № 1. – С. 5-11.

4. Лисяк Л. В., Качула С. В., Біневич Ю. О. Зміни доходів та видатків місцевих бюджетів в процесі фінансової децентралізації: досвід єс в українських реаліях // Інвестиції: практика та досвід. – 2021. – № 1. – С. 22–29.

Стеценко Ю.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Жибер Т.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КАЗНАЧЕЙСТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ

Для України, як і для більшості країн світу, 2020 рік став роком випробувань, зумовлених пандемією COVID-19. Коли було оголошено пандемію, в березні 2020 року Україна вперше запровадила загальнонаціональний карантин. Одночасно з Україною карантинні обмеження вводились і в інших країнах. Внаслідок сурових карантинних заборон і обмежень звичайні засоби комунікації були паралізовані. Вільне пересування та відвідування клієнтами органів Казначейства було обмеженим. Для зменшення ризику розповсюдження інфекції та для збереження здоров'я як працівників так і клієнтів необхідно було мінімізувати особисті контакти.

Для забезпечення безперебійної роботи органів Казначейства 30-50% працівників працювали безпосередньо в самих установах, до 20% - дистанційно, а інші працівники перебували у відпустках. З міркувань захисту інформації та кібербезпеки переведення більшої кількості персоналу на дистанційну роботу було неможливим, так як доступ до інформаційних ресурсів та облікових систем здійснюється виключно з внутрішньої мережі Казначейства.

В найкоротші терміни запровадити дистанційне казначейське обслуговування було складним завданням. Але Казначейство, з міркувань економічної ефективності та зручності, вже декілька років як перейшло на електронні сервіси для роботи з клієнтами: система дистанційного обслуговування (СДО) «Клієнт Казначейства - Казначейство» та система подання електронної звітності клієнтам Казначейства АС «Є-Звітність». На відміну від інших установ, Казначейство було готове до викликів дистанційної роботи. В умовах пандемії СДО стала особливо актуальною як для Казначейства так і для його клієнтів у процесі виконання бюджетів. Саме завдяки СДО бюджетний процес тривав безперервно.

У 2020 році кількість користувачів СДО відчутно зросла. Якщо раніше клієнти використовували лише частину можливостей, то із початком пандемії зріс обсяг електронного документообігу та збільшились види бюджетних операцій які проводились дистанційно. Наприклад, за 2020 рік до органів Казначейства через СДО надійшло на 33% більше електронних документів, ніж у 2019 році [1].

Під час пандемії COVID-19, сервіс АС «Є-Звітність» використовували усі 100% клієнтів-учасників бюджетного процесу. АС «Є-Звітність» стала надзвичайно важливим програмним інструментом не тільки для системи Казначейства, а й для всіх суб'єктів державного сектору, які формують та подають звітність до органів Казначейства. Скасування подання паперової звітності скоротило затрати робочого часу та

матеріальні витрати клієнтів Казначейства. Електронний документообіг значно прискорив передавання та отримання звітності органами Казначейства.

У непростий період та незвичний режим роботи, Казначейство, попри незмінні виробничі процеси, іде в ногу з часом. У 2020 році Казначейство реалізувало декілька інноваційних проектів: завершення запровадження централізованої моделі казначейського обслуговування за видатками та надходженнями, переведення всіх місцеві бюджети на централізовану модель казначейського обслуговування за видатками, запровадження інформаційної взаємодії з електронною системою закупівель. Протягом 2020 року, Казначейство забезпечило створення сервісу інформаційної взаємодії з «Інформаційно-аналітичною системою управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA» [1].

Значне місце у реалізованих проектах 2020 року посідає запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Даний проект був розроблений спільно з Державною податковою службою України [1, 2]. Це дозволило платникам податків спростити процедури розрахунків з бюджетом.

З пандемією коронавірусу зіткнулись майже всі країни світу, тому кожний намагався прийняти якомога точне, швидке та правильне вішення для своїх громадян. Інформацією про те як пандемія COVID-19 вплинула на функціонування казначейства та заходами по забезпеченню безперервності виконання основних функцій казначейства, які були запроваджені та розробляються владою країни-учасники Казначейської спільноти поділились на відео конференції в квітні 2020 року.

Наприклад, Угорщина була змушена змінити організацію роботи свого казначейства: інформаційні системи довелось перебудувати для підтримки роботи у віддаленому режимі. Казахстан в умовах надзвичайного стану змінив порядок перерозподілу бюджетних коштів між статтями видатків і внесення змін до бюджет був спрощений; було введено спеціальну процедуру державних закупівель. В Молдові фахівцям казначейства, які працювали у віддаленому режимі було надано захищений доступ до інформаційних систем Міністерства фінансів, також було прийнято пакет законів, спрямований на пом'якшення наслідків COVID-19. Радник Казначейської спільноти з тематичних питань Марк Сілінс зазначив, що більшість країн в тій чи іншій формі утворили спеціальний фонд по боротьбі з COVID-19, який фінансується за рахунок внутрішніх чи зовнішніх засобів, а також забезпечили облік грошових потоків пов'язаних з новими заходами та підготовку відповідної звітності [3].

Отже, минулий рік продемонстрував нам міцність та надійність нашої казначейської системи. В умовах сучасних викликів Державна казначейська служба України продовжує динамічно виконувати свої функції, стрімко розвиватись та вдосконалюватись.

Література:

1. Публічний звіт голови Казначейства Тетяни Слюз про підсумки діяльності Державної казначейської служби України за 2020 рік. URL: <https://www.treasury.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/e68/fb0/602e68fb0b6db069994723.pdf> (дата звернення: 07.10.2021)

2. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 08.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 07.10.2021)

3. *Матеріали відео конференції Казначейської спільноти 29 квітня 2020 року. Тематична група «Еволюція ролі та функцій казначейства». URL: <https://www.pempal.org/ru/events/videoconference-tcor-thematic-group-evolution-role-and-functions-treasury> (дата звернення: 08.10.2021)*

Стожок Я.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», ОПП «Фінанси», 6 курс
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник- к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Дегтярьова Н. В.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ВЕНЧУРНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Венчурні фонди в Україні належать до особливого різновиду інституційних інвесторів – інститутів спільного інвестування [1]. Вітчизняним законодавством встановлено, що функціонування двох видів інституційних інвесторів: інститутів спільного інвестування та недержавних фондів, – неможливе без залучення до управління активами професійного учасника фондового ринку, який має ліцензію на діяльність з управління активами [1;2]. Так, управляти активами інститутів спільного інвестування, в тому числі, активами венчурних фондів, можуть лише компанії з управління активами (КУА).

Станом на 1 жовтня 2021 року в Україні налічується 307 компаній з управління активами. В управління цих 307 компаній знаходяться активи 1560 інституту спільного інвестування, 56 недержавних пенсійних фондів та 2 страхові компанії (які користуються послугами КУА та для яких вимога щодо управління активами професійним ліцензованим учасником фондового ринку не є обов'язковою). Загальна вартість активів в управлінні становить 483 мільярди гривень. Із 1560 інституту спільного інвестування 1436 (або 92 %) становлять венчурні інвестиційні фонди [3;4].

Як показує світовий досвід, венчурні інвестиційні фонди створюються та займаються розміщенням коштів у ризиковані проекти, які знаходяться на ранньому етапі свого розвитку з подальшою метою збільшення їх вартості та наступного перепродажу зацікавленим інвесторам чи виводу компанії до публічних торгів на ринку. Так, венчурний капітал може бути інвестований у будь-який бізнес будь-якого масштабу, але сама суть венчурної діяльності полягає у сприянні підтримці та розвитку підприємництва в обмін на частку в бізнесі або інші правові гарантії. При цьому не слід ототожнювати поняття венчурного та інноваційного інвестування. Слід зазначити, що в Україні венчурне інвестування через венчурні фонди не відповідає світовому досвіду.

Згідно чинного законодавства венчурний фонд визначається як недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб. Проведений аналіз активів українських венчурних фондів за результатами 2020 року свідчить про те що найбільшу частину, 84,7 % становлять так звані «інші» види активів, 8,5 % становлять активи у вигляді цінних паперів, 3 % – у грошовій формі та 1,4 % – у нерухомості [4]. «Інші» активи, в свою чергу, складаються із корпоративних прав та дебіторської заборгованості. Така структура активів венчурних фондів чітко свідчить про цілі їх створення. Аналіз венчурних фондів та діяльності компаній з управління активами, які займаються управлінням їх активами, свідчить про

те, що основними напрямками інвестування венчурних фондів в Україні є: будівництво, фінансовий сектор, сільське господарство, тощо [4]. В Україні більшість ІСІ створюється середніми або великими різнопрофільними фінансово-промисловими групами, основною метою діяльності таких фондів є податкова оптимізація та перерозподіл коштів всередині групи або фінансування нових проектів, оскільки законодавство дозволяє надання позик, якщо більше 10 % статутного капіталу компанії належить такому венчурному фонду [1].

Для того, щоб підвищити інвестиції саме у інноваційну сферу, на наш погляд, необхідно спростувати законодавчий механізм взаємодії потенційних інвесторів із засновниками проектів. Управління активами венчурних ІСІ в Україні знаходиться під достатньо жорстким наглядом з боку регуляторів. Для невеликих, але привабливих інвестиційних проектів це унеможливує доступ до ресурсів. Важливим кроком є стимулювання самої галузь інновацій, а саме – створення майданчиків для комунікації інвесторів із бізнесменами, розвиток технопарків та бізнес-інкубаторів за допомогою як приватних так і державних коштів. Також необхідно вдосконалювати процедуру IPO та спростувати вихід на фондовий ринок компаніям із венчурними інвестиціями.

Література:

1. Про інститути спільного інвестування // Закон України від 5 липня 2012 року № 5080-VI - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>
2. Про недержавне пенсійне забезпечення// Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
3. Компанії з управління активами / УАІБ: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.uaib.com.ua/companyandfunds/amc>
4. УАІБ: Аналітичний огляд діяльності ринку управління активами в Україні за 4-й кв 2020 та 2020 рік. Загальні результати / УАІБ: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.uaib.com.ua/analituaib/publ-ici-quart/uaib-analitchnij-oglyad-za-4-y-kv-2020-ta-2020-rik-zagalni-rezultati>

Стрельнік А.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», ОПП «Фінанси», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник- к.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Дегтярьова Н. В.

ІНСТИТУЦІЙНІ ІНВЕСТОРИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль в розвитку будь-якої держави, адже без вкладення коштів інвесторів в економіку країни вирішення багатьох як економічних, так і соціальних питань не можливо. У сучасному світі інвестиції виступають засобом виходу країни з економічної кризи, забезпечують зростання технічного прогресу та підвищують показники господарської діяльності.

Інституційні інвестори є важливими фінансовими інститутами, бо вони трансформують та перерозподіляють накопичені заощадження, допомагають сформувати сприятливий інвестиційний клімат в країні. Згідно із законодавством України «інституційними інвесторами є інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди), інвестиційні фонди, взаємні фонди інвестиційних

компаній, недержавні пенсійні фонди, фонди банківського управління, страхові компанії, інші фінансові установи, які здійснюють операції з фінансовими активами в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - також за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [1].

Основною метою діяльності інституційних інвесторів є формування джерел грошових коштів для фінансування реального сектора економіки шляхом здійснення ефективних і цілеспрямованих інвестицій. Як фінансові інститути вони намагаються отримати прибуток від інвестування грошових коштів, розподіл якого відбуватиметься згідно з умовами залучення фінансових ресурсів, а також діючими нормативно-правовими актами.

Інститути спільного інвестування є одними з основних інституційних інвесторів. В Україні значна частка активів інститутів спільного інвестування належить венчурним фондам [2]. Характерною ознакою вітчизняних венчурних фондів є те, що вони є альтернативою банківського кредиту, тобто надають позики певним економічним суб'єктам. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року» [3], основними учасниками інноваційного процесу, які формують інноваційну екосистему є інвестори, які не беруть безпосередньої участі в операційній діяльності, але фінансують її за рахунок власних коштів чи здійснюють управління фондами, зокрема венчурні фонди, венчурні компанії, лізингові компанії, страхові компанії, інвестиційні фонди інших типів та бізнес-ангели.

У сучасній світовій практиці найпоширенішим способом вирішення проблеми отримання коштів для одержання результатів науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт є механізм венчурного інвестування. Варто зазначити, що нині в Україні майже відсутня єдина (цілісна) регульована система венчурного інвестування, яка пропонує українським підприємцям перспективні форми взаємозв'язку з «молодими» юридичними особами, які у сфері технологічних інновацій та розробок нової продукції є більш мобільними та ефективними, порівняно з великими товариствами (юридичними особами). Зазвичай венчурні фонди спеціалізуються на тій чи іншій індустрії, залежно від попереднього досвіду своїх засновників. На жаль, в Україні така спеціалізація не завжди можлива через невелику кількість стартапів наявних на ринку.

Питання вдосконалення участі на фінансовому ринку інституційних інвесторів є надзвичайно важливим для кожної національної економіки й особливої актуальності воно набуває для України, оскільки однією з проблемних питань національної економіки є невідповідність між темпами економічного зростання та темпами розвитку фінансового ринку, що призводить до обмежень господарських суб'єктів у використанні фінансових ресурсів і, зрештою, не дозволяє господарським суб'єктам ефективніше задовольняти економічні потреби. На сьогодні, у час поширення коронавірусної інфекції COVID-19, інституційні інвестори та інвестиційна діяльність в цілому зазнали суттєвих змін. Вимушене запровадження карантинних обмежень в переважній більшості країн світу і в Україні зумовило безпрецедентну трансформацію поведінки економічних суб'єктів на рівні як споживання, так і виробництва, коли домінуючими принципами

мотивації стала обережність на фоні перманентної невизначеності. Протидіяти падінню інвестиційного попиту було практично не можливо, незважаючи на суттєве зростання державних капітальних видатків.

Ефективний розвиток інвестиційної діяльності в Україні залежить від належного інституційного забезпечення з системним та поетапним визначенням завдань вдосконалення функціонування інституційних інвесторів.

Література:

1. Про інститути спільного інвестування // Закон України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
2. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу: <https://www.uaib.com.ua/>
3. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року // Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
4. Як венчурні фонди працюють в Україні? /CFA Society Ukraine (cfaukraine.org): <https://ua.cfaukraine.org/yak-venchurni-fondy-pratsyuyut-v-ukrayini/>

Тонюк Ю.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Буряченко А.Є.

БАНКІВСЬКІ ІННОВАЦІЇ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Одним з основних чинників ефективної діяльності комерційних банків є політика постійного оновлення банківських продуктів і систем управління. Це впливає з багатьох умов, що визначають інноваційний тип розвитку економіки. По-перше, банки і клієнти банків - партнери по бізнесу. Кожен з них переслідує свої цілі, але в той же час вони беруть участь в справах один одного. Це відображається у збереженні і примноженні капіталу клієнтів на основі зваженої фінансової та інноваційної політики банку, що, у свою чергу, забезпечує формування доходів банку. По-друге, інноваційна активність банків є фактором їх конкурентоспроможності, і не тільки у внутрішньому, але і в зовнішньому середовищі. По-третє, інноваційна діяльність банку пов'язана з розвитком нових комунікацій і банківських технологій. Комерційні банки, які реалізують інноваційні товари (послуги), стикаються з низкою проблем, пов'язаних з недостатнім методологічним забезпеченням питань управління інноваційною діяльністю.

Розвиток інноваційної діяльності банків ускладнює ряд наступних факторів:

- недовіра інвесторів і вкладників до діяльності банків;
- високий рівень інфляції, який призводить до знецінення капіталу банків і національної валюти;
- залежність банківської системи від ринку зовнішніх капіталів, що пов'язано з можливою втратою стійкості банків;
- істотне зростання обсягів спекулятивних операцій;

- відсутність достатніх можливостей для розвитку кредитних операцій як одного з основних банківських продуктів.

Відповідно до мінливих умов зовнішнього середовища комерційні банки як повноправні учасники ринкових відносин змушені адаптуватися до цих умов та виступати рушієм інноваційних процесів. Ці процеси повинні бути керованими та здійснюватись системно в рамках функціональної інноваційної стратегії, інтегрованої в загальну стратегію розвитку банку. Саме в банках зароджуються нові форми бізнесу, нові методи обслуговування, нові продукти і фінансові інструменти, спрямовані на задоволення зростаючих потреб клієнтів. Інновації стають найважливішим стабілізуючим фактором не тільки розвитку банків, але економічного розвитку держави в цілому.

Незважаючи на причини, здатні загальмувати поширення інновацій, є група факторів, здатна привести до їх активізації. До них можна віднести такі фактори, як орієнтація банків на широкі верстви клієнтів, розширення роздрібного бізнесу, зростання територіальних відділень. Ці тенденції зумовлюють розвиток технологічних інновацій, сучасних технологій управління, орієнтованих на сучасні бізнес-процеси, а також нових інформаційних технологій для прийняття оперативних рішень.

Слід зазначити, що механізм освоєння інновацій в комерційних банках має специфічні особливості, які визначаються характером ведення фінансової діяльності, а саме:

- нематеріальний характер банківської діяльності;
- тісний зв'язок з широкими групами клієнтів;
- інноваційний процес може бути не викликаний результатами наукових досліджень;
- участь в інноваційній діяльності всього колективу банку.

На рівні окремого комерційного банку інноваційний процес можна представити у вигляді декількох етапів, які вимагають особливих організаційних підходів, а саме:

- усвідомлення потреби в інноваціях і генерація ідей нововведень;
- аналіз ринку інноваційних банківських продуктів;
- відбір, аналіз і оцінка запропонованих проектів; реалізація інноваційних проектів.

Таким чином, інноваційна діяльність банку орієнтована на гармонізацію інтересів банку і його клієнтів в рамках створення нових продуктів (послуг), що відрізняються більш високими споживчими якостями. Залежно від виду інновації формується інноваційна стратегія комерційного банку, яка дозволяє розробляти механізми управління банківськими інноваціями з урахуванням ризиків діяльності.

Література

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-ІУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [www//rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)

2. Бондаренко, Л.П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку /Л.П. Бондаренко, М.П. Політило // Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 3. — С. 5-8.

3. Де народжуються інновації: сім найцікавіших банківських лабораторій. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/352109/de-narodzhuyutsya-innovatsiyi-7-najtsikavishyh-bankivskiyh-laboratorij>

4. Global Banking Outlook 2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ey.com/bankingstrategy>
5. Рошило В.І. Інновації в банківській сфері / В.І. Рошило // Аналітичноінформаційний журнал "Схід". Економічні науки. — 2016. — №2. — С. 15—20.
6. Мельник О.І. Запровадження фінансових інновацій у вітчизняній банківській практиці / О.І. Мельник, О.А. Боднар // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №8 (2018) — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/8-2018/UKR/melnyk.pdf>

Редько І.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», б курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Гапонюк М.А.

РОЛЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Постановка проблеми. Ключовою проблемою української економіки, яка потребує невідкладного вирішення, полягає в суттєвому прискоренні економічного зростання. Значне відставання нашої держави від країн - найближчих сусідів за темпами економічного зростання актуалізує потребу в розробці та реалізації ефективної грошово-кредитної політики. Тому виникає потреба переосмислення української грошово-кредитної політики для потреб прискорення економічного зростання в умовах ринкових трансформацій.

Стан опрацювання. На сьогоднішній день існує дуже велика кількість наукових праць присвячених проблемам грошово-кредитної політики. Основні теоретико-методологічні та практичні аспекти грошово-кредитної політики відображені у роботах цілої низки вчених, серед яких: Бондаренко Л.А., Бричка Б. Б., Галушко Ю.П., Гудзовата О.О., Дячек С.М., Нікіфоров П.О., Оголь Д.О, Швайко М.Л. та інші.

Мета статті полягає у розкритті ролі грошово-кредитної політики України у забезпеченні економічного зростання.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України "Про національний банк України" грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу [5].

Слід зауважити, що деякі автори відносять до неї будь-які заходи держави, які стосуються грошово-кредитної сфери, включаючи й ті, що здійснюються без участі центрального банку. За визначенням Бондаренка Л.А., грошово-кредитна політика складається з усіх дій уряду, які впливають на кількість грошей, що перебувають в обігу. Тобто, грошово-кредитна політика складається з комплексу заходів регулюючого впливу, спрямованих на зміну грошової маси в обігу і покликаних безпосередньо впливати на ділову активність та ліквідність банківської системи [1]. Проте такий підхід надто узагальнений і недостатньо характеризує економічну сутність грошово-кредитної політики, а визначає її як складову загальної економічної політики.

Деякі науковці розглядають грошово-кредитну політику в широкому розумінні, вважаючи, що вона охоплює широкий спектр аспектів економічної діяльності.

Цілком слушною є позиція С.М. Дячека, який зазначає, що деякі науковці є прихильниками широкого підходу, за якого до монетарної політики належить комплекс заходів держави в грошовій сфері, зокрема й ті, що здійснюються за і без участі центрального банку, а саме: регулювання економічного зростання; стримування інфляції; забезпечення стабільності грошової одиниці; забезпечення зайнятості населення; вирівнювання платіжного балансу; підвищення ліквідності та кредитоспроможності банківських інститутів; забезпечення соціального захисту населення тощо [3].

П.О. Нікіфоров [4] визначає грошово-кредитну політику у вигляді сукупності заходів, спрямованих на забезпечення нормального функціонування грошового обігу, стійкості національної грошової одиниці, стабільності її купівельної спроможності, а також забезпечення рівноважного розвитку економіки взагалі. На нашу думку, саме це визначення найбільше відповідає сутності грошово-кредитної політики, адже воно, з одного боку, розкриває цілі такої політики, а з другого – вказує на її безпосередній вплив на економіку, водночас позбавляючись недоліків занадто широкого трактування.

Основною уповноваженою державою інституцією в Україні, що відповідає за планування та реалізацію грошово-кредитної політики, виступає Національний банк України. В Конституції України наголошено на тому, що Рада НБУ самостійно планує та затверджує "Основні засади грошово-кредитної політики" на кожний рік та здійснює контроль за її проведенням. Центральні банки країн, які мають ринкову економіку використовують досить широкий набір інструментів для грошово-кредитного регулювання. Інструментам грошово-кредитної політики є певні регулятивні заходи, котрі перебувають в абсолютному підпорядкуванні Центральному банку, однозначно контролюються ним, використання яких має вплив на пріоритетні напрями грошово-кредитної політики.

На нашу думку, виведення економіки країни із системної кризи та забезпечення макроекономічного зростання має забезпечуватися впливом на діяльність суб'єктів господарювання, зокрема банківських та небанківських установ, шляхом застосування не лише стимулюючих, а й обмежувальних економічних засобів і правових методів регулювання. До стимулюючих засобів можна віднести: зниження облікової ставки, вимог під формування резервів, рефінансування; серед обмежувальних засобів слід виділити: обмеження коштів рефінансування цільовим призначенням, валютні обмеження тощо. Крім того, для економічного зростання необхідно відновити кредитування економіки: стимулювання збільшення джерел та обсягів локальних довгострокових фінансових ресурсів; забезпечення доступності фінансових ресурсів для кредитування економіки; стимулювання розвитку ринку локального синдикування та консорціумних угод, що сприятиме рівню забезпечення фінансовими ресурсами стратегічних об'єктів реального сектору економіки.

Висновки

Проведений аналіз дозволяє дійти таких висновків:

- грошово-кредитну політику у вигляді сукупності заходів, спрямованих на забезпечення нормального функціонування грошового обігу, стійкості національної

грошової одиниці, стабільності її купівельної спроможності, а також забезпечення рівноважного розвитку економіки взагалі.

- в Конституції України наголошено на тому, що Рада НБУ самостійно планує та затверджує "Основні засади грошово-кредитної політики" на кожний рік та здійснює контроль за її проведенням.

- для економічного зростання пропонується відновити кредитування економіки.

Література

1. Бондаренко Л.А. Нетрадиційні заходи грошово-кредитної політики центральних банків в умовах кризи. *Банківська справа*. 2015. Вип. 2(112). С. 58–61.

2. Брчка Б. Б. Суть, цілі та типи грошово-кредитної політики // *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 182-186

3. Дячек С.М. Грошово-кредитна політика України : сутність, загрози, оцінка / С.М. Дячек, О.О. Панасюк // *Вісник ЖДТУ*. – 2013. – No 2 (640). – С. 227–233.

4. Нікіфоров П.О. Теорія та метрологія регулювання грошового обігу / П.О. Нікіфоров. – Чернівці : Вид-во «Рута», 2012. – 240 с.

5. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. – No 29. – Ст. 238.

Хвостенко Д.

аспірант кафедри фінансів ім. В. Федосова

Жибер Т.

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Перед національними економіками постала необхідність негайно запроваджувати інформаційні технології і розвивати на їхній основі принципово нові бізнес-моделі. Пріоритети розвитку цифрової економіки значно відрізняються залежно від рівня соціально-економічного та технологічного стану, інституційної зрілості країн. [1].

Розвиток цифрової економіки відбувається стрімко зокрема у фінансовій сфері. Наразі існує можливість доступу та управління фінансами незалежно від свого місцеперебування. Цифрова економіка – це економічна система, складовими якої є інформаційні системи, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, завдяки взаємодії яких відбувається інтеграція реальних господарських процесів (постачання, виробництво, збут) у віртуальний простір [2, с. 17].

Головним досягненням цифрової економіки та підґрунтям застосування інноваційних технологій для визначення фінансового забезпечення є штучний інтелект (Artificial Intelligence – англ.) та квантові обчислення. З допомогою цих технік можливо здійснювати аналіз величезних баз даних, що містять характеристики та операції мільярдів економічних агентів. Окрім використання розрахунків та діагностики цифрового середовища, фінансове забезпечення цифрової економіки має включати матеріально-технічне забезпечення цифрових технологій, енергетичне забезпечення цифрового середовища за певних умов (як то використання відновної «зеленої енергетики»), враховувати ризики щодо рідкісних матеріалів та глобальних виробничих ланцюжків, забезпечувати фінансовими ресурсами розвиток кібербезпеки. Так, у 2019 р. в Україні на модернізацію тільки ліній електро- і інформаційних мереж було витрачено

2138,08 млн грн, а у 2020 р. – 2302,88 млн грн за п'ятьма бюджетними програмами, які виконуються у мережі Міністерства фінансів України. У 2020 р. НЕК «Укренерго» інвестувало у розвиток мереж 3,12 млрд грн, виконавши інвестиційну програму року на 95,3% [1]. Бізнес і приватний ринок не справляються із рівномірним забезпеченням цифрового середовища без державної підтримки, тобто без перерозподілу і витрачання коштів платників податків.

Наступним слід відзначити FinTech. Його використання спрямоване на оптимізацію різного роду фінансових послуг, розрахунків, а також підвищення ефективності функціонування фінансових систем та інших сфер, пов'язаних із наданням робіт, послуг споживачам. Фінансовою передумовою застосування продуктів інформаційно-комунікаційних технологій є капітальні інвестиції суб'єктів господарювання у формування такого виду нематеріальних активів, як «Програмне забезпечення та бази даних». Як показує зіставлення обсягів і темпів зростання капітальних інвестицій у технології та послуги ІКТ та рентабельності діяльності, інвестиції у придбання програмного забезпечення не створюють конкурентні переваги суб'єктам господарювання через високі відносні витрати за користування ними. Рентабельність видів діяльності не корелює із темпами зростання їхніх капітальних інвестицій на програмне забезпечення [1].

Звісно, такий стан справ не означає, що суб'єкти господарювання повинні уникати нововведень у вигляді FinTech та цифрових бізнес-процесів. Навпаки, вони мають тісно співпрацювати зі стартапами, пов'язаними із цифровою економікою, зацікавлювати останніх у впровадженні нових цифрових продуктів та передбачати на їхній розвиток частину прибутку. Серед економічних суб'єктів середнього розміру споживання послуг ІКТ за останні 5 років скоротилося приблизно на 12%. Причиною цього є більш низька платоспроможність та зацікавленість у зниженні собівартості продукції для забезпечення конкурентоспроможності.

Також доцільним буде розкрити питання фінансового забезпечення цифровізації державних фінансів та публічних фінансів як більш широкого поняття; цифровізація фінансових відносин та публічні дані відіграють важливу роль у розвитку держави. Ринкова економіка потребує як державного регулювання, так і державного фінансування широкого кола програм, спрямованих на підтримку конкурентоспроможності бізнесу, проведення комплексних реформ, забезпечення стандартів життєдіяльності громадян, націлених на оновлення фінансової системи.

Пандемія прискорила цифровізацію фінансових, освітніх, адміністративних та інших послуг, сприяла поширенню цифрових фінансових послуг, пов'язаних із цифровою ідентифікацією користувачів, використанням цифрового підпису. Саме для їх регулювання та контролю державних фінансів використовуються надбання цифрової економіки, застосовуються інформаційні технології. На відміну від минулої моделі управління державними фінансами, завдяки розвитку цифрової економіки та впровадження новітніх технологій у фінансовій системі, наразі, управління державними фінансами здійснюється значно легше. Але з'являються додаткові виклики для фінансування вартісної праці та цифрового середовища у публічному секторі для слаборозвинутої економіки України після припинення такого фінансування міжнародними донорами.

Можемо констатувати, що цифрова економіка в умовах глобальних викликів набуває все більш важливого значення в розвитку як економіки в цілому, так і системі фінансів, адже запровадження нових фінансових технологій дає нові можливості та полегшує життя людства.

Література:

1. Антонюк, Л. Л. *et al.* Цифрова економіка: вплив інформаційно-комунікаційних технологій на людський капітал та формування компетентностей майбутнього. Монографія. КНЕУ, 2021. 337 с.
2. Голянчук Н. В., Голянчук С. Є. «Цифрова економіка» у визначеннях науковців та практиків. Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 25-26 черв. 2021 р.). С. 14–18.

Хлопцева В.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
Університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Білінець М.Ю.

ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ БЮДЖЕТУ СТОЛИЦІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Зважаючи на те, що Українська держава сьогодні перебуває на етапі перетворень соціально-економічної системи та управлінського механізму, основним аспектом яких виступає євроінтеграційний напрям та підтримка, прийняття і наближення до стандартів економічного та соціального розвитку єврозони, переформатування бюджетної політики та посилення ролі місцевих бюджетів вимагає нового погляду на роль формування дохідної частини місцевих бюджетів та їх місце в складі фінансової системи держави.

Місцеві бюджети - це бюджети, сформовані для виконання повноважень органів місцевого самоврядування. Вони мають дохідну і видаткову частини. Їх за адміністративно-територіальною ознакою можна розділити на сільські; селищні бюджети; міських територіальних громад; районні; обласні; міста Києва; АРК Крим (ст. 5 Бюджетного кодексу України) [1]. Формування дохідної частини бюджетів залежить від таких чинників як: стан економічного розвитку держави, рівень сплати платежів до бюджету, ефективність системи контролю за ними.

Значний вплив на доходи має економічна і соціальна ситуація в країні, політика і пріоритети розвитку суспільства на даному етапі, стратегія і тактика досягнення намічених цілей тощо. Проте в будь-якому випадку головним призначенням мобілізаційних доходів є формування стійкої фінансової бази, яка дозволяє органам державної влади всіх рівнів виконувати свої функції, задовольняти загальнодержавні та регіональні потреби. Призначення доходів - покриття витрат бюджету. Разом з тим слід знайти такі форми фінансових взаємовідносин із суб'єктами господарювання і населенням, методи вилучення в дохідну частину бюджету, які стимулювали б підвищення продуктивності праці, раціональне використання ресурсів, і як наслідок - збільшення надходжень. У цьому полягають фіскальна і стимулююча функції доходів, що забезпечують розширення матеріальної основи їх зростання, зміцнення дохідної частини бюджету. У всіх цивілізованих державах основними методами перерозподілу

національного доходу з метою мобілізації державних доходів є податки, позики і емісія. Співвідношення між даними методами неоднакове в різні періоди розвитку країн.

Розмаїття видів доходів зображується завдяки бюджетній класифікації, яка здійснюється для проведення необхідного аналізу в розрізі доходів та забезпечення загальнодержавної та міжнародної порівнянності бюджетних показників. Завдяки бюджетній класифікації можливо оперативно виявляти недоліки у державній політиці у сфері формування доходів бюджету столиці, оперативно вживати заходи та обґрунтовувати подальші дії що до їх усунення. Відповідно до ст. 9, Бюджетний кодекс України визначає бюджетні доходи за наступними класифікаційними розділами: податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та офіційні трансферти [1].

Податковими надходженнями являються обов'язкові платежі, які розподіляються між бюджетами. Основними податками, що утворюють бюджети, є податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств. При цьому в повному обсязі, тобто 100% надходжень, які потрапляють до державного бюджету, становить податок на додану вартість (ПДВ). Податок на доходи фізичних осіб до державного бюджету сплачується в розмірі 25% від загальної суми нарахування, інші 75% надходять до місцевих бюджетів (винятком є місто Київ, де 60% даного податку перераховується до державного бюджету).

Податок на прибуток підприємств розподіляється між державним та місцевим бюджетами, а саме до державного бюджету надходить 90% податку, до місцевого – 10%, винятком є податок на прибуток підприємств комунальної форми власності, який перераховується в повному обсязі до місцевих бюджетів [1].

Ключовим податком, який надходить до місцевих бюджетів в країнах Європи, є податок на доходи фізичних осіб. Так, у країнах Північної Європи питома вага податку становить 1/3 всіх податкових надходжень місцевих бюджетів, в Люксембурзі – 93%, у Чехії – 82%, в Німеччині – 80%, у Бельгії – 62% [3]. Вчені виокремлюють його характеристику як справедливого з точки зору податкоспроможності платників податку, а також можливість застосування прогресивних податкових ставок при оподаткуванні осіб, які мають високі доходи. При цьому, основною проблемою, яка виникає у випадку справляння цього податку є невідповідність в окремих випадках місця роботи та місця проживання особи. В такому випадку громадяни отримують суспільні послуги на території проживання, а податок сплачують, в основному, за місцем праці. Відтак, доцільно звернути увагу на думку В.А. Пігенка: «Ця проблема не так гостро стоїть, коли оподаткування здійснюється не муніципалітетами, а проміжними рівнями урядування, наприклад, штатом або провінцією, адже людей, що живуть і працюють у різних штатах, у них відносно менше» [2].

Неподаткові надходження класифікуються залежно від джерела їх сплати. У Бюджетному кодексі України, зокрема у ст. 9 [1], визначено, що до складу неподаткових надходжень належать:

- 1) доходи від власності та підприємницької діяльності;
- 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного і побічного продажу;
- 3) інші неподаткові надходження.

До офіційних трансфертів належать міжбюджетні безповоротні платежі, які поділяються на субвенції, базові (реверсні) дотації та субсидії. Зростання фінансової самостійності місцевих бюджетів проявляється у збільшенні частки власних доходів територіальних громад. При цьому навантаження на державний бюджет є невисоким.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2150-VIII. Відомості Верховної Ради України.
2. Пігенко В. Нотатки щодо оподаткування на місцевому рівні. К.: Фонд «Україна – США». Програма сприяння парламентові України. С. 2.
3. Полинюк Н.І. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин та можливість його використання в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 26.6. С. 269-275.

Хома О.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 3 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ім. В. Федосова Майстер А.В.

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Рівень недовіри до новітніх інструментів та продуктів, низький відсоток повернення кредитів та нестабільна депозитна активність характеризують, що рівень фінансової та економічної культури є низьким в Україні на даний час. Розвиток фінансового ринку в Україні залежить від активізації інноваційних процесів, тому питання фінансових інновацій є досить актуальним на сьогодні, так як здатне забезпечити цей розвиток.

Сучасний економічний розвиток в Україні характеризується процесами, які націлені на реалізацію інноваційної політики, що дозволить максимально задовольняти потреби суспільства і при цьому раціонально витратити обмежені виробничі ресурси. [1, с.18]

Зростання значення фінансового сектору в сучасному економічному просторі, а також стрімкі зміни в ньому, породжують потребу у фінансових інноваційних технологіях. Стратегія розвитку фінансових та інноваційних технологій завжди пов'язана з поточним станом фінансової системи, її існуючою технічною, технологічною та фінансовою базою.

Інноваційний розвиток фінансового сектору України можна розглядати за чотирма складовими: 1) Розвиток оверсайту та відкритої архітектури фінансового ринку. 2) Розвиток Sup Tech & Reg Tech. 3) Розвиток ринку Fin Tech, платформ регуляторів та цифрових технологій. 4) Забезпечення розвитку цифрової економіки.

Відповідно до світових тенденцій НБУ модернізує системно важливу платіжну систему «Систему електронних платежів Національного банку України» та вже у 2022 році вона запрацює на базі міжнародного стандарту ISO 20022 та в режимі 24/7. Для збалансування платіжного ринку НБУ потрібно сприяти розвитку «Національної системи масових електронних платежів «ПРОСТІР»». Також для інноваційного розвитку фінансового сектору необхідно стимулювати нові технології для здійснення платежів і

переказів коштів та адаптувати положення вітчизняного законодавства згідно платіжних послуг за вимогами актів Європейського союзу.

Стимулювання розвитку ринку фінансових та цифрових технологій, а зокрема комп'ютерного проектування, автоматизації, роботизації, аналізу «big data» та використання штучного інтелекту є невід'ємними складовими інноваційного розвитку фінансового ринку. Також не можна відхиляти можливість випуску е-гривні – цифрової валюти центрального банку і звичайно ж посилення кібербезпеки, що є однієї із найважливіших у системі національної безпеки України.

FinTech – це інноваційні технології, спрямовані на задоволення потреб населення в умовах розвитку економіки споживання. Його пов'язують із захистом прав споживачів та наданням їм послуг. Використовується FinTech фінансовими інституціями, органами державного управління, торговельними організаціями у сфері платежів, кредитування, інвестиційної діяльності банківських установ та ринків капіталів, особистих та інституційних фінансів, страхування, регулятивних технологій [2, с.8].

Для забезпечення наглядових та регуляторних технологій потрібно стимулювати запровадження інноваційних технологій у комплаєнс (норми та правила, що визначають прозорий та ефективний бізнес) та забезпечувати використання регуляторами новітніх ІТ-технологій. Щоб підтримувати розвиток вище сказаних технологій НБУ планує запровадити інноваційні інструменти для обміну даними разом з учасниками фінансового ринку та державними установами.

Остання, та не менш важлива складова інновацій - забезпечення розвитку цифрових технологій, яка передбачає збільшення безпаперових технічних прийомів, покращення віддаленої системи ідентифікації BankID Національного банку України та фінансових послуг в режимі онлайн-сервісів. А також запровадження системи дистанційного укладення правочинів у сферах накопичувального пенсійного забезпечення та спільного інвестування; розширення доступу учасників ринку до публічних реєстрів.[3]

Впровадження та просування вище проаналізованих складових допоможе підняти фінансовий ринок на новий рівень. Розподіл фінансових ресурсів, ліквідності, дохідності та ризиків стане більш раціональним. Збільшиться прибутковість та фінансові операції стануть менш ризикованими.

Сьогодні в Україні формується інноваційний тип фінансового розвитку. Фінансова система постійно змінюється та еволюціонує. Інноваційні фінансові технології істотно впливають на колювання цих процесів. Стратегія розвитку додатків інноваційних фінансових технологій сприятиме вдосконаленню загального фінансового менеджменту для всіх суб'єктів господарювання та розширюватиме фінансовий простір країни в цілому, а також пришвидшить впровадження нових фінансових, інформаційних та телекомунікаційних технологій. [4, с.97]

В умовах стану сучасного економічного середовища в Україні, я вважаю, що необхідно стрімко забезпечувати фінансовий ринок інноваціями та поширювати їх. Вдосконалювати до відповідності європейських стандартів електронну систему фінансових послуг, автоматизувувати технології та у зв'язку зі стрімким поширенням нової хвилі COVID-19 , просувати онлайн-послуги, щоб обслуговувати клієнтів у всіх фінансових сферах. Також потрібно покращувати кібербезпеку, щоб вберегти дані українців та завоювати їх довіру. Так, як показав досвід за останні 2 роки, ми можемо

досягти швидкого введення інновації, але, на жаль, для цього потрібно критичну ситуацію, щоб спонукати інституції робити більше та глобальніше.

Література:

1. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України: Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. – 323 с.*
2. *Мазаракі А. FinTech у системі суспільних трансформацій / А. Мазаракі, С. Волосович // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2018. – №2. – С. 5-18.*
3. *Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <https://bank.gov.ua/>*
4. *Маркетинг і менеджмент інновацій, 2013, №3 «The development strategy of financial and innovative technologies», R.V. Lavrov, p. 92 – 99*

Хоманець А.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
НУ «Львівська політехніка»*

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів Синютка Н.Г.

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В ПОСЕРЕДНИЦЬКОМУ БІЗНЕСІ

Ефективна та дієва система органів державної влади є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення, вони повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів. Основним і одним із найважливіших джерел доходів бюджетів різних рівнів є податки. Сьогодні податок є елементом суспільного буття і сприймається як економічне, фінансове та політичне явище, оскільки являє собою обов'язкові платежі, що стягуються органами державної влади з юридичних і фізичних осіб та надходять до бюджетів різних рівнів. [2]

Значна частина економіки України знаходиться в тіні. В зв'язку із цим бюджети різних рівнів щороку втрачають мільярди гривень, що негативно впливає на добробут громадян та державу в цілому. Особливо високий рівень тінізації діяльності має ринок таксі. Це пов'язано із виходом на український простір таких компаній як Bolt, та Uber, які є зареєстрованими в інших країнах, Bolt в Естонії, а Uber – Голландії. І, відповідно, тягар оподаткування перекладають особисто на водіїв, виступаючи лише посередником в наданні послуги. Вони представлені в Україні як товариства з обмеженою відповідальністю, що забезпечують операційні і маркетингові потреби платформ.

До прикладу, поррахуємо місячний оборот ринку таксі міста-мільйонника Києва та міста з середньою чисельністю населення Хмельницького. В нашій столиці в місяць здійснюється приблизно 4 мільйони поїздок таксі, середній чек 100 гривень, відповідно місячний оборот ринку таксі міста Києва 400 мільйонів, з яких 98% знаходяться в тіні. Лише Bolt має 13% частки в цій сумі і сплачує податки в Естонії, а не Україні. Така ж ситуація і з Uber, які мають більшу половину 51%, і це не враховуючи послуги з доставки їжі та електросамокати.[3] Середній чек міста Хмельницького становить 70 гривень, а кількість поїздок 2 мільйони, відповідно оборот ринку таксі становить 140 мільйони.

Як видно з рисунку 1, в 2020 році бюджет міста Києва втратив тільки за рахунок несплати податку на прибуток компанією Bolt 110,07 мільйони гривень, а місто Хмельницький 38,53 мільйони гривень. Це несе за собою негативні наслідки, такі як загроза фінансової безпеки України та відтік капіталу за її межі. Адже ці кошти могли б

витрачатися на міста та їх жителів, розвиваючи інфраструктуру міст та добробут людей, а вони в той час переводяться в Естонію.

Рисунок 1 – Втрати бюджетів міст за рахунок несплати податків компанії Bolt за 2020 рік

Це пояснюється тим, що ця країна має зручну та гнучку податкову систему, створивши цифрові публічні сервіси та неklasичний, інноваційний, «полегшений» офшор, який наразі не конфліктує із правилами деофшоризації. Наприклад, програма «e-residency» – створює цифрове представництво фізичної особи-нерезидента, яке дозволяє їй використовувати всі онлайн-сервіси Естонії. Таким чином, в цій країні оподатковується чистий розподілений прибуток за ставкою 20%, цей вид прибутку має назву податок на виведений капітал, тоді як в решти країн наявна прогресуюча ставка, яка може сягати 50-70%. [6]

Влада постійно працює над реформуванням ринку таксі, запровадивши ще в 2010 році штрафи для водіїв, які працюють неофіційно. Проте, поки дані заходи не є високо результативними, тому що державні органи не мають вичерпної інформації про нові платформи чи мобільні застосунки, не знають, хто через такі сервіси надає послуги замовлення таксі, яку якість послуг вони забезпечують, яку відповідальність несуть водії. [3]

Отже, ринок таксі є далеко не єдина сфера економіки з якої наша держава багато втрачає доходу. В першу чергу це обумовлено свідомістю вибору водіїв-таксистів: працювати легально і в майбутньому мати стаж та пенсію чи ні. А також велику роль відіграють новостворені платформи та мобільні додатки, такі як Bolt, Uber, Uklon. Адже вони є технологічними платформами, а не операторами автомобілів чи перевізниками, що спричиняє вибіркоче оподаткування цієї сфери.

Література:

1. Чому так важливо сплачувати податки до органів місцевого самоврядування? / [Електронний ресурс].-Режим доступу:<https://ukrainska-gromada.gov.ua/community/chomu-tak-vazhlyvo-splachuvaty-podatky-do-organiv-miscevogo-samovryaduvannya.html> ;
2. Гмиря В.П. Роль податків в умовах забезпечення розвитку економіки України. 2013. С.58;
3. Економічна правда: Таксі Bolt в Україні. / [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/07/9/649477/> ;
4. Бюджет міста Хмельницького за 2020 рік. URL: <https://khm.gov.ua/uk/content/informaciya-pro-vikonannya-byudzhetu-mista-hmelnycckogo-za-2020-rik-0> (дата звернення 16.10.2021);
5. Бюджет міста Києва за 2020 рік. URL:https://kyivcity.gov.ua/publiczna_informatsiia_Tag_166122/zvit_pro_vikonannya_byudzhetu_mista_kiyeva_za_2020_rik/zvit_pro_vikonannya_mistsevikh_byudzhetiv_za_2020_rik/(дата звернення 16.10.2021);
6. Синютка Н. Г., Червінська О. С., Гоменюк В. В. Електронна резидентність та пряме оподаткування: аспекти фінансової безпеки. 2019. С.364..

Чепурна К.

«Маркетинг», 3 курс

Славкова А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

«І, нарешті, четверта промислова революція змінить не тільки наше життя, але й нас самих», – так пророкував Клаус Шwab [1] і зараз, в 2021 році, ми можемо спостерігати як *Industry 4.0* змінює майже кожну сферу нашого існування, нас самих, загальне людське сприйняття світу та життя цілих країн. Україну ніяк не оминула цифровізація, в основі якої лежить створення людиною штучного інтелекту для максимізації власної ефективності. Як зауважує Гудзь Т.П. в своїх тезах про перспективи розвитку цифровізації в Україні, інтеграція новітніх цифрових технологій в економіку України має стати пріоритетним завданням держави [2].

У зв'язку з тим, що кожна сфера чи сектор економіки час від часу потребують процесів трансформації задля вдосконалення, варто звернути увагу саме на цифровізацію фінансового сектору, щоб підвищити його ефективність, оптимізацію та задоволеність суб'єктів господарювання. Наразі фінансовий сектор в нашій державі потребує реформ, тому нові розпорядження Кабінету Міністрів «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» [3] та новостворена стратегія НБУ щодо розвитку фінансового сектору України аж до 2025 року [4] дають змогу зрозуміти, які саме напрями для цифрового розвитку було обрано на найближчий період та для отримання яких результатів їх будуть досягати. І одним із найбільш провідних стратегічних напрямів є інноваційний розвиток, який включає в себе розвиток відкритої архітектури фінансового ринку, розвиток ринку спеціалізованих платформ регуляторів та цифрових технологій. Також він містить в собі плани про розвиток ринку FinTech, забезпечення розвитку SupTech&RegTech та в цілому про розвиток цифрової економіки в Україні. Варто звернути увагу і на ризики, які супроводжують створення, впровадження та використання технічних інновацій у фінансовому секторі, оскільки вони значно більші, ніж у деяких інших секторах, та зумовлені недостатнім законодавчим та нормативним врегулюванням [5, с.316], а також розвиненою кіберзлочинністю. Тим не менш, мінімізувавши такі ризики, створивши нову законодавчу базу для цього сектору та зробивши всі необхідні кроки, Україна зможе вийти на світовий рівень та бути конкурентоспроможною державою.

Загальний рівень розвитку фінансового сектору, ступінь конкурентоспроможності на фоні глобального ринку та ступінь його інтегрованості визначається рівнем захищеності систем, якості наданих послуг та рівнем технологій розрахунку в електронній формі, так як безготівкова економіка спрощує взаємодію між суб'єктами економіки, а також запобігає «тіньовому обігу коштів» [6, с.74]. Так, цифровізація вводить нові тренди та нові системи функціонування, які працюють за рахунок фінтех-компаній. Один із партнерів МЮФ CMS Cameron McKenna Nabarro Olswang в інтерв'ю [7] висловився, що ми стоїмо на порозі активного розвитку

відкритого банкінгу, використання штучного інтелекту та підтримки банками розвитку фінтех-сектору. Зараз в Україні запроваджується і новий електронний суд, і спеціальне законодавче врегулювання, і активне введення в обіг криптовалют та блокчейн-технологій, що все говорить про активну цифрову трансформацію держави. Цифрова трансформація фінансового сектору зараз є однією із небагатьох конкурентоспроможних галузей, яку потрібно максимально підтримувати та розвивати. Так, в роботі Дем'янчук М.А. [8, с.1] розглянуто саме важливість розвитку цифровізації та виокремлено стратегічні переваги. Найбільш вагомими наразі можна виділити поліпшення конкурентоспроможного ландшафту, питання відповідальності та безпеки, покращення досвіду клієнтів та співробітників, а також створення функцій, що орієнтовані на прозоріння. Авторка виокремлює низький рівень фінансової грамотності населення та недовіру людей до фінансових установ як проблеми, які можна подолати шляхом підвищення фінансової та цифрової освіти громадян України.

На думку деяких вчених, цифрова трансформація є майбутньою константою, яка забезпечить ефективне функціонування фінансового сектору України [9, с.32]. Насамперед, наша держава відкрита до нової промислової революції на відміну від деяких більш консервативних країн Європи, тому діджиталізація має високі шанси на ефективне застосування. Проте країна все ще потребує створення законодавчої бази та підтримки більш діджиталізованих країн. Яскравим прикладом такого розвитку в інших країнах є запровадження нових технологій, що дають можливість використовувати механізми формування портфеля цінних паперів з використанням цифрових алгоритмів, управляти персональними фінансами та багато іншого [10, с.332]. Наприклад, *Credit Karma*, американська багатофункціональна персональна фінансова компанія надає доступ своїм клієнтам до їх кредитної історії, кредитного рейтингу тощо. А китайська служба управління балансом «*Yu'ebao*», яка призначений тільки для дрібних інвесторів та дозволяє працювати з *Alipay*, за рахунок своєї цифрової новизни за перші дев'ять місяців свого існування привернули більше інвесторів, ніж всі інші китайські фондові трейдери.

Отже, нами було розглянуто тенденції, процеси та важливість цифрової трансформації фінансового сектору України, був здійснений невеликий аналіз проблем цифровізації, що дозволяє підсумувати все вищезазначене та зробити висновки про те, що глобальна цифровізація наразі є невідворотним аспектом існування людства, тому фінансовий сектор та фінансові установи, зокрема, мають піддатися впливу цифрових технологій, впровадити їх ефективно, щоб отримати користь, та використати всі свої можливості для подальшого хеджування ризиків у фінансовому секторі.

Література:

1. Klaus Schwab, *The Fourth Industrial Revolution: What It Means and How to Respond*, 2015. [Текст] URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond> (дата звернення 02.10.2021)
2. Гудзь Т.П., *Перспективи цифровізації економіки України. Цифрова трансформація фінансового сектора економіки: збірник тез доповідей за матеріалами V Міжнародної наук.-практ. Інтернет-конференції*, Одеса: ОНЕУ, 2020. с.30-32 URL: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11451/1/Odessa_V%20International%20scientific%20and%20practical%20Internet%20conference_ONEU_09-10.04.2020.pdf (дата звернення 29.09.2021)
3. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення 01.10.2021)

4. НБУ: Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy> (дата звернення 29.09.2021)
5. Коваленко В.В., Розвиток фінансових інновацій у небанківських фінансових установах. Цифрова трансформація фінансового сектора економіки: збірник тез доповідей за матеріалами V Міжнародної наук.-практ. Інтернет-конференції, Одеса: ОНЕУ, 2020. с. 314-316 URL: http://dSPACE.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11451/1/Odessa_V%20International%20scientific%20and%20practical%20Internet%20conference_ONEU_09-10.04.2020.pdf (дата звернення 30.09.2021)
6. «Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний – 2020)», - ГС «ХАЙ-ТЕК ОФІС УКРАЇНА», 2016. URL: <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення 30.09.2021).
7. Стаття «Виклики і можливості цифровізації фінансового сектору обговорили експерти LHS DISCUSSION HUB», від 17.05.2021, Видавництво Юридична Практика. URL: <https://pravo.ua/vyklyky-i-mozhlyvosti-tsyfrovizatsii-finansovoho-sektoru-obhovoryly-eksperty-lhs-discussion-hub/> (дата звернення 01.10.2021)
8. Дем'янчук М.А., Маслій Н.Д., Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (12 березня 2021 р.). - Вінниця, 2021. URL: <http://dSPACE.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30446> (дата звернення 08.10.2021)
9. Гринюк О.І. (2021), Цифрова трансформація фінансового сектору економіки. Збірник наукових праць ЛОГОС. С.29-32 URL: <https://doi.org/10.36074/logos-11.06.2021.v1.07> (дата звернення 30.09.2021)
10. Liao Shumin, Alipay's Yu'e Bao Users Topped 600 Million by 2018's End, 60 Million+ in Funds, 2019. URL: <https://www.yicai.com/news/alipay-yuebao-users-topped-600-million-by-2018-end-60-million-in-funds> (дата звернення 08.10.2021)

Шаповалова І.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів ім. В. Федосова Рязанова Н.С.

ІННОВАЦІЙНІ РИНКОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В ПОЛІТИЦІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасний стан інноваційної діяльності характеризується різними показниками, а також сучасними факторами формування моделей фінансового ринку, оскільки вони сприяють ефективному зростанню ринку та є динамічною частиною фінансової системи на етапі сталого розвитку. Рівень розвитку та реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності фінансового ринку країни є важливою складовою досягнення стійкого економічного зростання.

Дослідженню проблеми розвитку інноваційної складової фінансових ринків країн останнім часом приділяється все більша увага. Авторами роботи з цього питання є вчені Кужелев М.О., Малий І.Ю., Онишко С.В., Опарін В.М., Паєнто Т.В., Федосов В.М. та інші. У роботах цих та багатьох інших науковців конструктивно розглядаються різні категорії інноваційності учасників фінансового ринку та розвитку національної економіки.

Найпопулярніше визначення у світі серед інноваційних фінансових інструментів сталого розвитку є зелене фінансування, тому ми зосередимось на зелених облігаціях.

Зелені фінанси – це тип сталого фінансування, який також включає два компоненти: 1) соціальний вплив; 2) корпоративне управління.

Зелене фінансування – це напрям фінансових потоків з державного, приватного та неприбуткового секторів для досягнення пріоритетів сталого розвитку. Таке

фінансування не означає нехтування рентабельністю. Ключова ідея полягає в тому, щоб скористатися перевагами бізнес-можливостей, які забезпечують гідну прибутковість і екологічні переваги, а також вказують на більшу відповідальність.

Термін «зелене фінансування» відноситься до будь-яких фінансових інструментів, доходи яких використовуються для проектів та ініціатив зі сталого розвитку, екологічних продуктів і політики з єдиною метою підтримки «зеленої» економічної трансформації на низьковуглецевий, стійкий та інклюзивний шлях [4].]. Заохочення зеленого фінансування на великій та економічно ефективній основі сприяє тому, що зелені інвестиції мають перевагу над звичайними інвестиціями. Зелене фінансування відповідає критеріям сталого розвитку, викладеним у CSD ООН [5].

Подібним терміном є «фінансування клімату», яке характеризується інвестиціями та кредитуванням у технології, що зменшують викиди вуглецю. Кліматичні фінанси відносяться до певного сегмента зелених фінансів.

Облігації з соціальним впливом. Соціальні (державні) банки Німеччини успішно випустили соціальні облігації. Наприклад, кошти від випуску соціальних облігацій Bayerische Landesbodenkreditanstalt використовуються лише для рефінансування субсидованих позик за трьома програмами банківських позик у Баварії: програмою житлових кредитів під низькі відсотки; програма модернізації квартир в будинках подовово; Програма міських житлових субсидій.

Прикладом випуску облігацій сталого розвитку є досвід європейських країн.

BNG Bank NV (BNG Bank) - банк місцевих органів влади та державних установ у Нідерландах. Половина акціонерного капіталу банку належить державі, а інша половина — муніципалітетам, провінціям та районним адміністраціям Нідерландів. Клієнтами BNG Bank є в основному органи місцевого самоврядування та установи державного сектору у сферах житла, охорони здоров'я, освіти та послуг, що становлять загальний інтерес. BNG Bank розробив Механізм облігацій сталого розвитку для фінансування асоціацій соціального житла, зокрема витрат у 2019 році, з акцентом на покращення мікрорайонів соціального житла в Нідерландах. Банк фінансує лише найкращі об'єкти соціального житла у своєму сегменті відповідно до екологічних (споживання електроенергії, використання сонячної енергії, викиди CO₂, споживання енергії, побутові відходи) та зовнішніх показників (якість повітря, повені, інтенсивність світла та шуму та біорізноманіття). житлове товариство [2].

Австрійський експортний кредитний банк Oesterreichische Kontrollbank AG (OeKB) керує системою експортних кредитів і гарантій з 1950 року. 1 жовтня 2019 року він успішно випустив першу серію «постійних» облігацій на суму 500 мільйонів євро. Доходи від розміщення облігацій слід інвестувати в соціальні активи (70%), а решту – в зелене фінансування (30%), включаючи інфраструктуру, відновлювані джерела енергії та створення робочих місць.

Власники облігацій інвестують у екологічні та соціальні проекти, не покладаючись на ризики проектів, але отримуючи вигоду від соціального впливу (запобігання шкідливим викидам, сприяння зайнятості) для досягнення своєї стратегічної місії без втрати рентабельності.

Розглянемо інструментарій випуску облігацій сталого розвитку рис.1. В Україні поняття зеленого фінансування чітко визначено як стратегічний напрямок розвитку бізнесу АТ «ПроКредит Банк» та АБ «Укргазбанк». Якщо перша з них входить до

німецької холдингової компанії Procredit, то АБ «Укргазбанк» як установа з контрольованою державою часткою капіталу та згідно з бізнес-моделью фактично виконує певні функції банку розвитку.

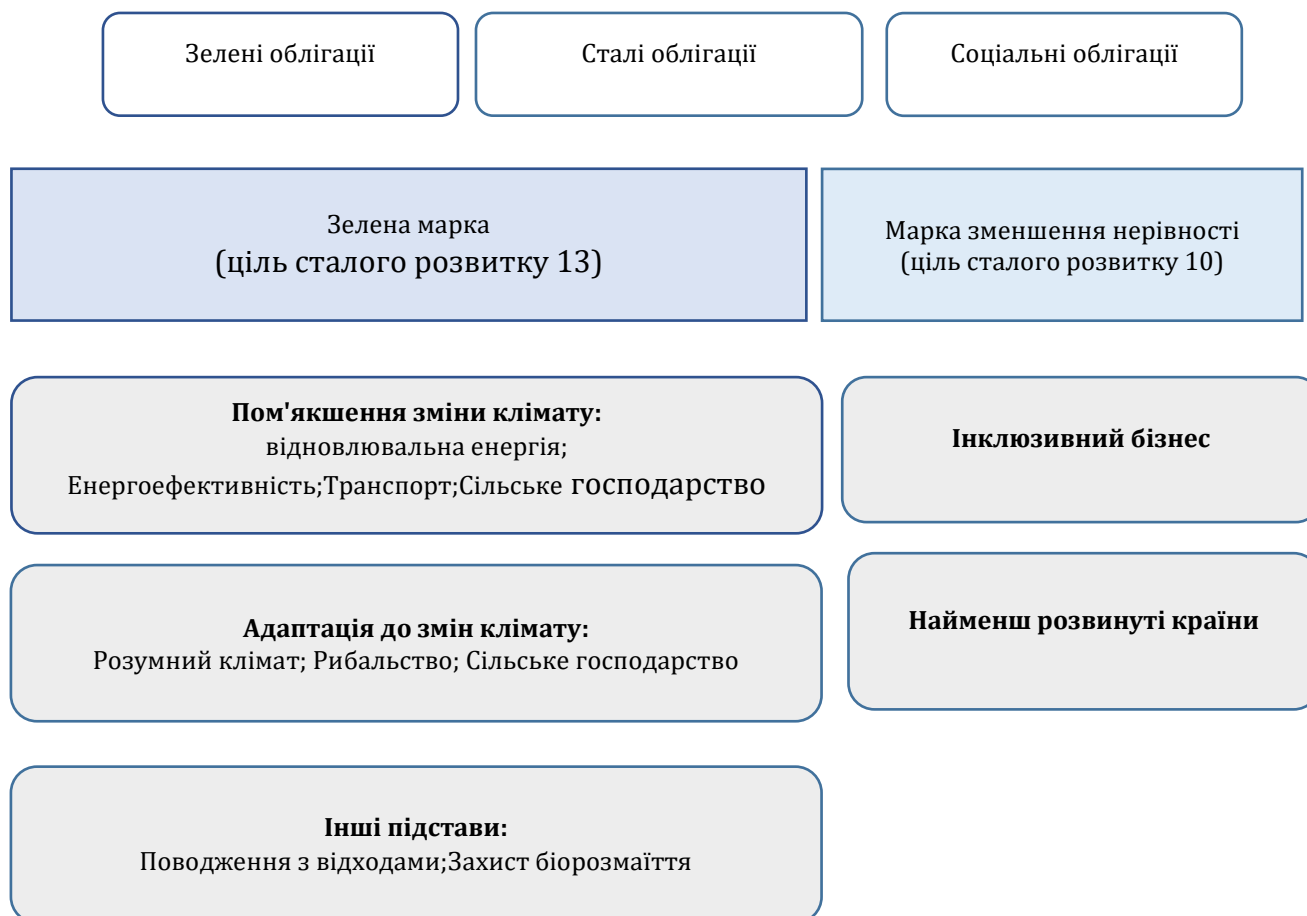

Рис. 1. - Інструментарій випуску сталих облігацій FMO

Завдання впровадження нових та розвитку існуючих фінансових інструментів фінансового сектора включає комплекс таких заходів:

- удосконалення нормативно -правового регулювання ринку похідних фінансових інструментів, що передбачає прийняття окремого законодавчого закону "про похідні інструменти", який удосконалив механізм хеджування ризиків на фінансовому ринку;
- впровадження інноваційних ф'ючерсних контрактів хеджування ризиків, які значно розширюють спектр базових активів на грошовому та валютному ринках;
- розширити види боргових фінансових інструментів, які залучають кошти до корпоративного сектора на більш вигідних умовах, наприклад покращення правової визначеності конвертованих облігацій;
- усунути недоліки правового характеру у фінансово-господарських відносинах зі збутом сільськогосподарської продукції, що має підтримувати розвиток аграрного вектору національної економіки;
- розширення асортименту облігацій комерційного банку, що забезпечить можливість входу в капітал фінансової установи та матиме потенційну можливість списання у разі погіршення фінансового стану комерційного банку [7]

Тому ми можемо констатувати, що в сучасних умовах доцільно прийняти окремий правовий акт щодо інновацій на фінансовому ринку. Слід мати на увазі, що фінансові інновації мають специфічні особливості, які відрізняють їх від інновацій у реальному секторі національної економіки. Впровадження фінансових інновацій у вітчизняну практику сприятиме створенню цивілізованого фундаменту фінансового ринку в Україні та дасть змогу повноцінно реалізувати його функції з метою забезпечення економічного зростання та підвищення добробуту суспільства.

Література

1. Inderst G., Stewart F. *Incorporating Environmental, Social and Governance (ESG) Factors into Fixed Income Investment*. 2018. 76 p. URL: <https://doi.org/10.1596/29693>
2. Griffith-Jones S., Attridge S., Gouett M. *Securing climate finance through national development banks*. 2020. January. URL: <https://www.odi.org/publications/16552-securing-climate-finance-through-national-development-banks>
3. Pratsch M. *The 2020s – The decade of Sustainable Bonds*. 2020. February 11. URL: <https://www.environmental-finance.com/content/the-green-bond-hub/the-2020s-the-decade-of-sustainable-bonds.html>
4. Кльоба Л.Г. *Сутність, структура та елементи інвестиційного ринку України* /Л.Г. Кльоба // *Агросвіт* № 12 – Львів, 2016. – С. 12–17.
5. Кужелев М. О. *Механізм реалізації регіональних інвестиційних програм як фінансовий інструмент стимулювання регіонального розвитку* / М. О. Кужелев, А. В. Нечипоренко // *Схід*. – Вип. 6 (152). – Маріуполь: ГО «Український культурологічний Центр», 2017. – С. 22–27.
6. *The Global Competitiveness Report 2018*. Офіційний сайт World economic forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitivenessreport-2018>

Шиліна А.

«Маркетинг», 3 курс

Славкова А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ОЧІКУВАННЯ

Тіньова економіка є однією з важливих проблем фінансової політики кожної держави, в тому числі й України, оскільки призводить країну до втрати податкових надходжень, спотворює ВВП і заважає розвитку її конкурентоспроможності. За даними Міністерства економіки України у першому кварталі 2021 року рівень тіньової економіки становив 30% від обсягу офіційного ВВП [1]. Оскільки вагомими задачами фінансової політики країни є оподаткування та легалізація доходів, то 21.07.2021 року Верховна Рада України прийняла Закон, в якому на один рік вводиться одноразове (спеціальне) добровільне декларування або податкова амністія. Головною метою податкової амністії є виведення коштів з тіні та наповнення цими коштами української економіки.

Податкова амністія - це особливий порядок добровільного декларування фізичною особою, належних їй активів, якщо такі активи були одержані за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені або сплачені не в повному обсязі податки. Одноразове добровільне декларування проводиться протягом одного року з 1 вересня 2021 року до 1 вересня

2022 року та передбачає сплату спеціального збору. Активи можна амністувати під наступні ставки: 5 відсотків (активи, які знаходяться в Україні); 9 відсотків (іноземні активи) та 2,5 відсотка (щодо номінальної вартості державних облігацій України з терміном обігу більше ніж 365 днів без права дострокового погашення). У такому випадку оплата проводиться одним платежем. Як альтернативу платник податків може обрати інші ставки 6%; 11,5% та 3% із сплатою податкового зобов'язання трьома рівними частинами щорічно.

Скористатися одноразовим добровільним декларуванням можуть:

фізичні особи – резиденти;

фізичні особи, які не є резидентами України, але які були резидентами на момент отримання об'єктів(доходів) декларування.

В той же час є особи, які не можуть скористатися податковою амністією, а саме:

особи, які є малолітніми, неповнолітніми, недієздатними або є особами, дієздатність яких обмежена (встановлена опіка/піклування);

особи, які з 1 січня 2005 року, подавали/подають декларації відповідно до законів, що визначають правові засади у сфері запобігання корупції;

особи, стосовно яких з боку України застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи.

До об'єктів одноразового добровільного декларування відносяться: валютні цінності; нерухоме майно; рухоме майно; частки (паї) у майні, інші корпоративні права, майнові права на об'єкти інтелектуальної власності; цінні папери та/або фінансові інструменти, визначені законом; права на отримання дивідендів, процентів чи іншої аналогічної майнової вигоди; інші активи фізичної особи [2].

Дивлячись на досвід інших країн, податкова амністія більше вселяє віру та позитивне очікування від неї, ніж негативне, хоча в деяких країнах коштів було зібрано менше запланованих. За рахунок проведення податкової амністії у зарубіжних країнах до їх бюджетів надійшло: в Німеччині – 2,5 млрд євро (2004-2005); в Італії – 1,4 млрд євро (2001-2002) та 4 млрд євро (2009); в Аргентині - 9,5 млрд доларів (2016-2017); в Індонезії – 8 млрд доларів (2016-2017); в Індії – 2,5 млрд доларів (1997) і 4,1 млрд доларів (2016); в Росії – 143 млн доларів (2007); в Грузії – 36 тис доларів (2005) [3]. В Україні про поповнення бюджету в конкретних обсягах говорити поки що важко, але є відповідні очікування. Голова фінансового комітету Верховної Ради України Данило Гетманцев зазначає, що податкова амністія допоможе вивести з тіні приблизно 20 мільярдів доларів, з яких у бюджет піде один мільярд доларів [4].

На нашу думку, перевагою податкової амністії є, в першу чергу, поповнення державного бюджету та допомога у виведенні економіки з тіні. Адже у людей з'являється можливість офіційно задекларувати свої статки і не бути за це покараним, держава ж в свою чергу отримає в бюджет додаткові фінансові ресурси. Також перевагою є те, що умови декларування своїх активів обмежують можливість легалізації активів людей, які вчинили кримінальне правопорушення, або подають декларації відповідно до законів, що визначають правові засади у сфері запобігання корупції. Податкова амністія допоможе посилити фінансовий контроль в подальшому, що однозначно є позитивним явищем. І останнє, що хочеться зазначити: податкова амністія може добре вплинути на відношення України та Європейського союзу, адже в ЄС досить високі вимоги до контролю за фінансовими ресурсами.

Однак, у запровадженні податкової амністії є і недоліки. Одним з них є те, що вона порівнює людей, які чесно сплачували податки, з людьми, які не сплачували їх. Деякі фізичні особи можуть думати, що податкові амністії стануть періодичними заходами і будуть планувати задекларувати свої активи іншим разом, щоб зараз не сплачувати збори зі своїх доходів. Ще одним недоліком можна назвати не зовсім вдалий час, адже зараз економіка країни є не дуже стабільною, а карантинні заходи тільки погіршують це, тому люди можуть побоюватися ризиків офіційного декларування коштів. Також можна зазначити те, що люди не довіряють державі і бояться того, що надана ними інформація може бути використана проти них самих в подальшому.

Отже, податкова амністія є кроком до вдосконалення фінансового контролю в Україні. Наскільки цей крок буде вдалим та наскільки поповниться державний бюджет нашої держави, поки що важко сказати, але вважаємо, що ця ініціатива має більше переваг, ніж недоліків та гарні шанси на позитивні зрушення. Податкова амністія є також напрямом покращення взаємовідносин платників податків з податковою службою, який веде до формування суспільної свідомості доброзичливого ставлення до податків й неупередженості в їх добровільній сплаті. А для цього потрібно створювати сприятливі умови для ведення бізнесу, не підривати довіру до держави, щоб мотивувати людей виводити свої активи з тіні і сплачувати податки, переконати платників податків щодо суспільної ефективності оподаткування на відчутті особистої ефективності фіску.

Література

1. Міністерство економіки України «Тіньова економіка загальні тенденції січень - березень 2021»
URL: file:///C:/Users/ssa/Downloads/1_ShadowEconomy-I_qu_2021.pdf (дата звернення 26.09.2021).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету: Закон України від 15.06.2021 № 1539-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1539-20#Text> (дата звернення 26.09.2021).
3. Що передбачає податкова амністія. Рада ухвалила закон, щоб українці змогли показати свої активи.
URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-57354816> (дата звернення 26.09.2021).
4. Беззуб І. Податкова амністія: українські реалії та зарубіжний досвід.
URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=5227:podatkova-amnistiya-ukrajinski-realiiji-ta-zarubizhnij-dosvid&catid=71&Itemid=382 (дата звернення 26.09.2021).

Шуліка Б.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 5 курс

Котіна Г.

к. е. н., доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ФІСКАЛЬНІ СТИМУЛИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ В ПОСТ КРИЗОВИЙ ПЕРІОД: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

Пандемія COVID-19 вразила світ з винятковою швидкістю, серйозністю і охопленням. І хоча криза була спровокована медичними епідеміологічними проблемами, проте, стала досить важливим фактором впливу на економіку більшості

країн світу. Особливістю поточної економічної кризи став вкрай нерівномірний розподіл економічних витрат, пов'язаних із заходами зупинення поширення вірусу, який у свою чергу спричинив спад діяльності у логістичній сфері, туристичній галузі, сфері обслуговування тощо. В найбільш уразливому стані опинились компанії малого та середнього бізнесу, у яких більш високе співвідношення грошових потоків до активів, ніж у великих корпорацій. Це означає, що у них відсутня «фінансова подушка безпеки» і для обслуговування своїх зобов'язань їм необхідно постійно підтримувати певні обороти, а навіть тимчасове припинення діяльності загрожує їм банкрутством. В аналогічній ситуації перебували і індивідуальні підприємці. Тому ефективна система економічного управління, в цілому, і фіскального регулювання, зокрема, в кожній країні стала першочерговим завданням урядів.

Загалом, заходи, що здійснювали країни у своїй політиці відрізнялися залежно від конкретних обставин країни, включаючи вплив пандемії та її наслідки. Проте всі вони були зосереджені на державних дискреційних заходах, які доповнювали існуючі автоматичні стабілізатори. Ці стабілізатори відрізнялися в різних країнах за своєю широтою та сферою застосування. Так, наприклад, Канадою було введено екстрені орендні субсидії (8,4 млрд. CAN), а лідери ЄС домовились про пакет відновлення ЄС наступного покоління (NGEU), який включав 390 млрд євро грантів для країн-членів ЄС. У свою чергу, Корея спрямувала політику на зниження податків: було знижено ПДВ для самозайнятих (KRW 0.7 tn), податок на споживання для купівлі автомобілів (KRW 0.8 tn), зменшено внески на соціальне страхування (медичне страхування) для домогосподарств (KRW 0.9 tn) [1].

Країною, яка поставила пріоритет раціонального управління фіскальним механізмом в умовах обмежених ресурсів стала Німеччина. Уряд Німеччини з початком пандемії зосередив свою увагу на підтримці ліквідності платника податків. Тобто були нівельовані всі жорсткі умови проведення податкових платежів і, навіть, податкові органи були уповноважені здійснювати відстрочення дати сплати податків у разі неможливості їх сплати [2].

З початком та в період пандемії Німеччиною було розроблено пакети допомоги. Після початку локдауна було прийнято пакет заходів, що включав прямі виплати в розмірі 353,3 млрд євро і гарантії на суму 819,7 млрд євро. А вже на 2020 і 2021 роки урядом країни було затверджено другий пакет стимулюючих заходів з початку пандемії, розмір якого становив 130 млрд євро. Варто зазначити, що загальний обсяг підтримки економіки досяг 1,3 трлн євро. Це найбільший показник по відношенню до ВВП в Європі. Загалом дійсні пакети допомоги передбачали підтримку великих і малих компаній, працівників та їхніх сімей. У нього входили одноразові виплати сім'ям в розмірі 300 євро на одну дитину, податкові пільги для компаній, зниження податку на додану вартість на обмежений період [3]. Варто відмітити також програми негайної допомоги, які включали гранти щодо виплат самозайнятим особам та підприємствам, що мають до п'яти та до десяти працівників та відповідно отримують 9 тис. євро та 15 тис. євро. Ще одним досить доцільним та ефективним фіскальним стимулом можна назвати створення Фонду економічної стабілізації, який був орієнтований на великі компанії для надання масштабної допомоги: постраждалі компанії можуть отримати доступ до кредитів KfW через свій основний банк.

Цікавою є також позиція Уряду Німеччини щодо надання допомоги співробітникам постраждалих компаній, яка полягала в короткостроковому працевлаштуванні. Тобто, компанії мали можливість подати заявку на доступ до схеми короткострокового працевлаштування (Kurzarbeit), якщо принаймні 10 % їх працівників зазнали втрати роботи [4]. До того ж, громадяни Німеччини могли скористатися податковими послабленнями, які надавалися тим, хто працював вдома - Homeoffice-Pauschale. Можна було списати певну суму: 5 євро з розрахунку на день, але максимум - 600 євро за рік. Це - не єдині податкові послаблення, які передбачені в рамках пандемії. У багатьох працюючих німців, які пересувалися до офісу на поїзді, були карти BahnCard 50 або 100, які дозволяли купувати квитки на потяги за вигідною ціною - в будь-який час і не чекаючи спеціальних пропозицій. Якщо працівник в основному працював з дому і не міг використовувати карту за прямим призначенням, то він міг списати всі витрати, пов'язані з її придбанням.

Отже, загалом, можна зробити висновок про те, що Німеччина намагається якомога більше мінімізувати, а то й взагалі нівелювати наслідки пандемії для всіх прошарків бізнесу, створюючи зручне середовище для платників податків, стимулюючи сукупний попит. А це, в свою чергу, підтримує механізм стягнення фіскальних платежів на гідному рівні.

Література:

1. Fiscal Monitor Database of Country Fiscal Measures in Response to the COVID-19 Pandemic // Електронний ресурс – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Fiscal-Policies-Database-in-Response-to-COVID-19>
2. Corona Disease: Tax measures to protect businesses and jobs// Електронний ресурс – Режим доступу: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2020/03/tnf-germany-march19-2020.pdf>
3. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://www.interfax.ru/world/711751>
4. Combating the coronavirus: Germany adopts the largest assistance package in its history // Електронний ресурс – Режим доступу: <https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Standardartikel/Topics/Priority-Issues/Corona/2020-03-25-combating-the-corona-virus.html>

Яременко В.

*магістрантка 6 курсу, спец. «Економічна аналітика»
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доц. К.В. Лопух*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність будь-якого сучасного підприємства за умов функціонування у швидко мінливих умовах господарювання пов'язана з необхідністю зайняття стійких позицій в конкурентному середовищі. Конкурентоспроможність підприємства передбачає його можливість зберігати або розширювати конкурентні позиції на ринку та впливати на ринкову ситуацію через пропозицію якісних послуг чи продукції, задовольняючи специфічні вимоги споживачів і забезпечуючи ефективність свого функціонування.

В сучасних умовах підвищення конкурентоспроможності ускладнюється економічною та політичною нестабільністю, обмеженою платоспроможністю підприємства та споживачів, скороченням попиту на продукцію. За таких обставин

значно актуалізується питання забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Важливість дослідження пояснюється ще й тим, що на конкурентні відносини впливають відкритість економіки та глобалізаційні процеси.

Великий внесок у дослідження вибору конкурентної стратегії підприємства внесли такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як І. Ансофф, Т.Адаєва, Р. Єршова, М. Портер, І. Пічурін та інші. Досліджуючи конкурентні стратегії, вчені пропонують своє бачення проблеми, акцентуючи увагу на різних етапах розробки стратегії. Крім того, деякі з них, зокрема такі як М. Портер, С. Савчук, Р.Фатхутдінов, І. Герчикова, вивчали забезпечення конкурентоспроможності також у практичних та кількісних методиках оцінювання.

Підвищення конкурентоспроможності являє собою процес змін та потребує управління та наявності стратегічного підходу підприємства, тобто для ефективного функціонування підприємства необхідний такий підхід, що враховуватиме всі аспекти діяльності підприємства. Процес підвищення конкурентоспроможності потребує врахування специфіки взаємозв'язку як між елементами організації, так і з їх оточенням, і являє собою процес прийняття рішень (цілі, методи, плани) з досягнення цілей підвищення конкурентоспроможності.

До конкурентної стратегії висувається низка вимог: об'єднати управлінські, екологічні, економічні, технологічні, технічні та інші аспекти розвитку об'єкта управління; домогтися інтеграції частин керованого об'єкта; досягти стратегічних цілей; використовувати під час розробки стратегії наукові досягнення економічної та інших наук; швидко реагувати на зміну економічної ситуації всередині та за межами підприємства; врахувати сферу діяльності, де досягається перевага.

Основними вимогами до конкурентної стратегії підприємства є вчасне забезпечення його реакції до несприятливих умов навколишнього середовища та здатність підприємства виготовляти конкурентний товар. Якщо ці правила не будуть виконуватися, то конкурентна стратегія не буде працювати, вона буде просто не потрібна.

Щоб ефективно застосовувати обрані конкурентні стратегії, необхідно чітко продумати процес їх практичної реалізації. Процес забезпечення конкурентної стратегії включає в себе такі етапи: визначення цілей конкурентної боротьби; аналіз факторів навколишнього середовища; аналіз стратегічного потенціалу; визначення наявних конкурентних переваг та можливостей для створення нових; вибір конкурентної стратегії[2].

Основними стратегічними напрямками підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є:

1. Впровадження інноваційної політики підприємства, яка визначає можливість підприємства конкурувати не тільки на внутрішньому, але і на зовнішніх ринках.
2. Наявність кваліфікованих трудових ресурсів. Відповідно до сучасної концепції управління люди є одним із найважливіших економічних ресурсів підприємства, що впливає на її дохід, конкурентоспроможність.
3. Система управління якістю на підприємстві. Сюди можна віднести вдосконалення проектування, використання найсучасніших технік і технологій, вхідний контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих.
4. Безперервне удосконалення реалізованої на внутрішньому ринку продукції національних виробників і розширення їхньої діяльності на міжнародному ринку.

Наприклад: забезпечення пріоритетності продукції, зміна якості товару і його технічних параметрів з метою задоволення потреб і конкретних запитів споживача, визначення переваг товару порівняно із заміниками, визначення недоліків товарів-аналогів[1].

Українські підприємства мають потенціал та можливість підвищити конкурентоспроможність продукції, а тим самим і зайняти провідні і домінуючі позиції як на українському, так і на міжнародному ринку. Проте для цього потрібно обрати власну стратегію конкурентоспроможності та модель поведінки, враховуючи умови середовища функціонування, рівень конкурентних переваг, методи конкурентного суперництва. Вибір стратегії конкурентоспроможності доцільно здійснювати у взаємозв'язку зі стадією розвитку підприємства і його стратегічного типу, використовуючи багатовимірний простір.

Література:

1. Сисоєва К. Фактори конкурентоспроможності підприємства: підходи і складові / К. Сисоєва // *Економічні науки*. – 2010. – № 12 (73). – С. 283–287.
2. Бортнік С. М. Маленицький Д. С., *Забезпечення конкурентної стратегії підприємства та підходи до її вивчення*, Електронний ресурс http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_1_2016ua/12.pdf
3. Должанський І. З. [навч. посібник]. *Конкурентоспроможність підприємства* : / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.

Зміст

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
Bohach M. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DEBT SECURITY IN DEVELOPING COUNTRIES: EVIDENCE OF ALBANIA, ARMENIA AND UKRAINE	4
Bublyk A., Stepura M. INNOVATIVE EDUCATION OPPORTUNITIES FOR STUDENTS UNDER THE PRESSURE OF GLOBAL CHALLENGES	5
Petrushka O., Ilchyshyn O. DIRECTIONS OF INCREASING THE LEVEL OF FINANCIAL LITERACY OF PERSONALITY IN THE CONTEXT OF SOCIAL SECURITY OF CITIZENS IN THE DIALECTICS OF MODERN AXIS	7
Herasymenko O. COMPARING THE DEBT SECURITY IN UKRAINE, ALBANIA AND ARMENIA	9
Zelisko N., Maluga V. FINANCIAL INNOVATIONS IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION	11
Азовцева К. БАНКІВСЬКА СФЕРА У ПЕРІОД ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	13
Андріяш Д. ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	15
Бенч Л. ВИКЛИКИ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	17
Бондар В. КОНТРОЛЬ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПДВ	19
Бондаренко Д. МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	21
Булик О., Сенейко Н. ФОРСАЙТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	23
Гавва В. ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЦИФРОВОЇ ВАЛЮТИ	25
Гайова Т. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	26
Галустьян Р. ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК	29
Гарагода А. PILLAR ONE I PILLAR TWO: ОПОДАТКУВАННЯ В ПЕРІОД ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	31
Герасименко І., Шовкун Т. ЕЛЕКТРОННИЙ БАНКІНГ (E-BANKING, INTERNET BANKING, ONLINE BANKING) В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС COVID-19	34
Голубик А., Кириченко В. ОБЛІК І АУДИТ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ	36
Григоренко А. ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	38
Жук І. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	41
Зінченко В. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	42
Задорожна Т. ТАКТИЧНІ ТА СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	44
Захарченко К., Яницька К. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯПОНІЇ: ЯК КРАЇНА ЗА ДОПОМОГОЮ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ БОРЕТЬСЯ З ГЛОБАЛЬНИМИ ВИКЛИКАМИ У 21 СТ.	46
Захожай К. СУЧАСНІ АСПЕКТИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ В УКРАЇНІ	48
Зубко В. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	50

Іваніна Н. БЮДЖЕТНА ВИДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ	52
Іваніна Н. МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	53
Іванов М. ОПОДАТКУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ	55
Іванова Т. INFLUENCER MARKETING ЯК ЕФЕКТИВНА DIGITAL СКЛАДОВА ПРОСУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ	57
Ігнатенко В., Коваленко Д. ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ	59
Канельська А. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК НОВА РЕАЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ	61
Ковальчук У. ПОВЕДІНКА ІНВЕТОРІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	63
Ковтун Д. ОСНОВНІ МАКРОФІНАНСОВІ ІНДИКАТОРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	65
Козоріз Ю. АНАЛІЗ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ МОНИТОРИНГУ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ КОМПАНІЇ	66
Кольєва Я. ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ КАСОВОГО ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	69
Колгашева А. ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН-СИСТЕМ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ	70
Коломієць К. ІНВЕСТИЦІЇ В ДЕРЖАВНІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА БАНКІВСЬКИМ ДЕПОЗИТАМ	72
Корець К. ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПДВ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ	74
Король А. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ТЕНДЕНЦІЇ, ЗАСАДИ, ПЕРСПЕКТИВИ	76
Коснюк А. ПОДАТОК НА ПРИБУТОК У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ	78
Кравченко І. КІБЕРБЕЗПЕКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	81
Кравченко Д. РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	82
Кравченко Х. АНАЛІЗ НАДХОДЖЕНЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ В РОЗРІЗІ ФОНДІВ БЮДЖЕТУ	85
Куліш Г. ДЕРЖАВНІ БАНКИ НА РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ	87
Курбанов С. СТАН ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ	89
Лінівий Ю. ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	90
Лавренюк В. СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ КЛІМАТИЧНИХ РИЗИКІВ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	92
Лобода Д. ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ ГЛОБАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ	94
Логвіненко Н. ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАНІЙ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	96
Лук'янчук І. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ МАКРОФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	97
Макаренко М. ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	99
Мамайсур М. УЧАСНИКИ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ	101
Мар'янченко С. УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ	103
Мельник В. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СПРАВЛЯННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	104

Метриш А. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	108
Микитенко В. СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАЛОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ	110
Мошенська І. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	112
Мудренко Н. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ	114
Новікова М. ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ	116
Остапова Ю. "КВАЗІВЕНЧУРИЗАЦІЯ" РИНКУ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ	118
Остроушко А. ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПРОТИДІЇ СВІТОВИМ РИЗИКАМ У ПІДТРИМЦІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	119
Павлюченко В. ОПОДАТКУВАННЯ АЗАРТНИХ ІГОР В УКРАЇНІ	121
Панченко Ю. ПЛАНУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	124
Пасека Ю. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	126
Пастушенко О., Славкова А. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	127
Пастушок Л., Гаряча А. РОЗВИТОК МОБІЛЬНОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	130
Патицька Х. СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА: ФІНАНСОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В ЄС	132
Петруха С., Мазур А. БОРГОВЕ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	134
Петруха Н., Тітова І. ПОДАТКОВІ ІНІЦІАТИВИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ	136
Поврезнюк Т. ВПЛИВ COVID-19 ТА КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ	138
Прилуцький Б. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	141
Примак О. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	143
Присяжнюк Н., Яремко К. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ	145
Савицька В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВАЛЮТНОМУ РЕГУЛЮВАННІ	147
Савченко А. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	149
Сальніков Д. ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	152
Сковородка В., Рябчич Ю. «ЗЕЛЕНІ» ОБЛІГАЦІЇ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	154
Слободян Я. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	156
Солодков Д. ВПЛИВ КРИЗИ, ВИКЛИКАНОЇ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19, НА МАЛИЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС ТА ЗАХОДИ ЙОГО ПОМ'ЯКШЕННЯ	158
Солопенко Т. ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІШЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ	160
Статешна О. ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В УКРАЇНІ: НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	162
Стельмах А. ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ м. КИЄВА	164

Стеценко Ю. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КАЗНАЧЕЙСТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ	166
Стожок Я. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ВЕНЧУРНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ	168
Стрельнік А. ІНСТИТУЦІЙНІ ІНВЕТОРИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	169
Тонюк Ю. БАНКІВСЬКІ ІННОВАЦІЇ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	171
Редько І. РОЛЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	173
Хвостенко Д., Жибер Т. ФІНАНСУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	175
Хлопцева В. ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ БЮДЖЕТУ СТОЛИЦІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	177
Хома О. РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	179
Хоманець А. УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В ПОСЕРЕДНИЦЬКОМУ БІЗНЕСІ	181
Чепурна К., Славкова А. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ	183
Шаповалова І. ІННОВАЦІЙНІ РИНКОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В ПОЛІТИЦІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	185
Шиліна А., Славкова А. ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ОЧІКУВАННЯ	188
Шуліка Б., Котіна Г. ФІСКАЛЬНІ СТИМУЛИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ В ПОСТ КРИЗОВИЙ ПЕРІОД: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ	190
Яременко В. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	192
Зміст	195

Наукове видання

ДРАЙВЕРИ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ ТА ФІНАНСАХ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**DRIVERS FOR INNOVATIONS IN ECONOMY AND
FINANCE: GLOBAL CHALLENGES AND PROSPECTS**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE**

27 жовтня 2021 р.

Електронне видання

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, Україна, м.Київ, пр. Перемоги, 54/1*

